

De Upanishads

Vertalingen en Commentaar

door

Sri Aurobindo

Auro e-Books

De Upanishads

Sri Aurobindo

Inhoud

Uitgever's Notitie	7
Inleiding	8
ISHA UPANISHAD	17
ISHA UPANISHAD	18
Analyse	24
INLEIDING	24
Plan van de Upanishad	24
EERSTE BEWEGING	26
DE INWONENDE GODHEID:	26
LEVEN EN ACTIE	26
TWEEDE BEWEGING	30
1. BRAHMAN:	30
EENHEID VAN GOD EN DE WERELD	30
TWEEDE BEWEGING	38
2. Zelf-Realisatie	38
DERDE BEWEGING	45
1. DE HEER	45
DERDE BEWEGING	53
2. KENNIS EN ONWETENDHEID	53
DERDE BEWEGING	61
3. GEBOORTE EN NIET-GEBOORTE	61
VIERDE BEWEGING	65
1. DE WERELDEN --- SURYA	65
VIERDE BEWEGING	73
2. ACTIE EN DE GODDELIJKE WIL	73
Conclusie en Samenvatting	78
THE KENA UPANISHAD	84
THE KENA UPANISHAD	85
Commentaar	93

Het Onderwerp van de Upanishad	94
De Vraag. <i>Welke Godheid?</i>	96
De Supramentale Godheid	99
Het Eeuwige Voorbij het Mentale	101
Het Allerhoogste Woord	104
De Noodzaak van het Supramentale	108
Mentale en Supramentale	114
Het Superleven — Leven van Ons Leven	129
De Grote Overgang	133
De Parabel van de Goden	141
De Transfiguratie van het Zelf en de Goden	145
Een Laatste Woord	150
MUNDAKA UPANISHAD	155
Eerste Mundaka	156
Tweede Mundaka	163
Derde Mundaka	169
KATHA UPANISHAD	176
van de Zwarte Yajurveda	176
EERSTE CYCLUS	177
EERSTE HOOFDSTUK	177
EERSTE CYCLUS	186
TWEEDE HOOFDSTUK	186
EERSTE CYCLUS	193
DERDE HOOFDSTUK	193
TWEEDE CYCLUS	197
EERSTE HOOFDSTUK	197
TWEEDE CYCLUS	201
TWEEDE HOOFDSTUK	201
TWEEDE CYCLUS	205
DERDE HOOFDSTUK	205
LEZINGEN IN DE TAITTIRIYA UPANISHAD	210
De Kennis van Brahman	211

Waarheid, Kennis, Oneindigheid	215
Notitie over de Teksten	216

Dit e-boek is samengesteld door **Auro e-Books**, een internationaal project gewijd aan e-boeken over Welzijn en Spiritualiteit.

Ontdek meer e-boeken en andere activiteiten op onze website:
www.auro-ebooks.com

© Sri Aurobindo Ashram Trust 2010
Uitgegeven door de publicatieafdeling van Sri Aurobindo Ashram
Website: <http://sabda.sriaurobindoashram.org>

Uitgever's Notitie

Het huidige volume bevat Sri Aurobindo's definitieve vertalingen van en commentaren op de Isha en Kena Upanishads, zijn definitieve vertalingen van de Mundaka en Katha Upanishads, en een commentaar op een deel van de Taittiriya Upanishad. Ze worden voorafgegaan door een hoofdstuk over de Upanishads uit *Een Verdediging van de Indiase Cultuur*. Deze werken vertegenwoordigen Sri Aurobindo's Upanishadische interpretatie in haar meest volwassen en voltooide vorm. Ze werden allemaal geschreven nadat hij zich in 1910 in Pondicherry vestigde. Vertalingen en commentaren die vóór dat jaar zijn geschreven, of die door de auteur onvoltooid zijn gelaten, zijn niet in dit boek opgenomen. Ze zijn beschikbaar in andere publicaties.

De paginanummers verwijzen naar Deel Eén van "De Upanishads, teksten, Vertalingen en Commentaren", Tweede Editie, Pondicherry (1981).

Inleiding

De Upanishads zijn het allerhoogste werk van het Indiase denken, en dat is ook wat het moet zijn, zodat de hoogste zelf-expressie van zijn genie, zijn meest sublieme poëzie, zijn grootste schepping van gedachte en woord geen literair of poëtisch meesterwerk van de gewone soort is, maar een grote stroom van spirituele openbaring van dit directe en diepgaande karakter, is een belangrijk feit, een bewijs van een unieke mentaliteit en een ongewone wending van de geest. De Upanishads zijn tegelijkertijd diepgaande religieuze geschriften, – want ze zijn een verslag van de diepste spirituele ervaringen – documenten van openbarende en intuïtieve filosofie van een onuitputtelijk licht, kracht en grootsheid, en, of ze nu in versvorm of ritmisch proza zijn geschreven, spirituele gedichten van een absolute, onfeilbare inspiratie, onvermijdelijk in formulering, wonderbaarlijk in ritme en uitdrukking. Het is de uitdrukking van een denkvermogen waarin filosofie, religie en poëzie één worden gemaakt, omdat deze religie niet eindigt met een cultus, noch beperkt blijft tot een religieus-ethische aspiratie, maar zich verheft tot een oneindige ontdekking van God, van het Zelf, van onze hoogste en volledige werkelijkheid van geest en zijn, en spreekt vanuit een extase van stralende kennis en een extase van ontroerde en vervulde ervaring, deze filosofie is geen abstracte intellectuele speculatie over de Waarheid of een structuur van het logische intellect, maar de Waarheid die gezien, gevoeld, beleefd en vastgehouden wordt door het diepste mentale en de diepste ziel in de vreugde van het uitspreken van een zekere ontdekking en bezit, en deze poëzie is het werk van het esthetische denkvermogen verheven boven zijn gewone terrein, om de verwondering en schoonheid uit te drukken van de zeldzaamste spirituele zelf-visie en de diepst verlichte waarheid over het zelf, God en het universum. Hier bereikt het intuïtieve denkvermogen en de intieme psychologische ervaring van de Vedische zieners een allerhoogste culminatie waarin de Geest, zoals in een passage van de Katha Upanishad wordt gezegd, zijn eigen lichaam onthult, juist het woord van zijn zelf-expressie openbaart en aan het denkvermogen de vibratie van ritmes onthult die zich herhalend in het spirituele gehoor, de ziel lijken op te bouwen en haar tevreden en compleet op de hoogten van zelf-kennis te plaatsen.

Dit karakter van de Upanishads moet sterk worden benadrukt, omdat het wordt genegeerd door buitenlandse vertalers die ernaar streven de intellectuele betekenis over te brengen zonder het leven van de gedachtenvisie en de extase van de spirituele ervaring te voelen die de oude verzen destijds deden ontstaan en ze nog steeds doen ontstaan voor hen die het element kunnen binnengaan waarin deze uitspraken zich bewegen, een openbaring niet alleen voor het intellect, maar voor de ziel en het hele wezen, en er in de oude, expressieve taal geen intellectueel denken en frasen van maken, maar sruti, spiritueel publiek, een geïnspireerde Schrift. De filosofische inhoud van de Upanishads behoeft tegenwoordig geen verdere nadruk op de waardering van de waarde ervan; want zelfs als de ruimste erkenning door de grootste denkvermogens zou ontbreken, zou de hele geschiedenis van de filosofie er zijn om haar bewijs te leveren. De

Upanishads zijn de erkende bron geweest van talloze diepgaande filosofieën en religies die in India als grote rivieren uit de Himalaya eruit zijn voortgekomen, als vruchtbare grond voor het denkvermogen en het leven van de mensen, en die hun ziel levend hebben gehouden door de lange opeenvolging van eeuwen, er werd voortdurend naar teruggekeerd voor verlichting, en ze gaven altijd nieuwe inzichten, een bron van onuitputtelijk leven schenkend water. Het Boeddhisme, met al zijn ontwikkelingen, was slechts een herformulering, zij het vanuit een nieuw standpunt en met nieuwe termen van intellectuele definitie en redenering, van één kant van zijn ervaring en het verspreidde zich zo, in vorm veranderd maar nauwelijks in inhoud, over heel Azië en westwaarts richting Europa. De ideeën van de Upanishads kunnen herontdekt worden in veel van het denken van Pythagoras en Plato en vormen het diepste deel van het Neoplatonisme en het Gnosticisme, met alle hun aanzienlijke gevolgen voor het filosofische denken van het Westen, en het Soefisme herhaalt ze slechts in een andere religieuze taal. Het grootste deel van de Duitse metafysica is in wezen weinig meer in substantie dan een intellectuele ontwikkeling van grote realiteiten die meer spiritueel worden gezien in deze oude leer, en het moderne denken neemt ze snel in zich op met een nauwere, levendigere en intensere ontvankelijkheid die een revolutie belooft in zowel het filosofische als het religieuze denken; hier filteren ze binnen door vele indirecte invloeden, daar stromen ze langzaam door directe en open kanalen. Er is nauwelijks een belangrijk filosofisch idee te vinden dat geen autoriteit, kiem of aanwijzing kan vinden in deze antieke geschriften – de speculaties, volgens een bepaalde opvatting, van denkers die geen betere achtergrond of verleden hadden dan een ruwe, barbaarse, naturalistische en animistische onwetendheid. En zelfs de grotere generalisaties van de wetenschap blijken voortdurend op de waarheid van de fysieke Natuur formules toe te passen die al door de Indiase wijzen in hun oorspronkelijke, diepste betekenis in de diepere waarheid van de geest waren ontdekt.

En toch zijn deze werken geen filosofische speculaties van intellectuele aard, geen metafysische analyse die zich inspannt om begrippen te definiëren, ideeën te selecteren en degene te onderscheiden welke waar zijn, de waarheid te logiciseren of anders het denkvermogen te ondersteunen in zijn intellectuele voorkeuren door middel van dialectisch redeneren, en die tevreden is met het presenteren van een exclusieve oplossing voor het bestaan in het licht van dit of dat idee van de rede en alle dingen vanuit dat gezichtspunt te bekijken, in die focus en dat bepalende perspectief. De Upanishads zouden niet zo'n onsterfelijke vitaliteit hebben gehad, zo'n onfeilbare invloed hebben uitgeoefend, zulke resultaten hebben opgeleverd of nu hun affirmaties onafhankelijk gerechtvaardigd zien worden in andere onderzoeksgebieden en met geheel tegenovergestelde methoden, als ze van dat karakter waren geweest. Het is omdat deze zieners de Waarheid zagen in plaats van er slechts over na te denken, haar weliswaar bekleedden met een sterk lichaam van intuïtieve ideeën en onthullende beelden, maar ook met een lichaam van ideale transparantie waardoor we in het onbegrensde kijken, omdat ze de dingen doorgrondten in het licht van het zelf-bestaan en ze zagen met het oog van het Oneindige, dat hun woorden altijd levend en onsterfelijk blijven, van een onuitputtelijke betekenis, een onvermijdelijke

authenticiteit, een bevredigende finaliteit die tegelijkertijd een oneindig begin van de waarheid is, waartoe al onze onderzoekslijnen, wanneer ze eindigen, weer terugkeren en waartoe de mensheid voortdurend terugkeert in haar gedachten en haar tijdperken van grootste visie. De Upanishads zijn Vedanta, een boek van kennis in een nog hogere graad dan de Veda's, maar kennis in de diepere Indiase betekenis van het woord, Jnana. Niet louter denken en overwegen door het verstand, het nastreven en grijpen van een mentale vorm van waarheid door het intellectuele verstand, maar het zien ervan met de ziel en een totaal leven erin met de kracht van het innerlijke wezen, een spirituele aangrijping door een soort identificatie met het object van kennis is Jnana. En omdat het alleen door een integrale zelf-kennis mogelijk is dat dit soort directe kennis volledig kan worden gemaakt, was het het zelf dat de Vedantische wijzen probeerden te kennen, erin te leven en er één mee te zijn door identiteit. En door deze inspanning zagen ze gemakkelijk in dat het zelf in ons één is met het universele zelf van alle dingen en dat dit zelf weer hetzelfde is als God en Brahman, een transcendent Wezen of Bestaan, en ze aanschouwden, voelden en leefden in de diepste waarheid van alle dingen in het universum en de diepste waarheid van het innerlijke en uiterlijke bestaan van de mens door het licht van deze ene en verenigende visie. De Upanishads zijn epische hymnen van zelf-kennis, wereld-kennis en kennis van God. De grote formuleringen van filosofische waarheid waarmee ze rijk zijn, zijn geen abstracte intellectuele generalisaties, dingen die weliswaar kunnen stralen en het denkvermogen kunnen verlichten, maar niet tot leven komen en de ziel tot verheffing bewegen, maar ze zijn eerder hartstochten zowel als lichten van intuïtieve en openbarende verlichting, zowel bereiken als zien van het ene Bestaan, de transcendente Godheid, het goddelijke en universele Zelf, en ontdekkingen van zijn relatie met dingen en schepselen in deze grote kosmische manifestatie. Als gezangen van geïnspireerde kennis ademen ze, zoals alle hymnen, een toon van religieuze aspiratie en extase, niet van het eng intense soort dat eigen is aan een minder religieus gevoel, maar verheven boven cultus en specifieke vormen van devotie tot de universele Ananda van het Goddelijke, die tot ons komt door de toenadering tot en de eenheid met de zelf-bestaande en universele geest. En hoewel ze zich voornamelijk bezighouden met een innerlijke visie en niet direct met uiterlijk menselijk handelen, zijn alle hoogste ethische principes van het Boeddhisme en later het Hindoeïsme nog steeds voortvloeijsels van het leven en de betekenis van de waarheden waaraan ze uitdrukkingsvorm en kracht geven, --- en er is iets groters dan welk ethisch voorschrift of mentale regel van deugd dan ook: het allerhoogste ideaal van spiritueel handelen, gebaseerd op eenheid met God en alle levende wezens. Daarom bleven de Upanishads, zelfs nadat het leven van de vormen van de Vedische cultus verdwenen was, nog levend en creatief en konden ze de grote devotionele religies voortbrengen en het aanhoudende Indiase idee van de Dharma motiveren.

De Upanishads zijn de schepping van een openbarend en intuïtief denkvermogen en zijn verlichte ervaring, en al hun inhoud, structuur, formulering, beeldspraak en bewegingen worden bepaald door en zijn gestempeld met dit oorspronkelijke karakter. Deze allerhoogste en alomvattende waarheden, deze visioenen van eenheid en zelf en een

universeel goddelijk wezen, worden gegoten in korte en monumentale zinnen die ze onmiddellijk voor het oog van de ziel brengen en ze reëel en onmisbaar maken voor zijn aspiratie en ervaring, of ze worden vervat in poëtische zinnen vol onthullende kracht en suggestieve gedachten-kleur die een oneindig geheel onthullen door middel van een eindig beeld. Het Ene wordt daarin onthuld, maar ook de vele aspecten ervan worden blootgelegd, en elk aspect krijgt zijn volledige betekenis door de omvang van de uitdrukking en vindt alsof in een spontane zelf-ontdekking zijn plaats en zijn verbinding door de verhelderende juistheid van elk woord en de hele zin. De grootste metafysische waarheden en de meest subtiële nuances van de psychologische ervaring worden opgenomen in de geïnspireerde beweging en tegelijkertijd precies overgebracht op het ziende verstand en zitten vol met eindeloze suggesties voor het ontdekkende denkvermogen. Er zijn afzonderlijke zinnen, enkele coupletten, korte passages die elk op zich de essentie van een immense filosofie bevatten en toch wordt elk slechts als een kant, een aspect, een deel van de oneindige zelf-kennis gepresenteerd. Alles hier is volgepakt en veelbetekenend en toch een volkomen heldere en stralende beknoptheid en een onmetelijke volledigheid. Een gedachte van deze aard kan niet de trage, zorgvuldige en diffuse ontwikkeling van het logische intellect volgen. De passage, de zin, het couplet, de regel, zelfs de halve regel volgt de voorgaande met een bepaalde tussenruimte vol onuitgesproken gedachten, een echoënde stilte ertussen, een gedachte die in de totale suggestie besloten ligt en in de stap zelf geïmpliceerd is, maar die het denkvermogen zelf moet uitwerken voor zijn eigen profijt, en deze tussenruimtes van veelbetekenende stilte zijn groot, de stappen van deze gedachte zijn als de passen van een Titaan die van rots naar verre rots over oneindige wateren stapt. Er is een volmaakte totaliteit, een alomvattende verbinding van harmonieuze delen in de structuur van elke Upanishad; maar dit gebeurt op de manier van een denkvermogen dat massa's waarheid tegelijk ziet en stopt om alleen het benodigde woord uit een gevulde stilte te halen. Het ritme in vers of ritmische proza correspondeert met de vormgeving van de gedachte en de zin. De metrische vormen van de Upanishads zijn opgebouwd uit vier halve regels, elk duidelijk afgebakend. De regels zijn meestal op zichzelf compleet en integraal van betekenis, de halve regels presenteren twee gedachten of afzonderlijke delen van een gedachte die met elkaar verbonden zijn en elkaar aanvullen, en de klankbeweging volgt een overeenkomend principe, waarbij elke stap letter voor letter wordt aangegeven en wordt gekenmerkt door de duidelijkheid van de pauze, vol echoënde cadensen die lang in het innerlijke gehoor blijven nagalmen: elk is als een golf van het oneindige die de hele stem en het gerucht van de oceaan in zich draagt. Het is een soort poëzie – een woord van visioen, een ritme van de geest – die nooit eerder of later is geschreven.

De beeldspraak van de Upanishads is grotendeels ontwikkeld vanuit het type beeldspraak van de Veda's en hoewel de Upanishads doorgaans de voorkeur geven aan een onverhulde, heldere en direct verhelderende beeldspraak, gebruikt het niet zelden dezelfde symbolen op een manier die nauw verbonden is met de geest en het minder technische aspect van de methode van de oudere symboliek. Het is grotendeels dit element, dat niet langer te vatten is voor onze manier van denken, dat bepaalde Westerse

geleerden heeft verbijsterd en hen heeft doen roepen dat deze geschriften een mengsel zijn van de meest sublieme filosofische speculaties met de eerste onhandige, stotterende uitbarstingen van het kinderlijke denkvermogen van de mensheid. De Upanishads vormen geen revolutionaire breuk met het Vedische denken, zijn temperament en zijn fundamentele ideeën, maar een voortzetting, ontwikkeling en tot op zekere hoogte een verruimende transformatie in de zin van het openlijk uiten van alles wat in de symbolische Vedische taal verborgen werd gehouden als een mysterie en een geheim. Het begint met het overnemen van de beeldspraak en de rituele symbolen van de Veda en de Brahmanen en deze zodanig te transformeren dat ze een innerlijk en mystiek gevoel naar voren brengen dat zal dienen als een soort psychisch uitgangspunt voor zijn eigen, meer geëvolueerde en zuivere spirituele filosofie. Er zijn een aantal passages, met name in de prozaversies van de Upanishads, die volledig van deze aard zijn en op een manier handelen die verborgen, duister en zelfs onbegrijpelijk is voor het moderne begrip, met de psychische betekenis van ideeën die destijds gangbaar waren in het Vedische religieuze denken, het onderscheid tussen de drie soorten Veda, de drie werelden en andere soortgelijke onderwerpen; maar aangezien deze passages in het denken van de Upanishads leiden tot de diepste spirituele waarheden, kunnen ze niet worden afgedaan als kinderlijke dwalingen van een intelligentie zonder betekenis of zonder aantoonbare relevantie voor het hogere denken waarin ze culminerend. Integendeel, we ontdekken dat ze een voldoende diepe betekenis hebben zodra we kunnen doordringen in de symbolische betekenis. Dat komt tot uiting in een psycho-fysische overgang naar een psycho-spirituele kennis waarvoor we nu meer intellectuele, minder concrete en beeldende termen zouden gebruiken, maar die nog steeds geldig is voor hen die Yoga beoefenen en de geheimen van ons psycho-fysische en psycho-spirituele wezen herontdekken. Typische passages van deze soort bijzondere uitdrukking van psychische waarheden zijn Ajatashatru's uitleg van slaap en dromen, of de passages van de Prasna Upanishad over het vitale principe en zijn bewegingen, of die waarin het Vedische idee van de strijd tussen de Goden en de demonen wordt opgepakt en hun spirituele betekenis wordt gegeven, de Vedische godheden openlijker worden gekarakteriseerd en aangeropen in hun innerlijke functie en spirituele kracht dan in Rik en Saman.

Ik kan als voorbeeld van deze ontwikkeling van Vedische idee en beeld een passage noemen van de Taittiriya, waarin Indra duidelijk verschijnt als de macht en goddelijkheid van het goddelijke mentale:

Hij die de Stier van de Veda's is van de universele vorm, hij die geboren werd in de heilige ritmes van de Onsterfelijke, — moge Indra mij bevredigen door middel van de intelligentie. O God, moge ik een vat van de Onsterfelijke worden. Moge mijn lichaam vol visioenen zijn en mijn tong vol lieflijkheid, moge ik het vele en immense met mijn oren horen. Want Gij zijt de omhulling van Brahman, bedekt en verborgen door de intelligentie.

En een verwante passage kan ook worden aangehaald uit de Isha, waarin Surya de zonnegod wordt aangeropen als de godheid van kennis, wiens opperste vorm van werkzaamheid de eenheid van de Geest is en wiens stralen, hier verspreid op de mentale niveaus, de stralende verspreiding van

het mentale denkvermogen zijn en zijn eigen oneindige supramentale waarheid verbergen, het lichaam en zelf van deze Zon, de waarheid van de geest en het Eeuwige:

Het gelaat van de Waarheid is bedekt met een gouden deksel: O voedende Zon, die de wet van de waarheid onthult voor het zicht. O beschermheer, O enige Rishi, O beheersende Yama, O Surya, O zoon van de Vader der schepselen, verzamel en bundel uw stralen: de Glans die uw meest gezegende vorm van alles is, die ik zie, Hij die dit is, deze Purusha, Hij ben ik.

De verwantschap in verschil van deze passages met de beeldspraak en stijl van de Veda is duidelijk en de laatste is inderdaad een parafrase of vertaling in een latere en meer open stijl van een Vedisch vers van de Atris:

Verborgen door uw waarheid is de Waarheid die voor altijd constant is waar zij de paarden van de Zon loskoppelen. Daar stonden de tienduizenden samen, Dat is de Ene: Ik heb de allerhoogste Godheid van de belichaamde goden gezien.

Deze Vedische en Vedantische beeldspraak is vreemd aan onze huidige mentaliteit, die niet gelooft in de levende waarheid van het symbool, omdat de onthullende verbeelding die door het intellect wordt ingegeven niet langer de moed heeft om een psychische en spirituele visie te aanvaarden, zich ermee te identificeren en deze stoutmoedig te belichamen; maar het is zeker verre van een kinderlijke of primitieve en barbaarse mystiek; deze levendige, levende, stralend poëtische intuïtieve taal is veeleer de natuurlijke uitdrukking van een hoogontwikkelde spirituele cultuur.

Het intuïtieve denken van de Upanishads begint bij deze concrete beeldspraak en deze symbolen, eerst bij de geheime zienerwoorden van de Vedische Rishi's, die volledig expressief zijn voor het denkvermogen van de ziener, maar sluiers van hun diepste betekenis voor het gewone verstand, verbindt ze met een minder heimelijk expressieve taal en gaat verder naar een andere magnifiek open en sublieme beeldspraak en taalgebruik dat de spirituele waarheid in al haar pracht onthult. De proza-Upanishads tonen ons dit proces van het vroege denken in India, werkend met behulp van het symbool en vervolgens verdergaand naar de openlijke expressie van de spirituele betekenis. Een passage uit de Prasna Upanishad over de kracht en betekenis van de mystieke lettergreep AUM illustreert de vroegere fase van dit proces:

Deze lettergreep OM, O Satyakama, is het allerhoogste en het is het lagere Brahman. Daarom gaat de man van kennis langs dit huis van het Brahman naar het een of het ander. En als men mediteert op de enkele letter, verkrijgt men daardoor kennis en bereikt men spoedig de aarde. En hem leiden de Riks naar de wereld van de mensen en daar, geperfectioneerd in Tapas en Brahmacharya en geloof, ervaart hij de grootsheid van de geest. Als hij nu door de dubbele letter gevestigd is in het denkvermogen, wordt hij door de Yajus naar de middenwereld geleid, naar de maanwereld van Soma. Hij ervaart in de wereld van Soma de majesteit van de geest en keert weer terug.

En hij die door de drievoudige letter, zelfs deze lettergreep OM, mediteert op de hoogste Purusha, wordt vervolmaakt in het licht dat de Zon is. Zoals een slang zijn huid afwerpt, zo wordt hij bevrijd van zonde en kwaad en wordt hij door de Samans naar de wereld van Brahman geleid. Vanuit deze dichte wirwar van levende zielen ziet hij de hogere dan de hoogste Purusha die in dit huis verblijft. De drie letters zijn door de dood getroffen, maar nu worden ze onverdeeld gebruikt en met elkaar verenigd, dan worden de innerlijke, de uiterlijke en de middelste werking van de geest in hun volmaakte gebruik tot één geheel gemaakt en de geest weet het en wordt niet geschud. Deze wereld door de Riks, de middenwereld door de Yajus en door de Samans dat wat de zieners ons bekendmaken. De man van kennis gaat tot Hem door OM, zijn huis, zelfs tot de allerhoogste geest die kalm, tijdloos, onbevreesd en onsterfelijk is.

De symbolen hier zijn nog steeds onduidelijk voor ons verstand, maar er zijn aanwijzingen die onomstotelijk aantonen dat ze representaties zijn van een psychische ervaring die leidt tot verschillende staten van spirituele realisatie en we kunnen zien dat dit er drie zijn: uiterlijk, mentaal en supramentaal, en als het resultaat van de laatste een allerhoogste volmaaktheid, een volledige en integrale actie van het hele wezen in de serene eeuwigheid van de onsterfelijke Geest. En later in de Mandukya Upanishad worden de andere symbolen terzijde geschoven en worden we toegelaten tot de onthulde betekenis. Dan ontstaat er een kennis waarnaar modern denken terugkeert via zijn geheel andere intellectuele, rationele en wetenschappelijke methode, de kennis dat achter de werkingen van ons uiterlijke fysieke bewustzijn de werkingen van een ander, subliminaal werkt – een ander en toch hetzelfde – waarvan ons wakende verstand een oppervlakkige actie is, en daarboven – zo zeggen we misschien nog steeds – bevindt zich een spiritueel superbewustzijn waarin, wellicht, de hoogste staat en het hele geheim van ons wezen te vinden zijn. We zullen zien, wanneer we de passage uit de Prasna Upanishad nauwkeurig bekijken, dat deze kennis er al is, en ik denk dat we heel rationeel kunnen concluderen dat deze en soortgelijke uitspraken van de oude wijzen, hoe verwarrend hun vorm ook mag zijn voor het rationele verstand, niet kunnen worden afgedaan als kinderlijke mystiek, maar de gevisualiseerde uitdrukking zijn, inherent aan de mentaliteit van de tijd, van wat de rede zelf ons nu door haar eigen processen laat zien als waar, een zeer diepgaande waarheid en een reële werkelijkheid van kennis.

De metrische Upanishads zetten deze sterk beladen symboliek voort, maar dragen die lichter en gaan in het grootste deel van hun verzen voorbij dit soort beeldspraak naar de openlijke uitdrukking. Het Zelf, de Geest, de Godheid in de mens en schepselen en de Natuur en deze hele wereld en in andere werelden en voorbij de hele kosmos, de Onsterfelijke, de Ene, de Oneindige wordt zonder sluiers bezongen in de pracht van zijn eeuwige transcendentie en zijn veelvuldige zelf-openbaring. Enkele passages uit de leringen van Yama, Heer van de Wet en van de Dood, aan Nachiketas, zullen volstaan om iets van hun karakter te illustreren.

OM is deze lettergreep. Deze lettergreep is de Brahman, deze lettergreep is het Allerhoogste. Wie de onvergankelijke OM kent, wat hij ook wil, het is van hem. Deze steun is de beste, deze steun is de hoogste; en wanneer een mens het weet, wordt hij verheven in de wereld van Brahman. De alwetende is niet geboren, sterft niet, is nergens vandaan ontstaan en is ook niemand. Hij is ongeboorn, hij is constant en eeuwig, hij is de Oude der Dagen die niet gedood wordt bij het doden van het lichaam...

Hij zit en reist ver, en liggend gaat hij alle kanten op. Wie anders dan ik zou deze extatische Godheid kennen? De wijze man komt tot de kennis van de grote Heer en het Zelf, gevestigd en lichaamsloos in deze lichamen die voorbijgaan en niet langer verdriet meer kennen. Dit Zelf kan niet gewonnen worden door onderwijs, noch door intellect, noch door veel geleerdheid: hij die door de Geest wordt uitgekozen, alleen door hem kan het gewonnen worden, en aan hem openbaart deze Geest zijn eigen lichaam. Iemand die niet is opgehouden met kwaad doen, iemand die niet geconcentreerd en kalm is, iemand wiens denkvermogen niet rustig is, zal hem niet verkrijgen door de wijsheid van het verstand. Hij van wie krijgers en wijzen het voedsel zijn en de dood de specerij van zijn feestmaal, wie weet waar Hij is?...

De Zelf-geborene heeft zijn deuren naar buiten geopend, daarom ziet de mens naar buiten en niet in het innerlijke zelf: slechts een wijze man richt hier en daar zijn ogen naar binnen, verlangend naar onsterfelijkheid, en kijkt het Zelf recht in de ogen. Kinderlijke denkvermogens volgen oppervlakkige verlangens en vallen in het net van de dood dat wijd voor ons is uitgespreid; maar de wijze kent de onsterfelijkheid en vraagt niet van vergankelijke dingen wat constant is. Men kent door dit Zelf vorm en smaak en geur en aanraking en de genoegens ervan en wat blijft er dan hier over? De wijze man komt tot de kennis van de grote Heer en het Zelf door wie men alles ziet wat er in de ontwakende ziel is en alles wat er in de dromende ziel is en geen verdriet meer heeft. Hij die het Zelf kent, de eter van lieflijkheid dicht bij het levende wezen, de heer van wat was en wat zal zijn, deinst daarna terug voor niets dat is. Hij kent Hem die dat is wat vanouds geboren is uit Tapas en die vanouds geboren is uit de wateren en die is binnengegaan en staat in de geheime spelonk van het zijn met al deze schepsels. Hij kent haar die geboren is uit de levenskracht, de oneindige Moeder met alle goden in haar, zij die is binnengegaan en staat in de geheime spelonk van het zijn met al deze schepselen. Dit is het Vuur dat de kennis bezit en het is verborgen in de twee tondels zoals het embryo geboren wordt in zwangere vrouwen; dit is het Vuur dat aanbeden moet worden door mannen die slapeloos waken en Hem het offer brengen. Hij is dat waaruit de Zon opkomt en dat waarin het ondergaat: en in Hem zijn alle goden gegrondvest en niemand kan Hem voorbijgaan. Wat hier is, zelfs dat is in andere werelden, en wat daar is, zelfs volgens dat is alles wat hier is. Hij gaat van dood naar dood die hier alleen verschil ziet. Een Purusha niet groter dan een duim staat in het centrale zelf van de mens en is de heer van wat was en wat zal zijn, en als men hem kent, deinst men voortaan voor niets terug dat is. Een Purusha niet groter dan een duim en hij is als een licht zonder rook; hij is de Heer van wat was en wat zal zijn; hij is het die vandaag is en hij is het die morgen zal zijn.

De Upanishads wemelen van passages die tegelijkertijd poëzie en spirituele filosofie zijn, van een absolute helderheid en schoonheid, maar geen vertaling is vrij van de suggestie en de ernstige, subtiele en lichtgevende echo's van de oorspronkelijke woorden en ritmes kunnen ieder's idee geven van hun kracht en perfectie. Er zijn er ook waarin de meest subtiele psychologische en filosofische waarheden volledig tot uitdrukking worden gebracht, zonder te ontbreken aan een volmaakte schoonheid van poëtische expressie, en altijd zodanig dat ze leven voor het denkvermogen en de ziel en niet slechts aan de begrijpende intelligentie worden gepresenteerd. In sommige proza-Upanishads is er nog een element van levendige vertelling en traditie dat ons, zij het slechts in korte flitsen, het beeld teruggeeft van die buitengewone beroering en beweging van spiritueel onderzoek en passie voor de hoogste kennis die de Upanishads mogelijk maakte. De taferelen van de oude wereld leven voor ons in een paar pagina's, de wijzen die in hun bossen zitten, klaar om de nieuwkomer te beproeven en te onderwijzen; prinses, geleerde brahmanen en grote landeigenaren die op zoek zijn naar kennis; de koningszoon in zijn strijdswagen en de onwettige zoon van het dienstmeisje, op zoek naar een man die de gedachte aan licht en het woord van openbaring in zich draagt; de typische figuren en persoonlijkheden, Janaka en het subtiele mentale van Ajatashatru; Raikwa van de kar; Yajnavalkya, strijdend voor de waarheid, kalm en ironisch, die zonder gehechtheid wereldse bezittingen en spirituele rijkdommen in zich opneemt en uiteindelijk al zijn rijkdom achter zich laat om als een dakloze asceet rond te trekken; Krishna, zoon van Devaki, die één woord van de Rishi Ghora hoorde en meteen het Eeuwige kende; de ashrama's, de hoven van koningen die ook spirituele ontdekkers en denkers waren, de grote offervergaderingen waar de wijzen elkaar ontmoetten en hun kennis vergeleken. En we zien hoe die ziel van India werd geboren en hoe dit grote geboortelied ontstond waarin zij van de aarde opsteeg naar de hoogste hemel van de geest. De Veda's en de Upanishads zijn niet alleen de voldoende bron van de Indiase filosofie en religie, maar ook van alle Indiase kunst, poëzie en literatuur. Het was de ziel, het temperament, het ideale denken dat in hen gevormd en tot uitdrukking gebracht werd die later de grote filosofieën uithouwen, de structuur van de Dharma bouwden, hun heroïsche jeugd vastlegden in de Mahabharata en Ramayana, onvermoeibaar intellectualiseerden in de klassieke tijd van de rijpheid van hun mannelijkheid, zoveel originele intuïties in de wetenschap voortbrachten, zo'n rijke gloed van esthetische, vitale en zintuiglijke ervaring creëerden, hun spirituele en psychische ervaring vernieuwden in Tantra en Purana, zich stortten op de grootsheid en schoonheid van lijn en kleur, hun gedachten en visie in steen en brons hakten en goten, zich in nieuwe kanalen van zelf-expressie stortten in de latere talen en nu, na de verduistering, altijd hetzelfde herrijzen in verschil en klaar voor een nieuw leven en een nieuwe schepping.

ISHA UPANISHAD

ISHA UPANISHAD

*īśā vāsyamidarṁ sarvarṁ yat kiñca jagatyāṁ jagat |
tena tyaktena bhuñjīthā mā gṛdhaḥ kasya sviddhanam ||*

1. All this is for habitation by the Lord, whatsoever is individual universe of movement in universal motion. By that renounced thou shouldst enjoy; lust not after any man's possession.

Dit alles is voor bewoning¹ door de Heer, wat er ook in het individuele universum van beweging in de universele beweging is. Door dat verzaakt zoudt gij moeten genieten; begeer anderman's bezit niet.

*kurvanneveha karmāṇi jijīviṣecchatarṁ samāḥ |
evaṁ tvayi nānyatheto'sti na karma lipyate nare ||*

2. Doing verily works in this world one should wish to live a hundred years. Thus it is in thee and not otherwise than this; action cleaves not to a man.

Wanneer men waarlijk² werkt in deze wereld, dan zou men wensen om honderd jaar te leven. Aldus is het in u en niet anders dan dit; actie kleeft niet aan de mens.³

*asūryā nāma te lokā andhena tamasā"vṛtāḥ |
tāmste pretyābhigacchanti ye ke cātmahano janāḥ ||*

3. Sunless are those worlds and enveloped in blind gloom whereto all they in their passing hence resort who are slayers of their souls.

¹ Er zijn drie mogelijke betekenissen van *vāsyam*, "bekleed te worden", "gedragen te worden als gewaad" en "bewoond te worden". De eerste is de gewoonlijk geaccepteerde betekenis. Shankara verklaart het in deze betekenis, dat we het besef moeten verliezen van dit onwerkelijke objectieve universum in de enkele perceptie van de zuivere Brahman. Zo verklaard, wordt de eerste zin een contradictie van het hele denken van de Upanishad, die de verzoening leert door de perceptie van essentiële Eenheid, van de klaarblijkelijk onverenigbare tegengestelden, God en de Wereld, Verzaking en Genieting, Actie en innerlijke Vrijheid, de Ene en de Velen, Zijn en haar Worden, de passieve goddelijke Onpersoonlijkheid en de actieve goddelijke Persoonlijkheid, de Kennis en de Onwetendheid, het Worden en het Niet-Worden, het Leven op aarde en verderop en de allerhoogste Onsterfelijkheid. Het beeld is van de wereld ofwel als een gewaad of als een verblijfplaats voor de informerende en besturende Geest. De laatste betekenis komt beter overeen met het denken van de Upanishad.

² *Kurvanneva*. De nadruk op *eva* geeft de kracht, "inderdaad werken doen, en hen niet nalaten".

³ Shankara leest de zin, "Aldus in u --- het is niet anders dan zo --- actie kleeft niet, een mens." Hij interpreteert *karmāṇi* in de eerst zin in de zin van Vedische offeringen, die toegestaan zijn aan de onwetenden als een middel om te ontsnappen aan kwade acties en hun resultaten en de hemel te verwerven, maar het tweede *karma* in exact de tegengestelde betekenis, "kwade actie". Het vers, vertelt hij ons, vertegenwoordigt een consessie aan de onwetende; de verlichte ziel verlaat het werk en de wereld en gaat naar het woud. De hele uitdrukking en constructie in deze weergave wordt geforceerd en onnatuurlijk. De weergave, die ik geef, lijkt voor me de eenvoudige en rechtstreekse betekenis van de Upanishad.

Zonloos⁴ zijn die werelden en omhuld in blinde somberheid, waarnaar allen na hun sterven daarom hun toevlucht nemen, die de doders van hun ziel zijn.

anejadekarṁ manaso javīyo nainaddevā āpnuvan pūrvamarṣat |
taddhāvato'nyānatyeti tiṣṭhat tasminnapo mātariśvā dadhāti ||

4. One unmoving that is swifter than Mind, That the Gods reach not, for It progresses ever in front. That, standing, passes beyond others as they run. In That the Master of Life establishes the Waters.

Het Ene, dat onbeweeglijk is, is sneller dan het Denkvermogen, Dat bereiken de Goden niet, want Het gaat altijd voorop. Dat gaat, stilstaand, voorbij anderen, terwijl zij rennen. In Dat vestigt de Meester van het Leven⁵ de Wateren.⁶

tadejati tannaijati tad dūre tadvantike |
tadantarasya sarvasya tadu sarvasyāśya bāhyataḥ ||

5. That moves and That moves not; That is far and the same is near; That is within all this and That is also outside all this.

Dat beweegt en Dat beweegt niet; Dat is ver en hetzelfde nabij; Dat is binnenin dit alles en Dat is ook buiten dit alles.

yastu sarvāṇi bhūtāni ātmanyevānupaśyati |

⁴ We hebben twee lezingen, *asūrya*, zonloos, en *asurya*, Titanisch of ongodelijk. De derde lezing is, in de denkstructuur van de Upanishad, het beginpunt van de finale beweging in de laatste vier versen. Haar suggesties worden daar opgenomen en uitgewerkt. Het gebed naar de Zon refereert terug in het denken naar de zonloze werelden en hun blinde somberheid, die herinnerd worden in de negende en twaalfde versen. De zon en zijn stralen zijn ook intiem verbonden in andere Upanishads met de werelden van Licht en hun natuurlijke tegenstelde is het duistere en zonloze, niet de Titanische werelden.

⁵ *Mātariśvan* lijkt te betekenen “hij, die zichzelf uitbreidt in de Moeder of de container,” of dat nu in het bevattende moederelement is, Ether, of de materiele energie, die de Aarde wordt genoemd in de Veda en daar over gesproken wordt als de Moeder. Het is de Vedische benaming van de God Vayu, die, terwijl hij het goddelijke principe in de Levensenergie, Prana, vertegenwoordigt, zichzelf uitbreidt in de Materie en haar vormen verlevendigt. Hier betekent het het goddelijke Levensvermogen, dat resideert in alle vormen van kosmische activiteit.

⁶ *Apas*, zoals het geaccentueerd is in de versie van de Witte Yajurveda, kan alleen “wateren” betekenen. Wanneer deze accentuering buiten beschouwing gelaten wordt, zouden we het kunnen nemen als het enkelvoud *apas*, werk, actie. Shankara, echter, geeft het weer door het meervoud, werken. De moeilijkheid verrijst alleen, omdat de ware Vedische betekenis van het woord vergeten is en het opgevat werd als referentie naar de vierde van de vijf elementaire toestanden van de Materie, de vloeistof. Een dergelijke referentie zou volledig irrelevant zijn voor de context. Maar de Wateren, die anders de zeven stromen of de zeven voedende Koeien genoemd worden, zijn het Vedische symbool voor de zeven kosmische principes en hun activiteiten, drie inferieure, de fysieke, vitale en mentale, vier superieure, de Goddelijke Waarheid, de Goddelijke zaligheid, de goddelijke Wil en Bewustzijn, en het goddelijke Wezen. Op deze opvatting is ook het oeroud idee gefundeerd van de zeven werelden, in ieder waarvan de zeven principes gescheiden actief zijn door hun verscheidene harmonieën. Dit is klaarblijkelijk de juiste betekenis van het woord in de Upanishad.

sarvabhūteṣu cātmānaṁ tato na vijugupsate ||

6. But he who sees everywhere the Self in all existences and all existences in the Self, shrinks not thereafter from aught.

Maar hij, die het Zelf ziet in alle bestaansvormen en alle bestaansvormen in het zelf, deinst daarna voor niets terug.

yasmin sarvāṇi bhūtāni ātmaivābhūd vijānataḥ |
tatra ko mohaḥ kaḥ śoka ekatvamanupaśyataḥ ||

7. He in whom it is the Self-Being that has become all existences, that are Becomings, for he has the perfect knowledge, how shall he be deluded, whence shall he have grief, who sees everywhere oneness?

Hij, in wie het Zelf-Wezen alle bestaansvormen geworden is, die Wordingen⁷ zijn, omdat hij de perfecte kennis heeft, hoe kan hij misleid worden, van waar zal hij verdriet hebben, die overal eenheid ziet?

sa paryagācchukramakāyamavraṇamasnāviraṁ
śuddhamapāpavidham |
kavirmanīṣī paribhūḥ svayambhur yāthātathyato'rthān
vyadadhācchāśvatībhyaḥ samābhyaḥ ||

8. It is He, that has gone abroad --- That which is bright, bodiless, without scar of imperfection, without sinews, pure, unpierced by evil. The Seer, the Thinker, the One who becomes everywhere, the Self-existent has ordered objects perfectly according to their nature from years sempiternal.

Hij is overal gegaan --- Dat, dat helder is, lichaamsloos, zonder litteken van onvolmaaktheid, zonder spieren, zuiver, niet door kwaad doorboord. De Ziener, de Denker,⁸ de Ene, die overal de Zelf-Bestaande wordt, heeft objecten volmaakt geordend volgens hun natuur van eeuwige jaren.

andhaṁ tamaḥ praviśanti ye'vidyāmupāsate |
tato bhūya iva te tamo ya u vidyāyāṁ ratāḥ ||

⁷ De woorden *sarvāṇi bhūtāni*, letterlijk, “alle dingen, die geworden zijn”, zijn tegengesteld aan Atman, het zelf-bestaande en onveranderlijke wezen. De frase betekent gewoonlijk “alle schepselen”, maar op zijn letterlijke betekenis is evident aangedrongen in de uitdrukking *bhūtāni abhūt* “werd de Wordingen”. Het idee is de verwerving in de mens van het allerhoogste bewustzijn, waardoor het ene Zelf in hem zich uitbreidt om alle schepselen te omarmen en de eeuwige daad te realiseren, waardoor die Ene zichzelf manifesteert in de veelvuldige vormen van de universele beweging.

⁸ Er is een heldere onderscheiding in Vedisch denken tussen *kavi*, de ziener en *manīṣī*, de denker. De eerste toont de goddelijke supra-intellectuele Kennis aan, die door directe visie en verlichting de werkelijkheid, de principes en de vormen van dingen ziet in hun ware relaties, de laatste de werkende geestesgesteldheid, die werkt vanuit het verdeelde bewustzijn door de mogelijkheid van dingen naar beneden naar de feitelijke manifestatie in de vorm en opwaarts naar hun werkelijkheid in het zelf-bestaande Brahman.

9. Into a blind darkness they enter who follow after the Ignorance, they as if into a greater darkness who devote themselves to the Knowledge alone.

Zij gaan een blinde duisternis binnen, die de Onwetendheid volgen, zij alsof in een grotere duisternis, die zich alleen aan de Kennis wijden.

anyadevāhurvidyayā'nyadāhuravidyayā |
iti śuśrūma dhīrāṇām ye nastadvicacakṣire ||

10. Other, verily, it is said, is that which comes by the Knowledge, other that which comes by the Ignorance; this is the lore we have received from the wise who revealed That to our understanding.

Er wordt waarlijk⁹ gezegd, dat iets anders komt door de Kennis, iets anders, dat komt door de Onwetendheid; deze overlevering hebben we van de wijzen ontvangen, die Dat openbaarden voor ons begrip.

vidyāñcāvidyāñca yastadvedobhayaṁ saha |
avidyayā mṛtyuṁ tīrtvā vidyayā'mṛtamaśnute ||

11. He who knows That as both in one, the Knowledge and the Ignorance, by the Ignorance crosses beyond death and by the Knowledge enjoys Immortality.

Hij, die Dat kent als beiden in een, de Kennis en de Onwetendheid, gaat door de Onwetendheid voorbij de dood en geniet door de Kennis Onsterfelijkheid.

andhaṁ tamaḥ praviśanti ye'sambhūtimupāsate |
tato bhūya iva te tamo ya u sambhūtyāṁ ratāḥ ||

12. Into a blind darkness they enter who follow after the Non-Birth, they as if into a greater darkness who devote themselves to Birth alone.

Zij gaan blinde duisternis binnen, die de Niet-Geboorte volgen, zij alsof in een grotere duisternis, die zichzelf alleen aan Geboorte wijden.

anyadevāhuḥ sambhavādanyadāhurasambhavāt |
iti śuśrūma dhīrāṇām ye nastadvicacakṣire ||

13. Other, verily, it is said, is that which comes by the Birth, other that which comes by the Non-Birth; this is the lore we have received from the wise who revealed That to our understanding.

⁹ *Anyadeva* --- *eva* geeft hier aan *anyad* de kracht, "Nogal ander dan de resultaat, dat beschreven wordt in het voorgaande vers, is dat, waarnaar de Kennis en de Onwetendheid leidt." We hebben de verkering van *anyad* in het vers, dat volgt. De gewone weergave, "Kennis heeft een resultaat, Onwetendheid een ander", zou een voor de hand liggende gemeenplaats zijn, die aangekondigd wordt met een overdreven pompeusheid, die niets toevoegt aan het denken en zonder enige plaats in de sequentie van de ideeën.

Anders is dat, het is waarlijk gezegd, wat komt door de Geboorte, anders dat, wat komt door Niet-Geboorte; dit is de overlevering, die we ontvangen hebben van de wijzen, die Dat openbaarden voor ons begrip.

*sambhūtiñca vināśañca yastadvedobhayaṁ saha |
vināśena mṛtyuṁ tīrtvā sambhūtyā'mṛtamaśnute ||*

14. He who knows That as both in one, the Birth and the dissolution of Birth, by the dissolution crosses beyond death and by the Birth enjoys Immortality.

Hij, die Dat kent als beide in een, de Geboorte en de oplossing van Geboorte, gaat door de oplossing voorbij de dood en geniet door de Geboorte Onsterfelijkheid.

*hiraṇmayena pātreṇa satyasyāpihitaṁ mukham |
tat tvaṁ pūṣannapāvṛṇu satyadharmāya dṛṣṭaye ||*

15. The face of Thruth is covered with a brilliant golden lid; that do thou remove, O Forester, for the law of the Truth, for sight.

Het gezicht van de Waarheid is bedekt met een stralend gouden deksel; verwijder dat, O Pleegouder,¹⁰ voor de wet van de Waarheid, voor zicht.

*pūṣannekarṣe yama sūrya prajāpatya vyūha raśmīn samūha |
tejo yat te rūpaṁ kalyāṇatamaṁ tatte paśyāmi
yo'sāvasau puruṣaḥ so'hamasmi ||*

16. O Fosterer, O sole Ziener, O Ordainer, O illumining Sun, O power of the Father of Creatures, marshal thy rays, draw together thy light; the Lustre which is thy most blessed form of all, that in Thee I behold. The Purusha there and there, He am I.

O Pleegouder, O enkele Ziener, O Ordenaar, O verlichtende Zon, O vermogen van de Vader van Schepselen, rangschik uw stralen, trek uw licht samen; de Luister, die uw meest gezegende vorm van alle is, die ik in U aanschouw. De Purusha daar en daar, Hij ben ik.

¹⁰ In de innerlijke betekenis van de Veda Surya vertegenwoordigt de Zon-God de goddelijke Verlichting van de Kavi, die het denkvermogen teboven gaat en de zuivere zelf-lumineuze Waarheid van dingen vormt. Zijn principiele vermogen is zelf-openbarende kennis, in de Veda "Zicht" genaamd. Zijn werkelijkheid is beschreven als de Waarheid, de Wet, het Onmetelijke. Hij is de Pleegouder of de Vergroter, want hij vergroot en opent mensen's donkere en beperkte wezen naar een lumineus en oneindig bewustzijn. Hij is de enkele Ziener, Ziener van Eenheid en Kenner van het zelf, en leidt hem naar het hoogste Zicht. Hij is Yama, Regelaar of Ordenaar, want hij bestuurt mensen's actie en gemanifesteerde wezen door de directe Wet van de Waarheid, *satyadharma*, en daarom door het juiste principe van onze natuur, *yāthātathyatah*. Een lumineus vermogen, dat voorkomt uit de Vader van alle bestaan, hij openbaart in zichzelf de goddelijke Purusha, waarvan alle wezens manifestaties zijn. Zijn stralen zijn de gedachten, die lumineus voortkomen uit de Waarheid, het Onmetelijke, maar afgebogen en vervormd, opgebroken en ongeordend worden in het reflecterende en verdelende principe, het Denkvermogen. Zij vormen het gouden deksel, dat het gezicht van de Waarheid bedekt. De Ziener bidt tot Surya om hen in de juiste orde en relatie te werpen en hen dan samen te trekken in de eenheid van de geopenbaarde waarheid. Het resultaat van dit innerlijke proces is de perceptie van de eenheid van alle wezens in de goddelijke Ziel van het Universum.

vāyuranīlamamṛtamathedaṁ bhasmāntaṁ śarīram |
OM krato smara kṛtaṁ smara krato smara kṛtaṁ smara ||

17. The Breath of things is an immortal Life, but of this body ashes are the end. OM! O Will, remember, that which was done remember! O Will, remember, that which was done, remember.

De Adem van dingen¹¹ is een onsterfelijk Leven, maar van dit lichaam is as het einde. OM! O Wil,¹² herinner, dat wat gedaan is, herinner.

agne naya supathā rāye asmān viśvāni deva vayunāni vidvān |
yuyodhyasmajjuhurāṇameno bhūyiṣṭhāṁ te namauktiṁ vidhema ||

18. O god Agni, knowing all things that are manifested, lead us by the good path to felicity; remove from us the devious attraction of sin. To thee completest speech of submission we would dispose.

O god Agni, die alle gemanifesteerde dingen kent, leidt ons over het goede pad naar gelukzaligheid; verwijder van ons de sluwe aantrekking van de zonde.¹³ Wij zouden beschikken over de meest complete toespraak van onderwerping.¹⁴

¹¹ Vayu, ergens anders Matarishwan genoemd, de Levensenergie in het universum. In het licht van Surya openbaart hij zichzelf als een onsterfelijk principe van bestaan, waarvan de geboorte en de dood en het leven in het lichaam alleen bijzondere en externe processen zijn.

¹² De Vedische term *kratu* betekent soms de actie zelf, soms het effectieve vermogen achter de actie, die in het mentale bewustzijn vertegenwoordigd wordt door de wil. Agni is dit vermogen. Hij is goddelijke kracht, die zich eerst in materie manifesteert als hitte en licht en materiele energie en dan, terwijl hij verschillende vormen aanneemt in andere principes van mensen's bewustzijn, hem leidt door een progressieve manifestatie naar de Waarheid en de Zaligheid.

¹³ Zonde is in de opvatting van de Veda, waauit dit vers lichamelijk genomen is, dat wat opwindt en de faculteiten haast in een afwijking van het pad. Er is een rechte weg of weg van natuurlijk toenemend licht, *ṛjuḥ panthāḥ ṛtasya panthāḥ*, dat leidt over oneindige niveaus en naar oneindige vergezichten, *vitāni prṣṭhāni*, waarmee de wet van onze natuur ons normaal zou nemen naar onze vervulling. Zonde dwingt het in plaats om te reizen met struikelingen midden tussen oneffen en beperkte streken en langs gebogen windingen (*duritāni, vṛjināni*).

¹⁴ Het woord *vidhema* wordt gebruikt voor de ordening van het offer, de beschikbaarheid van de offeringen aan de God en in het algemeen voor het offer of de aanbidding zelf. De Vedische *namas*, interne en externe gehoorzaamheid, is het symbool van onderwerping aan het goddelijke Wezen in onszelf en in de wereld. Hier is de offering die van de volledigste onderwerping en de zelf-overgave van alle faculteiten van de lagere egoïstische menselijke natuur aan de goddelijke Wil-kracht, Agni, zodat het, vrij van interne tegenstelling, de ziel van de mens zou kunnen leiden door de waarheid naar een gelukzaligheid, die vol is van spirituele rijkdommen, *rāye*. Die staat van zaligheid is bedoeld, zelf-tevreden in het principe van zuivere Liefde en Vreugde, die de Vedische ingewijden beschouwden als de bron van het goddelijke bestaan in het universum en de fundatie van het goddelijke leven in het menselijke wezen. De deformatie van dit principe door egoïsme verschijnt als verlangen en de lust van bezit in de lagere werelden.

Analyse

INLEIDING

Plan van de Upanishad

THE Upanishads, die vehikels zijn van verlichting en niet van instructie, samengesteld voor de zoekers, die al een algemene familiariteit hadden met de ideeën van de Vedische en Vedantische zieners en zelfs enige persoonlijke ervaring van de waarheden, waarop zij gebaseerd zijn, geven in hun stijl met uitgedrukte transities van denken en de ontwikkeling van geïmpliceerde of onderworpen noties.

Ieder vers in de Isha Upanishad rust op een aantal ideeën, die impliciet zijn in de tekst, maar nergens expliciet voortgezet; ook de redenering, die zijn conclusie ondersteunt, wordt gesuggereerd door de woorden, die niet uitdrukkelijk overgedragen worden aan de intelligentie. De lezer, of eerder de toehoorder, werd verondersteld om voort te gaan van licht naar licht, om zijn intuïties te confirmeren en zijn ervaring te verifiëren, en de ideeën niet door te sturen naar de beoordeling van de logische rede.

Voor het moderne denkvermogen is deze methode ongeldig en ontoepasselijk; het is noodzakelijk om de ideeën van de Upanishad te presenteren in hun volledigheid, de suggesties te onderstrepen, de nodige transities te leveren en de onderdrukte, maar altijd impliciete redenering naar buiten te brengen.

Het centrale idee van de Upanishad, dat een verzoening en harmonie is van fundamentele tegengestelden, wordt symmetrisch uitgewerkt in vier successieve bewegingen van denken

EERSTE BEWEGING

In de eerste wordt een basis gelegd door het idee van de ene en stabiele Geest, die een universum van beweging en van de vormen van beweging bewoont en bestuurt. (*Vers 1, lijn 1*)

Op deze opvatting is de regel van een goddelijk leven door de mens gebaseerd, --- genieting van alles door verzaking van alles door de uitsluiting van verlangen (*Vers 1, lijn 2*)

Dan wordt de rechtvaardiging van werken verklaard en van het fysieke leven op de basis van een onvervreembare vrijheid van de ziel, een met de Heer, midden tussen alle activiteit van de veelvuldige beweging (*Vers 2*)

Uiteindelijk wordt het resultaat van een onwetende tussenkomst met de juiste manifestatie van de Ene in de veelvuldigheid verklaard als een involutie in toestanden van blinde obscuriteit na de dood (*Vers 3*)

TWEEDE BEWEGING

In de tweede beweging worden de ideeën van het eerste vers hervat en versterkt.

De ene stabiele Heer en de veelvuldige beweging worden geïdentificeerd als een Brahman, van wie echter de eenheid en stabiliteit de hogere waarheid zijn en alles bevat, zowel als alles bewoont. (*Verzen 4,5*)

De basis en vervulling van de regel van het leven worden gevonden in de ervaring van eenheid, waardoor de mens zichzelf identificeert met het kosmische en transcendente zelf en geïdentificeerd is in het Zelf, maar met een vrijheid van verdriet en illusie, met al zijn wordingen. (*Verzen 6, 7*)

DERDE BEWEGING

In de derde beweging is er een terugkeer naar de rechtvaardiging van het leven en de werken (het onderwerp van *Vers 2*) en een aanwijzing van hun goddelijke vervulling.

De gradaties van de Heer's zelf-manifestatie in het universum van beweging en in de wordingen van het ene wezen worden voortgezet en de innerlijke wet van alle bestaansvormen verklaard door Zijn opvatting en bepaling (*Verse 8*)

Vidya en Avidya, Worden en Niet-Worden worden verzoend door hun wederzijdse nut voor de progressieve zelf-realisatie, die voortgaat van de toestand van sterfelijkheid naar de toestand van onsterfelijkheid. (*Verzen 9-14*)

VIERDE BEWEGING

De vierde beweging keert terug naar het idee van de werelden en onder de figuren van Surya en Agni worden de relaties van de Allerhoogste Waarheid en Onsterfelijkheid (*Verzen 15,16*), de activiteiten van dit leven (*Vers 17*) en de toestand na de dood (*Vers 18*) symbolisch aangeduid.

EERSTE BEWEGING

DE INWONENDE GODHEID: LEVEN EN ACTIE

Verzen 1-3¹⁵

DE BASIS VAN HET KOSMISCHE BESTAAN

God en de wereld, Geest en de formatieve Natuur worden geconfronteerd en hun relaties vastgezet.

KOSMOS

De hele wereld is een beweging van de Geest in Zichzelf en is veranderlijk en overgankelijk in al haar formaties en verschijningen; haar enige eeuwigheid is een eeuwigheid van wederkeer, haar enige stabiliteit een gelijkenis veroorzaakt door zekere schijnbare fixaties van relatie en groepering.

Ieder gescheiden object in het universum is, in waarheid, zelf het hele universum, dat een zeker front vertegenwoordigd of buitenwaartse verschijning van zijn beweging. De microkosmos is een met de macrokosmos.

Toch zijn zij in hun relatie van principe van beweging en het resultaat van beweging matig en beheerst, wereld in wereld, beweging in beweging. Het individu neemt daarom deel aan de natuur van het universele, refereert er naar terug voor zijn bron van activiteit, is, zoals we zeggen, onderworpen aan zijn wetten en deel van de kosmische Natuur.

GEEST

De Geest is heer van Zijn beweging, één, onveranderlijk, vrij, stabiel, eeuwig.

De Beweging met al zijn gevormde objecten is gecreëerd om een woning te leveren voor de Geest, die, Een zijnde, toch veelvuldig verblijft in de veelvuldigheid van Zijn huizen.

1. Dit alles is voor bewoning door de Heer, wat er ook in het individuele universum van beweging in de universele beweging is. Door dat verzaakt zoudt gij moeten genieten; begeer anderman's bezit niet.

2. Wanneer men waarlijk werkt in deze wereld, dan zou men wensen om honderd jaar te leven. Aldus is het in u en niet anders dan dit; actie kleeft niet aan de mens.

3. Zonloos zijn die werelden en omhuld in blinde somberheid, waarnaar allen na hun sterven daarom hun toevlucht nemen, die de doders van hun ziel zijn.

Dezelfde Heer, die verblijft in de som en het deel, in de Kosmos als geheel en in ieder wezen, kracht of object in de Kosmos.

Omdat Hij een en ondeelbaar is, is de Geest in allen één en hun veelvuldigheid is een spel van Zijn kosmische bewustzijn.

Daarom is ieder menselijk wezen in zijn essentie één met alle anderen, vrij, eeuwig, onveranderlijk, heer van de Natuur.

OVERGANKELIJK DENKEN AVIDYA

Het onderwerp van bewoning is genieting en bezit; het object van de Geest in de Kosmos is daarom het bezit en genieting van het universum. Toch lijkt de mens, terwijl hij zo in zijn essentie één, goddelijk en vrij is, beperkt te zijn, verdeeld van anderen, onderworpen aan de Natuur en zelfs haar schepping en speling, slaaf gemaakt aan de dood, onwetendheid en verdriet. Terwijl zijn onderwerp in de manifestatie bezit en genieting is van zijn wereld, is hij niet in staat om te genieten door zijn beperking. Dit tegengestelde resultaat komt tot stand door Avidya, de Onwetendheid van eenheid: en de knoop van Onwetendheid is egoïsme

EGO

De oorzaak van het ego is, dat terwijl de Geest door Zijn dubbele vermogen van Vidya en Avidya tegelijk verblijft in het bewustzijn van veelvuldigheid en relativiteit en in het bewustzijn van eenheid en identiteit en is daarom niet gebonden door de Onwetendheid, kan het toch in het denkvermogen Zichzelf absorberend identificeren met het object in de beweging tot de klaarblijkelijke uitsluiting van de Kennis, die achterblijft, gesluierd aan de achterkant van de geestesgesteldheid. De beweging van het Denkvermogen in de Natuur is zo in staat om het object te bevatten als de werkelijkheid en de Inwoner als beperkt en bepaald door de verschijningen van het object. Het vat het object op, niet als het universum in een van zijn frontale verschijningen, maar als zichzelf een gescheiden bestaan, dat buiten de Kosmos staat en verschillend in wezen van de hele rest ervan. Het vat op gelijke wijze de Inwoner op. Dit is de illusie van onwetendheid, die alle werkelijkheden vervalst. De illusie wordt *ahamkāra* genoemd, het scheidende ego-besef, dat ieder wezen zichzelf laat opvatten als een onafhankelijke persoonlijkheid.

Het resultaat van de scheiding is het onvermogen om binnen te gaan in de harmonie en eenheid met het universum en een consequent onvermogen om het te bezitten en verheugen. Maar het verlangen om te bezitten en te genieten is de meester impuls van het Ego, die van zichzelf obscuur weet, dat het de Heer is, ofschoon het als gevolg van de beperkingen van zijn relativiteit, niet in staat is om zijn ware bestaan te realiseren. Het resultaat is onenigheid met de anderen en zichzelf, mentaal en fysiek lijden, het besef van zwakheid en onvermogen, het besef van verduistering, de spanning van energie in

passie en in verlangen naar zelf-vervulling, de terugslag van uitgeputte en teleurgestelde energie naar de dood en desintegratie.

Verlangen is het teken van onderwerping, met de daarmee gepaard gaande onenigheid en lijden. Dat wat vrij is, één en heer, verlangt niet, maar bevat, bezit en geniet onvervreemdbaar.

DE REGEL VAN HET GODDELIJKE LEVEN

Genieting van het universum en alles, dat het bevat, is het onderwerp van het wereld-bestaan, maar verzaking van alles in verlangen is de voorwaarde van de vrije genieting van alles.

De verzaking, die vereist is, is geen morele beperking van zelf-ontkenning of een fysieke weigering, maar een volledige bevrijding van de geest van enige hunkering naar de vorm van dingen.

De termen van deze bevrijding zijn vrijheid van egoïsme en, vervolgens, vrijheid van persoonlijk verlangen. Deze verzaking impliceert praktisch, dat men niets in het universum zou moeten beschouwen als object van bezit, noch als een object van hebzucht in het hart of de zintuigen.

Deze attitude is gebaseerd op de perceptie van eenheid. Want er is al gezegd, dat alle zielen een bezittend Zelf zijn, de Heer; en ofschoon de Heer ieder object bewoont, alsof gescheiden, bestaan all objecten toch in dat Zelf en niet erbuiten.

We bezitten daarom door het Ego te transcenderen en het ene Zelf te realiseren, het hele universum in een kosmisch bewustzijn en hoeven het niet fysiek te bezitten.

Omdat we door eenheid met de Heer de mogelijkheid te hebben van een oneindige vrije heerlijkheid in alle dingen, hoeven we niet te verlangen.

Omdat we een zijn met alle wezens, bezitten we in hun genieting, in de onze en de kosmische Wezen's, heerlijkheid van universele zelf-expressie. Alleen door deze Ananda, die tegelijk transcendent en universeel is, kan de mens zijn ziel bevrijden en toch in de wereld leven met het volle actieve Leven van de Heer in Zijn universum van beweging.

DE RECHTVAARDIGING VAN WERKEN

Deze vrijheid hangt niet af van passiviteit, noch is het bezit beperkt tot de genieting van de passieve Ziel, die alleen getuige is zonder deel te nemen in de beweging. Het doen van werken in deze materiële wereld en een volledige aanvaarding van de term van het fysieke leven zijn integendeel deel van zijn compleetheid. Want de actieve Brahman vervult Zichzelf in de wereld door werken en de mens is ook in het lichaam voor zelf-vervulling door actie. Hij kan niet anders doen, want zelfs zijn inertie handelt en produceert een

effect in de kosmische beweging. Wanneer men in dit lichaam of enig soort lichaam is, is het ijdel om te denken om af te zien van actie of aan het fysieke leven te ontsnappen. Het idee, dat dit op zichzelf een middel van bevrijding kan zijn, is deel van de Onwetendheid, die veronderstelt, dat de ziel een gescheiden entiteit is in de Brahman.

Actie wordt geschuwd, omdat gedacht wordt, dat het niet consistent is met vrijheid. De mens wordt verondersteld, wanneer hij handelt, om noodzakelijkerwijze verstrikt te zijn in het verlangen achter de actie, in onderwerping aan de formele energie, die de actie drijft, en in de resultaten van de actie. Deze dingen zijn waar in verschijning, maar niet in werkelijkheid.

Verlangen is alleen een modus van het emotionele denkvermogen, die door onwetendheid zijn heerlijkheid zoekt in het object van verlangen en niet in de Brahman, die Zichzelf uitdrukt in het object. Door die onwetendheid te vernietigen kan men actie doen zonder verstrengeling in verlangen.

De Energie, die aandringt, is zelf onderworpen aan de Heer, die Zichzelf er in uitdrukt met volmaakte vrijheid. Door achter de Natuur te gaan naar de Heer van de Natuur, het individu samen te smelten in de Kosmische Wil, kan men handelen met een goddelijke vrijheid. Onze acties worden opgegeven aan de Heer en onze persoonlijke verantwoordelijkheden houden op in Zijn vrijheid.

De ketting van Karma bindt alleen de beweging van de Natuur en niet de ziel, die, door zichzelf te kennen, ophoudt om zelfs gebonden te lijken door de resultaten van zijn werken.

Daarom is de weg van vrijheid geen passiviteit, maar ophouden om zichzelf te identificeren met de beweging en in plaats daarvan onze ware identiteit in het Zelf te ontdekken van dingen, die hun Heer is.

DE ANDERE WERELDEN

Door te vertrekken uit het fysieke leven verdwijnt men niet uit de Beweging, maar gaat alleen over naar enige andere algemene toestand van bewustzijn dan het materiële universum.

Deze toestanden zijn ofwel obscuur of verlicht, sommige donker of zonloos.

Door te volharden in grove vormen van onwetendheid, door de ziel pervers te dwingen in zijn zelf-ervulling of door een verkeerde oplossing van zijn worden in de Beweging, gaat men binnen in toestanden van blinde duisternis, niet in de werelden van licht en van zaligvol zijn.

TWEEDE BEWEGING

1. BRAHMAN: EENHEID VAN GOD EN DE WERELD

Verzen 4-5¹⁶

BRAHMAN --- DE EENHEID

De Heer en de wereld zijn, zelfs wanneer zij onderscheiden lijken te zijn, niet werkelijk verschillend van elkaar; zij zijn één Brahman.

“EEN ONBEWEEGLIJK”

God is de ene stabiele en eeuwige Werkelijkheid. Hij is Een, omdat er niets anders is, omdat al het niet-bestaan Hij is. Hij is stabiel of onbeweeglijk, omdat beweging verandering impliceert in Ruimte en verandering in Tijd, en Hij is, omdat Hij voorbij Tijd en Ruimte is, onveranderlijk. Hij bezit eeuwig in Zichzelf al, dat is, geweest is of ooit kan zijn, en Hij neemt daarom niet toe, noch vermindert. Hij is voorbij oorzakelijkheid en relativiteit en daarom is er geen verandering van relaties in Zijn wezen.

“SNELLER DAN HET DENKVERMOGEN”

De wereld is een cyclische beweging (*saṁsāra*) van het Goddelijke Bewustzijn in Ruimte en Tijd. Haar wet en, in zekere zijn, haar object is progressie; het bestaat door beweging en zou opgelost worden door ophouding van beweging. Maar de basis van deze beweging is niet materieel; het is de energie van het actieve bewustzijn, dat door zijn beweging en vermenigvuldiging in verschillende principes (verschillend in verschijning, hetzelfde in essentie), die tegenstellingen creëert van eenheid en veelvoudigheid, verdelingen van Tijd en Ruimte, relaties en groepen van omstandigheid en Oorzakelijkheid. Al deze dingen zijn werkelijk in bewustzijn, maar alleen symbolisch van het Wezen, ietwat zoals de verbeeldingen van het creatieve Denkvermogen ware vertegenwoordigingen van zichzelf zijn, maar toch niet heel werkelijk in vergelijking met zichzelf, of werkelijk met een verschillende soort werkelijkheid.

Maar mentaal bewustzijn is niet het Vermogen, dat het universum creëert. Dat is iets, dat veel machtiger, sneller en onbelemmerder is dan het

4. Het Ene, dat onbeweeglijk is, is sneller dan het Denkvermogen, Dat bereiken de Goden niet, want Het gaat altijd voorop. Dat gaat, stilstaand, voorbij anderen, terwijl zij rennen. In Dat vestigt de Meester van het Leven de Wateren.

5. Dat beweegt en Dat beweegt niet; Dat is ver en hetzelfde nabij; Dat is binnenin dit alles en Dat is ook buiten dit alles.

denkvermogen. Het is zuiver almachtig zelf-gewaarzijn van het Absolute, dat niet gebonden is door enige wet van de relativiteit. De wetten van relativiteit, die gehandhaafd wordt door de goden, zijn Zijn tijdelijke scheppingen. Hun klaarblijkelijke eeuwigheid is alleen de duur, die onmeetbaar is voor ons, van de wereld, die zij besturen. Zij zijn wetten, die beweging regulariseren en veranderen, geen wetten, die de Heer van de beweging binden. De goden worden daarom beschreven als voortdurend lopend in hun koers. Maar de Heer is vrij en niet aangedaan door Zijn eigen beweging.

“DAT BEWEEGT, DAT BEWEEGT NIET”

De beweging van de wereld werkt onder het bestuur van een eeuwigdurende stabiliteit. Verandering vertegenwoordigt de constante verschuiving van klaarblijkelijke relaties in een eeuwige Onveranderlijkheid.

Deze waarheden worden uitgedrukt in de formule van een Onbeweeglijk, dat sneller is dan het Denkvermogen, Dat, wat beweegt en niet beweegt, de ene Stabiele, die de anderen, die rennen, overtreft in het effectieve bewustzijn.

OVERGANKELIJK DENKEN

DE VELEN¹⁷

Wanneer de Ene preëminent werkelijk zijn, dan zijn “de anderen”, de Velen niet onwerkelijk. De wereld is geen verzinsel van het Denkvermogen.

Eenheid is de eeuwige waarheid van dingen, diversiteit is een spel van de eenheid. Het besef van eenheid is daarom Kennis genoemd, Vidya, het besef van diversiteit Onwetendheid, Avidya. Maar de diversiteit is niet vals, behalve, wanneer het gescheiden wordt van het besef van zijn ware en eeuwige eenheid.

Brahman is één, niet getalsmatig, maar in essentie. Numerieke eenheid zou ofwel veelvuldigheid uitsluiten, of zou een pluralistische en deelbare eenheid zijn met Velen als zijn delen. Dat is niet de eenheid van Brahman, die noch verminderd kan worden, noch verhoogd, noch verdeeld.

De Velen in het universum worden soms delen genoemd van de universele Brahman, zoals de golven delen zijn van de zee. Maar in waarheid zijn deze golven ieder van hen die zee, hun diversiteiten zijn die van frontale of oppervlakkige verschijningen, veroorzaakt door de zee's beweging. Zoals

¹⁷ De serie ideeën onder deze titel lijkt me de onmisbare metafysische basis te zijn van de Upanishad. De Isha Upanishad leert geen zuiver of exclusief Monisme; het verklaart de Ene zonder de Velen te ontkennen en zijn methode is om de Ene te zien in de Velen. Het beweert de gelijktijdige geldigheid van Vidya en Avidya en verdedigt als het object van actie en kennis een onsterfelijkheid, die consistent is met Leven en Geboorte in deze wereld. Het beschouwt ieder object als zelf het universum en iedere ziel als zelf de goddelijke Purusha. Het ensemble van deze ideeën is consistent met een synthetisch of veelomvattend als tegengesteld aan een illusionistisch en exclusief Monisme.

ieder object in het universum werkelijk het hele universum is in een verschillende frontale verschijning, zo is iedere individuele ziel helemaal Brahman, die Zichzelf en de wereld beschouwt vanuit een centrum van kosmisch bewustzijn.

Want Dat is identiek, niet enkel. Het is altijd en overal identiek in Tijd en Ruimte, zowel als identiek voorbij Tijd en Ruimte. Numerieke eenheid en veelvuldigheid zijn op gelijke wijze geldige termen van zijn essentiële eenheid.

Deze twee termen zijn, zoals we ze zien, als alle andere, vertegenwoordigingen in Chit, in het vrije en al creatieve zelf-gewaarzijn van het Absolute, dat zichzelf op verschillende manieren oneindig, ontelbaar beschouwt en formuleert, wat het beschouwt. Chit is niet alleen een vermogen van kennis, maar van expressieve wil, niet alleen van een ontvankelijke visie, maar van een formatieve vertegenwoordiging; de twee zijn inderdaad een vermogen. Want Chit is een actie van het Wezen, niet van de Leegte. Wat het ziet, dat wordt. Het ziet zichzelf voorbij Ruimte en Tijd; dat wordt in de condities van Ruimte en Tijd.

De schepping is niet iets maken uit niets of het ene ding maken uit de andere, maar een zelf-projectie van Brahman in de condities van Ruimte en Tijd. Schepping is geen maken, maar een worden in termen en vormen van bewust bestaan.

In het worden is ieder individu Brahman, die op verschillende manieren vertegenwoordigd wordt en in verscheidene relaties binnengaat met Zichzelf in het spel van het goddelijke bewustzijn; in wezen is ieder individu helemaal Brahman.

Brahman heeft als het Absolute of de Universele het vermogen van terug staan van Zichzelf in de relativiteit. Het vat, door een ondergeschikte beweging van bewustzijn, het individu op als anders dan het universele, het relatieve als verschillend van het Absolute. Zonder deze afscheidende beweging zou het individu altijd neigen om zichzelf te verliezen in het universele, het relatieve te verdwijnen in het Absolute. Aldus ondersteunt Het een corresponderende reactie in het individu, die zichzelf beschouwt als “ander” dan de transcendente en universele Brahman en “ander” dan de rest van de Velen. Hij plaatst identiteit achter hem en dwingt het spel van het Wezen in het afgescheiden Ego.

Het individu zou zichzelf kunnen beschouwen als eeuwig verschillend van de Ene, of als eeuwig een Er mee, maar toch verschillend, of hij zou volledig terug kunnen gaan in zijn bewustzijn naar de zuivere Identiteit.¹⁸ Maar hij kan zichzelf nooit beschouwen als onafhankelijk van een of andere soort Eenheid, want een dergelijk zicht zou met geen denkbare waarheid corresponderen in het universum of er voorbij.

¹⁸ De posities, in omgekeerde orde, van de drie principale filosofische scholen van Vedanta, Monisme, Gekwalificeerd Monisme en Dualisme.

Deze drie attitudes corresponderen met drie waarheden van de Brahman, die gelijktijdig geldig zijn en niemand van hen volledig waar zonder de anderen als zijn complementen. Hun co-existentie, die moeilijk is voor het logische intellect, kan ervaren worden door identiteit in bewustzijn met Brahman.

Zelfs, wanneer we Eenheid beweren, moeten we herinneren, dat Brahman voorbij onze mentale onderscheidingen is en geen feit is van Denken, dat onderscheidt, maar van het Wezen, dat absoluut, oneindig is en aan onderscheiding ontsnapt. Ons bewustzijn is representatief en symbolisch; het kan het ding op-zich-zelf niet bevatten, het Absolute, behalve door ontkenning, in een soort leegte, door het te legen van alles, dat het in het universum lijkt te bevatten. Maar het Absolute is geen leegte of ontkenning. Het is alles, dat er is in de Tijd en voorbij de Tijd.

Zelfs eenheid is een voorstelling en bestaat in relatie met veelvuldigheid. Vidya en Avidya zijn in gelijke mate eeuwige vermogens van de allerhoogste Chit. Noch Vidya, noch Avidya is op zichzelf de absolute kennis. (*Verzen 9-11*)

Toch is van alle relaties eenheid de geheime basis, niet veelvuldigheid. Eenheid constitueert en ondersteunt de veelvuldigheid, veelvuldigheid stelt de eenheid niet samen en ondersteunt het niet.

Daarom moeten we eenheid opvatten als ons zelf en de essentiële natuur van het Wezen, veelvuldigheid als een vertegenwoordiging van het zelf en een worden. We moeten Brahman opvatten als Een Zelf van allen en dan terugkeren naar de Velen als wordingen van het Ene Wezen (*bhūtāni . . . ātman*). Maar zowel het Zelf als de wordingen zijn Brahman; we kunnen niet het ene beschouwen als Brahman en het andere als onwerkelijk en niet Brahman. Beide zijn werkelijk, de ene met een constituerende en veelomvattende, de anderen met een afgeleide en afhankelijke werkelijkheid.

HET LOPEN VAN DE GODEN

Brahman, die zichzelf vertegenwoordigt in het universum als de Stabiele, door Zijn onveranderlijke bestaan (Sat), is Purusha, God, Geest; die, wanneer Hij Zichzelf vertegenwoordigt als de Bewegende, door Zijn vermogen van actief Bewustzijn (Chit), Natuur, Kracht of Wereld-Principe is (Prakriti, Shakti, Maya).¹⁹ Het spel van deze twee principes is het Leven van het universum.

¹⁹ Prakriti, de uitvoerende Natuur als tegengesteld aan Purusha, die de besturende Ziel is, die kennis neemt van en geniet van de werken van Prakriti. Shakti, het zelf-bestaande, zelf-waarnemende, zelf-effectieve Vermogen van de Heer (Ishwara, Deva of Purusha), dat zichzelf uitdrukt in de werkingen van Prakriti. Maya, dat oorspronkelijk in de Veda veelomvattende en creatieve kennis betekent, Wijsheid, die van het oude is; naderhand in zijn tweede en afgeleide betekenis genomen, listig, magisch, Illusie. In deze tweede betekenis kan het alleen genomen worden als toepasselijk voor de werkingen van de lagere Natuur, *aparā prakriti*, die de Goddelijke Wijsheid achter zich heeft geplaatst en geabsorbeerd is in de ervaringen van het scheidende Ego. Het woord Mayawordt gebruikt in de oude betekenis in de Upanishads, waar het inderdaad, maar zeldzaam voorkomt.

De Goden zijn Brahman, die Zichzelf vertegenwoordigt in kosmische Persoonlijkheden, die in hun onpersoonlijke actie verschijnen als het diverse spel van de principes van de Natuur.

De “anderen” zijn *sarvāṇi bhūtāni* van een later vers, alle wordingen, Brahman, die zichzelf vertegenwoordigt in het gescheiden bewustzijn van de Velen.

Alles in het universum, zelfs de Goden, lijkt op zichzelf te bewegen in de algemene beweging naar een doel buiten zichzelf of anders dan zijn onmiddellijke idee van zichzelf. Brahman is het doel; want het is zowel het begin als het eind, de oorzaak en het resultaat van alle beweging.

Maar het idee van een finaal doel in de beweging van de Natuur zelf is illusoir. Want Brahman is Absoluut en Oneindig. De Goden, die werken om Hem te bereiken, vinden bij ieder doel, dat zij bereiken, dat Brahman nog voorwaarts beweegt naar een verdere realisatie. Niets in de verschijningen van het universum kan volledig Dat zijn voor het relatieve bewustzijn; alles is een symbolische vertegenwoordiging van het Onkenbare.

Alle dingen zijn al gerealiseerd in Brahman. Het lopen van de Anderen in de loop van de Natuur is alleen een uitwerking (Prakriti), door Causaliteit, in de Tijd en Ruimte, van iets, dat Brahman al bezit.

Zelfs in Zijn universele wezen gaat Brahman boven de Beweging uit. Terwijl Het de Tijd te boven gaat, bevat Het in Zichzelf verleden, heden en toekomst tegelijkertijd en hoeft niet naar het eind te lopen van de denkbare Tijd. Terwijl Het de Ruimte te boven gaat, bevat Het alle formaties in Zichzelf toevallig en hoeft niet naar het eind te lopen van de denkbare Ruimte. Terwijl Het Causaliteit te boven gaat, bevat het vrijelijk in Zichzelf alle eventualiteiten, zowel als alle potenties zonder gebonden te zijn aan de klaarblijkelijke ketting van causaliteit, waarmee zij zijn verbonden zijn in het universum. Alles is Er al door gerealiseerd als de Heer, voordat het tot stand gebracht kan worden door de gescheiden Persoonlijkheden in de beweging.

HET PRINCIPE VAN HET LEVEN MATARISHWAN EN DE WATEREN

Wat is dan Zijn intentie in de beweging?

De beweging is een ritme, een harmonie, die Dat, als het Universele Leven, uitwerkt door figuren van Zichzelf in de termen van het bewuste Wezen. Het is een formule, die symbolisch expressief is voor het Onkenbare, --- dat zo opgesteld is, dat ieder niveau van bewustzijn werkelijk iets vertegenwoordigt voorbij zichzelf, diepte van diepte, continent van continent. Het is een spel²⁰ van het goddelijke Bewustzijn, dat bestaat voor zijn eigen

²⁰ Dit is het Vaishnava beeld van het Lila, dat gewoonlijk toegepast wordt op het spel van de Persoonlijke Godheid in de wereld, maar gelijkelijk toepasbaar op de actieve persoonlijke Brahman.

bevrediging en niets toevoegt aan Dat, dat al volledig is. Het is een feit van bewust zijn, gerechtvaardigd door zijn eigen bestaan, zonder bedoeling, die verborgen is voor zichzelf. Het idee van het doeleinde, van een doel is geboren uit het progressieve zelf-ontvouwen door de wereld van haar ware natuur naar de individuele Zielen, die haar vormen bewonen; want het wezen wordt geleidelijk zelf-geopenbaard binnen zijn eigen wordingen, werkelijke Eenheid komt tevoorschijn uit de Veelvuldigheid en verandert volledig de waarden van de laatste voor ons bewustzijn.

Dit zelf-ontvouwen wordt bestuurd door condities, die bepaald worden door de complexiteit van bewustzijn in zijn kosmische actie.

Want bewustzijn is niet eenvoudig of homogeen, het is zevenvoudig. Dat wil zeggen, het vormt zichzelf in zeven vormen of gradaties van bewuste activiteit, die neerdalen van het zuivere Wezen naar het fysieke wezen. Dit onderlinge spel creëert werelden, bepaalt alle activiteiten, stelt alle wordingen samen.

Brahman is altijd het continent van dit spel of deze werking. Brahman, zelf-uitgebreid in Ruimte en Tijd, is het universum.

In deze uitbreiding vertegenwoordigt Brahman Zichzelf als formatieve Natuur, de universele Moeder van dingen, die eerst aan ons verschijnt als Materie, *prithivī*, het Aarde-Principe genoemd.

Brahman in Materie of het fysieke wezen vertegenwoordigt Zichzelf als het universele Leven-Vermogen, Matarishwan, dat daar beweegt als een dynamische energie, *prāna*, en effectief presideert over alle opstelling en formatie.

Het universele Leven vestigt, verwikkeld in de Materie, het zevenvoudig bewustzijn; en de actie van *prāna*, de dynamische energie, op de Matrix van dingen ontwikkelt eruit zijn verschillende vormen en dient als een basis voor al hun evoluties.

OVERGANKELIJK DENKEN DE WATEREN

Er zijn dan zeven bestanddelen van Chit, die actief is in het universum.

We zijn gewoonlijk gewaar van drie elementen in ons wezen, Denkvermogen, Leven en Lichaam. Deze stellen voor ons een verdeeld en veranderlijk bestaan samen, dat in een conditie is van onstabiele harmonie en werkt door een strijd van positieve en negatieve krachten tussen de twee polen van Geboorte en Dood. Want al het leven is een constante geboorte of worden (*sambhava*, *sambhūti* van *Verzen 12-14*). Alle geboorte houdt een constante dood of oplossing in van dat, wat wordt, zodat het verandert in een nieuw worden. Daarom wordt deze toestand *mrityu*. Dood genoemd, en beschreven als een stadium, dat doorgaan moet worden en getranscendeerd (*Verzen 11, 14*)

Want dit is niet het geheel van ons wezen en daarom niet ons zuivere wezen. We hebben erachter een superbewust bestaan, dat ook drie bestanddelen heeft, *sat*, *cit-tapas* en *ānanda*.

Sat is de essentie van ons wezen, zuiver, oneindig en onverdeeld, als tegengesteld aan dit deelbare wezen, dat zichzelf baseert op de constante veranderbaarheid van fysieke substantie. Sat is het goddelijke tegendeel van fysieke substantie.

Chit-Tapas is zuivere energie van Bewustzijn, vrij in zijn rust of zijn actie, soeverein in zijn wil, als tegengesteld aan de belemmerde dynamische energieën van Prana, die, terwijl zij zich voeden met fysieke substanties, afhankelijk zijn van of beperkt door hun onderhoud.²¹ Tapas is het goddelijke tegendeel van deze lagere zenuw- of vitale energie.

Ananda is Zaligheid, de zaligheid van zuiver bestaan en energie, als tegengesteld aan het leven van de gewaarwordingen en emoties, die overgeleverd zijn aan de uiterlijke aanrakingen van het Leven en de Materie en hun positieve en negatieve reacties, vreugde en verdriet, plezier en pijn. Ananda is het goddelijke tegendeel van het lagere emotionele en zintuiglijke wezen.

Dit hogere bestaan, dat eigen is aan de goddelijke Sachchidananda, is verenigd, zelf-bestaand, niet verward door de figuren van Geboorte en Dood. Het wordt daarom *amṛitam*, Onsterfelijkheid, genoemd, en aan ons aangeboden als het doel, waarop gericht moet worden en de gelukzaligheid, waarvan genoten moet worden, wanneer we de toestand van de dood getranscendeerd hebben. (*Verzen 11, 14, 17, 18*)

Het hogere goddelijke is verbonden met het lagere sterfelijke bestaan door het causale Idee²² of de supramentale Kennis-Wil, *vijñāna*. Het causale Idee verzekert en dwingt door ondersteunen en heimelijk begeleiden van de verwarde activiteiten van het Denkvermogen, Leven en Lichaam, de juiste opstelling van het universum. Het wordt in de Veda de Waarheid genoemd, omdat het door directe visie de waarheid van dingen zowel inclusief vertegenwoordigt als onafhankelijk van hun verschijningsvormen; het Recht of Wet werkt, omdat, daar het in zichzelf het effectieve vermogen van Chit bevat, alle dingen uit volgens hun natuur met een perfecte kennis en vooruitzicht; het Onmetelijke, omdat het van de natuur is van een oneindige kosmische Intelligentie, die alle bijzonder activiteiten bevat.

²¹ Daarom wordt fysieke substantie in de Upanishad Annam, Voedsel genoemd. In zijn oorsprong echter betekent het woord eenvoudig wezen of substantie.

²² Niet het abstracte mentale idee, maar het supramentale Werkelijk-Idee, het Bewustzijn, de Kracht en de Heerlijkheid van het Wezen, neergeslagen in een veelomvattend en onderscheidend gewaarzijn van alle waarheden en vermogens van zijn eigen bestaan, dat in zijn zelf-kennis de wil draagt van zelf-manifestatie, het vermogen van al zijn potenties en het vermogen van al zijn vormen. Het is vermogen, dat handelt en effectueert, zowel als kennis meester van zijn eigen actie.

Vijnana leidt als de Waarheid het verdeelde bewustzijn terug naar de Ene. Het ziet ook de waarheid van dingen in de veelvuldigheid. Vijnana is het goddelijke tegendeel van de lagere verdeelde Intelligentie.

Over de zeven vermogens van Chit wordt door de Vedische Rishis gesproken als de Wateren, zij worden voorgesteld als stromen, die stromen in of rijzen uit de algemene zee van Bewustzijn in het menselijke wezen.²³

Zij zijn allemaal co-existent in het universum eeuwig en onscheidbaar, maar in staat om verward te zijn en opnieuw gemanifesteerd in elkaar. Zij zijn feitelijk verward in de fysieke Natuur en moeten er noodzakelijkerwijze uit evolueren. Zij kunnen teruggetrokken worden in het zuivere oneindige wezen en er weer uit gemanifesteerd worden.

Het invouwen en uitvouwen van de Ene in de Velen en de Velen in de Ene is daarom de wet van de eeuwig wederkerende kosmische Cycli.

DE VISIE VAN BRAHMAN

De Upanishad leert ons, hoe we Brahman moeten waarnemen in het universum en in ons zelf-bestaan.

We moeten Brahman veelomvattend waarnemen als zowel Stabiel als Bewegend. We moeten Het zien in de eeuwige en onveranderlijke Geest en in alle veranderende manifestaties van het universum en de relativiteit.

We moeten alle dingen waarnemen in Ruimte en Tijd, het verre en het nabije, het onheuglijke Verleden, het onmiddellijke Heden, de oneindige Toekomst met al hun inhouden en gebeurtenissen als de Ene Brahman.

We moeten Brahman waarnemen als dat, wat alle individuele dingen, zowel als het universum te boven gaat, bevat en ondersteunt, transcendent van Tijd en Ruimte en Causaliteit. We moeten Het ook waarnemen als dat, wat leeft in het universum en het bezit en alles, dat het bevat.

Dit is het transcendentale, universele en individuele Brahman, Heer, Continent en Inwonende Geest, die het object is van alle kennis. Zijn realisatie is de conditie van perfectie en de weg van Onsterfelijkheid.

²³ *Hṛdya samudra*, Oceaan van het hart. R. V. IV. 58. 5.

TWEEDE BEWEGING

2. Zelf-Realisatie

Verzen 6-7²⁴

ZELF-REALISATIE

Brahman is subjectief Atman, het Zelf of onveranderlijk bestaan van alles, dat in het universum is. Alles, dat verandert in ons, denkvermogen, leven, lichaam, karakter, temperament, actie, is niet ons werkelijke, onveranderlijke zelf, maar wordingen van het Zelf in de beweging, *jagatī*.

In de Natuur zijn daarom alle dingen, die bestaan, bezielde of niet bezielde, wordingen van het ene Zelf van alles. Al deze verschillende schepselen zijn een ondeelbaar bestaan. Dit is de waarheid, die ieder wezen zich moet realiseren.

Wanneer deze eenheid gerealiseerd is door het individu in ieder deel van zijn wezen, dan wordt hij perfect, zuiver, bevrijd van het ego en de dualiteiten, in bezit van de volledige goddelijke gelukzaligheid.

ATMAN

Atman, ons ware zelf, is Brahman, het is een zuiver ondeelbaar Wezen, zelf-lumineus, zelf-geconcentreerd in bewustzijn, zelf-geconcentreerd in kracht, zelf-verheerlijkt. Zijn bestaan is licht en zaligheid. Het is tijdloos, ruimteloos en vrij.

HET DRIEVOUDIGE PURUSHA²⁵

Atman vertegenwoordigt zichzelf aan het bewustzijn van het schepsel in drie toestanden, afhankelijk van de relaties tussen *puruṣha* en *prakṛiti*, de Ziel en de Natuur. Deze drie toestanden zijn *akṣhara*, onbeweeglijk en onveranderlijk; *kṣara*, bewegend en veranderlijk; en *para* of *uttama*, Allerhoogst of Hoogst.

Kṣhara Purusha is het Zelf, dat de veranderingen en bewegingen van de Natuur reflecteert, in hen deelneemt, ondergedompeld in het bewustzijn

6. Maar hij, die het Zelf ziet in alle bestaansvormen en alle bestaansvormen in het Zelf, deinst daarna voor niets terug.

7. Hij, in wie het Zelf-Wezen alle bestaansvormen geworden is, die Wordingen zijn, omdat hij de perfecte kennis heeft, hoe zal hij misleid worden, van waar zal hij verdriet hebben, die overal eenheid ziet?

²⁵ Gita XV. 16, 17. Zie ook XIII passim.

van de beweging en er ogenschijnlijk in om geboren te worden en te sterven, toe te nemen en te verminderen, vooruit te gaan en te veranderen. Atman geniet als de Kshara van verandering en verdeling en dualiteit; controleert heimelijk zijn eigen veranderingen, maar lijkt door hen gecontroleerd te worden; geniet van de tegenstellingen van plezier en pijn, goed en slecht, maar lijkt hun slachtoffer te zijn; bezit en ondersteunt de actie van de Natuur, waardoor het gecreëerd lijkt te worden. Want het Zelf is altijd en onvervreemdbaar de Ishwara, de Heer.

Akshara Purusha is het Zelf, dat terug staat van de veranderingen en bewegingen van de Natuur, kalm, zuiver, onpartijdig, gelijkmoedig, over hen waakt en niet deelneemt, boven hen als op een toppunt, niet ondergedompeld in deze Wateren. Dit kalme Zelf is de hemel, die nooit beweegt en verandert en naar beneden kijkt op de wateren, die nooit in rust zijn. De Akshara is de verborgen vrijheid van de Kshara.

Para Purusha of Purushottama is het Zelf, dat zowel de stilte als de beweging bevat en geniet, maar door geen van hen geconditioneerd en beperkt wordt. Het is de Heer, Brahman, het al, het Ondefinieerbare en Onkenbare.

Dit allerhoogste Zelf moet gerealiseerd worden in zowel het onbeweeglijk als het veranderlijke.

PURUSHA IN PRAKRITI²⁶

Atman, het Zelf vertegenwoordigt zichzelf verschillend in de zevenvoudige beweging van de Natuur volgens het dominante principe van het bewustzijn in het individuele wezen.

In het fysieke bewustzijn wordt Atman het materiële wezen, *annamaya puruṣa*.

In het vitale of zenuwbewustzijn wordt Atman het vitale of dynamische wezen, *prāṇamaya puruṣa*.

In het mentale bewustzijn wordt Atman het mentale wezen, *manomaya puruṣa*.

In het supra-intellectuele bewustzijn, dat gedomineerd wordt door de Waarheid of het causale Idee (in de Veda *satyam ṛitam, bṛihat*, het Ware, het Juiste, het Onmetelijke genoemd), wordt Atman het ideale wezen of de grote ziel, *vijñānamaya puruṣa* of *mahat ātman*.²⁷

²⁶ Taittiriya Upanishad II. 1-6.

²⁷ Naar de *mahat ātman* of het Onmetelijke Zelf wordt frequent gerefereerd in de Upanishads. Het wordt ook *bhūmā*, de Grote genoemd.

In het bewustzijn, dat juist is voor de universele Zaligheid, wordt Atman het al-zaligvolle wezen of de al-genietende en al-productieve Ziel, *ānandamaya puruṣa*.

In het bewustzijn, dat juist is voor het oneindige goddelijke zelf-gewaarzijn, dat ook de oneindige al-effectieve Wil is (*cit-tapas*), is Atman de al-bewuste Ziel, die de bron is en de heer van het universum, *caitanya puruṣa*.

In het bewustzijn, dat juist is voor de toestand van zuiver goddelijk bestaan is Atman *sat puruṣa*, het zuivere goddelijke Zelf.

De mens, die één is in zijn ware Zelf met de Heer, die alle vormen bewoont, kan in elk van deze toestanden van het Zelf leven in de wereld en deelnemen aan haar ervaringen. Hij kan alles zijn, dat hij wil, van het materiële tot het al-zaligvolle wezen. Door de Anandamaya kan hij binnengaan in de Chaitanya en Sat Purusha.

SACHCHIDANANDA

Sachchidananda is de manifestatie van de hogere Purusha; zijn natuur van oneindig wezen, bewustzijn, vermogen en zaligheid is de hogere Natuur, *parā prakṛiti*. Denkvermogen, leven en lichaam zijn de lagere natuur, *aparā prakṛiti*.

De toestand van Sachchidananda is de hogere helft van het universele bestaan, *parārdha*, waarvan de natuur Onsterfelijkheid, *amṛitam* is. De toestand van het mentale bestaan in de Materie is de lagere helft, *aparārdha*, waarvan de natuur dood, *mṛityu*, is.

Het denkvermogen en leven in het lichaam zijn in de toestand van de Dood, omdat zij door de Onwetendheid falen om Sachchidananda te realiseren. Wanneer zij volmaakt Sachchidananda realiseren, kunnen zij zichzelf converteren, het Denkvermogen in de natuur van de Waarheid, *vijñāna*, het Leven in de natuur van *caitanya*, het Lichaam in de natuur van *sat*, dat is, in de zuivere essentie.

Wanneer dit niet volmaakt in het lichaam gedaan kan worden, realiseert de ziel zijn ware staat in andere vormen van bestaan of werelden, de “zonverlichte” werelden en toestanden van gelukzaligheid, en keert terug naar het materiële bestaan om zijn evolutie in het lichaam te completeren.

Een progressieve perfecte realisatie in het lichaam is het doel van de menselijke evolutie.

Het is ook mogelijk voor de ziel om zich voor een onbepaalde periode terug te trekken in de zuivere staat van Sachchidananda.

De realisatie van het Zelf als Sachchidananda is het doel van het menselijke bestaan.

DE CONDITIE VAN ZELFREALISATIE²⁸

Sachchidananda is altijd de zuivere staat van Atman; het kan ofwel zelf-bevat zijn, alsof apart van het universum of het bekijken, omarmen en bezitten als de Heer.

In feite doet het beiden tegelijkertijd. (*Vers 8*)

De Heer doordringt het universum als Virat Purusha, de Kosmische Ziel (*paribhūh* van het achtste vers, de Ene, die overal wordt); Hij gaat het object binnen in de beweging, naar de Kennis als Brahman, die het individuele bewustzijn en de individuele vorm ondersteunt, naar de Onwetendheid als een geïndividualiseerd en beperkt wezen. Hij manifesteert zich als Jivatman of het individuele zelf in het levende schepsel.

Vanuit het standpunt van onze lagere toestand in het koninkrijk van de dood en beperking is Atman Sachchidananda, supramentaal, maar gereflecteerd in het denkvermogen. Wanneer het denkvermogen zuiver, helder en stil is, is er de juiste reflectie; wanneer het ongezuiverd, onrustig en verduisterd is, wordt de reflectie vervormd en onderworpen aan de verdraaide actie van de Onwetendheid.

Volgens de toestand van het reflecterende denkvermogen zouden we ofwel zuiverheid van zelf-kennis kunnen hebben of een verduistering en een vervorming van kennis in de dualiteiten van waarheid en dwaling; een zuivere activiteit van een ego-loze Wil of een verduistering en afwijking van de Wil in de dualiteit van juiste of verkeerde actie, zonde en deugd; een zuivere staat en onvermengd spel van zaligheid of een verduistering en perversie ervan in de dualiteiten van juiste en verkeerde genieting, plezier en pijn, vreugde en verdriet.

Het mentale ego-besef creëert deze vervorming door verdeling en beperking van het zelf. De beperking wordt voortgebracht door de Kshara Purusha, die zichzelf identificeert met de veranderlijke formaties van de Natuur in het afgescheiden lichaam, het individuele leven en het egoïstische denkvermogen, met de uitsluiting van het besef van eenheid met het hele bestaan en alle bestaansvormen.

Deze uitsluiting is een vaste gewoonte van het begrip als gevolg van onze voorbije evolutie in de beweging, geen onuitwisbare wet van het menselijke bewustzijn. Zijn vermindering en finale verdwijning zijn de conditie van zelf-realiseatie.

Het begin van wijsheid, perfectie en zaligheid is de visie van de Ene.

²⁸ Ik heb onder deze en de voorgaande titels de principale ideeën van de Upanishads verzameld met betrekking tot het Zelf, ofschoon niet uitdrukkelijk genoemd of op gezinspeeld in onze tekst, omdat zij onmisbaar zijn voor een begrip van de volledige filosofie van deze Geschriften en voor de relaties van het denken, dat ontwikkeld wordt in de Isha.

DE STADIA VAN ZELF-REALISATIE

DE VISIE VAN HET AL

De eerste beweging van zelf-realisatie is het besef van eenheid met andere bestaansvormen in het universum. Zijn vroege of ruwe vorm is de poging om anderen te begrijpen en ermee te sympathiseren, de tendens van een verwijdende liefde of compassie of kameraadgevoel voor anderen, de impuls van werk ter wille van anderen.

De eenheid, die zo gerealiseerd is, is een pluralistische eenheid, het samentrekken van gelijkgestemde eenheden, dat eerder resulteert in een collectiviteit of solidariteit dan in werkelijke eenheid. De Velen blijven voor het bewustzijn als de werkelijke bestaansvormen; de Ene is alleen hun resultaat.

Werkelijke kennis begint met de perceptie van essentiële eenheid, --- een Materie, een Leven, een Denkvermogen, een Ziel, die in veel vormen speelt.

Wanneer deze Ziel van dingen gezien wordt als Sachchidananda, dan wordt kennis vervolmaakt. Want we zien, dat Materie alleen een spel van Leven is, het Leven een spel van het Denkvermogen, dat zichzelf energie geeft in de substantie, het Denkvermogen een spel van de Waarheid of causaal Idee, dat de waarheid van zijn op verscheidene wijzen vertegenwoordigt in alle mogelijke mentale vormen, de Waarheid een spel van Sachchidananda, Sachchidananda de Zelf-manifestatie van een allerhoogst Onkenbare, Para-Brahman of Para-Purusha.

We nemen de ziel waar in alle lichamen als dit ene Zelf of Sachchidananda, dat zich vermenigvuldigt in het individuele bewustzijn. We zien ook alle denkvermogens, levens, lichamen, die actieve formaties zijn van hetzelfde bestaan in het uitgebreide wezen van het Zelf.

Dit is de visie van alle bestaansvormen in het Zelf en van het Zelf in alle bestaansvormen, die de fundatie is van perfecte interne vrijheid en perfecte vreugde en vrede.

Want door deze visie verdwijnt er in proportie met hoe het toeneemt in intensiteit en volledigheid, alle *jugupsā*, dat wil zeggen, alle afstoting, krimp, afkeer, angst, haat en andere perversies van gevoel, die opkomen uit verdeling en persoonlijke oppositie met andere wezens of met de objectiviteiten, die ons omgeven. Perfecte gelijkmoedigheid²⁹ van de ziel wordt tot stand gebracht.

²⁹ De Toestand, die beschreven wordt in de Gita als *samatva*. *Jugupsā* is het gevoel van afkeer, dat veroorzaakt wordt door het besef van een wens van harmonie tussen iemand's eigen beperkte zelf-formatie en de contacten van het externe met een consequente terugslag van verdriet, angst, haat, ongemak, lijden. Het is het tegengestelde van aantrekking, die de bron van verlangen is en gehechtheid. Wanneer afkeer en aantrekking verwijderd is, hebben we *samatva*.

DE VISIE VAN HET ZELF IN ZIJN WORDING

Visie is niet voldoende; men moet worden, wat men innerlijk ziet. Het hele innerlijke leven moet veranderd worden om zo volmaakt in alle delen van het wezen vertegenwoordigen, wat begrepen wordt door het intellect en gezien door de innerlijke perceptie.

In de individuele ziel, die zich uitbreidt naar het Al door de visie van eenheid (*ekatvam anupaśyataḥ*, overal eenheid zien), zijn gedachten, emoties en gewaarwordingen arrangeert volgens de perfecte kennis van de juiste relatie dingen, die komt door de realisatie van de Waarheid (*vijānataḥ*, de perfecte kennis hebben), moet de goddelijke handeling van bewustzijn herhaald worden, waardoor het ene Wezen, eeuwig zelf-bestaand, in zichzelf de veelvuldigheid manifesteert van de wereld (*sarvāṇi bhūtāni ātmaiva abhūt*, het Zelf-Wezen werd alle Wordingen).

Dat wil zeggen, de menselijke of egoïstische kijk is die van een wereld van ontelbare gescheiden schepselen, die ieder zelf-bestaand en verschillend is van anderen, die ieder probeert om het uiterst mogelijke voordeel te halen uit de anderen en de wereld, maar het goddelijke zicht, de manier, waarop God de wereld ziet, is Zichzelf, als het enkele Wezen, die leeft in ontelbare bestaansvormen, die Hemzelf zijn, die alles ondersteunt, alles onpartijdig helpt, een goddelijke vervulling uitwerkt en onder termen, die van het begin vaststaan, van eeuwige jaren her, een grote positieve harmonie van Worden, waarvan de laatste term Sachchidananda of Onsterfelijkheid is. Dit is het gezichtspunt van het Zelf als de Heer, die de hele beweging bewoont. De individuele ziel moet het menselijke of egoïstische veranderen naar het goddelijke, allerhoogste en universele zicht en leven in die realisatie.

Het is daarom nodig om de kennis te hebben van het transcendente Zelf, de enkele eenheid, in de vergelijking *so'ham*, ik ben Hij, en in die kennis zijn bewustzijn uitbreiden om zo de hele Veelvuldigheid te omarmen.

Dit is het dubbele of synthetisch ideaal van de Isha Upanishad; om gelijktijdig Vidya en Avidya te omarmen, de Ene en de Velen; in de wereld bestaan, maar de termen van de Dood veranderen in termen van de Onsterfelijkheid; de vrijheid en vrede hebben van Niet-Geboorte gelijktijdig met de activiteit van Geboorte. (*Verzen 9-14*).

Alle delen van het lagere wezen moeten instemmen met deze realisatie; waarnemen met het intellect is niet genoeg. Het hart moet instemmen in een universele liefde en heerlijkheid, het zintuiglijke denkvermogen in een gewaarwording van God en het zelf overal, het leven in het begrip van alle doelen en energieën in de wereld als deel van zijn eigen wezen.

DE ACTIEVE ZALIGHEID

Deze realisatie is perfecte en volledige Zaligheid, die actie omarmt, maar bevrijd van verdriet en zelf-bedrog.

Er is geen mogelijkheid van zelf-bedrog (*moha*); want de ziel, die de perceptie verkregen heeft van het Onkenbare achter al het bestaan, is niet langer gehecht aan het Worden en kent niet langer een absolute waarde toe aan enige bijzonderheid in het universum, alsof dat een object was op zichzelf en wenselijk op zichzelf. Alles is genietbaar en heeft een waarde als de manifestatie van het zelf en ter wille van het Zelf, dat er in gemanifesteerd is, maar niets voor zijn eigen.³⁰ Verlangen en illusie zijn verwijderd; illusie is vervangen door kennis, verlangen door de actieve zaligheid van universeel bezit.

Er is geen mogelijkheid van verdriet; want alles wordt gezien als Sachchidananda en daarom in de termen van het oneindige bewuste bestaan, de oneindige wil, de oneindige gelukzaligheid. Zelfs pijn en verdriet worden gezien als perverse vormen van Ananda, en die Ananda, die zij hier versluieren en waarvoor zij het lagere bestaan voorbereiden (want al het lijden in het lagere bestaan is een voorbereiding van sterkte en zaligheid) wordt al gegrepen, gekend en genoten door de ziel, die zo bevrijd en geperfectioneerd is. Want het bezit de eeuwige Werkelijkheid, waarvan zij de verschijningen zijn.

Zo is het mogelijk door de realisatie van de eenheid van God en de wereld (*īś* en *jagatī*) in de volledige kennis van de Brahman om verlangen en illusie te verzaken door de opstijging naar het zuivere Zelf en het Niet-Worden en toch God te genieten door middel van alle dingen in de manifestatie in het universum door een vrije en verlichte zelf-identificatie met Sachchidananda in alle bestaansvormen.

CONCLUSIE

We hebben daarom in de tweede beweging de verklaring van het eerste vers van de Upanishad. De eerste zin, die beweert, dat alle zielen de ene Heer zijn, die ieder object in het universum bewoont, en dat ieder object een universum in een universum is, een beweging in de algemene beweging, is verklaard in termen van volledige eenheid door de Brahman, zelfs transcendent en universeel in het individu, Een in de Velen, Velen in de Ene, Stabiel en Beweeglijk, die alle tegenstellingen te boven gaat en verzoent. De tweede zin, die als de regel van het goddelijke leven universele verzaking van verlangen vastzet als de conditie van universele genieting in de geest, is verklaard door de toestand van zelf-realisatie, de realisatie van het vrije en transcendente Zelf als iemand's eigen ware wezen, van dat Zelf als Sachchidananda en van het universum, dat gezien wordt als het Worden van Sachchidananda en in bezit in de termen van de juiste kennis en niet langer in termen van de Onwetendheid, die de oorzaak is van alle gehechtheid en afkeer, zelf-bedrog en verdriet.

³⁰ Brihadaranyaka Upanishad.

DERDE BEWEGING

1. DE HEER

Vers 8³¹

“HE”

In deze derde beweging neemt de Upanishad de rechtvaardiging op van werken, die al genoemd is in algemene termen in zijn tweede vers en baseert het preciezer op de conceptie van Brahman of het zelf als de Heer, --- *īś, īśhwara, para puruṣa, saḥ* (Hij) --- die de oorzaak is van persoonlijkheid en door Zijn wetten van werken het ritme van de Beweging bestuurt en het proces van de werelden, die Hij bevat en realiseert door de hele eeuwige Tijd in Zijn eigen zelf-bestaan.

Het is een dwaling om op te vatten, dat de Upanishads alleen het ware bestaan leren van een onpersoonlijk en actieloos Brahman, een onpersoonlijke God zonder vermogen of kwaliteiten. Zij verklaren eerder een Onkenbaar, dat zichzelf manifesteert aan ons in een dubbel aspect van Persoonlijkheid en Onpersoonlijkheid. Wanneer zij over dit Onkenbare willen spreken op de meest veelomvattende en algemene manier, dan gebruiken zij het onzijdige en noemen het *tat*, Dat; maar dit onzijdige sluit het aspect niet uit van een universele en transcendente Persoonlijkheid, die in de wereld handelt en het bestuurt (cf. *Kena Upanishad* III). Toch prefereren zij, wanneer zij neigen om het latere idee prominenter te maken, om vaker het mannelijke *saḥ* te gebruiken. Hij of anders passen zij de term Deva, God of het Goddelijke, of Puruṣa, de bewuste Ziel toe, waarvan Prakriti of Maya de uitvoerende Macht, de Shakti is.

De Isha Upanishad gaat nu, na de Brahman verklaard te hebben als de enkele werkelijkheid, die zich in veel aspecten en vormen manifesteert, na deze Brahman subjectief gepresenteerd te hebben als het Zelf, het ene Wezen, van wie alle bestaansvormen Wordingen zijn, en als dat, wat we in onszelf moeten realiseren en in alle dingen en voorbij alle dingen, door om dezelfde Brahman objectiever aan te duiden als de Heer, de Puruṣa, die zowel het universum bevat als er in woont.

Hij is overal gegaan. Deze Brahman, dit Zelf is identiek aan de Heer, de Ish, met wiens naam de Upanishad opent, de Inwoner van alle vormen: en, zoals we zullen vinden, identiek aan de universele Puruṣa van het zestiende vers, --- “De Puruṣa daar en daar, Hij ben ik.” Hij is het, die alle dingen en

8. Hij is overal gegaan --- Dat, dat helder is, lichaamsloos, zonder litteken van onvolmaaktheid, zonder spieren, zuiver, niet door kwaad doorboord. De Ziener, de Denker, de Ene, die overal de Zelf-Bestaande wordt, heeft objecten volmaakt geordend volgens hun natuur van eeuwige jaren.

wezens geworden is, --- een bewust Wezen, de enkele Bestaande en Zelf-bestaand, die de Meester is en Genieter van alles, dat Hij wordt. En de Upanishad gaat voort met het formuleren van de natuur en manier, de algemene wet van dat worden van God, dat we de wereld noemen. Want van deze opvatting hangt het Vedische idee af van de twee polen van de dood en de onsterfelijkheid, de reden voor het bestaan van Avidya, de Onwetendheid, en de rechtvaardiging van werken in de wereld.

OVERGANKELIJK DENKEN DE GODDELIJKE PERSOONLIJKHEID

Het Vedantische idee van God, "Hij", Deva of Ishwara, moet niet verward worden met de gewone noties, die gehecht zijn aan de opvatting van een Persoonlijke God. Persoonlijkheid wordt algemeen opgevat als identiek met individualiteit en het vulgaire idee van een Persoonlijke God is een vergroot individu als de mens in Zijn natuur, maar toch verschillend, groter, uitgestrekter en al-overweldigend. Vedanta laat de menselijke manifestatie toe van Brahman in de mens en aan de mens, maar laat niet toe, dat dit de werkelijke natuur van de Ishwara is.

God is Sachchidananda. Hij manifesteert Zichzelf als oneindig bestaan, waarvan de essentie bewustzijn is, waarvan de essentie weer zaligheid is, zelf-heerlijkheid is. Heerlijkheid kent verscheidenheid van zichzelf, zoekt zijn eigen verscheidenheid, als het ware, en wordt het universum. Maar dit zijn abstracte termen; abstracte ideeën kunnen op zichzelf geen concrete werkelijkheden produceren. Zij zijn onpersoonlijke toestanden; onpersoonlijke toestanden kunnen in zichzelf geen persoonlijke activiteiten produceren.

Dit wordt nog helderder, wanneer we de manifestatie beschouwen van Sachchidananda. In die manifestatie vertaalt Heerlijkheid zichzelf in Liefde; Bewustzijn vertaalt zichzelf in dubbele termen, conceptieve Kennis, uitvoerende Kracht; Bestaan vertaalt zichzelf in Zijn, dat wil zeggen, in Persoon en Substantie. Maar Liefde is onvolledig zonder een Minnaar en een object van Liefde, Kennis zonder een Kenner en een object van Kennis, Kracht zonder een Werker en een Werk, Substantie zonder een Persoon, die het kent en het samenstelt.

Dit komt, omdat de oorspronkelijke termen ook niet werkelijk onpersoonlijke abstracties zijn. In de heerlijkheid van Brahman is er een Genieter van heerlijkheid, in het bewustzijn van Brahman een Bewuste, in het bestaan van Brahman een Bestaande; maar het object van Brahman's heerlijkheid en bewustzijn en de term en substantie van Zijn bestaan zijn Hemzelf. In het goddelijke Wezen zijn Kennis, de Kenner en het Gekende en daarom noodzakelijkerwijze ook Heerlijkheid, de Genieter en het Genotene, één.

Dit Zelf-Gewaarzijn en deze Zelf-Heerlijkheid van Brahman heeft twee modi van zijn Kracht van bewustzijn, zijn Prakriti of Maya, --- intensief in zelf-absorptie, diffuus in zelf-uitbreiding. De intensieve modus past bij de zuivere en stille Brahman; de diffuse voor de actieve Brahman. Het is de diffusie van

het Zelf-bestaan in termen en substantie van zijn eigen bestaan, die we de wereld noemen, het worden of de eeuwigdurende beweging (*bhuvanam, jagat*). Het is Brahman, die wordt; wat Hij wordt, is ook de Brahman. Het object van de Liefde is het zelf van de Minnaar; het werk is de zelf-figuratie van de Werker; het universum is het lichaam en actie van de Heer.

Wanneer we daarom het abstracte en onpersoonlijke aspect beschouwen van het oneindige bestaan, zeggen we “Dat”; wanneer we het Bestaande zelf-gewaar en zelf-zaligvol beschouwen, zeggen we “Hij”. Geen van beide opvattingen is volledig compleet. Brahman zelf is de Onkenbare voorbij alle opvattingen van Persoonlijkheid en Onpersoonlijkheid. We zouden het “Dat” kunnen noemen, wanneer we alle termen en definitie verbannen van onze affirmatie. We zouden het op gelijke wijze “Hij” kunnen noemen, op voorwaarde, dat we met dezelfde intentie spreken van rigoureuze uitsluiting. “*Tat*” en “*Sah*” zijn altijd hetzelfde Een, die aan definitie ontsnapt.

In het universum is er een constante relatie van Eenheid en Veelvuldigheid. Dit drukt zich uit als de universele Persoonlijkheid en de vele Personen, en zowel tussen de Ene en de Velen als tussen de Velen zelf is er de mogelijkheid van een oneindige variëteit aan relaties. Deze relaties worden bepaald door het spel van het goddelijke bestaan, de Heer, die binnengaat in zijn gemanifesteerde woningen. Zij bestaan eerst als bewuste relaties tussen individuele zielen; dan worden zij door hen opgenomen en gebruikt als een middel om in een bewuste relatie met de Ene binnen te gaan. Dit binnengaan in verscheidene relaties met de Ene is het object en functie van Religie. Alle religies zijn gerechtvaardigd door deze essentiële noodzaak; alle drukken een Waarheid uit op verscheidene manieren en bewegen over verscheidene paden naar een doel.

De Goddelijke Persoonlijkheid openbaart Zichzelf in verscheidene vormen en namen aan de individuele ziel. Deze vormen en namen zijn in zekere zin gecreëerd in het menselijke bewustzijn; in een andere zijn zij eeuwige symbolen, geopenbaard door het Goddelijke, die Zichzelf zo concretiseert in denkvorm aan de veelvuldige bewustzijnsvormen en voegt het op zijn beurt toe aan zijn eigen Eenheid.³²

HIJ IS OVERAL GEGAAN

Hij heeft Zichzelf uitgebreid in het relatieve bewustzijn, waarvan we de totaliteit van eindige en veranderlijke omstandigheden, die afhankelijk is van een gelijke, onveranderlijke en eeuwige Oneindigheid, het Universum noemen. *Sa paryagāt*. In deze uitbreiding hebben we daarom twee aspecten, een van zuivere, oneindige, relatieloze onveranderlijkheid, een andere van een totaliteit van objecten in de Tijd en de Ruimte, die hun relatie uitwerken door causaliteit. Beide zijn verschillende en wederzijds complementaire uitdrukkingen van dezelfde onkenbare “Hij”.

³² Het zou een dwaling zijn om te veronderstellen, dat deze opvattingen latere ontwikkelingen zijn van het filosofische Hinduïsme. De opvatting van de vele vormen en namen van de Ene is zo oud als de Rig Veda.

Om de oneindige Onveranderlijkheid uit te drukken, gebruikt de Upanishads een serie onzijdige bijvoeglijke naamwoorden, “Helder, lichaamsloos, zonder litteken, zonder pezen, zuiver, niet doordrongen door kwaad.” Om hetzelfde Absolute uit te drukken als oorzaak, continent en besturende Inwoner van de totaliteit van objecten en van ieder object in de totaliteit (*jagatyām jagat*) gebruikt het vier mannelijke benamingen, “De Ziener, de Denker, de Ene, die overal wordt, de Zelf-bestaande” of “de Zelf-Wording”.

De Onveranderlijke is de stille en heimelijke fundatie van het spel en de beweging, gelijkelijk uitgebreid, onpartijdig in alle dingen, *samam brahma*,³³ verleent zijn ondersteuning aan alles zonder keuze of actieve deelname. Veilig en vrij in Zijn eeuwige onveranderlijkheid projecteert de Heer Zichzelf in het spel en de beweging, en wordt daar in Zijn zelf-bestaan alles, dat de Ziener in Hem visualiseert en de Denker in Hem bedenkt. *Kavir manīṣī paribhūḥ svayambhūḥ*.

DE ZUIVERE ONVERANDERLIJKE

De zuivere onveranderlijkheid van de Heer is “helder”. Het is een helderheid van zuiver geconcentreerd Zelf-gewaarzijn, niet gebroken door refracties, niet uitbrekend in kleur en vorm. Het is zuivere zelf-kennis van de Purusha, de bewuste Ziel, met zijn Vermogen, zijn uitvoerend Vermogen beheerst en niet actief.

Het is “lichaamsloos”, --- zonder vorm, ondeelbaar en zonder verschijning of verdeling. Het is een gelijk Purusha in alle dingen, niet verdeeld door de verdelingen van Ruimte en Tijd, --- een zuiver zelfbewust Absolute.

Het is zonder litteken, dat is, zonder defect, breuk of onvolmaaktheid. Het wordt niet aangeraakt en niet aangedaan door de veranderlijkheid. Het ondersteunt hun botsing van relaties, meer of minder hun spel van toename en vermindering, van verstoring en onderlinge binnendringing. Want Het is Zelf zonder actie, *acalaḥ sanātanaḥ*,³⁴ “bewegingsloos, eeuwig”.

Het is zonder pezen. De reden is, dat Het zonder litteken is, is dat Het geen Vermogen uitbrengt, geen Kracht verspreidt in veelvuldige kanalen, het hier niet verliest, het daar vergroot, zijn verlies aanvult of door liefde of door geweld zijn aanvulling te zoeken of zijn voedsel. Het is zonder zenuwen van kracht; Het giet zichzelf niet uit in de energieën van Pranische dynamiek, van het Leven, van Matarishwan.

Het is zuiver, niet doordrongen door kwaad. Wat we zonde of kwaad noemen, is hoofdzakelijk exces en defect, verkeerde plaatsing, niet harmonieuze actie en reactie. Door zijn gelijkmoedigheid, door zijn passiviteit, zelfs terwijl het alle actie ondersteunt, behoudt de bewuste Ziel zijn eeuwige

³³ “De gelijke Brahman.” --- Gita.

³⁴ Gita II. 24.

vrijheid en eeuwige zuiverheid. Want het is onveranderd; Het kijkt als de Sakshi, de getuige naar de modificaties, die bewerkstelligd worden door Prakriti, maar neemt niet deel in hen, wordt niet door hen verstoep, ontvangt hun impressie niet. *Na lipyate*.

DE ZIEL ONVERVREEMDBAAR VRIJ

Wat is de relatie van het actieve Brahman en van de menselijke ziel met dit zuivere Inactieve? Zij zijn ook Dat, Actie verandert de natuur van het Zelf niet, maar alleen de natuur van de diverse vormen. Het Zelf is altijd *zuiver*, perfect, of het inactief is of deelneemt aan de actie.

Het Zelf is alle dingen en gaat hen te boven. Het gaat altijd boven dat, waarin in het denkvermogen verdiept is, dat wat het in een bijzondere tijd en ruimte neemt als beeld van zichzelf. Het grenzeloze geheel is altijd perfect. De totaliteit van dingen is een volledige harmonie zonder wond of fout. Het gezichtspunt van het deel, dat voor het geheel genomen wordt, met andere woorden de Onwetendheid, is de gebroken reflectie, die het bewustzijn creëert van beperking, onvolledigheid en wanorde. We zullen zien, dat deze Onwetendheid een nut heeft in het spel van Brahman; maar op zichzelf lijkt het eerst alleen een ouder van kwaad te zijn.

Onwetendheid is een sluier, die het denkvermogen, lichaam en leven van hun bron en werkelijkheid, Sachchidananda scheidt. Aldus verduisterd voelt het denkvermogen zichzelf doordrongen door het kwaad, dat de Onwetendheid creëert. Maar het Actieve Brahman is altijd Sachchidananda, die voor zijn zelf-worden de vormen van het denkvermogen, lichaam en leven gebruikt. Al hun ervaringen worden daarom door Het gezien in de termen van Sachchidananda. Het wordt niet doorboord door het kwaad. Want Het is ook de Ene en ziet overal Eenheid. Het wordt niet beheerst door de Onwetendheid, die Het gebruikt als een mindere term van zijn opvatting.

De menselijke ziel is een met de Heer; het is ook in zijn volledigheid Sachchidananda, die Onwetendheid gebruikt als de mindere term van zijn wezen. Maar het heeft zijn opvattingen geprojecteerd in deze mindere term en en daar in het beperkte denkvermogen zijn centrum van visie tot stand gebracht, zijn gezichtspunt. Het neemt voor zichzelf de onvolledigheid aan en het resulterende besef van wens, wanorde, verlangen, lijden. De Werkelijke Man erachter wordt niet beïnvloed door al deze verwarring; maar de klaarblijkelijke of uiterlijke Mens wordt beïnvloed. Het moet om zijn vrijheid te herstellen, zijn volledigheid herstellen; het moet zichzelf identificeren met de goddelijke Inwoner vanbinnen, zijn ware en volledige zelf. Het kan dan, zoals de Heer, de actie van Prakriti uitvoeren zonder de valse impressie van identificatie te ondergaan met de resultaten van zijn actie. Op dit idee baseert de Upanishad de aanname, "Actie kleeft niet aan een mens."

Voor dit doeleinde moet het de stille Brahman vanbinnen herstellen. De Heer bezit altijd Zijn dubbele term en voert altijd de actie van het universum uit, erin uitgebreid, maar niet aan Zijn werken gehecht of erdoor beperkt. De menselijke ziel, verward in het denkvermogen, wordt verduisterd in visie

door de haastende stroom van Prakriti's werken en verbeeldt zichzelf een deel te zijn van die stroom en weggeveegd in zijn stromen en in zijn draaikolken. Het moet teruggaan in zijn zelf-bestaan naar de stille Purusha, zelfs terwijl het deelneemt aan zijn zelf-wording in de beweging van Prakriti. Het wordt dan niet alleen als de stille Purusha, de getuige en ondersteuner, maar ook de Heer en de vrije genietster van Prakriti en haar werken. Een absolute kalmte en passiviteit, zuiverheid en gelijkmoedigheid vanbinnen, een soevereine en onuitputtelijke activiteit vanbuiten is de natuur van Brahman, zoals we het gemanifesteerd zien in het universum.

Er is daarom geen verder bezwaar tegen werken. Werken zijn integendeel gerechtvaardigd door de deelname of zelf-identificatie van de ziel met de Heer in Zijn dubbele aspect van passiviteit en activiteit. Kalmte voor de Ziel, activiteit voor de energie, is de balans van het goddelijke ritme in de mens.

DE WET VAN DINGEN

De totaliteit van objecten (*arthān*) is het worden van de Heer in de uitbreiding van Zijn eigen wezen. Zijn principe is dubbel. Er is bewustzijn; er is een Wezen. Bewustzijn verblijft in energie (*tapas*) over zijn zelf-wezen om het Idee van zichzelf (*vijcana*) te produceren en de vorm en actie, die onvermijdelijk corresponderen met het Idee. Dit is de oorspronkelijke Indiase opvatting over de schepping, zelf-productie of projectie in de vorm (*sṛṣṭi*, *prasava*) Het Wezen gebruikt zijn zelf-gewaarzijn om oneindige vormen van zichzelf te ontwikkelen, die bestuurd worden door de uitbreiding van het ingeboren Idee in de vorm. Dit is de oorspronkelijke Indiase opvatting van evolutie, prominent in zekere filosofieën als de Sankhya (*pariṇāma*, *vikāra*, *vivarta*). Het is hetzelfde fenomeen op verscheidene manieren uitgesproken.

In het idee van sommige denkers is de wereld een zuiver subjectieve evolutie (*vivarta*), niet werkelijk als objectief feit; in het idee van anderen is het een objectief feit, een werkelijke modificatie (*pariṇāma*), maar een, die geen verschil maakt met de essentie van het Wezen. Beide noties claimen om voort te komen uit de Upanishads als hun autoriteit, en hun oppositie komt in feite door de scheiding van wat in de oude Vedanta als een werd gezien --- zoals we zien in deze passage.

Brahman is Zijn eigen subject en Zijn eigen object, ofwel in Zijn zuivere zelf-bestaan of in Zijn gevarieerde zelf-worden. Hij is het object van Zijn eigen zelf-gewaarzijn; Hij is de Kenner van Zijn eigen zelf-wezen. De twee aspecten zijn onscheidbaar, zelfs ofschoon zij in elkaar lijken te verdwijnen en weer uit elkaar tevoorschijn te komen. Alle verschijning van zuivere subjectiviteit houdt zichzelf als een object, impliciet in juist zijn subjectiviteit; alle verschijning van zuivere objectiviteit houdt zichzelf als subject impliciet in juist zijn objectiviteit.

Al het objectieve bestaan is de Zelf-bestaande, het Zelf-worden, *svayambhū*, die wordt door de kracht van het Idee erin. Het Idee is, zelf-bevat, het Feit, dat het wordt. Want *svayambhū* ziet en begrijpt Zichzelf in de essentie van het Feit als *kavi*, denkt Zichzelf uit in de evolutie van zijn

mogelijkheden als *manīṣhī*, wordt vormen van Zichzelf in de beweging in de Ruimte en Tijd als *paribhū*. Deze drie zijn een werking, die successief verschijnen in het relatieve, tijdelijke en ruimtelijke Bewustzijn.

Hieruit volgt, dat ieder object in zichzelf eeuwig de wet behoudt van zijn eigen wezen, *śāśvatībhyaḥ samābhyaḥ*, van eeuwige jaren her, in de eeuwigdurende Tijd. Alle relaties in de totaliteit van objecten worden zo bepaald door hun Inwoner, de Zelf-bestaande, het Zelf-worden, en staan beheerst in de natuur van dingen door de alomtegenwoordigheid van de Ene, de Heer, door Zijn zelf-visie, die hun inherente subjectieve Waarheid is, door Zijn zelf-worden, dat tegen de achtergrond van grenzeloze mogelijkheden de Wet is van hun onvermijdelijke evolutie in het objectieve Feit.

Daarom worden alle dingen volmaakt door Hem opgesteld, *yāthā-tathyataḥ*, zoals zij zouden moeten zijn in hun natuur. Er is een imperatieve harmonie in het Al, die de klaarblijkelijke onenigheden van individualisatie bestuurt. Dat ongenoegen zou werkelijk zijn en werken in eeuwige chaos, wanneer er alleen een massa was van individuele vormen en krachten, wanneer iedere vorm en kracht niet in zichzelf het zelf-bestaande Al, de Heer bevatte en het niet in zijn werkelijkheid was.

HET PROCES VAN DINGEN

De Heer verschijnt aan ons in de relatieve notie van het proces van dingen eerst als Kavi, de Wijze, de Ziener. De Kavi ziet de Waarheid in zichzelf, de waarheid in zijn worden, in zijn essentie, mogelijkheden, actualiteit. Hij bevat dat alles in het Idee, de Vijnana, dat de Waarheid en de Wet genoemd wordt, *satyam ṛitam*. Hij bevat het veelomvattend, niet bij gedeelten; de Waarheid en Wet van dingen is de *brhat*, het Grote. Op zichzelf bekeken zou de werkelijkheid van Vijnana een werkelijkheid lijken van overheersing, van concentratie, van dwingende zaad-toestand. Maar het is geen determinatie in voorgaande Tijd, maar in eeuwigdurende Tijd; een Lot, gedwongen door de Ziel, niet het dwingen, maar eerder de actie en het resultaat dwingen, aanwezig in de uitbreiding van de beweging, zowel als in de concentratie van het Idee. Daarom is de waarheid van de Ziel vrijheid en beheersing, geen onderwerping en binding. Purusha beveelt Prakriti, Prakriti dwingt Purusha niet. *Na karma lipyate nare*.

De Manishi neemt zijn standplaats in de mogelijkheden. Hij heeft achter hem de vrijheid van het Oneindige en brengt het binnen als een achtergrond voor de bepaling van het eindige. Daarom lijkt iedere actie in de wereld tevoorschijn te komen uit een balancering en botsing van verscheidene mogelijkheden. Geen van deze zijn echter effectief in de bepaling, behalve in hun geheime consonantie met de Wet van dat, wat moet worden. De Kavi is in de Manishi en ondersteunt hem in zijn werking. Maar op zichzelf bekeken zou de werkelijkheid van de Manishi een toestand van plasticiteit lijken te zijn, van vrije wil, van de interacties van krachten, maar van een vrije wil in het denken, die ontmoet wordt door een lot in dingen.

Want de actie van de Manishi is bedoeld om te resulteren in het worden van de Paribhu. De Paribhu, die ook Virat genoemd wordt, breidt Zichzelf uit in de werkelijkheid van eventualiteiten. Hij vervult, wat bevat is in de Waarheid, wat uitwerkt in de mogelijkheden, die gereflecteerd worden door het denkvermogen, wat aan ons verschijnt als het feit, dat objectief gerealiseerd wordt. De werkelijkheid van Virat zou, wanneer het apart genomen wordt, dat van een Wet en Voorbeschikking lijken te zijn, die alle dingen dwingt, die ontwikkelen in die werkelijkheid, --- de ijzeren ketting van Karma, de regel van mechanische noodzaak, het despotisme van een onverklaarbare Wet.

Maar het worden van een Virat is altijd het worden van de zelf-bestaande Heer, --- *paribhūḥ svayambhūḥ*. Daarom moeten we om de waarheid van dat worden te realiseren teruggaan naar de volle waarheid van het vrije en oneindige Sachchidananda.

Dit is de waarheid van dingen, zoals gezien van bovenaf en vanuit de Eenheid. Het is het goddelijke standpunt; maar we moeten rekenschap nemen van het menselijke standpunt, dat van beneden begint, voortgaat vanuit de Onwetendheid, en deze principes successief waarneemt, niet veelomvattend, als gescheiden toestanden van het bewustzijn. De mensheid is dat, wat terugkeert in ervaring naar Sachchidananda, en het moet van beneden beginnen, in Avidya, met het denkvermogen belichaamd in de Materie, de Denker, gevangengezet en tevoorschijn komend uit het objectieve Feit. Deze gevangengezette Denker is de Mens, de "Manu".

Hij moet beginnen bij de dood en de verdeling en eenheid en onsterfelijkheid bereiken. Hij moet het universele realiseren in het individu en het Absolute in het relatieve. Hij is Brahman, die zelf-bewust wordt in de objectieve veelvuldigheid. Hij is het ego in de kosmos, dat zichzelf rechtvaardigt als het Al en het Transcendente.

DERDE BEWEGING

2. KENNIS EN ONWETENDHEID

Verzen 9-11³⁵

VIDYA EN AVIDYA

Alle manifestatie gaat voort door de twee termen, Vidya en Avidya, het bewustzijn van de Eenheid en het bewustzijn van Veelvuldigheid. Zij zijn twee aspecten van de Maya, de formatieve zelf-opvatting van het Eeuwige.

Eenheid is het eeuwige en fundamentele feit, waarzonder alle veelvuldigheid onwerkelijk zou zijn en een onmogelijke illusie. Het bewustzijn van Eenheid wordt daarom Vidya, de Kennis genoemd.

Veelvuldigheid is het spel of gevarieerde zelf-expansie van de Ene, die in zijn termen verschuift, deelbaar in zijn kijk op zichzelf, door de kracht, waarvan de Ene veel centra van bewustzijn in beslag neemt, veel formaties van energie bewoont in de universele Beweging. Veelvuldigheid is impliciet of expliciet in eenheid. Zonder het zou de Eenheid ofwel een leegte van niet-bestaan zijn of een krachteloze steriele beperking naar de toestand van niet onderscheiden zelf-absorptie of een blanco rust.

Maar het bewustzijn van veelvuldigheid, dat gescheiden is van de ware kennis in de velen van hun eigen essentiële eenheid, --- het gezichtspunt van het gescheiden ego, dat zich identificeert met de verdeelde vorm en de beperkte actie, --- het is een toestand van dwaling en misleiding. In de mens is dit de vorm, die aangenomen is door het bewustzijn van veelvuldigheid. Daarom is er de naam aan gegeven van Avidya, de Onwetendheid.

Brahman, de Heer, is een en al-zaligvol, maar vrij van de beperking door Zijn eenheid; al-krachtig. Hij is in staat om Zichzelf op te vatten vanuit veelvuldige centra in veelvuldige vormen, van waaruit en waarop veelvuldige stromen van energie stromen, die door ons gezien worden als acties of spel van krachten. Wanneer Hij zo veelvuldig is, is Hij niet gebonden aan Zijn veelvuldigheid, maar verblijft midden tussen alle variaties eeuwig in Zijn eigen

* 35

9. Zij gaan een blinde duisternis binnen, die de Onwetendheid volgen, zij alsof in een grotere duisternis, die zich alleen aan de Kennis wijden.

10. Er wordt waarlijk gezegd, dat iets anders komt door de Kennis, iets anders, dat komt door de Onwetendheid; deze overlevering hebben we van de wijzen ontvangen, die Dat openbaarden voor ons begrip.

11. Hij, die Dat kent als beiden in een, de Kennis en de Onwetendheid, gaat door de Onwetendheid voorbij de dood en geniet door de Kennis Onsterfelijkheid.

eenheid. Hij is de Heer van Vidya en Avidya. Zij zijn de twee kanten van Zijn zelf-opvatting (Maya), de tweeling vermogens van Zijn Energie (Chit-Shakti).

Brahma, die het spel van Maya zowel te boven gaat als er in verblijft, is *īś*, heer ervan en vrij. De mens, die in het spel verblijft, is *anis*, geen heer, niet vrij, onderworpen aan Avidya. Maar deze onderwerping is zelf een spel van de Onwetendheid, onwerkelijk in essentieel feit (*paramārtha*), werkelijk alleen in praktische relatie (*vyavahāra*), in de uitwerking van de acties van de goddelijke Energie, de Chit-Shakti. Om terug te gaan naar het essentiële feit van zijn vrijheid moet hij het besef van Eenheid herstellen, het bewustzijn van Brahman, van de Heer, zijn eenheid in Brahman realiseren en met de Heer. Wanneer hij zijn vrijheid herstelt, zijn eenheid realiseert met alle bestaansvormen als wordingen van het Ene Wezen, dat altijd zichzelf is (*so'ham asmi*, Hij ben ik), is hij in staat om goddelijke acties in de wereld uit te voeren, niet langer onderworpen aan de Onwetendheid, omdat hij vrij is in de Kennis.

De vervolmaking van de mens is daarom de volle manifestatie van het Goddelijke in het individu door het allerhoogste akkoord tussen Vidya en Avidya. Veelvuldigheid moet zich bewust worden van zijn eenheid, Eenheid moet zijn veelvuldigheid omarmen.

DE EXTREME PADEN

Het doeleinde van de Heer in de wereld kan niet vervuld worden door alleen Vidya te volgen of alleen Avidya.

Diegenen, die volledig toegewijd zijn aan het principe van veelvuldigheid en verdeling en hun oriëntatie wegnemen van eenheid, gaan een blinde duisternis binnen van Onwetendheid. Want deze tendens is een van toenemende contractie en beperking, uit elkaar halen van de verwervingen van kennis en steeds grotere onderwerping aan de mechanische noodzakelijkheden van Prakriti en uiteindelijk aan haar scheidende en zelf-destructieve krachten. Afkeren van de progressie naar de Eenheid is afkeren van bestaan en van licht.

Diegenen, die volledig toegewijd zijn aan het principe van niet onderscheiden Eenheid en proberen om de integraliteit van de Brahman van hen weg te zetten, zetten ook van hen de kennis en volledigheid van hen weg en gaan binnen alsof in een nog grotere duisternis. Zij gaan een of andere speciale toestand binnen en accepteren het als geheel, nemen foutief uitsluiting in bewustzijn voor transcendentie in bewustzijn. Zij ontkennen door keuze van kennis, zoals de anderen onwetend zijn door dwang van dwaling. Alles kennen om alles te transcenderen is het juiste pad van Vidya.

Ofschoon het een hogere staat is dan de andere, wordt deze allerhoogste Nacht een grotere duisternis genoemd, omdat de lagere er een van chaos is, waarvan de constitutie altijd weer mogelijk is, de hogere is een opvatting van de Leegte of Asat, een gehechtheid aan het niet-bestaan van

het Zelf, vanwaar het moeilijker is om terug te keren naar de vervulling van het Zelf.

DE VERWERVINGEN IN IEDER PAD

Wanneer nagevolgd met een minder volledige gehechtheid hebben de paden van Vidya en Avidya ieder hun legitieme verwervingen voor de menselijke ziel, maar geen van beide zijn het volle en volmaakte, dat ondernomen wordt door het individu in de manifestatie.

Door Vidya zou men de staat kunnen verkrijgen van het stille Brahman of de Akshara Purusha, betreffende het universum, zonder er actief in deel te nemen, of Zijn zelf-geabsorbeerde staat van Chit in Sat, waaruit het universum voortgaat en waarnaar het terugkeert. Deze beide staten zijn condities van sereniteit, overvloed, vrijheid van de verwarringen en het lijden van de wereld.

Maar het hoogste doel van de mens is noch vervulling in de beweging als een gescheiden individu, noch in de Stilte, gescheiden van de beweging, maar in de Uttama Purusha, de Heer, hij, die overal ging en Zichzelf zowel in Kshara als in Akshara ondersteunt als modi van Zijn wezen. Het zelf van de mens, de Jivatman, is hier om in het individu en voor het universum dat ene hoogste Zelf van allen te realiseren. Het ego, dat gecreëerd is door Avidya, is een noodzakelijk mechanisme om de individualiteit te affirmeren in het universele als een beginpunt voor deze allerhoogste verwerving.

Door Avidya zou men een soort volheid van vermogen, vreugde, wereldkennis, grootheid van wezen, kunnen verwerven, die die van de Titanen is of de Goden, van Indra, van Prajapati. Dit wordt verworven op het pad van zelf-vergroting door een ruime aanvaarding van de veelvuldigheid in al zijn mogelijkheden en een constante verrijking van het individu door alle materialen, die het universum in hem kan gieten. Maar ook dit is niet het doel van de mens; want ofschoon het hem transcendentie brengt van de gewone menselijke grenzen, brengt het hem geen transcendentie van het universum in de Heer van het universum. Men transcendeert verwarring van Onwetendheid, maar niet beperking van Kennis, --- transcendeert de dood van het lichaam, maar niet de beperking van het wezen, transcendeert onderwerping aan verdriet, maar niet onderwerping aan vreugde, --- transcendeert de lagere Prakriti, maar niet de hogere. Om werkelijke vrijheid te verwerven en de perfecte Onsterfelijkheid, zou men weer moeten neerdalen naar alles, dat geweigerd was en het juiste gebruik maken van de dood, het verdriet en de onwetendheid.

De werkelijke kennis is die, welke Brahman waarneemt in Zijn integraliteit en niet eerder het ene bewustzijn gretig volgt dan een ander, is niet meer gehecht aan Vidya dan aan Avidya. Dit was de kennis van de oude wijzen, die *dhīra* waren, standvastig in de blik van hun denken, niet weggetrokken van de volledigheid van kennis door een licht of door een ander en wiens perceptie van Brahman vervolgens volledig was en veelomvattend en hun onderwijs gebaseerd op die perceptie, die op gelijke wijze volledig en

veelomvattend is (*vicacakṣire*). De kennis, die overgeleverd is van deze Ouden, wordt voortgezet in de Upanishad.

HET VOLLEDIGE PAD

Brahman omarmt in Zijn manifestatie zowel Vidya als Avidya en wanneer zij beiden aanwezig zijn in de manifestatie, komt het, omdat zij beiden noodzakelijk zijn voor zijn bestaan en zijn verwezenlijking. Avidya bestaat, omdat Vidya het ondersteunt en omarmt; Vidya hangt af van Avidya voor de voorbereiding en de vooruitgang van de ziel naar de grote Eenheid. Geen van beiden zou kunnen bestaan zonder de andere; want als een van beiden vernietigd zou worden, dan zouden zij beiden overgaan in iets, dat noch de een, noch de ander zou zijn, iets, dat niet te bevatten is en onuitsprekelijk voorbij alle manifestatie.

In de ergste Onwetendheid is er een of ander punt van kennis, die die vorm van Onwetendheid samenstelt en enige ondersteuning van de Eenheid, die het voorkomt, dat het in zijn meest extreme verdeling, beperking, duisternis ophoudt te bestaan door oplossing in nietsheid. De bestemming van Onwetendheid is niet, dat het opgelost zou moeten worden uit het bestaan, maar dat zijn elementen verlicht zouden moeten worden en verenigd, dat, wat zij streven uit te drukken, verlost, vervuld en in de vervulling getransmuteerd en getransfigureerd.

In de allerhoogste eenheid, waartoe de kennis in staat is, zijn de inhouden van Veelvuldigheid inherent en impliciet en kunnen op ieder moment losgelaten worden in activiteit. De taak van Vidya is niet om Avidya te vernietigen als iets, dat nooit gemanifesteerd behoorde te worden, maar om het voortdurend naar zich toe te trekken, het een tijdje te ondersteunen en het te helpen om zichzelf progressief te bevrijden van dat karakter van Onwetendheid, van de vergeetachtigheid van zijn essentiële Eenheid, die het zijn naam geeft.

Avidya, dat vervuld wordt door zich steeds meer op Vidya te richten, stelt het individu en het universele in staat om te worden, wat de Heer is in Zichzelf, bewust van Zijn manifestatie, bewust van Zijn niet-manifestatie, vrij in geboorte, vrij in niet-geboorte.

De mens vertegenwoordigt het punt, waarop de veelvuldigheid in het universum bewust in staat wordt voor deze ommekeer en vervulling. Zijn eigen natuurlijke vervulling komt door het volgen van het volledige pad van Avidya, dat zichzelf overgeeft aan Vidya, de Veelvuldigheid aan de Eenheid, het Ego aan de Ene in allen en voorbij allen, en van Vidya, die Avidya in zichzelf accepteert, De Eenheid, die de Veelvuldigheid vervult, de Ene, die Zichzelf ongesluierd manifesteert in het individu en in het universum.

STERFELIJKHEID EN ONSTERFELIJKHEID

STERFELIJKHEID

Door Avidya vervuld gaat de mens voorbij de dood, door Vidya, dat Avidya accepteert in zichzelf, geniet hij onsterfelijkheid.

Met de dood wordt de toestand van sterfelijkheid bedoeld, die een onderwerping is aan het proces van constante geboorte en sterven als een beperkt ego, dat gebonden is aan de dualiteiten van vreugde en verdriet, goed en kwaad, waarheid en fout, liefde en haat, plezier en lijden.

Deze toestand komt door beperking en zelf-verdeling van de Ene, die alles is en in alles en voorbij alles en door gehechtheid van het idee van het zelf aan een enkele formatie in Tijd en Ruimte van het lichaam, leven en denkvermogen, waardoor het Zelf van zijn kijk alles uitsluit, dat het waarlijk is met uitzondering van een massa ervaringen, die in en uitstromen vanuit een bijzonder centrum en beperkt door de capaciteiten van een bijzonder mentaal, vitaal en lichamelijk raamwerk. Deze massa ervaringen organiseert het rond het egocentrum in het denkvermogen en verbindt hen samen in de Tijd door een dubbele actie van het geheugen, passief in toestand, actief in werk, zegt voortdurend, "Dit ben ik."

Het resultaat is, dat de ziel aan zichzelf alleen een zeker deel toebedeelt van het spel van Prakriti of Chit-Shakti en vervolgens een zekere beperkte capaciteit van de kracht van bewustzijn, die alle impact moet dragen van wat de ziel niet beschouwt als zichzelf, maar als een stormloop van vreemde krachten; het verdedigt zijn gescheiden formatie van individualiteit tegen hen van oplossing in de Natuur of beheersing door de Natuur. Het probeert in de individuele vorm en haar middelen zijn ingeboren karakter te doen gelden van Ish of de Heer en zo zijn wereld te bezitten en te genieten.

Maar door juist de definitie van het ego is zijn capaciteit beperkt. Het aanvaardt als zichzelf een vorm, die gemaakt is van de beweging van de Natuur, dat niet kan volhouden in de algemene flux van dingen. Het moet het vormen door het proces van beweging en dit is geboorte, het lost het op door het proces van beweging en dit is de dood.

Het kan alleen door begrip zoveel beheersen van zijn ervaringen als gelijk gemaakt aan zijn eigen gezichtspunt en op een manier, die altijd onvolmaakt moet zijn en onderworpen aan dwaling, omdat het niet de kijk van allen is of het gezichtspunt van het Al. Zijn kennis is gedeeltelijk dwaling en het negeert de rest.

Het kan alleen accepteren en zich alleen harmoniseren met een zeker aantal van zijn ervaringen, omdat deze precies de enige zijn, die het voldoende kan begrijpen om te assimileren. Dit is zijn vreugde; de rest is verdriet en onverschilligheid.

Het is alleen in staat om met de kracht in zijn lichaam, zenuwen en denkvermogen een zeker aantal gevolgen van vreemde krachten te harmoniseren. De rest ontvangt het met ongevoeligheid of pijn.

De dood is daarom de constante ontkenning door het Al van de ego's valse zelf-beperking in het individuele raamwerk van denkvermogen, leven en lichaam.

Dwaling is de constante ontkenning door het Al van de ego's valse toereikendheid in een beperkte kennis.

Lijden van het denkvermogen en het lichaam in een constante ontkenning door het Al van de ego's poging om de universele Ananda te beperken tot een valse en zelf-beschouwende formatie van beperkte en exclusieve genietingen.

Alleen door de eenheid te accepteren van het Al kan het individu ontsnappen aan deze constante en noodzakelijke ontkenning en verderop komen. Dan neemt het Al-wezen, de Al-kracht, het Al-bewustzijn, de Al-Waarheid, de Al-Heerlijkheid bezit van de individuele ziel. Het verandert sterfelijkheid in onsterfelijkheid.

STERFELIJKHEID EN AVIDYA

Maar de manier om onsterfelijkheid te verwerven is niet door zelf-oplossing van de individuele formatie in een flux van Prakriti, noch is het door het prematuur op te lossen in de Al-ziel, die Prakriti uitdrukt. De mens beweegt zich naar iets, dat het universum vervult door het te transcenderen. Hij moet zijn individuele ziel voorbereiden voor de transcendentie en voor de vervulling.

Wanneer Avidya de oorzaak van sterfelijkheid is, is het ook het pad uit sterfelijkheid. De beperking is precies gecreëerd, zodat het individu zichzelf zou kunnen affirmeren tegen de flux van Prakriti om het uiteindelijk te transcenderen, bezitten en transformeren.

De eerste noodzaak is daarom, dat de mens voortdurend zichzelf vergroot in zijn, kennis, vreugde, vermogen in de grenzen van het ego, zodat hij de opvatting zou kunnen bereiken van iets, dat zichzelf progressief manifesteert in hem in deze termen en steeds krachtiger wordt om om te gaan met de opposities van Prakriti en individueel steeds meer de termen te veranderen van onwetendheid, lijden en zwakheid in termen van kennis, vreugde en vermogen en zelfs de dood in een middel van wijder leven.

Deze zelf-vergroting moet dan ontwaken naar de perceptie van iets, dat zichzelf te boven gaat, dat de persoonlijke manifestatie te boven gaat. De mens moet zijn opvatting vergroten van het zelf om zo alles te zien in zichzelf en zichzelf in allen (Verse 6). Hij moet zien, dat dit "ik", dat alles bevat en in alles gevat is, de Ene is, universeel is en niet zijn persoonlijke ego. Aan Dat moet hij zijn ego onderwerpen, Dat moet hij reproduceren in zijn natuur en

worden, Dat moet hij bezitten en genieten met een gelijke ziel in al zijn vormen en bewegingen.

Hij moet zien, dat deze universele Ene iets is, dat volledig transcendent is, het enkele Wezen en dat het universum en al haar vormen, acties, ego's alleen wordingen zijn van dat Wezen (*Verse 7*). De wereld is een worden, dat zich altijd probeert uit te drukken in beweging van Tijd en Ruimte, door progressie in het denkvermogen, leven en lichaam, wat voorbij alle worden, voorbij Tijd en Ruimte, voorbij denkvermogen, leven en lichaam is.

Aldus wordt Avidya een met Vidya. Door Avidya gaat de mens voorbij die dood, dat lijden, die onwetendheid, die zwakte, die de eerste termen waren, waar hij mee om moet gaan, de eerste beweringen van de Ene in de geboorte om Zichzelf te affirmeren midden tussen de beperkingen en verdelingen van de Veelvuldigheid. Door Vidya geniet hij zelfs in de geboorte de Onsterfelijkheid.

ONSTERFELIJKHEID

Onsterfelijkheid betekent niet overleving van het zelf of het ego na de oplossing van het lichaam. Het Zelf overleeft altijd de oplossing van het lichaam, omdat het altijd al bestond voor de geboorte van het lichaam. Het zelf is ongeboren en sterft niet. De overleving van het ego is alleen de eerste conditie, waardoor de individuele ziel in staat is om zijn ervaringen voort te zetten en verbinden in Avidya, zodat het met een toenemend zelf-bezit en beheersing dat proces kan navolgen van zelf-vergroting, dat culmineert in Vidya.

Met onsterfelijkheid wordt het bewustzijn bedoeld, dat voorbij geboorte en dood is, voorbij de ketting van oorzaak en gevolg, voorbij alle binding en beperking, vrij, zaligvol, zelf-bestaand in bewustzijn, het bewustzijn van de Heer, van de allerhoogste Purusha, van Sachchidananda.

ONSTERFELIJKHEID EN GEBOORTE

Op deze realisatie kan de mens zijn vrije activiteit baseren in het universum.

Maar wat heeft, wanneer het het zover verworven heeft, de ziel verder nut voor geboorte of voor werken? Niets voor zichzelf, alles voor God en het universum.

Onsterfelijkheid voorbij het universum is niet het object van manifestatie in het universum, want dat bezat het Zelf altijd. De mens bestaat, zodat door hem het Zelf Onsterfelijkheid zou kunnen genieten, zowel in de geboorte als in het niet-worden.

Noch is individuele verlossing het einde; want dat zou alleen het sublieme zijn van het ego, niet zijn zelf-realisatie door de Heer in allen.

Wanneer hij zijn eigen onsterfelijkheid gerealiseerd heeft, moet het individu God's werk nog vervullen in het universum. Hij moet het leven, het denkvermogen en het lichaam helpen in alle wezens om progressief Onsterfelijkheid uit te drukken en niet sterfelijkheid.

Dit zou hij kunnen doen door de wording in het materiële lichaam, dat we gewoonlijk geboorte noemen, of vanuit een of andere staat in een andere wereld, of zelfs, het is mogelijk, van voorbij de wereld. Maar de geboorte in de wereld is de meest nabije, goddelijke en effectieve vorm van hulp, die de bevrijde kan geven aan diegenen, die zelf nog gebonden zijn aan de progressie van de geboorte in de laagste wereld van Onwetendheid.

DERDE BEWEGING

3. GEBOORTE EN NIET-GEBOORTE

Verzen 12-14³⁶

DE GEBOORTE EN DE NIET-GEBOORTE

Het Zelf buiten de Natuur wordt niet; het is onveranderlijk, zowel als eeuwig. Het Zelf in de Natuur wordt, het verandert zijn toestanden en vormen. Deze binnengang in verscheidene staten en vormen in de opvolging van de Tijd is Geboorte in de Natuur.

Door deze twee posities van het Zelf, in de Natuur en uit de Natuur, bewegend in beweging en gezeten boven de beweging, actief in de ontwikkeling en de vruchten etend van de boom van het Leven, of passief en eenvoudig beschouwend, zijn er twee mogelijke toestanden van bewust bestaan, die direct tegengesteld zijn aan elkaar, waartoe de menselijke ziel in staat is, de toestand van Geboorte en de toestand van Niet-Geboorte.

De mens begint bij de onrustige toestand van de Geboorte, hij bereikt het rustige evenwicht van bewust bestaan, dat bevrijd is van de beweging, die de Niet-Geboorte is. De knoop van de Geboorte is het ego-besef; de oplossing van het ego-besef brengt ons naar de Niet-Geboorte. Daarom wordt de Niet-Geboorte ook de Oplossing (*vināśa*) genoemd.

Geboorte en Niet-Geboorte zijn geen essentieel fysieke condities, maar zielstoestanden. Een mens zou de knoop kunnen breken van het ego-besef en toch in het fysieke lichaam blijven; maar als hij zich enkel concentreert in de toestand van oplossing van het ego, dan wordt hij niet weer geboren in het lichaam. Hij wordt bevrijd van geboorte, zo gauw als de huidige impuls van de Natuur, die de actie van het denkvermogen en het lichaam voortzet, uitgeput is. Wanneer hij zich aan de andere kant hecht aan Geboorte, dan probeert het ego-principe in hem voortdurend zichzelf te bekleden in verse mentale en fysieke vormen.

12. Zij gaan een blinde duisternis binnen, die de Onwetendheid volgen, zij alsof in een grotere duisternis, die zich alleen aan de Kennis wijden.

13. Er wordt waarlijk gezegd, dat iets anders komt door de Kennis, iets anders, dat komt door de Onwetendheid; deze overlevering hebben we van de wijzen ontvangen, die Dat openbaarden voor ons begrip.

14. Hij, die Dat kent als beiden in een, de Kennis en de Onwetendheid, gaat door de Onwetendheid voorbij de dood en geniet door de Kennis Onsterfelijkheid.

HET KWAAD VAN EXTREMEN

Noch gehechtheid aan Niet-Geboorte, noch gehechtheid aan Geboorte is de perfecte weg. Want alle gehechtheid is een daad van onwetendheid en een geweld, dat begaan is tegen de Waarheid. Zijn einde is ook onwetendheid, een toestand van blinde duisternis.

Exclusieve gehechtheid aan Niet-Geboorte leidt tot een oplossing naar de niet onderscheiden Natuur of naar het Nihil, naar de Leegte, en beide van deze zijn toestanden van blinde duisternis. Want het Nihil is een poging om de toestand van bestaan in geboorte niet te transcenderen, maar het te vernietigen, niet over te gaan van een beperkt naar een onbegrensd bestaan, maar van bestaan naar haar tegengestelde. Het tegengestelde van het bestaan kan alleen de Nacht zijn van negatief bewustzijn, een toestand van onwetendheid en niet van bevrijding.

Aan de andere kant betekent gehechtheid aan de Geboorte in het lichaam een constante zelf-beperking en een eindeloze rondte van egoïstische geboorten in de lagere vormen van egoïsme zonder uitweg of bevrijding. Dit is, vanuit een zeker gezichtspunt, een ergere duisternis dan de andere; want het is zelfs onwetend over de impuls van bevrijding. Het is geen dwaling in het tasten naar de waarheid, maar een eeuwigdurende tevredenheid met de toestand van blindheid. Het kan uiteindelijk niet leiden naar een groter goed, omdat het niet droomt van enige hogere conditie.

HET GOEDE VAN EXTREMEN

Aan de andere kant heeft ieder van deze tendensen, wanneer nagevolgd met een zekere relativiteit naar de andere, zijn eigen fruit en zijn eigen goede. Niet-Geboorte nagevolgd als het doel van Geboorte en een hoger, voller en meer waar bestaan zou kunnen leiden naar terugtrekking in het stille Brahman of naar de zuivere vrijheid van het Niet-Wezen. Geboorte, nagevolgd als een middel voor vooruitgang en zelf-vergroting, leidt naar een groter en voller leven, dat op haar beurt een voorhof zou kunnen worden voor de finale verwerving.

DE VOLMAAKTE MANIER

Maar geen van deze resultaten is perfect op zichzelf, noch het ware doel van de mensheid. Ieder van hen brengt zijn bedoelde deel in het perfecte goede van de menselijke ziel alleen, wanneer het aangevuld wordt door de andere.

Brahman is zowel Vidya als Avidya, zowel geboorte als Niet-Geboorte. De realisatie van het Zelf als de ongeborene en de macht van de ziel voorbij de dualiteiten van geboorte en dood in het oneindige en transcendente bestaan zijn de condities van een vrij en goddelijk leven in het Worden. De ene is noodzakelijk voor de andere. Door deelname in de zuivere eenheid van het Onbeweeglijke (Akshara) Brahman wordt de ziel bevrijd van zijn absorptie in de stroom van de beweging. Zo bevrijd identificeert het zichzelf met de

Heer, voor wie worden en niet-worden alleen modi zijn van Zijn bestaan en in staat is om onsterfelijkheid te genieten in de manifestatie zonder gevangen te worden in het wiel van Natuur's misleidingen. De noodzaak van geboorten houdt op, omdat zijn persoonlijke object vervuld is; de vrijheid van worden blijft. Want het Goddelijke geniet op gelijke wijze en gelijktijdig van de vrijheid van Zijn eeuwigheid en de vrijheid van Zijn worden.

Er zou zelfs gezegd kunnen worden, dat om een bewuste ervaring gehad te hebben van een oplossing van juist het idee van het Wezen in het allerhoogste Niet-Wezen noodzakelijk is voor het volste en meest vrije bezit van het Wezen zelf. Dit zou zijn vanuit het synthetische standpunt de rechtvaardiging zijn van de grote inspanning van het Boeddhisme om de opvatting te boven te gaan van al het positieve zijn, zelfs is haar wijdeste en zuiverste essentie.

Aldus kruist de ziel door oplossing van het ego en van de gehechtheid aan de geboorte voorbij de dood; het is bevrijd van alle beperking in de dualiteiten. Wanneer het deze bevrijding verworven heeft, accepteert het worden als een proces van de Natuur, dat onderworpen is aan de ziel en niet eraan gebonden en geniet door dit vrije en goddelijke worden Onsterfelijkheid.

DE RECHTVAARDIGING VAN HET LEVEN

Aldus is de derde beweging van de Upanishad een rechtvaardiging van leven en werken, die bevolen werden aan de zoeker van de Waarheid in haar tweede vers. Werken zijn de essentie van het Leven. Het Leven is een manifestatie van de Brahman; in Brahman arrangeert het Leven Principe een harmonie van de zeven principes van het bewuste wezen, waardoor die manifestatie zijn involutie en evolutie uitwerkt. In Brahman ordent Matarishwan de wateren, de zevenvoudige beweging van het goddelijke Bestaan.

Dat goddelijke Bestaan is de Heer, die overal gegaan is in de beweging en het universum heeft uitgerold in Zijn drie modi als Al-Ziener van de Waarheid van dingen, Uitdenker van hun mogelijkheden, Realisator van hun actualiteiten. Hij heeft alle dingen soeverein bepaald in hun eigen natuur, ontwikkeling en doel vanuit eeuwige jaren her.

Die bepaling werkt uit door Zijn dubbele vermogen van Vidya en Avidya, bewustzijn van de essentiële eenheid en bewustzijn van fenomenale veelvuldigheid.

De Veelvuldigheid, die tot zijn extreme grens gebracht wordt, keert naar zichzelf terug in het bewuste individu, die de Heer is, die de vormen van beweging bewoont en eerst van het spel geniet van de Onwetendheid. Naderhand keert de ziel door ontwikkeling in de Onwetendheid terug naar de capaciteit van Kennis en geniet door de Kennis Onsterfelijkheid.

Deze Onsterfelijkheid wordt verworven door de oplossing van het beperkte ego en zijn ketting van geboorten naar het bewustzijn van de

ongeborene en de niet stervende, de Eeuwige, de Heer, de altijd vrije. Maar het wordt genoten door een vrij en goddelijk worden in het universum en niet buiten het universum; want daar is het altijd in bezit, maar hier in het materiële lichaam moet het uitgewerkt worden en genoten door de goddelijke Inwoner onder omstandigheden, die in verschijning de meest tegengesteld zijn aan zijn termen, in het leven van het individu en in het meervoudige leven van het universum.

Het leven moet getranscendeerd worden, zodat het vrijelijk geaccepteerd zou kunnen worden; de werken van het universum moeten te boven gekomen worden, zodat zij goddelijk vervuld zouden kunnen worden.

De ziel is in zijn klaarblijkelijke binding werkelijk vrij en speelt alleen gebonden te zijn; maar het moet teruggaan naar het bewustzijn van vrijheid en universeel niet dit of dat bezitten en genieten, maar het Goddelijke en het Al.

VIERDE BEWEGING

1. DE WERELDEN --- SURYA

Verzen 15-16³⁷

DE WERELDEN NA DE DOOD

In het derde vers heeft de Upanishad gesproken over de zonloze werelden, omhuld in blinde somberheid. In haar derde beweging spreekt het ook tweemaal over de ziel, die een blinde somberheid binnengaat, maar hier is het een toestand van bewustzijn, die aangetoond lijkt te worden en geen wereld. Desalniettemin verschillen de twee verklaringen een beetje in effect; want de Vedantische opvatting van de wereld is alleen een conditie van bewust zijn, dat georganiseerd wordt in termen van zeven samenstellende principes van gemanifesteerd bestaan. Onze staat van bewustzijn zal in overeenstemming zijn met de staat van bewustzijn, die we hier in het lichaam bereiken en de omgeving, die erdoor georganiseerd wordt, wanneer het mentale wezen uit het lichaam gaat. Want de individuele ziel moet buiten het lichaam ofwel verdwijnen in de algemene bestanddelen van zijn bestaan, zichzelf laten opgaan in Brahman of volharden in een organisatie van bewustzijn, die anders is dan de aardse en in relatie met het universum, die anders is dan die, welke geschikt zijn voor het leven in het lichaam. Deze toestand van bewustzijn en de relaties, die erbij horen, zijn de andere werelden, de werelden na de dood.

DE DRIE TOESTANDEN

De Upanishads laten drie toestand en van de ziel toe in relatie tot het gemanifesteerde universum, --- het aardse leven door geboorte in het lichaam, de overleving van de individuele ziel na de dood in andere toestanden en het onsterfelijke bestaan, dat, omdat het voorbij geboorte en dood is, voorbij de manifestatie binnen kan gaan in vormen als de Inwoner en de Natuur omarmen als haar heer. De twee eerdere vormen behoren bij het worden; Onsterfelijkheid staat in het Zelf, in de Niet-Geboorte en geniet het Worden.

De Upanishad impliceert toch, ofschoon het niet uitdrukkelijk spreekt over een wedergeboorte in een aards lichaam, dat geloof in haar denken en taal, --- speciaal in het 17de vers. Op de basis van dit geloof in wedergeboorte zou de mens kunnen doelen op drie onderscheiden objecten

15. Het gezicht van de Waarheid is bedekt met een stralend gouden deksel; verwijder dat, O Pleegouder, voor de wet van de Waarheid, voor zicht.

16. O Pleegouder, O enkele Ziener, O Ordenaar, O verlichtende Zon, O vermogen van de Vader van Schepselen, rangschik uw stralen, trek uw licht samen; de Luister, die uw meest gezegende vorm van alle is, die ik in U aanschouw. De Purusha en daar, Hij ben ik.

voorbij de dood, --- een beter of fortuinlijker leven of levens op aarde, eeuwige genieting van zaligheid in een ultra-aardse wereld van licht en vreugde of een transcendentie, die exclusief is voor al het universele bestaan, ondergedompeld in de Allerhoogste als in zijn ware zelf, maar die geen relatie heeft met de feitelijke of mogelijke inhouden van zijn oneindige bewustzijn.

WEDERGEBOORTE

De verwerving van een beter leven of levens op aarde is niet de voltooiing, die aangeboden wordt aan de ziel door het denken van de Upanishad. Maar het is een belangrijk intermediair onderwerp, zolang de ziel in een toestand van groei is en zelf-vergroting en geen bevrijding verworven heeft. De verplichting van geboorte en dood is een teken, dat het mentale wezen zichzelf nog niet verenigd heeft met zijn ware supramentale zelf en geest, maar verblijft "in Avidya en erin besloten".³⁸ Om die vereniging te verwerven is het leven op aarde het aangewezen middel. Na de bevrijding is de ziel vrij, maar zou nog kunnen deelnemen in de hele beweging en niet langer naar de geboorte terugkeren ter wille van zichzelf, maar ter wille van anderen en volgens de wil erin van het goddelijke Zelf, de Heer van zijn beweging.

HEMEL EN HEL

De genieting van zaligheid in een hemel verderop is ook niet de allerhoogste voltooiing. Maar Vedantisch denken voorzag wedergeboorte niet als een onmiddellijke binnentreding na de dood in een nieuw lichaam; het mentale wezen in de mens is niet zo rigide gebonden aan het vitale en fysieke, --- de laatste worden integendeel gewoonlijk samen opgelost na de dood, en daarom moet er, voordat de ziel terug aangetrokken wordt naar het aardse bestaan, een interval zijn, waarin het zijn aardse ervaringen assimileert om in staat te zijn om een nieuw vitaal en fysiek wezen samen te stellen op aarde. Gedurende dit interval moet het verblijven in toestanden of werelden verderop en deze zouden gunstig of ongunstig kunnen zijn voor zijn toekomstige ontwikkeling. Zij zijn gunstig in proportie met hoe het licht van de allerhoogste Waarheid, waarvan Surya het symbool is, in hen binnengaat, maar toestanden van intermediaire onwetendheid of duisternis zijn schadelijk voor de ziel in zijn vooruitgang. Die gaan binnen in hem, zoals geaffirmeerd is in het derde vers, die zich schaden door zich uit te sluiten van het licht en vervormen de natuurlijke loop van hun ontwikkeling. De Vedantische hemelen zijn toestanden van licht en de ziel's uitbreiding; duisternis, zelf-verduistering en zelf-vervorming zijn de natuur van de Hellen, die het moet schuwen.

In relatie tot de ziel's individuele ontwikkeling is daarom het leven in werelden verderop, zoals het leven op aarde, een middel en een onderwerp op zichzelf. Na de bevrijding zou de ziel deze werelden kunnen bezitten, zoals het de materiële geboorte bezit, en in hen een middel aanvaarden naar de goddelijke manifestatie, waarin zij een conditie vormen voor zijn volheid,

³⁸ *Avidyāyām antare vartamānāḥ*. --- Katha Upanishad I. 2. 5; Mundaka I. 2. 8.

terwijl ieder een van de delen is in een serie van georganiseerde toestanden van het bewuste wezen, dat met de rest verbonden is en het ondersteunt.

TRANSCENDENTIE

Transcendentie is het doel van de ontwikkeling, maar het sluit het bezit niet uit van dat, wat getranscendeerd is. De ziel hoeft de transcendentie niet en zou het niet zover moeten drijven als in te richten op zijn eigen vernietiging. Nirvana is de vernietiging van de ego-beperkingen, maar niet van alle mogelijkheden van manifestatie, omdat het zelfs in bezit kan zijn in het lichaam.

Het verlangen van de exclusieve bevrijding is het laatste verlangen, dat de ziel in zijn uitbreidende kennis moet loslaten; de misleiding, die gebonden is door geboorte is de laatste, die het moet vernietigen.

SURYA EN AGNI

Op de basis van deze opvatting van de werelden en de relatie van deze verschillende zielstoestanden met elkaar gaat de Upanishad voort om de twee lijnen van kennis en actie te tonen, die leiden naar de allerhoogste visie en de goddelijke gelukzaligheid. Dit wordt gedaan onder de vorm van een aanroeping van Surya en Agni, de Vedische godheden, de een representatief voor de goddelijke waarheid en zijn verlichtingen, de ander van de goddelijke Wil, die de menselijke actie verheft, zuivert en vervolmaakt.

DE ORDE VAN DE WERELDEN

Om volledig de plaats en functie te begrijpen van Surya moeten we iets diepzinniger binnengaan in de Vedische opvatting van de zeven werelden en de principes van bewustzijn, die zij vertegenwoordigen.

Het hele bewustzijn is één en ondeelbaar in zichzelf, maar in de manifestatie wordt het een complex ritme, een schaal van harmonieën, een hiërarchie van toestanden en bewegingen. Want wat we een toestand noemen, is alleen een organisatie van een complexe beweging. Deze hiërarchie is samengesteld door een neerdalende of involutieve en een opstijgende of evolutieve beweging, waarvan de Geest en de Materie de hoogste en de laagste term zijn.

De Geest is Sat of zuiver bestaan, zuiver in zelf-gewaarzijn (Chit), zuiver in zelf-heerlijkheid (Ananda). Daarom kan de Geest beschouwd worden als een drie-ene basis van het hele bewuste wezen. Er zijn drie termen, maar zij zijn werkelijk één. Want al het zuivere bestaan is in haar essentie zuiver zelf-bewustzijn en al het zuiver zelf-bewustzijn is in zijn essentie zuivere zelf-heerlijkheid. Tegelijkertijd is ons bewustzijn in staat om deze drie te scheiden door het Idee en het Woord en zelfs van creëren voor zichzelf in zijn verdeelde of beperkte bewegingen het besef van hun klaarblijkelijke tegengestelden.

Een integrale intuïtie in de natuur van het bewuste wezen laat ons zien, dat het inderdaad een is in essentie, maar ook, dat het in staat is tot een oneindige potentiële complexiteit en veelvuldigheid in zelf-ervaring. De werking van deze potentiële complexiteit en veelvuldigheid in de Ene noemen we vanuit ons gezichtspunt manifestatie of schepping of wording --- (*bhuvana*, *bhāva*). Zonder het is geen wereld-bestaan mogelijk.

De vertegenwoordiger van dit worden is altijd het zelf-bewustzijn van het Wezen. Het vermogen, waardoor het zelf-bewustzijn zijn potentiële complexiteiten uit zichzelf naar buiten brengt, wordt Tapas, Kracht of Energie genoemd, en is, omdat het zelf-bewust is, klaarblijkelijk van de Natuur van de Wil. Maar geen Wil, zoals wij het begrijpen, iets, dat uiterlijk is voor zijn object, anders dan zijn werken, dat werkt aan de materie buiten zichzelf, maar Wil, die inherent is in het Wezen, inherent in het worden, een met de beweging van bestaan, --- zelf-bewuste Wil, die wordt, wat het ziet en kent in zichzelf, en zichzelf formuleert in het resultaat van zijn werk. Door deze Wil, Tapas of Chit-Shakti worden de werelden gecreëerd.

DE HOGERE WERELDEN

Alle organisatie van het zelf-bewuste wezen, dat als zijn basis de eenheid van zuiver bestaan neemt, behoort tot de wereld van de hoogste schepping, *parārdha*, --- de wereld van de Geest.

We kunnen drie principiële formaties waarnemen.

Wanneer *tapas* of energie van zelf-bewustzijn verblijft op *sat* of zuiver bestaan als zijn basis, is het resultaat *satyaloka* of de wereld van zuiver bestaan. De ziel in *satyaloka* is één met al zijn manifestaties door eenheid van essentie en daarom een in zelf-bewustzijn en in energie van zelf-bewustzijn en ook in zaligheid.

Wanneer *tapas* verblijft op het actieve vermogen van *cit* als zijn basis, is het resultaat *tapoloka* of wereld van energie van zelf-bewustzijn. De ziel in *tapoloka* is één met alle manifestaties in deze Energie en geniet daarom ook eenheid in de totaliteit van hun zaligheid en bezit gelijkelijk hun eenheid van essentie.

Wanneer *tapas* verblijft op de actieve Heerlijkheid van zijn als zijn basis, dan is het resultaat *janaloka*, de wereld van scheppende Heerlijkheid. De ziel in *janaloka* is één in heerlijkheid van zijn met de hele manifestatie en door die zaligheid ook één in bewuste energie en in essentie van zijn.

Dit zijn allemaal toestanden van bewustzijn, waarin eenheid en veelvuldigheid nog niet van elkaar gescheiden zijn. Alles is inherent in alles, ieder in allen en allen in ieder door juist de natuur van het bewuste wezen en zonder inspanning of arbeid van perceptie. Er is geen nacht, geen duisternis. Nog is er, juist gesproken, enige dominante actie van verlichtend Surya. Want het hele bewustzijn is daar zelf-lumineus en heeft geen ander licht nodig dan zichzelf. Het onderscheiden bestaan van Surya is verloren in de eenheid van

de Heer of Purusha; die lumineuze eenheid is Surya's meest gezegende vorm van alle.

DE LAGERE SCHEPPING

In de lagere schepping zijn er ook drie principes, Materie, Leven, en Denkvermogen. Sat of zuiver bestaan verschijnt daar als uitgebreide substantie of Materie; Wil of Kracht verschijnt als Leven, dat in haar natuur creatieve of manifesterende Kracht is en die Kracht is in zijn Natuur een zelfbewuste wil, die verward en obscuur is in de vormen van zijn schepping. Het is bevrijd van de involutie en duisternis door de heerlijkheid van het wezen, dat worstelt om bewust van zichzelf te worden in verlangen en gewaarwording; het resultaat is de verschijning van het Denkvermogen. Dus het verschijnt aan ons tenminste in de opstijgende of evolutieve beweging.

Waar er ook Materie is, zijn Leven en Denkvermogen verward of ontwikkelend aanwezig. Dus ook het Leven en het Denkvermogen hebben een of andere soort materiële vorm als de conditie van hun activiteiten. Deze drie verschijnen niet als drie-een, als gevolg van hun dominantie door het verdelende principe van Avidya, maar als drievoudig.

In de organisatie van het bewustzijn, waar we toe behoren, verblijft Tapas op Materie als zijn basis. Ons bewustzijn wordt bepaald door de deelbaarheid van de uitgebreide substantie in haar klaarblijkelijke vormen. Dit is Bhurloka, de materiële wereld, de wereld van vormend worden.

Maar we zouden een wereld kunnen bedenken, waarin de dynamische Levenskracht met gewaarwording, die erin verschijnt, de basis is en zonder het grove obstakel van de Materie, de vormen bepaalt, die het zal aannemen. Deze organisatie van bewustzijn heeft voor zijn gebied Bhuvarka, de werelden van vrij vitaal worden in de vorm.

We zouden ook een georganiseerde toestand van bewustzijn kunnen bedenken, waarin het Denkvermogen zich bevrijdt van onderwerping aan materiële gewaarwording en dominant geworden zijn eigen vormen bepaalt, in plaats van zelf bepaald te worden door de vormen, waarin hij zichzelf bevindt als een resultaat van leven evolutie. Deze formatie is Swarka of wereld van vrije, zuivere en lumineuze geestesgesteldheid.

In deze lagere werelden wordt bewustzijn gewoonlijk opgebroken en verdeeld. Het licht van Surya, de Waarheid wordt gevangengezet in de nacht van het onderbewuste of verschijnt alleen gereflecteerd in beperkte centra of met zijn stralen, die ontvangen worden door die centra en gebruikt volgens hun individuele natuur.

DE TUSSENLIJGENDE WERELD

Tussen deze twee scheppingen ligt, terwijl het samenbindt, de wereld of organisatie van bewustzijn, waarvan de oneindige Waarheid van dingen de basis is. Daar eigent de dominante individualisatie niet langer de al-

doordringende ziel toe en is de basis van bewustzijn zijn eigen onmetelijke totaliteit, die in zichzelf geïndividualiseerde bewegingen arrangeert, die nooit het bewustzijn verliezen van hun integraliteit en totale eenheid met alle anderen. Veelvuldigheid prevaleert en verdeelt niet langer, maar refereert zelfs in zijn bewegingen altijd terug naar de essentiële eenheid en zijn eigen totaliteit. Deze wereld wordt daarom Maharloka genoemd of de wereld van groot bewustzijn.

Het principe van Maharloka is Vijnana, het Idee. Maar Vijnana is een intuïtief of eerder gnostisch Idee,³⁹ geen intellectuele opvatting. Het verschil is, dat intellectuele opvatting niet alleen naar de vorm neigt, maar zichzelf bepaalt in de vorm van het idee en eenmaal bepaald zichzelf scherp onderscheidt van andere opvattingen. Maar het zuivere intuïtieve of gnostische Idee ziet zichzelf in het Wezen, zowel als het in het Worden. Het is één met het bestaan, dat de vorm uitwerpt als een symbool van zichzelf en het draagt ermee altijd de kennis van de Waarheid achter de vorm. Het is in zijn natuur zelf-bewustzijn van het wezen en vermogen van de Ene, altijd gewaar van zijn totaliteit, dat daarom begint vanuit de totaliteit van alle bestaan en direct zijn inhoud waarneemt. Zijn natuur is *dṛṣṭi*, dat ziet, niet bedenkt. Het is tegelijk de visie van de essentie en het beeld. Deze intuïtie of gnosis is de Vedische Waarheid, de zelf-visie en de al-visie van Surya.

DE WET VAN DE WAARHEID

Het gezicht van deze Waarheid wordt bedekt als met een briljant schild, als met een gouden deksel; bedekt, dat wil zeggen, voor ons menselijke bewustzijn. Want we zijn mentale wezens en ons hoogste gewone mentale zicht is samengesteld uit de concepten en waarnemingen van het denkvermogen, die inderdaad een middel van kennis zijn, stralen van de Waarheid, maar in hun natuur geen waarheid van het bestaan, alleen waarheid van vorm. Door hen arrangeren we onze kennis van de verschijningen van dingen en proberen de waarheid erachter af te leiden. De ware kennis is de waarheid van het bestaan, *satyam*, niet hoofdzakelijk de waarheid van vorm of verschijning.

We kunnen alleen de ware Waarheid bereiken, wanneer Surya in ons werkt om deze briljante formatie van concepten en waarnemingen te verwijderen en hen te vervangen door de zelf-visie en al-visie.

Hiervoor is het noodzakelijk, dat de wet en de actie van de Waarheid in ons gemanifesteerd zou moeten worden. We moeten leren om dingen te zien, zoals zij zijn, onszelf zien, zoals wij zijn. Onze huidige actie is er een, waarin zelf-kennis en wil verdeeld zijn. We beginnen met een fundamentele valsheid,

³⁹ Intuïtie (openbaring, inspiratie, intuïtieve perceptie, intuïtieve onderscheiding) is Vijnana, die werkt in het denkvermogen onder de condities en in de vorm van het denkvermogen. Gnosis of het ware supermentale is een vermogen boven het denkvermogen, dat werkt in zijn eigen wet, vanuit de directe identiteit van het allerhoogste Zelf, zijn absolute zelf-bewuste Waarheid, die zichzelf kent door haar eigen vermogen van absoluut Licht zonder enige behoefte voor zoeken, zelfs het meest lumineuze zoeken.

dat we een gescheiden bestaan hebben van anderen en we proberen de relaties te kennen van gescheiden wezens in hun gescheidenheid en handelen op de kennis, die zo gevormd is voor een individueel nut. De wet van de Waarheid zou in ons werken, wanneer we de totaliteit zagen van ons bestaan, die alle anderen bevat, zijn vormen, die gecreëerd zijn door de actie van de totaliteit, zijn vermogens, die werken in en door de actie van de totaliteit. Onze interne en externe actie zou dan natuurlijk en direct opwellen uit ons zelf-bestaan, uit juist de waarheid van dingen en niet in gehoorzaamheid aan een tussenliggend principe, dat in zijn natuur een vervalsende reflectie is.

DE VERVULLING VAN SURYA IN DE MENS

Desalniettemin is er zelfs in onze gewone actie het begin of tenminste het zaad van de Waarheid, die ons moet bevrijden. Achter iedere daad en perceptie is er een intuïtie, een waarheid, die, wanneer het voortdurend vervalst is in de vorm, zich toch preserveert in de essentie en werken om ons te leiden door toenemend licht en grootheid aan de waarheid in de manifestatie. Achter al dit werk van differentiatie en verdeling is er een hardnekkige verenigende tendens, die ook voortdurend vervalst wordt in het gescheiden resultaat, maar toch hardnekkig leidt naar onze uiteindelijke integraliteit in kennis, in zijn en in wil.

Surya is Pushan, pleegouder of vergroter. Zijn werk moet zijn om deze vergroting te bewerkstelligen van de verdeelde zelf-perceptie en actie van de wil in de integrale wil en kennis. Hij is de enkele ziener en vervanging van andere vormen van kennis door zijn verenigende visie ons in staat stelt om uiteindelijk eenheid te bereiken. Die intuïtieve visie van de totaliteit, van een in Al en Al in een, wordt de voorschrijver van de juiste wet van actie in ons, de wet van de Waarheid. Want Surya is Yama, de Voorschrijver of Regelaar, die de wet verzekert, de Dharma. Aldus bereiken we de volheid van actie van de Verlichter in ons, de volledigheid van het Waarheid-Bewustzijn tot stand te brengen. We zijn dan in staat om te zien, dat dat alles vervat is in het wezen van Surya, in de Vijnana, die de wereld opbouwt, bestaan wordt in het ene bestaan en de ene Heer van al het worden, de Purusha, Sachchidananda. Al het worden wordt geboren in het Wezen, die zelf boven al het worden uitgegaan is en de Heer, Prajapati is.

Door de openbaring van de visie van Surya wordt de ware kennis gevormd. In deze formatie laat de Upanishad twee successieve acties zien. Eerst is er een opstelling of rangschikking van stralen van Surya, dat wil zeggen, de waarheden, die besloten zijn achter onze concepten en waarnemingen, worden naar buiten gebracht door gescheiden intuïties van de essentie van het beeld en gearrangeerd in hun ware relaties met elkaar. Zo bereiken we totaliteiten van intuïtieve kennis en kunnen uiteindelijk verderop gaan naar eenheid. Dit is het samentrekken van het licht van Surya. Deze dubbele beweging wordt noodzakelijk gemaakt door de samenstelling van onze denkvermogens, die niet, zoals het oorspronkelijke Waarheid-Bewustzijn kunnen beginnen vanuit de totaliteit en zijn inhouden van vanbinnen waarnemen. Het denkvermogen kan nauwelijks de eenheid bevatten, behalve

als een abstractie, een som of een leegte. Daarom moet het geleidelijk geleid worden van zijn eigen manier, naar dat, wat het te boven gaat. Het moet zijn eigen karakteristieke actie van opstelling uitvoeren, maar met de hulp en door de operatie van een hogere faculteit, niet langer arbitrair, maar volgens juist de actie van de Waarheid van het bestaan zelf. Naderhand kan het, door zo geleidelijk de manier te corrigeren van zijn eigen karakteristieke actie, erin slagen om de karakteristieke actie zelf om te keren en te leren om voort te gaan vanuit het geheel naar de inhouden, in plaats van voort te gaan vanuit “delen”⁴⁰, die foutief genomen worden voor entiteiten naar een klaarblijkelijk geheel, dat nog een “deel” is en nog foutief genomen voor een entiteit.

DE ENE BESTAANDE

Aldus bereiken we door de actie van Surya bij het licht van het allerhoogste superbewustzijn, waarin zelfs de intuïtieve kennis van de waarheid van dingen, gebaseerd op de totale visie, overgaat in de zelf-lumineuze zelf-visie van de ene bestaande, een in alle oneindige complexiteiten van een zelf-ervaring, die nooit zijn eenheid of zelf-helderheid verliest. Dit is de Surya's goddelijkste vorm van alle. Want het is allerhoogste Licht, de allerhoogste Wil, de allerhoogste Heerlijkheid van bestaan.

Dit is de Heer, de Purusha, het zelf-bewuste Wezen. Wanneer we deze visie hebben, is er integrale zelf-kennis, het volmaakte zien, uitgedrukt in de grote roep van de Upanishad, *so'ham*. De Purusha daar en daar, Hij ben ik. De Heer manifesteert Zichzelf in de bewegingen en bewoont vele vormen, maar het is de Ene, die alles bewoont. Dit zelf-bewuste wezen, dit werkelijke “ik”, die het mentale wezen individualiseerde in de vorm, is gewaar van zijn ware zelf --- het is Hij. Het is het Al; en dat transcendeert het Al.

⁴⁰ Er zijn niet werkelijk delen, omdat het bestaan ondeelbaar is.

VIERDE BEWEGING

2. ACTIE EN DE GODDELIJKE WIL

Verzen 17-18⁴¹

DE KANT VAN ACTIE

Door Surya hebben we dan, door de groei van de verlichting in het denkvermogen, die ons in staat stelt om uiteindelijk voorbij zichzelf te gaan, het eerste principe van vooruitgang van sterfelijkheid naar onsterfelijkheid. Door de Zon als een deur of poort⁴² verkrijgt het individu, het beperkte bewustzijn, het volledige bewustzijn en leven in de ene, allerhoogste en al-omarmende Ziel.

Maar zowel bewustzijn als leven zijn besloten in de formule van Onsterfelijkheid; Kennis is onvolledig zonder actie. Chit vervult zichzelf door Tapas, Bewustzijn door energie. En zoals Surya het goddelijke Licht vertegenwoordigt, zo vertegenwoordigde Agni voor de oude Rishi's de goddelijke Kracht, het goddelijke Vermogen of de goddelijke Wil-in-Bewustzijn. Het gebed naar Agni completeert het gebed naar Surya.

DE INDIVIDUELE WIL

Zoals in kennis, zo is in actie is eenheid de ware basis. Het individu, dat verdeling aanvaardt als zijn wet, isoleert zichzelf in zijn eigen egoïstische beperkingen en is noodzakelijkerwijze sterfelijk, obscuur en onwetend in zijn werkingen. Hij volgt in zijn doelen en in zijn methoden een kennis, die persoonlijk is, bestuurd door zijn verlangen, gewoonten en denken, obscure onbewuste impulsen of, op zijn best, een gebroken gedeeltelijk en verschuivend licht. Hij leeft door stralen en niet in de volle gloed van de Zon. Zijn kennis is nauw in zijn objectiviteit, nauw in zijn subjectiviteit, in geen van beide met een integrale kennis en de totale werking en de totale wil in het universum. Zijn actie is daarom verdraaid, veel vertakt, aarzelend en fluctuerend in zijn drang en richting; het slaat om zich heen tussen valsheden om de Waarheid te vinden, gooit en schraapt fragmenten samen om het geheel uit te pluizen, struikelt tussen dwalingen en zonden om het juiste te vinden. Maar omdat het noch één-zicht heeft, noch geheel-zicht, noch de totaliteit heeft van een universele Wil, noch de geconcentreerde eenheid van

17. De Adem van dingen is een onsterfelijk Leven, maar van dit lichaam is as het einde. OM! O Wil, herinner, herinner, wat gedaan is, herinner, wat gedaan is.

18. O god Agni, die alle gemanifesteerde dingen kent, leidt ons over het goede pad naar gelukzaligheid; verwijder van ons de sluwe aantrekking van de zonde. Wij zouden beschikken over de meest complete toespraak van onderwerping.

⁴² *Sūryadvāreṇa*. --- Mundaka Upanishad I. 2. 11.

het transcendente, kan de individuele wil niet recht lopen op het rechte of goede pad naar de Waarheid en de Onsterfelijkheid. Bestuurd door verlangen, blootgesteld aan de schok van de krachten eromheen, waarmee zijn egoïsme en onwetendheid het verbieden om zichzelf in harmonie te plaatsen, is het onderworpen aan de tweelingkinderen van de Onwetendheid, lijden en valsheid. Omdat het de goddelijke Waarheid en Juistheid niet heeft, kan het de goddelijke Gelukzaligheid niet hebben.

AGNI, DE GODDELIJKE WIL

Maar, zoals er in en achter alle valsheid van ons materiële denkvermogen en rede een Licht is, dat door zijn schemering de volle dageraad van de Waarheid in de mens voorbereidt, zo is er in en achter al onze dwalingen, zonden en struikelingen een geheime Wil, die neigt naar Liefde en Harmonie, die weet, waar het naartoe gaat en onze gebogen vertakkingen voorbereidt en combineert naar het rechte pad, dat het uiteindelijke resultaat zal zijn van hun zwoegen en zoeken. De verschijning van zijn Wil en dat Licht is de conditie van onsterfelijkheid.

Deze Wil is Agni. Agni is in de Rig Veda, waarvan het sluitende vers van de Upanishad genomen is, de vlam van de Goddelijke Wil of Kracht van Bewustzijn, die werkt in de werelden. Hij wordt beschreven als de onsterfelijke in de sterfelijken, de leider van de reis, het goddelijke Paard, dat ons draagt op de weg, de “zoon van kromheid”, die zichzelf kent en de rechtheid is en de Waarheid. Hij gebruikt ze, terwijl ze besloten zijn en moeilijk te vatten in de werkingen van deze wereld, omdat zij vervalst zijn door verlangen en egoïsme, om hen te transcenderen en verschijnt als het universele in de Mens of universeel Vermogen, Agni Vaishwanara, die in zichzelf alle goden en alle werelden bevat, ondersteunt alle universele werkingen en vervult uiteindelijk de godheid, de Onsterfelijkheid. Hij is de werker van het goddelijke Werk. Deze symbolen besturen het besef van de twee uiteindelijke verzen van de Upanishad.

HET ONSTERFELIJKE LEVENSPRINCIPE

Het Leven is de conditie, waaruit de Wil en het Licht verschijnen. Er wordt in de Veda gezegd, dat Vayu of Matarishwan, het Leven-principe, hij is, die Agni naar beneden brengt uit Surya in de hoge en verafgelegen allerhoogste wereld. Het Leven roept de goddelijke Wil naar beneden uit het Waarheids-bewustzijn naar de werkelijkheid van denkvermogen en lichaam om hier in het Leven zijn eigen manifestatie voor te bereiden. Agni, die de dingen van het Leven geniet en verslindt, genereert de Maruts, de zenuwkrachten van het Leven, die krachten van denken worden; zij bereiden, ondersteund door Agni, de actie van Indra voor, het lumineuze Denkvermogen, die voor onze levensvermogens hun Rishi is of vinder van de Waarheid en Juiste. Indra doodt Vritra, de Bedekker, verdrijft de duisternis, veroorzaakt, dat Surya opkomt over het wezen en gaat overal naartoe in zijn hele gebied met de stralen van de Waarheid. Surya is de Schepper of manifesteerder, Savitri, die in deze sterfelijke wereld de wereld of toestand van onsterfelijkheid manifesteert, de kwade droom van egoïsme, zonde en

lijden verdrijft en het Leven transformeert in de Onsterfelijkheid, het goede, de zaligheid. De Vedische goden zijn een parabel van het menselijke leven, dat tevoorschijn komt, opklimt, zichzelf verheft naar de Godheid.

Leven, lichaam, actie, wil, deze zijn onze eerste materialen. Materie levert ons het lichaam; maar het is alleen tijdelijke knoop van de beweging, een verblijfplaats van de Purusha, waarin hij resideert over de activiteiten, die gegenereerd worden uit het Levensprincipe. Als het eenmaal opzij geworpen is door het Levensprincipe, wordt het opgelost; as is haar einde. Daarom is het lichaam niet onszelf, maar alleen een uiterlijk gereedschap en instrument. Want Materie is het principe van duisternis en verdeling, van geboorte en dood, van formatie en oplossing. Het is de verklaring van de dood. De onsterfelijke mens moet zich niet identificeren met het lichaam.

Het Levensprincipe in ons overleeft. Het is de onsterfelijke Adem⁴³, of, zoals de frase werkelijk betekent, de subtiële kracht van het bestaan, die superieur is aan het principe van geboorte en dood. Op het eerste gezicht zou het kunnen lijken, dat geboorte en dood attributen zijn van het Leven, maar het is niet werkelijk zo: geboorte en dood zijn processen van de Materie, van het lichaam. Het Levensprincipe wordt niet gevormd en opgelost in de formulering en oplossing van het lichaam; wanneer dat zo zou zijn, dan zou er geen continuïteit kunnen zijn van het individuele bestaan en zou alles bij de dood teruggaan naar het vormloze. Het Leven vormt het lichaam, het wordt er niet door gevormd. Het is de draad, waarop de continuïteit van onze successieve lichamelijke levens gearrangeerd is, precies omdat het zelf onsterfelijk is. Het associeert zichzelf met het vergankelijke lichaam en draagt het mentale wezen, de Purusha in het denkvermogen, verder op zijn reis.

WIL EN GEHEUGEN

Deze reis bestaat uit een serie activiteiten, die doorgaat van leven naar leven in deze wereld met intervallen van leven in andere toestanden. Het Levensprincipe onderhoudt hen; het levert hun materiaal in de vormende energie, die in hen vorm aanneemt. Maar hun presiderende god is niet het Levensprincipe; het is de Wil. De Wil is Kratu, het effectieve vermogen achter de daad. Het is van de natuur van bewustzijn; het is energie van bewustzijn, en ofschoon aanwezig in alle vormen, bewust, onderbewust en superbewust, vitaal, fysiek of mentaal, toch komt het alleen in zijn koninkrijk, wanneer het verschijnt in het Denkvermogen. Het gebruikt de mentale faculteit van het geheugen om de activiteiten bewust samen te binden en te richten naar het doel van het individu.

In de mens is het gebruik van het bewustzijn door de mentale wil onvolmaakt, omdat het geheugen beperkt is. Onze actie is zowel verspreid als omschreven, omdat we mentaal van uur tot uur leven in de stroom van de Tijd, en alleen dat vasthouden, wat aantrekt of onmiddellijk nuttig lijkt voor ons egoïstische denkvermogen. We leven in wat we doen, we controleren niet,

⁴³ *Anilam amrtam.*

wat gedaan is, maar worden eerder gecontroleerd door onze voorbije werken, die we vergeten zijn. Dit komt, omdat we verblijven in de actie en zijn vruchten, in plaats van te leven in de ziel en de stroom van actie van erachter te bekijken. De Heer, de ware Wil, staat terug van de acties en is daarom hun heer en er niet door gebonden.

De Upanishad roep plechtig de Wil aan om te herinneren, wat gedaan is, om zo het worden te bevatten en er bewust van te zijn, om zo een vermogen te worden van kennis en zelf-bezit en niet alleen een vermogen van aandrang en zelf-formulering. Het zal zo steeds meer de ware Wil benaderen en presideren over de coördinatie van de successieve levens met een bewuste controle. In plaats van van leven naar leven gedragen te worden over een gebogen pad, zoals bij winden, zal het in staat zijn om steeds rechter te gaan in een geordende serie, leven met leven verbinden met een toenemende kracht van kennis en richting, totdat het de volledig bewuste Wil wordt, die beweegt met een verlichting op het rechte pad naar de onsterfelijke gelukzaligheid. De mentale wil, *kratu*, wordt, wat het heden alleen vertegenwoordigt, de goddelijke Wil, Agni.

WIL EN KENNIS

De essentie van de goddelijke Wil is, dat erin Bewustzijn, Energie, Kennis en Kracht één zijn. Het kent alle manifestaties, alles, dat geboorte neemt in de werelden. Het is Jataveda's, dat wat de juiste kennis heeft van alle geboorten. Het kent hen in de wet van hun wezen, in hun relatie met andere geboorten, in hun doel en methode, in hun proces en doel, in hun eenheid met allen en hun verschil van allen. Deze goddelijke Wil begeleidt het universum; het is een met alle dingen, die het combineert en zijn wezen, zijn kennis, zijn actie zijn onscheidbaar van elkaar. Wat het is, weet het; wat het weet, doet het en wordt het.

Maar zo gauw als het egoïstische bewustzijn tevoorschijn komt en tussenbeide komt, is er een verstoring, een verdeling, een valse actie. De Wil wordt een aandrang, die onwetend is over zijn heimelijke motief en doel, kennis wordt een dubieuze en gedeeltelijke straal, die niet in bezit is van de wil, de daad en het resultaat, maar alleen streeft om hen te bezitten en informeren. Dit komt, omdat we niet in bezit zijn van ons zelf,⁴⁴ ons ware wezen, maar alleen van het ego. Wat we zijn, weten we niet; wat we weten, kunnen we niet effectueren. Want kennis is werkelijk en actie in harmonie met de ware kennis alleen, wanneer zij natuurlijk voortkomen uit de bewuste, verlichte en zelf-bezittende ziel, waarin zijn, kennis en actie een beweging zijn.

OVERGAVE AAN DE GODDELIJKE WIL

Dit is de verandering, die gebeurt, wanneer, terwijl de mentale wil steeds meer de goddelijke benadert, de Agni in ons naar buiten brandt. Het is die toenemende kennis en kracht, die ons uiteindelijk draagt naar het rechte

⁴⁴ *Ātmavān*.

of goede pad uit de kromheid. De goddelijke Wil, één met de goddelijke kennis, leidt ons naar gelukzaligheid, naar de toestand van Onsterfelijkheid. Dat alles behoort bij de afwijkingen van het ego, alles, dat ons verduistert en aandringt en ons trekt naar dit of dat valse pad met zijn valse verlokkingen en struikelingen worden erdoor van ons weggezet. Deze dingen vallen weg van de vergoddelijkte Wil en houden op om onderdak te vinden in ons bewustzijn.

Daarom is het teken van de juiste actie de toenemende en uiteindelijk de volledige onderwerping van het individu aan de goddelijke Wil, die de verlichting van Surya in hem openbaart. Ofschoon geopenbaard in zijn bewustzijn, is deze Wil niet individueel. Het is de wil van de Purusha, die in alle dingen is en het transcendeert. Het is de wil van de Heer.

Kennis van de Heer als de Ene in het volledig zelf-bewuste wezen, onderwerping aan de Heer als de universele en transcendente in de volledig zelf-bewuste actie, zijn de twee sleutels van de goddelijke poorten, de poorten van Onsterfelijkheid.

En de natuur van de twee verenigd is een verlichte Devotie, die God accepteert, ernaar aspireert en vervult in het menselijke bestaan.

CONCLUSIE

Aldus laat de vierde beweging psychologisch het dubbele proces zien van die verwerving van Onsterfelijkheid, die het onderwerp is van de derde beweging, de toestand van zaligheid en waarheid vanbinnen en de werelden van Licht na de dood, die culminerend in de identiteit van de zelf-verlichte Ene. Tegelijkertijd specificceert het onder de bedekking van de Vedische symbolen het proces van die zelf-kennis en het identificeren met het Zelf en al zijn wordingen, dat het onderwerp is van de tweede beweging en van die bevrijde actie in de verklaring, waarvan de eerste culmineert. Het is dus een passende einde en voltooiing van de Upanishad.

Conclusie en Samenvatting

DE Isha Upanishad is een van de oudere van de Vedantische geschriften in stijl, substantie en versificatie, volgend op de Chhandogya, Brihadaranyaka en misschien op de Taittiriya en Aitareya, maar zeker de meest antieke van de bestaande metrische Upanishads. Upanishadisch denken valt natuurlijk in twee grote perioden; in een, de vroegere, wordt het nog dicht bij de Vedische wortels gehouden, reflecteerde het oude psychologische systeem van de Vedische Rishi's en behielden, wat hun spirituele pragmatisme genoemd zou kunnen worden; in de andere en latere, waarin de vorm en het denken moderner werden en onafhankelijk van vroegere symbolen en oorsprongen, enige van de principale elementen van het Vedische denken en psychologie beginnen weggelaten te worden of hun voorgaande connotatie te verliezen en de fundaties van de latere ascetische en anti-pragmatische Vedanta beginnen te verdwijnen. De Isha behoort tot de vroegere van de Vedische groep. Het staat al oog in oog met het probleem van verzoenen van het menselijke leven en de menselijke activiteit met het Monistische standpunt en zijn grote oplossing van de moeilijkheid is een van de meest interessante passages van de Vedantische literatuur. Het is de enige Upanishad, die bijna onoverkomelijke moeilijkheden bood aan het extreme illusionisme en anti-pragmatisme van Shankaracharya en het werd zelfs om deze reden door een van zijn grootste volgelingen geschrapt uit de lijst van auteurs van Upanishads.

HET PRINCIPE VAN DE UPANISHAD

Het principe, dat het helemaal volgt, is de compromisloze verzoening van de compromisloze extremen. Later denken nam een serie termen, --- de Wereld, Genieting, Actie, de Velen, Geboorte, de Onwetendheid, --- en gaf hen steeds meer een secundaire positie, en verhief de tegengestelde serie, God, Verzaking, Stilte, de Ene, Ophouden van Geboorte, de Kennis, totdat deze trend van denken culmineerde in Illusionisme en het idee van bestaan in de wereld als een valstrik en een betekenisloze last, die onverklaarbaar opgelegd wordt aan de ziel door zichzelf, die zo gauw mogelijk opzij geworpen moet worden. Het eindigde in een gewelddadig doorsnijden van de knoop van het grote enigma. De Upanishad probeert in plaats daarvan greep te krijgen op de extreme einden van de knopen, hen los te maken en hen naast elkaar te plaatsen in een bevrijding, die tegelijkertijd een juiste plaatsing en relatie zal zijn. Het zal niet kwalificeren of zich ten onrechte onderwerpen aan een van de extremen, ofschoon het een afhankelijkheid herkent van de een aan de ander. Verzaking moet naar het extreme gaan, maar ook de genieting moet gelijkkelijk integraal zijn; actie moet compleet zijn en zonder tegenzin, maar ook de vrijheid van de ziel van zijn werken moet absoluut zijn; allerhoogste en absolute Eenheid is het doel, maar deze absoluteheid moet tot zijn hoogste term gebracht worden, door het erin de hele oneindige veelvuldigheid van dingen op te nemen.

Deze scrupule is zo groot in de Upanishad, dat wanneer het Leven zich zo in de formule “Doordat de Onwetendheid over de dood gekruist is door de Kennis, geniet men Onsterfelijkheid” uitgedrukt heeft, dat het Leven in de wereld uitgedrukt kunnen worden als een voorlopig naar een bestaan verderop, het onmiddellijk de balans herstelt door de orde om te keren in de parallelle formule “Door oplossing over de dood te kruisen door geboorte, geniet men Onsterfelijkheid”, en zo het leven zelf het gebied te maken van het onsterfelijke bestaan, wat het doel is en aspiratie van alle leven. In deze conclusie stemt het in met het vroege Vedische denken, dat geloofde, dat alle werelden en het bestaan en het niet-bestaan en de dood en het leven en de sterfelijkheid hier was in het belichaamde menselijke wezen, daar ontwikkelend, daar realiseerbaar en in bezit te zijn en te genieten, niet afhankelijk voor noch verwerving, noch voor genieting van de verzaking van het leven en het lichamelijke bestaan. Dit denken is nooit helemaal weggegaan uit de Indiase filosofie, maar is secundair geworden en een zijkant toelating, die niet sterk genoeg is om serieus de toenemende bewering te kwalificeren van de vernietiging van het wereldse bestaan als de conditie van onze vrijheid en ons enkele wijze en waardige doel.

DE TEGENGESTELDEN

De paren van tegenstellingen, die successief opgenomen worden door de Upanishad en opgelost, zijn in orde van hun successie:

1. De Bewuste Heer en de fenomenale Natuur.
2. Verzaking en Genieting.
3. Actie in de Natuur en Vrijheid in de Ziel.
4. De Ene stabiele Brahman en de veelvuldige Beweging.
5. Zijn en Worden.
6. De Actieve Heer en de gelijkmoedige Akshara Brahman.
7. Vidya en Avidya.
8. Geboorte en Niet-Geboorte.
9. Werken en Kennis.

Deze onenigheden worden zo successievelijk opgelost:

GOD EN NATUUR

1. De fenomenale Natuur is een beweging van de bewuste Heer. Het object van de beweging is vormen creëren van Zijn bewustzijn in beweging, waarin Hij als de ene Ziel in veel lichamen zijn bewoning op kan nemen en de veelvuldigheid genieten en de beweging met al hun relaties.⁴⁵

GENIETING EN VERZAKING

2. Werkelijke integrale genieting van al deze beweging en veelvuldigheid in zijn waarheid en in zijn oneindigheid hangt af van een absolute verzaking van het principe van verlangen, dat gebaseerd is op het

⁴⁵ Dit is ook de kijk van de Gita en algemeen geaccepteerd.

principe van egoïsme en niet op een verzaking van het wereldbestaan.⁴⁶ Deze oplossing hangt af van het idee, dat verlangen alleen een egoïstische en vitale deformatie is van de goddelijke Ananda of heerlijkheid van zijn, waaruit de wereld geboren is; door uitroeiing van het ego en het verlangen wordt Ananda weer het bewuste principe van bestaan. Deze vervanging is de essentie van de verandering van het leven in de dood naar leven in onsterfelijkheid. De genieting van de oneindige heerlijkheid van bestaan, die vrij is van het ego, gebaseerd op eenheid van allen in de Heer, is, wat bedoeld wordt door de genieting van Onsterfelijkheid.

ACTIE EN VRIJHEID

3. Acties zijn niet inconsequent met de ziel's vrijheid. De mens wordt niet gebonden door werken, maar lijkt alleen gebonden te zijn. Hij moet het bewustzijn herstellen van zijn onvervreemdbare vrijheid door het bewustzijn te herstellen van eenheid in de Heer, eenheid in zichzelf, eenheid met al het bestaan.⁴⁷ Wanneer dit gedaan is, kunnen leven en werken geaccepteerd worden en zouden geaccepteerd moeten worden in hun volheid; want de manifestatie van de Heer in leven en werken is de wet van ons wezen en het object van ons wereld-bestaan.

DE STILTE EN DE BEWEGING

4. Wat dan over de Stilte van het Allerhoogste Wezen en hoe is hardnekkigheid in de Beweging verenigbaar met die Stilte, die algemeen erkend is als een essentiële conditie van de allerhoogste Zaligheid?

De Stilte en de Beweging zijn gelijkelijk één Brahman en de onderscheiding, die tussen hen getrokken wordt, is alleen een fenomeen van ons bewustzijn. Zo is het met het idee van ruimte en tijd, het verre en het nabije, het subjectieve en het objectieve, het interne en het externe, mijzelf en anderen, het ene en de velen. Brahman, het werkelijke bestaan, is al deze dingen voor ons bewustzijn, maar het is zelf onuitsprekelijk superieur aan al dergelijke praktische onderscheidingen. De Beweging is een fenomeen van de Stilte, de Stilte zelf zou opgevat worden als een Beweging, die te snel is voor de goden, dat wil zeggen, voor onze verscheidene functies van bewustzijn om zijn werkelijke natuur te volgen. Maar het is geen vormelijke, materiële, ruimtelijke, tijdelijke beweging, alleen een beweging in bewustzijn. Kennis ziet het allemaal als één, Onwetendheid verdeelt het en creëert tegenstellingen, waar er geen tegenstelling is, maar eenvoudig relaties van een bewustzijn in zichzelf. Het ego in het lichaam zegt, "Ik ben vanbinnen, al het andere is buiten; en in wat buiten is, is dit dicht bij me in Ruimte en Tijd en

⁴⁶ Dit is weer het centrale standpunt van de Gita, die echter ook de verzaking van het wereldbestaan toelaat. De algemene trend van het Vedantische denken zou de verzaking accepteren van verlangen en egoïsme als het essentiële, maar zou vasthouden, dat verzaking van egoïsme de verzaking betekent van wereldbestaan, want het ziet verlangen en geen Ananda als de oorzaak van wereldbestaan.

⁴⁷ Deze waarheid zou weer algemeen toegelaten worden, maar niet de conclusie, die eruit getrokken wordt.

dat is ver.” Dit alles is waar in de huidige relatie; maar in essentie is alles een ondeelbare beweging van Brahman, dat geen materiële beweging is, maar een manier van dingen zien in het ene bewustzijn.

ZIJN EN WORDEN

5. Alles hangt af van wat we zien, hoe we naar het bestaan kijken in onze ziel's kijk op dingen. Zijn en Worden, Een en Velen zijn beide waar en beide hetzelfde ding: Zijn is een, Wordingen zijn Velen; maar dit betekent eenvoudig, dat alle Wordingen één Wezen zijn, die Zichzelf gevarieerd plaatst in de fenomenale beweging van Zijn bewustzijn. We moeten het Ene Wezen zien, maar we hoeven niet op te houden om de vele Wordingen te zien, want zij bestaan en zijn besloten in Brahman's kijk op Zichzelf. We moeten alleen zien met kennis en niet met onwetendheid. We moeten ons ware zelf realiseren als de ene onveranderlijke, ondeelbare Brahman. We moeten alle wordingen zien als ontwikkelingen van de beweging in ons ware zelf en dit zelf als een, die alle lichamen bewoont en niet alleen ons lichaam. We moeten bewust in de relaties met de wereld zijn, wat we werkelijk zijn, --- dit ene zelf, dat alles wordt, dat we observeren. Alle bewegingen, alle energieën, alle vormen, alle gebeurtenissen moeten we zien als die van ons ene en werkelijke zelf in vele bestaansvormen, als het spel van de Wil en Kennis en Heerlijkheid van de Heer in Zijn wereld-bestaan.

We zullen dan bevrijd zijn van egoïsme en verlangen en het besef van gescheiden bestaan en daarom van alle verdriet en misleiden en krimpen; want al het verdriet wordt geboren uit het krimpen van het ego van de contacten van het bestaan, zijn besef van angst, zwakheid, wens, afkeer, enz.; en dit wordt geboren uit de misleiding van het gescheiden bestaan, het besef van mijn gescheiden ego zijn, dat blootgesteld wordt aan al deze contacten van zoveel, dat niet mijzelf is. Raak dit kwijt, zie eenheid overal, wees de Ene, die Zichzelf manifesteert in alle schepselen; het ego zal verdwijnen; verlangen, dat geboren is uit het besef van niet dit zijn, niet dat hebben, zal verdwijnen; de vrije onvervreembare heerlijkheid van de Ene in Zijn eigen bestaan zal de plaats innemen van verlangen en zijn bevredigingen en ontevredenheid.⁴⁸ Onsterfelijkheid zal de jouwe zijn, de dood, die geboren is uit verdeling, zal te boven gekomen worden.

DE ACTIEVE EN PASSIVE BRAHMAN

6. De Passieve en de Actieve Brahman zijn eenvoudig twee aspecten van het ene Zelf, de ene Brahman, die de Heer is. Hij is overal gegaan in de beweging. Hij onderhoudt Zichzelf vrij van alle modificaties in Zijn passieve bestaan. De passiviteit is de basis van de actie en bestaat in de actie; het is Zijn vrijheid van alles, wat Hij doet en wordt en in alles, dat Hij doet en wordt. Dit zijn de positieve en negatieve polen van een ondeelbaar bewustzijn. We omarmen beide in één stilte en één beweging, onscheidbaar

⁴⁸ In de gewone kijk zou dit alles toegelaten worden, maar de praktische mogelijkheid om deze toestand van bewustzijn en de geboorte in de wereld samen te onderhouden zou getwijfeld worden.

van elkaar, afhankelijk van elkaar. De stilte bestaat relatief aan de beweging, de beweging aan de stilte. Hij is voorbij beide. Dit is een verschillend gezichtspunt van dat van de identiteit van de Beweging en de Stilte, die een zijn in werkelijkheid; het drukt eerder hun relatie uit in ons bewustzijn, wanneer zij eenmaal toegelaten zijn als een praktische noodzaak van dat bewustzijn. Het ligt voor de hand, dat we ook door een te worden met de Heer zouden delen in dit tweeledige bewuste bestaan.⁴⁹

VIDYA EN AVIDYA

7. De kennis van de Ene en de kennis van de Velen zijn een resultaat van de beweging van het ene bewustzijn, dat alle dingen ziet als de Ene in hun Waarheidsidee, maar hen differentieert in hun geestesgesteldheid en vormend worden. Wanneer het denkvermogen (*manīṣī*) zichzelf absorbeert in God als het vormend worden (*paribhū*) en zichzelf afscheidt van God in het ware Idee (*kavi*), dan verliest het Vidya, de kennis van de Ene, en heeft alleen kennis van de Velen, die niet langer helemaal kennis wordt, maar onwetendheid, Avidya. Dit is de oorzaak van het gescheiden egobesef.

Avidya wordt geaccepteerd door de Heer in het denkvermogen (*manīṣī*) om individuele relaties te ontwikkelen tot hun hoogste in alle mogelijkheden van verdeling en hun consequenties en om dan door deze individuele relaties individueel terug te komen naar de kennis van de Ene in allen. Die kennis is de hele tijd niet opgeheven gebleven in het bewustzijn van de ware ziener of Kavi. Deze ziener in onszelf staat terug van de mentale denker; de laatste, die zo gescheiden is, moet de dood en de verdeling veroveren door een ontwikkelende ervaring als de individuele Inwoner en om uiteindelijk door de herenigde kennis van de Ene en de Velen de toestand van Onsterfelijkheid te herstellen. Dit is de passende koers en niet onszelf ofwel exclusief toe te wijden aan het leven van Avidya of het volledig weigeren voor de bewegingsloze absorptie in de Ene.

GEBOORTE EN NIET-GEBOORTE

8. De reden voor deze dubbele beweging van de Denker is, dat we bedoeld zijn om onsterfelijkheid te realiseren in de Geboorte. Het zelf is uniform en sterft niet en bezit in zichzelf altijd onsterfelijkheid. Het hoeft niet neer te dalen in Avidya en Geboorte om de onsterfelijkheid te krijgen van Niet-Geboorte; want het bezit het altijd. Het daalt neer om het te realiseren en te bezitten als de individuele Brahman in het spel van het wereld-bestaan. Het accepteert Geboorte en Dood, neemt het ego aan en realiseert dan door het oplossen van het ego of door het herstel van eenheid, zichzelf als de Heer, de Ene, en Geboorte als alleen een worden van de Heer in het mentale en vormende wezen; dit worden wordt nu bestuurd door het ware zicht van de Ziener en als dit eenmaal gedaan is, is worden niet langer tegenstrijdig met het Wezen, geboorte wordt een middel en geen obstakel voor de genieting

⁴⁹ In de gewone kijk kan de Jiva niet in beide tegelijkertijd bestaan; zijn oplossing is in de Stilte en niet in de eenheid met de Heer in de actie en de passiviteit.

van onsterfelijkheid door de heer van deze vormelijke bewoning.⁵⁰ Dit is onze passende koers en niet voor altijd blijven in de ketting van geboorte en dood, noch te vluchten van geboorte in een zuiver niet-worden. De binding bestaat niet uit de fysieke daad van worden, maar in de hardnekkigheid van het onwetende besef van het gescheiden ego. Het Denkvermogen creëert de ketting en niet het lichaam.

WERKEN EN KENNIS

9. De tegenstelling tussen werken en kennis bestaat, zolang als werken en kennis alleen van het egoïstische mentale karakter zijn. Mentale kennis is geen ware kennis; ware kennis is gebaseerd op het ware zicht, het zicht van de Ziener, van Surya, van de Kavi. Mentaal denken is geen kennis, het is een gouden deksel, dat geplaatst is over het gezicht van de Waarheid, het Zicht, het goddelijke Idee, het Waarheid-Bewustzijn. Wanneer dat verwijderd wordt, vervangt zicht mentaal denken, het alles omarmende waarheid-idee, *mahas, veda, drṣṭi*, vervangt de fragmentarische mentale activiteit. Ware Buddhi (*vijñāna*) verschijnt uit de verdreven actie van de Buddhi, dat alles is, dat mogelijk is op de basis van het zintuig-denkvermogen, de Manas. Vijnana leidt ons naar ware kennis (*jñāna*), zuiver bewustzijn (*cit*). Daar realiseren we onze totale identiteit met de Heer in allen aan juist de wortels van ons wezen.

Maar in Chit zijn Wil en Ziel één. Daarom worden in Vijnana of waarheid-idee, dat, wat lumineus uit Chit, Wil en Zicht komt, ook gecombineerd en niet langer zoals in het denkvermogen gescheiden van elkaar. Daarom wordt onze wil, wanneer we het zicht en leven in het waarheidsbewustzijn hebben, de spontane wet van de waarheid in ons en leidt, al zijn daden kennend en hun zin en objectief, recht naar het menselijke doel, dat altijd de genieting was van Ananda, de Heer's heerlijkheid in zelf-zijn, de staat van Onsterfelijkheid. In onze daden worden we ook een met alle wezens en ons leven wordt een vertegenwoordiging van eenheid, waarheid en goddelijke vreugde en gaat niet langer voort op het gebogen pad van egoïsme, vol verdeling, dwaling en struikeling. In één woord, we komen tot het object van ons bestaan, om in zichzelf, ofwel op aarde in een aards lichaam en tegen de weerstand van de Materie of in de werelden verderop de glorie van het goddelijke Leven en het goddelijke Wezen te manifesteren of er voorbij alle werelden binnen te gaan.

⁵⁰ Dit is het struikelblok voor de gewone filosofieën, die doordrenkt zijn met het idee van het illusoire van de wereld, zelfs, wanneer zijn niet de hele weg krijgen met de Mayavada. Geboorte, zouden zij zeggen, is een spel van onwetendheid, het kan niet bestaan samen met de volledige kennis.

THE KENA UPANISHAD

THE KENA UPANISHAD

EERSTE DEEL

*keneṣitaṁ patati preṣitaṁ manaḥ |
kena prāṇaḥ prathamah praiti yuktaḥ |
keneṣitāṁ vācamimāṁ vadanti |
cakṣuḥ śrotraṁ ka u devo yunakti ||*

1. By whom missioned falls the mind shot to its mark? By whom yoked moves the first life-breath forward on its paths? By whom impelled is this word that men speak? What god set eye and ear to their workings?

Door wie wordt het denkvermogen op zijn doel gericht? Door wie wordt de eerste levensadem voortgedreven op zijn paden? Door wie wordt dit woord dat mensen spreken ingegeven? Welke god heeft ogen en oren op hun werkingen gericht?

*śrotrasya śrotraṁ manaso mano yat |
vāco ha vācaṁ sa u prāṇasya prāṇaḥ |
cakṣuṣaścakṣuratimucya dhīrāḥ |
pretyāsmāḥlokādāmṛtā bhavanti ||*

2. That which is hearing of our hearing, mind of our mind, speech of our speech, that too is life of our life-breath and sight of our sight. The wise are released beyond and they pass from this world and become immortal.

Dat wat het horen van ons horen is, het denkvermogen van ons denkvermogen, de spraak van onze spraak, dat is ook het leven van onze levensadem en het zicht van ons zicht. De wijzen worden bevrijd en verlaten deze wereld en worden onsterfelijk.

*na tatra cakṣurgacchati na vāggacchati no mano
op vidmo na vijānīmo yathaitadanuśiṣyāt |
anyadeva tadviditādatho aviditādadhi |
iti śuśrūma pūrveṣāṁ ye nastadvyācacakṣire !*

3. There sight travels not, nor speech, nor the mind. We know It not nor can distinguish how one should teach of It: for It is other than the known; It is there above the unknown. It is so we have heard from men of old who declared That to our understanding.

Daar reist het zicht niet, noch de spraak, noch het mentale. Wij kennen Het ook niet, noch kunnen we onderscheiden hoe men Erover moet onderwijzen: want Het is anders dan het bekende; Het is daar boven het onbekende. Het is zoals we van mannen hebben gehoord uit de oudheid die Dat voor ons begrip verklaarden.

*yadvācānabhyuditaṁ yena vāgabhyudyate |
tadeva brahma tvaṁ viddhi nedaṁ yadidamupāsate ||*

4. That which is unexpressed by the word, that by which the word is expressed, know That to be the Brahman and this which men follow after here.

Dat wat niet door het woord wordt uitgedrukt, dat waarmee het woord wordt uitgedrukt, weet dat Dat de Brahman is en dit wat de mensen hier navolgen.

*yanmanasā na manute yenāhurmano matam |
tadeva brahma tvaṁ viddhi nedaṁ yadidamupāsate ||*

5. That which thinks not by the mind, that by which the mind is thought, know That to be the Brahman and not this which men follow after here.

Dat wat niet door het mentale denkt,⁵¹ dat waarmee het mentale denkt, weet dat Dat de Brahman is en niet dit wat de mensen hier navolgen.

*yaccakṣuṣā na paśyati yena cakṣūṁṣi paśyati |
tadeva brahma tvaṁ viddhi nedaṁ yadidamupāsate ||*

6. That which sees not with the eye, that by which one sees the eye's seeings, know That to be the Brahman and not this which men follow after here.

Dat wat niet met het oog ziet,⁵² dat waarmee men het zien van het oog ziet, weet dat Dat de Brahman is en niet dit wat de mensen hier volgen.

*yacchrotreṇa na śṛṇoti yena śrotramidaṁ śrutam |
tadeva brahma tvaṁ viddhi nedaṁ yadidamupāsate ||*

7. That which hears not with the ear, that by which the ear's hearing is heard, know That to be the Brahman and not this which men follow after here.

Dat wat niet met het oor hoort,⁵³ dat waarmee het horen van het oor wordt gehoord, weet dat Dat de Brahman is en niet dit wat de mensen hier volgen.

*yaṭprāṇena na prāṇīti yena prāṇaḥ praṇīyate |
tadeva brahma tvaṁ viddhi nedaṁ yadidamupāsate ||*

8. That which breathes not with the breath, that by which the life-breath is led forward in its paths, know That to be the Brahman and not this which men follow after here.

⁵¹ Of, dat wat men niet met het mentale denkt,

⁵² Of, dat wat men niet met het oog ziet,

⁵³ Of, dat wat men niet met het oor hoort,

Dat wat niet ademt met de adem,⁵⁴ dat waardoor de levensadem op zijn paden wordt geleid, weet dat Dat de Brahman is en niet dit wat de mensen hier volgen.

TWEEDE DEEL

*yadi manyase suvedeti dabhramevāpi nūnaṁ tvaṁ vettha brahmaṇo
rupam |
yadasya tvaṁ yadasya deveṣvatha nu mīmāṁsyameva te manye
viditam ||*

1. If thou thinkest that thou knowest It well, little indeed dost thou know the form of the Brahman. That of It which is thou, that of It which is in the gods, this thou hast to think out. I think It known.

Als je denkt dat je Het goed kent, dan ken je in werkelijkheid weinig van de vorm van Brahman. Dat Ervan wat jij bent, dat Ervan wat in de goden is, dat moet je zelf bedenken. Ik denk dat Het bekend is.

*nāhaṁ manye suvedeti no na vedeti veda ca |
yo nastadveda tadveda no na vedeti veda ca ||*

2. I think not that I know It well and yet I know that It is not unknown to me. He of us who knows It, knows That; he knows that It is not unknown to him.

Ik denk niet dat ik Het goed ken, en toch weet ik dat Het mij niet onbekend is. Hij van ons die Het kent, kent Dat; Hij weet dat Het hem niet onbekend is.

*yasyāmataṁ tasya mataṁ mataṁ yasya na veda saḥ |
avijñātaṁ vijānatāṁ vijñātamavijānatām ||*

3. He by whom It is not thought out, has the thought of It; he by whom It is thought out, knows It not. It is unknown to the discernment of those who discern of It, by those who seek not to discern of It, It is discerned.

Hij door wie Het niet bedacht wordt, heeft de gedachte Eraan; hij door wie het bedacht wordt, kent Het niet. Het is onbekend voor het onderscheidingsvermogen van hen die Het onderscheiden, door hen die er niet naar streven Het te onderscheiden, wordt Het onderscheiden.

*pratibodhaviditaṁ matamamṛtatvaṁ hi vindate |
ātmanā vindate vīryaṁ vidyayā vindate'mṛtam ||*

⁵⁴ Of, dat wat men niet inademt (d.w.z. niet ruikt) met de adem,

4. When It is known by perception that reflects It, then one has the thought of It, for one finds immortality; by the self one finds the force to attain and by the knowledge one finds immortality.

Wanneer Het gekend wordt door waarneming die Het weerspiegelt, dan heeft men de gedachte Eraan, want men vindt onsterfelijkheid; door het zelf vindt men de kracht om het te bereiken en door de kennis vindt men onsterfelijkheid.

*iha cedavedīdatha satyamasti |
na cedihāvedīnmahatī vinaṣṭiḥ |
bhūteṣu bhūteṣu vicitrya dhīrāḥ |
pretyāśmālokaḍamṛtā bhavanti ||*

5. If here one comes to that knowledge, then one truly is; if here one comes not to the knowledge, then great is the perdition. The wise distinguish That in all kinds of becomings and they pass forward from this world and become immortal.

Als men hier tot die kennis komt, dan is men werkelijk; als men hier niet tot de kennis komt, dan is de ondergang groot. De wijzen onderscheiden Dat in alle vormen van wording en zij gaan over van deze wereld en worden onsterfelijk.

DERDE DEEL

*brahma ha devebhyo vijigye tasya ha brahmaṇo vijaye devā
amahīyanta |
ta aikṣantāsmākamevāyaṁ vijayo'smākamevāyaṁ mahimeti ||*

1. The Eternal conquered for the gods and in the victory of the Eternal the gods grew to greatness. This was what they saw: "Ours the victory, ours the greatness."

De Eeuwige overwon voor de goden en in de overwinning van de Eeuwige groeiden de goden tot grootheid. Dit was wat ze zagen: "De overwinning is van ons, de grootheid is van ons."

*taddhaiṣāṁ vijajñau tebhyo ha prādurbabhūva tanna vyajānata
kimidaṁ yakṣamiti ||*

2. The Eternal knew their thought and appeared before them; and they knew not what was this mighty Daemon.

De Eeuwige kende hun gedachten en verscheen voor hen; en zij wisten niet wat deze machtige Demon was.

te'gnimabruvan jātaveda etadvijānīhi kimetadyakṣamiti tattheti ||

3. They said to Agni, "O thou that knowest all things born, learn of this thing, what may be this mighty Daemon," and he said, "So be it."

Zij zeiden tot Agni: "O gij die alle geboren dingen kent, verneem datgene, wat deze machtige Demon wel mag zijn," en hij zei: "Zo zij het."

*tadabhyadravattamabhyavadatko'sītyagnirvā
ahamasmītyabravījātavedā vā ahamasmīti* ||

4. He rushed toward the Eternal and It said to him, "Who art thou? " "I am Agni," he said, "I am he that knows all things born."

Hij snelde naar de Eeuwige en Die zei tot hem: "Wie ben jij?" "Ik ben Agni," zei hij, "ik ben hij die alle geboren dingen kent."

*tasmiṁstvayi kiṁ vīryamityapīdaṁ sarvaṁ daheyaṁ yadidaṁ
pṛthivyāmīti* ||

4. "Since such thou art, what is the force in thee?" "Even all this I could burn, all that is upon the earth."

"Aangezien jij zo bent, wat is dan de kracht in jou?" "Zelfs dit alles zou ik kunnen verbranden, alles wat op aarde is."

*tasmai tṛṇaṁ nidadhāvetaddaheti tadupapreyāya sarvajavena tanna
śaśāka dagdhuṁ sa tata eva nivavṛte naitadaśakaṁ vijñātum
yadetadyakṣamīti* ||

6. The Eternal set before him a blade of grass: "This burn," and he made towards it with all his speed, but he could not burn it. There he ceased, and turned back; "I could not know of It, what might be this mighty Daemon."

De Eeuwige plaatste een grassprietje voor hem: "Verbrand dit," en hij bewoog zich met al zijn snelheid ernaartoe, maar hij kon het niet verbranden. Daar hield hij op, en keerde terug; "Ik kon niet weten wat deze machtige Demon zou kunnen zijn."

atha vāyumabruvan vāyavetadvijānīhi kimetadyakṣamīti tattheti ||

7. Then they said to Vayu, "O Vayu, this discern, what is this mighty Daemon." He said, "So be it."

Toen zeiden zij tegen Vayu, "O Vayu, begrijp dit, wat is deze machtige Demon?" Hij zei: "Zo zij het."

*tadabhyadravattamabhyavadat ko'sīti vāyurvā
ahamasmītyabravīnmātariśvā vā ahamasmīti* ||

8. He rushed upon That; It said to him, "Who art thou? " "I am Vayu," he said, "and I am he that expands in the Mother of things."

Hij stormde op Dat af; Het zei tegen hem: "Wie zijt gij?" "Ik ben Vayu," zei hij, "en ik ben hij die zich uitbreidt in de Moeder der dingen."

*tasmirṁstvayi kirṁ vīryamityapīdarṁ sarvamādadīya yadidarṁ
pṛthivyāmiti ||*

9. "Since such thou art, what is the force in thee? " "Even all this I can take for myself all this that is upon the earth."

"Aangezien jij dat bent, wat is dan de kracht in jou?" "Zelfs dit alles kan ik voor mezelf nemen, dit alles dat zich op aarde bevindt."

*tasmai tṛṇaṁ nidadhāvetadādatśveti tadupapreyāya sarvajavena tanna
śasākādaturṁ sa tata eva nivavṛte naitadaśakaṁ vijñātum
yadetadyakṣamiti ||*

9. That set before him a blade of grass, "This take." He went towards it with all his speed and he could not take it. Even there he ceased, even thence he returned: "I could not discern of That, what is this mighty Daemon."

Dat plaatste voor hem een grassprietje, "Neem dit." Hij ging er met alle kracht naartoe, maar hij kon het niet nemen. Zelfs daar bleef hij staan, zelfs toen keerde hij terug: "Ik kon niet onderscheiden wat deze machtige Demon is."

*athendramabruvanmaghavannetadvijāṇīhi kimetadyakṣamiti tatheti
tadabhyadravat tasmāttirodadhe ||*

11. Then they said to Indra, "Master of plenitudes, get thou the knowledge, what is this mighty Daemon." He said, "So be it." He rushed upon That. That vanished from before him.

Toen zeiden ze tegen Indra: "Meester der overvloed, verkrijgt gij de kennis, wat deze machtige demon is?" Hij zei: "Zo zij het." Hij stormde op Dat af. Dat verdween voor hem.

*sa tasminnevākāśe striyamājagāma bahuśobhamānāmumām
haimavatiṁ tām hovāca kimetadyakṣamiti ||*

12. He in the same ether came upon the Woman, even upon Her who shines out in many forms, Uma daughter of the snowy summits. To her he said, "What was this mighty Daemon?"

12. In dezelfde ether kwam hij de Vrouw tegen, zelfs Haar die in vele gedaanten schittert, Uma, dochter van de besneeuwde toppen. Tegen haar zei hij: "Wat was deze machtige demon?"

VIERDE DEEL

*sā brahmeti hovāca brahmaṇo vā etadvijaye mahīyadhvamiti tato
haiva vidāñcakāra brahmeti ||*

1. She said to him, "It is the Eternal. Of the Eternal is this victory in which ye shall grow to greatness." Then alone he came to know that this was the Brahman.

Ze zei tegen hem: "Het is het Eeuwige. Van het Eeuwige is deze overwinning waarin jullie tot grootheid zullen groeien." Pas toen begreep hij dat dit de Brahman was.

*tasmādvā ete devā atitarāṁivānyāndevānyadagnirvāyurindraste
hyenannediṣṭhaṁ pasparśuste hyenatprathamō vidāñcakāra brahmeti ||*

2. Therefore are these gods as it were beyond all the other gods, even Agni and Vayu and Indra, because they came nearest to the touch of That....

Daarom zijn deze goden als het ware boven alle andere goden verheven, zelfs boven Agni en Vayu en Indra, omdat zij het dichtst bij de aanraking van Dat kwamen....⁵⁵

*tasmād vā indro'titarāṁivānyāndevānsa hyenannediṣṭhaṁ pasparśa sa
hyenatprathamō vidāñcakāra brahmeti ||*

2. Therefore is Indra as it were beyond all the other gods because he came nearest to the touch of That, because he first knew that it was the Brahman.

Daarom is Indra als het ware boven alle andere goden verheven, omdat hij het dichtst bij de aanraking van Dat kwam, omdat hij als eerste wist dat het de Brahman was.

tasyaiṣa ādeśo yadetadvidyuto vyadyutadā itīnnyamīṣadā ityadhidaivatam ||

4. Now this is the indication of That, — as is this flash of the lightning upon us or as is this falling of the eyelid, so in that which is of the gods.

Nu is dit de aanwijzing van Dat, — zoals deze bliksemflits op ons of zoals dit vallen van het ooglid is, zo ook in dat wat van de goden is.

*athādhyātmaṁ yadetad gacchatīva ca mano'nena
caitadupasmaratyabhīkṣṇaṁ sañkalpaḥ ||*

5. Then in that which is of the Self, — as the motion of this mind seems to attain to That and by it afterwards the will in the thought continually remembers It.

⁵⁵ Door een fout van vroege memoriseerders of latere kopieerders is de rest van het vers hopeloos vervormd geraakt. Het luidt: "Zij kwamen er voor het eerst achter dat het de Brahman was", wat noch feitelijk, noch logisch, noch grammaticaal correct is. Het slot van het derde vers is in het oorspronkelijke slot van het tweede vers geslopen en heeft het vervangen.

Dan in dat wat van het Zelf is, — zoals de beweging van dit mentale Dat lijkt te bereiken en daardoor vervolgens de wil in de gedachte Het voortdurend herinnert.

*taddha tadvanaṁ nāma tadvanamityupāsītavyaṁ sa ya etadevaṁ
vedābhi hainaṁ sarvāṇi bhūtāni sarvāñchanti ||*

5. The name of That is 'That Delight'; as That Delight one should follow after It. He who so knows That, towards him verily all existences yearn.

De naam van Dat is 'Die Heerlijkheid'; als Die Heerlijkheid moet men Het volgen. Wie Dat zo kent, naar hem verlangen werkelijk alle bestaansvormen.

*upaniṣadaṁ bho brūhītyuktā ta upaniṣad brāhmīm vāva ta
upaniṣadamabrūmeti ||*

7. Thou hast said "Speak to me Upanishad"; spoken to thee is Upanishad. Of the Eternal verily is the Upanishad that we have spoken.

Gij hebt gezegd: "Spreek tot mij Upanishad";⁵⁶ tot u gesproken is de Upanishad. Waarlijk, van de Eeuwige is de Upanishad waarover wij gesproken hebben.

*tasyai tapo damaḥ karmaṇi pratiṣṭhā vedāḥ sarvāṅgāni
satyamāyatanam ||*

8. Of this knowledge austerity and self-conquest and works are the foundation, the Vedas are all its limbs, truth is its dwelling place.

Van deze kennis zijn ascese, zelfbeheersing en werken het fundament, de Veda's zijn al haar ledematen, de waarheid is haar woonplaats.

*yo vā etāmevaṁ vedāpahatya pāpmānāmanante svarge loke jyeye
pratiṣṭhati pratiṣṭhati ||*

9. He who knows this knowledge, smites evil away from him and in that vaster world and infinite heaven finds his foundation, yea, he finds his foundation.

Hij die deze kennis kent, verdrijft het kwaad van zich en vindt in die grotere wereld en oneindige hemel zijn fundament, ja, hij vindt zijn fundament.

⁵⁶ Upanishad betekent innerlijke kennis, dat wat de uiteindelijke Waarheid binnengaat en zich daarin vestigt.

Commentaar

Het Onderwerp van de Upanishad

De twaalf grote Upanishads zijn geschreven rondom één geheel van oude kennis; maar ze benaderen het vanuit verschillende invalshoeken. Elk betreedt het grote koninkrijk van de Brahma-vidya via zijn eigen poorten, volgt zijn eigen pad of omweg, en streeft naar zijn eigen eindbestemming. De Isha Upanishad en de Kena behandelen beide hetzelfde grote probleem: het bereiken van de staat van onsterfelijkheid, de relatie van het goddelijke, al-machtige, al-bezittende Brahman tot de wereld en het menselijk bewustzijn, de middelen om onze huidige staat van verdeeldheid, onwetendheid en lijden te ontvluchten en de eenheid, de waarheid, de goddelijke gelukzaligheid te bereiken. Zoals de Isha eindigt met het streven naar de allerhoogste gelukzaligheid, zo eindigt de Kena met de definitie van Brahman als de Heerlijkheid en het gebod om Dat te aanbidden en te zoeken als de Heerlijkheid. Niettemin is er een verschil in het uitgangspunt, zelfs in het standpunt, een zekere zintuiglijke divergentie in de houding.

Het precieze onderwerp van de twee Upanishads is namelijk niet identiek. De Isha houdt zich bezig met het hele probleem van de wereld, het leven, de werken en het menselijk lot in hun relatie tot de allerhoogste waarheid van Brahman. Het omvat in zijn korte achttien verzen de meeste fundamentele problemen van het leven en behandelt deze snel met het idee van het allerhoogste Zelf en zijn wording, de allerhoogste Heer en Zijn werking als de sleutel die alle poorten zal openen. De eenheid van alle bestaansvormen is de overheersende gedachte.

De Kena Upanishad benadert een meer beperkt probleem en begint met een preciezer en engere vraagstelling. Het houdt zich alleen bezig met de relatie van mentaal bewustzijn tot Brahman-bewustzijn en dwaalt niet af buiten de strikte grenzen van zijn onderwerp. De materiële wereld en het fysieke leven worden als vanzelfsprekend beschouwd, ze worden nauwelijks genoemd. Maar de materiële wereld en het fysieke leven bestaan voor ons alleen dankzij ons innerlijke zelf en ons innerlijke leven. Afhankelijk van onze mentale instrumenten vertegenwoordigen voor ons de buitenwereld, zoals onze levenskracht in gehoorzaamheid aan het denkvermogen omgaat met de invloeden en objecten ervan, zo zal ook ons uiterlijke leven en bestaan zijn. De wereld is voor ons, niet fundamenteel maar in de praktijk in ieder geval, wat ons denkvermogen en zintuigen ervan maken; het leven is wat onze mentaliteit, of tenminste ons half-gementaliseerde vitale wezen, bepaalt dat het zal worden. De vraag wordt gesteld door de Upanishad: wat zijn deze mentale instrumenten dan? Wat is dit mentale leven dat gebruikmaakt van het externe? Zijn zij de laatste getuigen, de allerhoogste en uiteindelijke macht? Zijn denkvermogen, leven en lichaam alles, of is dit menselijk bestaan slechts een sluier van iets groter, machtiger, verderaf gelegen en diepgaander dan zichzelf?

De Upanishad antwoordt dat er zo'n groter bestaan achter schuilgaat, dat zich verhoudt tot het denkvermogen en zijn instrumenten, tot de levenskracht en zijn werking, wat zij verhouden tot de materiële wereld. Materie kent het Mentale niet, het Mentale kent de materie; pas wanneer het wezen dat in materie is belichaamd, een denkvermogen ontwikkelt, een mentaal wezen wordt, kan het zijn mentale zelf kennen en door dat zelf ook de materie in haar werkelijkheid kennen. Zo kent het Mentale ook niet Dat wat erachter schuilgaat, Dat kent het denkvermogen; en pas wanneer het wezen dat betrokken is bij het Mentale zijn ware Zelf uit zijn verschijningsvormen kan bevrijden, kan hij Dat worden, het als zichzelf kennen en daardoor ook het Mentale in zijn werkelijkheid kennen, tot dat wat reëler is dan het Mentale. Hoe men boven het denkvermogen en zijn instrumenten uitstijgt, in zichzelf binnentreedt en het Brahman bereikt, wordt dan het hoogste doel voor het mentale wezen, het allerbelangrijkste probleem van zijn bestaan.

Want gegeven dat er een reëler bestaan is dan het mentale bestaan, een groter leven dan het fysieke leven, volgt daaruit dat het lagere leven met zijn vormen en genoegens, die alles zijn wat de mens hier gewoonlijk aanbidt en nastreeft, geen object van verlangen meer kan zijn voor de ontwaakte geest. Hij moet verder reiken; hij moet zich bevrijden van deze wereld van dood en loutere verschijnselen om zichzelf te worden in zijn ware staat van onsterfelijkheid er voorbij. Alleen dan bestaat hij werkelijk, wanneer hij zich hier in dit sterfelijke leven zelf kan bevrijden van het sterfelijke bewustzijn en het Onsterfelijke en Eeuwige kan kennen en zijn. Anders voelt hij zich verloren, is hij van zijn ware verlossing afgedwaald.

Maar dit Brahman-bewustzijn wordt in de Upanishad niet voorgesteld als iets dat volkomen vreemd is aan de mentale en fysieke wereld, er los van staat en er op geen enkele manier actief op is of zich met haar activiteiten bemoeit. Integendeel, het is de Heer en heerser van de hele wereld; de energieën van de goden in het sterfelijke bewustzijn zijn de energieën ervan; wanneer zij overwinnen en groot worden, is dat omdat Brahman heeft gestreden en gewonnen. Deze wereld is daarom een ondergeschikte handeling, een oppervlakkige weergave van iets oneindig groters, volmaakter, reëler dan zichzelf.

Wat is dat iets? Het is de Al-Gelukzaligheid, die oneindig zijn en onsterfelijke kracht is. Het is die pure en volkomen gelukzaligheid, en niet de verlangens en genot van deze wereld, die de mens behoort te aanbidden en na te streven. Hoe het te zoeken is de enige vraag die ertoe doet; het met heel je wezen na te streven is de enige waarheid en de enige wijsheid.

De Vraag. Welke Godheid?

Het denkvermogen is de voornaamste drijvende kracht van het lagere of fenomenale bewustzijn; levenskracht of levensadem, spraak en de vijf zintuigen zijn de instrumenten van het denkvermogen. Prana, de levenskracht in het zenuwstelsel, is inderdaad het belangrijkste instrument van ons mentale bewustzijn; want het is dat waardoor het denkvermogen de contacten met de fysieke wereld ontvangt via de organen van kennis: zicht, gehoor, reuk, tast en smaak, en reageert op zijn object door middel van spraak en de andere vier organen van actie; al deze zintuigen zijn voor hun functioneren afhankelijk van de nerveuze levenskracht. De Upanishad begint daarom met een vraag over de uiteindelijke bron of controle van de activiteiten van het Mentale, de Levenskracht, Spraak en Zintuigen.

De vraag is, *kena*, door wie of wat? In de oude opvatting van het universum is ons materiële bestaan gevormd uit de vijf elementaire toestanden van Materie: het etherische, het luchtige, het vurige, het vloeibare en het vaste; alles wat te maken heeft met ons materiële bestaan wordt het elementaire, *adhibhūta*, genoemd. In dit materiële bewegen zich niet-materiële krachten die zich manifesteren via de Mentale Kracht en Levenskracht die inwerken op de Materie. Deze worden Goden of Deva's genoemd. Alles wat te maken heeft met de werking van het niet-materiële in ons wordt *adhidaiva* genoemd, dat wat betrekking heeft op de Goden. Maar boven de niet-materiële krachten, die ze omvatten, is het Zelf of de Geest, *ātman*, groter dan zij. Alles wat te maken heeft met dit hoogste bestaan in ons wordt het spirituele, *adhyātma*, genoemd. Voor de doeleinden van de Upanishads is de *adhidaiva* het subtiële in ons; het is dat wat wordt vertegenwoordigd door het Mentale en het Leven in tegenstelling tot grove Materie; want in Geest en Leven hebben we de karakteristieke werking van de Goden.

De Upanishad houdt zich niet bezig met het elementaire, de *adhibhūta*; Het gaat over de relatie tussen het subtiële bestaan en het spirituele, het *adhidaiva* en *adhyātma*. Maar het Mentale, het Leven, de spraak, de zintuigen worden beheerst door kosmische krachten, door goden, door Indra, Vayu, Agni. Zijn deze subtiële kosmische krachten het begin van het bestaan, de ware drijvende krachten achter het denkvermogen en het leven, of is er een hogere, verenigende kracht, één op zich, die achter hen allemaal schuilgaat?

Door wie of wat wordt het denkvermogen uitgezonden en op zijn missie gestuurd, zodat hij op zijn doel neervalt als een pijl die door een bekwame boogschutter op zijn vooraf bepaalde doel wordt geschoten, als een boodschapper, een gezant die door zijn meester naar een vaste plaats voor een vast doel wordt gestuurd? Wat is het in ons of buiten ons dat het denkvermogen op zijn missie stuurt? Wat leidt hem naar zijn doel?

Dan is er nog de levenskracht, de Prana, die werkzaam is in ons vitale wezen en ons zenuwstelsel. De Upanishad spreekt erover als de eerste of allerhoogste Adem; elders in de heilige geschriften wordt erover gesproken als de voornaamste Adem of de Adem van de mond, *mukhya*, *āsanya*; het is datgene wat het Woord, de scheppende uitdrukking, in zich draagt. In het menselijk lichaam zouden er vijf werkingen van de levenskracht zijn, de zogenaamde vijf Prana's. Eén, speciaal Prana genaamd, beweegt zich in het bovenste deel van het lichaam en is bij uitstek de levensadem, omdat deze de universele levenskracht in het fysieke systeem brengt en deze daar verdeelt. Een tweede, in het onderste deel van de romp, Apana genaamd, is de doodsadem; want deze geeft de vitale kracht uit het lichaam af. Een derde, de Samana, reguleert de uitwisseling van deze twee krachten op hun ontmoetingsplaats, brengt ze in evenwicht en is de belangrijkste factor in het handhaven van het evenwicht van de vitale krachten en hun functies. Een vierde, de Vyana, die alomtegenwoordig is, verdeelt de vitale energieën door het hele lichaam. Een vijfde, de Udana, beweegt zich vanuit het lichaam omhoog naar de kruin van het hoofd en vormt een regelmatig communicatiekanaal tussen het fysieke leven en het hogere leven van de geest. Geen van deze is de eerste of allerhoogste adem, hoewel de Prana deze het meest benadert; de adem waaraan in de Upanishads zoveel belang wordt gehecht, is de pure levenskracht zelf, – ten eerste omdat alle andere eraan ondergeschikt zijn, eruit voortkomen en slechts bestaan als speciale functies ervan. In de Veda wordt deze afgebeeld als het Paard; de verschillende energieën ervan zijn de krachten die de strijdswagens van de goden trekken. Het Vedische beeld wordt opgeroepen door de woordkeuze in de Upanishad: *yukta*, ingespannen, *praiti*, gaat vooruit, zoals een paard dat door de wagenmenner wordt voortgedreven.

Wie heeft deze levenskracht dan verbonden aan de vele processen van het bestaan? Of door welke macht die superieur is aan zichzelf, wordt deze voortgedreven op haar paden? Want zij is niet primair, zelfstandig of een eigen handelend wezen. We zijn ons bewust van een macht die haar leidt, aandrijft, controleert en gebruikt.

De kracht van de vitale adem stelt ons in staat om deze spraak, die we gebruiken om ons uit te drukken, naar buiten te brengen en te versnellen vanuit het lichaam, om de wil en de gedachtevormingen van het denkvermogen in een wereld van actie en nieuwe schepping te werpen. Het wordt voortgestuwd door Vayu, de levensadem; het wordt gevormd door Agni, de geheime wilskracht en vurige vormende energie in lichaam en denkvermogen. Maar dit zijn de agenten. Wie of wat is de geheime Macht die erachter schuilgaat, de meester van het woord dat mensen spreken, de ware vormgever ervan en de oorsprong van dat dat zich uitdrukt?

Het oor hoort het geluid, het oog ziet de vorm; maar horen en zien zijn specifieke handelingen van de levenskracht in ons, gebruikt door het denkvermogen om zichzelf in contact te brengen met de wereld waarin het mentale wezen woont en deze te interpreteren in zintuiglijke vormen. De levenskracht geeft ze vorm, het denkvermogen gebruikt ze, maar iets anders dan de levenskracht en het denkvermogen stelt hen in staat hun objecten en

instrumenten vorm te geven en te gebruiken. Welke God richt zijn ogen en oren op hun werking? Niet Surya, de God van het licht, niet Ether en zijn gebieden; want dit zijn slechts voorwaarden voor zien en horen.

De Goden combineren, ieder met zijn bijdrage, de handelingen van de fysieke wereld die we waarnemen als van de mentale wereld die ons waarnemingsmiddel is; maar de gehele universele actie is één, geen som van toevallige atomen; het is één, geordend in haar delen, gecombineerd in haar veelvoudige functies door middel van een enkel bewust bestaan dat nooit geconstrueerd of samengesteld kan worden (*akṛta*), maar voor altijd voorafgaat aan al deze werkingen. De Goden werken alleen door deze Kracht die aan hen voorafgaat, leven alleen door haar leven, denken alleen door haar gedachten, handelen alleen voor haar doelen. Wij kijken in onszelf en alle dingen en worden ons daar bewust van, een "Ik", een "Is", een Zelf, dat anders, vaster, ruimer is dan elk afzonderlijk of individueel wezen.

Maar aangezien het niet iets is dat het denkvermogen tot object kan maken of dat de zintuigen in vorm kunnen brengen voor het denkvermogen, wat is het dan — of wie? Welke absolute Geest? Welke ene, opperste en eeuwige Godheid? *Ko devaḥ*.

De Supramentale Godheid

De eeuwige vraag is gesteld die de blik van de mens afwendt van het zichtbare en het uiterlijke naar dat wat volkomen innerlijk is, weg van het weinig bekende dat hij is geworden naar het immense onbekende dat hij is achter deze oppervlakken en waarin hij nog moet groeien en dat hij moet zijn, want dat is zijn Werkelijkheid en uit alle vermommingen van fenomenen en wording moet het Ware Wezen zich uiteindelijk bevrijden. De menselijke ziel, eenmaal gegrepen door deze dwingende richting, kan zich niet langer tevredenstellen met het kijken naar sterfelijkheden en schijnenigheden door die deuren van het denkvermogen en de zintuigen die het Zelf-bestaande heeft geopend naar een wereld van vormen; zij wordt gedreven om naar binnen te kijken, naar een nieuwe wereld van realiteiten.

Hier in de wereld die de mens kent, bezit hij iets dat hij, hoe onvolmaakt en onzeker ook, toch waardeert. Want hij streeft naar, en verkrijgt tot op zekere hoogte, een verruimd zijn, toenemende kennis, steeds meer vreugde en voldoening en deze dingen zijn hem zo dierbaar dat hij, voor wat hij ervan kan verkrijgen, bereid is de prijs te betalen van voortdurend lijden door de schok van hun tegendeel. Als hij dan moet opgeven wat hij hier nastreeft en vasthoudt, moet er een veel krachtigere aantrekkingskracht zijn die hem naar het Verdere trekt, een geheim aanbod van iets zo groots dat het een volledige beloning is voor alle mogelijke zelfverloochening die hier van hem gevraagd kan worden. Dit wordt aangeboden, --- niet een verruimd worden, maar oneindig zijn; niet steeds relatieve stukjes kennis die op dat moment voor het geheel van de kennis worden aangezien, maar het bezit van ons wezenlijke bewustzijn en de vloed van zijn stralende realiteiten; geen gedeeltelijke voldoening, maar *de* heerlijkheid. Kortom, Onsterfelijkheid.

De taal van de Upanishad maakt opvallend duidelijk dat het geen metafysische abstractie is, geen lege stilte, geen onbepaald Absolute dat aan de ziel die ernaar streeft wordt aangeboden, maar veeleer het absolute van alles wat zij hier in de relatieve wereld van haar verblijf bezit. Alles hier in het mentale is een groeiend licht, bewustzijn en leven; alles daar in het supramentale is een oneindig leven, licht en bewustzijn. Dat wat hier verduisterd is, wordt daar gevonden; het onvolledige hier is daar het vervulde. Het Verdere is geen annulering, maar een transfiguratie van alles wat we hier zijn in onze wereld van vormen; het is het soevereine Mentale van dit denkvermogen, het geheime Leven van dit leven, de absolute Zintuiglijke Waarneming die onze beperkte zintuigen ondersteunt en rechtvaardigt.

We verzaken onszelf om onszelf te vinden; want in het mentale leven is er slechts een zoeken, maar nooit een ultieme vondst totdat het denkvermogen overstegen is. Daarom schuilt er achter al onze mentaliteit een volmaaktheid van onszelf die ons verschijnt als een antinomie en contrast met wie we zijn. Want hier zijn we een voortdurend worden; daar bezitten we ons eeuwige wezen. Hier beschouwen we onszelf als een veranderlijk bewustzijn, ontwikkeld en altijd in ontwikkeling door een belemmerde inspanning in de

drijfveer van de Tijd; daar zijn we een onveranderlijk bewustzijn waarvan de Tijd niet de meester is, maar het instrument en tevens het veld van alles wat het schept en observeert. Hier leven we in een organisatie van sterfelijk bewustzijn die de vorm aanneemt van een vergankelijke wereld; daar zijn we bevrijd in de harmonieën van een oneindig zelf-ziend vermogen dat de hele wereld kent in het licht van het eeuwige en onsterfelijke. Het Verdere is onze realiteit; dat is onze volheid; dat is de absolute tevredenheid van ons zelf-bestaan. Het is onsterfelijkheid en het is "Die Heerlijkheid".

Hier in onze gevangen mentaliteit streeft het ego ernaar meester en bezitter te zijn van zijn innerlijke veld en zijn uiterlijke omgeving, maar kan het niets vasthouden om ervan te genieten, omdat het niet mogelijk is om werkelijk te bezitten wat niet ons zelf is. Maar daar, in de vrijheid van het eeuwige, bezit ons zelfbestaan zonder strijd door het voldoende feit dat alle dingen zichzelf zijn. Hier is de schijnbare mens, daar de ware mens, de Purusha: hier zijn goden, daar is het Goddelijke: hier is de poging tot bestaan, het Leven dat ontluikt uit een allesverslindende dood, daar het Bestaan zelf en een tijdloze onsterfelijkheid.

Het antwoord dat aldus wordt gegeven, is vervat in de vorm van de oorspronkelijke vraag. De Waarheid achter het Mentale, het Leven, de Zintuigen moet datgene zijn wat beheerst door het te overstijgen; het is de Heer, de al-bezittende Deva. Dit was de conclusie waartoe de Isha Upanishad kwam door de synthese van alle existenties; de Kena komt tot deze conclusie door de antithese van één besturend zelf-bestaan tegenover al dit dat op verschillende manieren bestaat door een andere kracht van zijn dan de zijne. Elk volgt zijn eigen methode voor de oplossing van alle dingen in de ene Werkelijkheid, maar de conclusie is identiek. Het is de Al-bezittende en Al-genietende, die bereikt wordt door het verzaken van afzonderlijk zijn, afzonderlijk bezit en afzonderlijke heerlijkheid.

Maar de Isha richt zich tot de ontwaakte zoeker; het begint daarom met de alomvattende Heer, gaat verder naar het alom-wordende Zelf en keert terug naar de Heer als het Zelf van de kosmische beweging, omdat zij werken moet rechtvaardigen aan de zoeker van het Ongeschapene en een goddelijk leven moet instellen, gebaseerd op de vreugde van onsterfelijkheid en op het verenigde bewustzijn van het individu dat één is geworden met het universele. De Kena richt zich tot de ziel die nog steeds aangetrokken wordt door het uiterlijke leven, nog niet volledig ontwaakt en nog niet volledig een zoeker is; het begint daarom met het Brahman als het Zelf voorbij het Mentale en gaat verder naar het Brahman als de verborgen Heer van al onze mentale en vitale activiteiten, omdat het deze ziel omhoog moet wijzen voorbij haar schijnbare en uiterlijke bestaan. Maar de eerste twee hoofdstukken van de Kena beschrijven slechts minder uitgebreid vanuit dit andere gezichtspunt de Isha-leer van het Zelf en zijn wording; de laatste twee herhalen in andere termen de Isha-leer van de Heer en Zijn beweging.

Het Eeuwige Voorbij het Mentale

De Upanishad bevestigt allereerst het bestaan van dit diepere, ruimere, krachtigere bewustzijn achter ons mentale wezen. Dat, zo bevestigt het, is Brahman. Mentale, Leven, Zintuigen, Spraak zijn niet het volledige Brahman; het zijn slechts inferieure modi en externe instrumenten. Brahman-bewustzijn is ons ware zelf en ons ware bestaan.

Denkvermogen en lichaam zijn niet ons ware zelf; het zijn veranderlijke formaties of beelden die we voortdurend construeren in de loop van de Tijd als gevolg van de massa van onze vroegere energieën. Want hoewel die energieën ons lijken te liggen in het verleden omdat hun geschiedenis achter ons ligt, zijn ze toch nog steeds in hun geheel aanwezig en altijd actief in het heden en de toekomst.

Ook de ego-functie is niet ons ware zelf. Het ego is slechts een vermogen dat door het discriminerende denkvermogen wordt ingezet om de ervaringen van het zintuiglijke denkvermogen rondom zichzelf te centraliseren en te dienen als een soort spil in het wiel dat de beweging bijeenhoudt. Het is niet meer dan een instrument, hoewel het waar is dat zolang we beperkt worden door onze normale mentaliteit, we door de aard van die mentaliteit en het doel van het instrument gedwongen worden onze ego-functie voor ons ware zelf aan te zien.

Ook het geheugen vormt niet ons ware zelf. Het geheugen is een ander instrument, een selectief instrument voor het praktische beheer van onze bewuste activiteiten. De ego-functie gebruikt het als rust en steun om het gevoel van continuïteit te behouden, zonder welke onze mentale en vitale activiteiten niet georganiseerd zouden kunnen worden voor een ruimhartig genot door het individu. Maar zelfs ons mentale zelf omvat en wordt in zijn zijn beïnvloed door een groot aantal dingen die niet in ons geheugen aanwezig zijn, onderbewust zijn en nauwelijks door ons oppervlakkige bestaan worden begrepen. Geheugen is essentieel voor de continuïteit van het ego-gevoel, maar het is niet het bestanddeel van het ego-gevoel, laat staan van het zijn.

Evenmin is de morele persoonlijkheid ons ware zelf. Het is slechts een veranderlijke formatie, een buigzame mal gevormd en gebruikt door ons subjectieve leven om een schijn van vastheid te geven aan het voortdurend veranderlijke worden dat onze mentale beperkingen ons met succes verleiden om onszelf te noemen.

Evenmin is de totaliteit van dat veranderlijke bewuste worden, hoewel verrijkt door alles wat er onderbewust aan ten grondslag ligt, ons ware zelf. Wat we worden is een vloeiende massa leven, een stroom van ervaringen die door de tijd stroomt, een flux van de Natuur waarop onze mentaliteit meevaart. Wat we zijn is de eeuwige essentie van dat leven, het onveranderlijke

bewustzijn dat de ervaring draagt, de onsterfelijke substantie van Natuur en mentaliteit.

Want achter alles en alles dominerend wat we worden en ervaren, is er iets dat ontstaat, gebruikt, bepaalt, geniet, maar niet veranderd wordt door zijn ontstaan, niet beïnvloed wordt door zijn instrumenten, niet bepaald wordt door zijn bepalingen, niet bewerkt wordt door zijn genot. Wat dat is, kunnen we niet weten tenzij we achter de sluier van ons mentale wezen kijken, dat alleen weet wat beïnvloed wordt, wat bepaald wordt, wat bewerkt wordt, wat veranderd wordt. Het denkvermogen kan zich alleen bewust zijn van datgene wat wij ondefinieerbaar zijn, niet als iets wat hij definieerbaar kent. Want zodra onze mentaliteit probeert dit iets vast te leggen, raakt het verdwaald in de stroom en de beweging, grijpt het naar delen, functies, ficties, verschijnselen die het gebruikt als veilige planken in de chaos, of probeert het een vorm uit het oneindige te snijden en te zeggen: "Dit ben ik." In de woorden van de Veda: "Wanneer het denkvermogen Dat nadert en bestudeert, verdwijnt Dat."

Maar achter het Mentale bevindt zich dit andere, ofwel het Brahman-bewustzijn, het Mentale van ons denkvermogen, het Zintuig van onze zintuigen, de Spraak van onze spraak, het Leven van ons leven. Als we dat bereiken, bereiken we het Zelf; we kunnen het beeld uit het denkvermogen terugtrekken naar Brahman, de Werkelijkheid.

Maar wat onderscheidt dat reële van dit schijnbare zelf? Of – aangezien we niet meer kunnen zeggen dan we al hebben gezegd in termen van definitie, aangezien we alleen kunnen aangeven dat "Dat" niet is wat "dit" is, maar het mentaal onuitsprekelijke absolute van al wat hier is, – wat is de relatie van dit fenomeen tot die realiteit? Want het is de vraag naar de relatie die de Upanishad als uitgangspunt neemt; de openingsvraag veronderstelt dat er een relatie is en dat de realiteit het fenomeen voortbrengt en beheerst.

Het is duidelijk dat Brahman geen ding is dat onderworpen is aan ons denkvermogen, zintuigen, spraak of levenskracht; het is geen object dat gezien, gehoord, uitgedrukt, gevoeld of gevormd wordt door gedachten, noch enige toestand van lichaam of denkvermogen die we worden in de veranderlijke beweging van het leven. Maar de gedachte van de Upanishad probeert diepere echo's uit onze afgronden te wekken dan deze duidelijke ontkenning van de mentale en zintuiglijke objectiviteit van het Brahman. Het bevestigt dat het niet alleen geen object van het denkvermogen of een levensvorming is, maar dat het zelfs niet afhankelijk is van ons denkvermogen, ons leven en onze zintuigen voor de uitoefening van zijn heerschappij en activiteit. Het is dat wat niet denkt door het denkvermogen, niet leeft door het leven, niet voelt door de zintuigen, geen uitdrukking vindt in de spraak, maar veeleer deze dingen zelf tot object maakt van zijn superieure, alomvattende, alwetende bewustzijn.

Brahman denkt het denkvermogen uit door dat wat voorbij het denkvermogen is; het ziet het zicht en hoort het gehoor door die absolute visie en auditie die niet fenomenaal en instrumenteel zijn, maar direct en

inherent; het vormt onze expressieve spraak uit zijn scheppende woord; het versnelt dit leven waaraan we ons vastklampen vanuit die eeuwige beweging van zijn energie die niet is opgedeeld in vormen, maar altijd de vrijheid heeft van zijn eigen onuitputtelijke oneindigheid.

Zo begint de Upanishad zijn antwoord op zijn eigen vraag. Eerst beschrijft het Brahman als het Mentale van het denkvermogen, Zicht van het zicht, Gehoor van het gehoor, Spraak van de spraak, Leven van het leven. Vervolgens neemt het elk van deze uitdrukkingen en werpt ze achtereenvolgens in een meer uitgebreide vorm om een preciezer en ruimer idee van hun betekenis te suggereren, voor zover dat met woorden mogelijk is. Aan de uitdrukking "Mentale van het denkvermogen" correspondeert de uitgebreide zin "Dat wat niet met het denkvermogen denkt, dat waardoor het denkvermogen wordt gedacht", en zo verder met elk van de oorspronkelijke beschrijvende uitdrukkingen tot de uiteindelijke definitie van het Leven achter dit leven als "Dat wat niet ademt met de levensadem, dat waardoor de levenskracht in beweging wordt gebracht".

En elk van deze exegetische regels wordt benadrukt door de herhaalde vermaning: "Streef ernaar Brahman te kennen en niet dit wat de mensen hier nastreven." Noch het Mentale, het Leven, de Zintuigen en de Spraak, noch hun objecten en uitdrukkingen zijn de Werkelijkheid die we moeten kennen en nastreven. Ware kennis betreft Dat wat deze instrumenten voor ons vormt, maar zelf onafhankelijk is van hun nut. Waar bezit en genot betreft Dat wat, terwijl het deze objecten van ons streven schept, zelf niets tot object van zijn streven en passie maakt, maar eeuwig tevreden is met alle dingen in de vreugde van zijn onsterfelijke bestaan.

Het Allerhoogste Woord

De Upanishad, die de gebruikelijke volgorde van ons logisch denken omkeert – die het Mentale en Zintuigen eerst of Leven eerst en Spraak laatst als een ondergeschikte functie zou plaatsen, begint zijn negatieve beschrijving van Brahman met een uitleg van de zeer treffende uitdrukking: Spraak van onze spraak. En we kunnen zien dat het een Spraak betekent die de onze overstijgt, een absolute uitdrukking waarvan de menselijke taal slechts een schaduw is, als een kunstmatige namaak. Welk idee ligt ten grondslag aan deze uitdrukking van de Upanishad en deze prioriteit die aan het spraakvermogen wordt gegeven?

Bij het bestuderen van de Upanishads moeten we ons voortdurend ontdoen van moderne ideeën en de associaties die ten grondslag lagen aan het vroege Vedantische woordgebruik zo nauwkeurig mogelijk realiseren. We moeten bedenken dat in het Vedische systeem het Woord de schepper was; door het Woord scheidt Brahma de vormen van het universum. Bovendien probeert de menselijke spraak op zijn hoogste niveau slechts door openbaring en inspiratie een absolute uitdrukking van de Waarheid te herstellen die reeds bestaat in het Oneindige boven ons mentale bevattingsvermogen. Evenzo moet dat Woord boven ons vermogen tot mentale constructie staan.

Alle schepping is een uitdrukking door het Woord; maar de vorm die wordt uitgedrukt is slechts een symbool of representatie van hetgeen is. We zien dit in de menselijke spraak, die slechts een mentale vorm van het object aan het denkvermogen presenteert; maar het object dat het probeert uit te drukken is zelf slechts een vorm of presentatie van een andere Werkelijkheid. Die Werkelijkheid is Brahman. Brahman drukt door het Woord een vorm of presentatie van zichzelf uit in de objecten van zintuigen en bewustzijn die het universum vormen, net zoals het menselijke woord een mentaal beeld van die objecten uitdrukt. Dat Woord is scheppend in een diepere en oorspronkelijkere zin dan menselijke spraak en met een kracht waarvan de uiterste creativiteit van menselijke spraak slechts een verre en zwakke analogie kan zijn.

Het woord dat hier voor uitspraak wordt gebruikt, betekent letterlijk een verheffing om het denkvermogen te confronteren. Brahman, zegt de Upanishad, is dat wat niet zo voor het denkvermogen kan worden verheven door spraak.

Menselijke spraak, zoals we zien, verheft slechts de presentatie van een presentatie, de mentale figuur van een object dat zelf slechts een figuur is van de enige Werkelijkheid, Brahman. Het heeft weliswaar een kracht tot nieuwe schepping, maar zelfs die kracht strekt zich slechts uit tot de schepping van nieuwe mentale beelden, dat wil zeggen, van aangepaste formaties gebaseerd op eerdere mentale beelden. Zo'n beperkte kracht geeft

geen idee van de oorspronkelijke scheppende kracht die de oude denkers toeschreven aan het goddelijke Woord.

Als we echter iets dieper onder de oppervlakte kijken, komen we uit bij een kracht in de menselijke spraak die ons een vaag beeld geeft van het oorspronkelijke scheppende Woord. We weten dat de trilling van geluid de kracht heeft om vormen te scheppen en te vernietigen; dit is een gemeenplaats in de moderne wetenschap. Laten we eens aannemen dat achter alle vormen een scheppende trilling van geluid schuilgaat.

Laten we vervolgens de relatie tussen menselijke spraak en geluid in het algemeen onderzoeken. We zien meteen dat spraak slechts een specifieke toepassing is van het principe van geluid, een trilling die wordt veroorzaakt door de druk van de adem tijdens de passage door de keel en mond. Aanvankelijk moet het ongetwijfeld natuurlijk en spontaan zijn gevormd om de gewaarwordingen en emoties uit te drukken die door een object of gebeurtenis werden opgeroepen, en pas later door het denkvermogen zijn aangegrepen om eerst het idee van het object en vervolgens ideeën over het object uit te drukken. De waarde van spraak lijkt daarom slechts representatief en niet scheppend te zijn.

Maar in feite is spraak scheppend. Het schept vormen van emotie, mentale beelden en impulsen tot handelen. De oude Vedische theorie en praktijk breidde deze creatieve werking van spraak uit door het gebruik van de Mantra. De theorie van de Mantra is dat het een woord van kracht is, geboren uit de geheime diepten van ons wezen, waar het is gekoesterd door een dieper bewustzijn dan het mentale, gevormd in het hart en niet oorspronkelijk geconstrueerd door het intellect, vastgehouden in het denkvermogen, opnieuw geconcentreerd door het wakende mentale bewustzijn en vervolgens stil of vocaal uitgesproken — het stille woord wordt wellicht als krachtiger beschouwd dan het gesproken woord — precies voor het werk van de schepping. De Mantra kan niet alleen nieuwe subjectieve toestanden in onszelf creëren, ons psychische wezen veranderen, kennis en vermogens onthullen die we voorheen niet bezaten, kan niet alleen soortgelijke resultaten in andere denkvermogens dan die van de gebruiker teweegbrengen, maar kan ook trillingen in de mentale en vitale atmosfeer produceren die resulteren in effecten, in acties en zelfs in de productie van materiële vormen op het fysieke vlak.

In feite produceren we, zelfs in het gewone leven, zelfs dagelijks en elk uur, door het woord in ons gedachtrillingen, gedachtevormen die resulteren in overeenkomstige vitale en fysieke trillingen, die op onszelf inwerken, op anderen inwerken en uiteindelijk leiden tot de indirecte creatie van handelingen en vormen in de fysieke wereld. De mens oefent voortdurend invloed uit op de mens, zowel door het stille als het gesproken woord, en zo handelt en schept hij, zij het minder direct en krachtig, ook in de rest van de Natuur. Maar omdat we domweg gefascineerd zijn door de uiterlijke vormen en verschijnselen van de wereld en ons niet de moeite nemen om de subtiele en niet-fysieke processen te onderzoeken, blijven we onwetend van dit hele wetenschappelijke gebied dat erachter schuilgaat.

Het Vedische gebruik van de Mantra is slechts een bewust gebruik van deze geheime kracht van het woord. En als we de theorie die eraan ten grondslag ligt combineren met onze eerdere hypothese van een scheppende trilling van geluid achter elke formatie, zullen we het idee van het oorspronkelijke scheppende Woord beginnen te begrijpen. Laten we eens aannemen dat er bewust gebruik wordt gemaakt van de trillingen van geluid, die overeenkomstige vormen of vormveranderingen zullen produceren. Materie is, volgens de oude opvatting, slechts het laagste bestaansniveau. Laten we ons daarom realiseren dat een trilling van geluid op het materiële vlak een overeenkomstige trilling op het vitale vlak veronderstelt, zonder welke deze niet tot stand had kunnen komen; dat veronderstelt op zijn beurt een overeenkomstige oorspronkelijke trilling op het mentale vlak; het mentale vlak veronderstelt een overeenkomstige oorspronkelijke trilling op het supramentale vlak, aan de basis van alles. Maar een mentale trilling impliceert denken en waarnemen, en een supramentale trilling impliceert een opperste visie en onderscheidingsvermogen. Alle trillingen van geluid op dat hogere vlak zijn dus doordrongen van en uitdrukking voor dit allerhoogste onderscheidingsvermogen van een waarheid in de dingen en zijn tegelijkertijd scheppend, doordrongen van een allerhoogste kracht die de waargenomen waarheid in vormen giet en uiteindelijk, afdalend van vlak naar vlak, deze reproduceert in de fysieke vorm of het object dat in de Materie wordt gecreëerd door etherisch geluid. Zo zien we dat de theorie van de schepping door het Woord, dat de absolute uitdrukking van de Waarheid is, en de theorie van de materiële schepping door geluidsvibratie in de ether overeenkomen en twee logische polen van hetzelfde idee zijn. Beide behoren tot hetzelfde oude Vedische systeem.

Dit is dan het allerhoogste Woord, de Spraak van onze spraak. Het is vibratie van puur Bestaan, doordrenkt met de waarnemings- en scheppingskracht van oneindig en almachtig bewustzijn, gevormd door het Mentale achter het denkvermogen tot het onvermijdelijke woord van de Waarheid der dingen; uit welke substantie dan ook op welk vlak dan ook, ontstaat de vorm of fysieke uitdrukking door zijn scheppende kracht. Het Supramentale dat het Woord gebruikt, is de scheppende Logos.

Het Woord heeft zijn zaadklanken — die de eeuwige lettergreep van de Veda, A M, en de zaadklanken van de Tantrijs suggereren — die in zich de principes der dingen dragehet denkvermogen; het heeft zijn vormen die schuilgaan achter de openbarende en geïnspireerde spraak die tot de hoogste vermogens van de mens komt, en deze dwingen de vormen van de dingen in het universum; het heeft zijn ritmes, — want het is geen ongeordende trilling, maar beweegt zich uit in grote kosmische maten, — en volgens het ritme is de wet, de ordening, de harmonie, de processen van de wereld die het bouwt. Het leven zelf is een ritme van God.

Maar wat wordt er dan uitgedrukt of voor het mentale bewustzijn verheven door het Woord in de fenomenale wereld? Niet Brahman, maar waarheden, vormen en fenomenen van Brahman. Brahman is niet, kan niet worden uitgedrukt door het Woord; hij gebruikt het woord hier niet om zijn eigen zelf uit te drukken, maar is alleen bekend bij zijn eigen zelf-bewustzijn.

En zelfs de waarheden van hemzelf die schuilgaan achter de vormen van kosmische dingen, zijn in hun ware werkelijkheid altijd zelf-uitgedrukt aan zijn eeuwige visie in een hogere dan de mentale vibratie, een ritme en stem van zichzelf die hun eigen ziel van beweging is. Spraak, een mindere zaak, schept, drukt uit, maar is zelf slechts een schepping en uitdrukking. Brahman wordt niet uitgedrukt door spraak, maar spraak wordt zelf uitgedrukt door Brahman. En datgene wat spraak in ons uitdrukt, wat het uit ons bewustzijn naar boven brengt met zijn streven om de waarheid der dingen naar ons denkvermogen te verheffen, is Brahman zelf als het Woord, een Ding dat in het allerhoogste superbewustzijn is. Dat Woord, de Spraak van onze spraak, is in zijn essentie van Kracht het Eeuwige zelf en in zijn opperste bewegingen een deel van zijn vorm en eeuwige spirituele lichaam, *brahmaṇo rūpam*.

Daarom hoeven we niet de gebeurtenissen en verschijnselen van de wereld uiteindelijk als ons doel te aanvaarden, maar Datgene wat uit Zichzelf het Woord voortbrengt waardoor ze in vorm werden geworpen voor onze waarneming door het bewustzijn en voor ons nastreven door de wil. Met andere woorden, het allerhoogste Bestaan dat alles heeft voortgebracht.

De menselijke spraak is slechts een secundaire uitdrukking en op zijn hoogste niveau een schaduw van het goddelijke Woord, van de zaad-klanken, de bevredigende ritmes, de openbarende klankvormen die de alwetende en almachtige spraak zijn van de eeuwige Denker, Harmonist, Schepper. De hoogste geïnspireerde spraak die het menselijke denkvermogen kan bereiken, het woord dat het meest onanalyseerbaar de allerhoogste waarheid uitdrukt, de krachtigste lettergreep of *mantra*, kan slechts een verre weergave ervan zijn.

De Noodzaak van het Supramentale

Zoals de Upanishad beweert dat er een spraak achter deze spraak schuilgaat, wat het expressieve aspect van het Brahman-bewustzijn is, zo beweert hij ook dat er een Mentale schuilgaat achter dit denkvermogen, wat het cognitieve aspect ervan is. En zoals we ons afvroegen wat de rationele basis zou kunnen zijn voor de theorie van het goddelijke Woord dat superieur is aan onze spraak, zo moeten we ons nu afvragen wat de rationele basis kan zijn voor deze theorie van een cognitief vermogen of principe dat superieur is aan het Mentale. We kunnen inderdaad zeggen dat als we een goddelijk Woord erkennen dat alle dingen schept, we ook een goddelijke Mentaal moeten erkennen die het Woord en alles wat het uitdrukt, kent. Maar dit is geen voldoende basis; want de theorie van het goddelijke Woord presenteert zich slechts als een rationele mogelijkheid. Een cognitie hoger dan het Mentale presenteert zich daarentegen als een noodzaak die voortvloeit uit de aard van het Mentale zelf, een noodzaak een toestand waaruit we logisch gezien niet kunnen ontsnappen.

In het oude systeem dat het voortbestaan van de ziel in het lichaam erkende, was het Mentale de mens, in een zeer diepe en radicale betekenis van het woord. Het is niet alleen zo dat de mens het enige redenerende dier op aarde is, het denkende ras; hij is in wezen het mentale wezen in een aards lichaam, de mens. Los van het bestaan van een ziel of een zelf in alle wezens, is het lichaam niet eens het fenomenale zelf van de mens; het fysieke leven is ook niet hijzelf; beide kunnen verdwijnen, de mens zal blijven bestaan. Maar als het mentale wezen ook verdwijnt, houdt de mens als mens op te bestaan; want dit is zijn centrum en de kern van zijn organisme.

Integendeel, volgens de theorie van een materiële evolutie die wordt aangehangen door de moderne wetenschap, is de mens slechts Materie die een denkvermogen heeft ontwikkeld door een toenemende gevoeligheid voor de schokken van zijn omgeving; en aangezien materie de basis van het bestaan is, is er niets, behalve de fysieke elementen, dat de ontbinding van het lichaam kan overleven. Maar deze formule is hoogstens de keerzijde van een veel grotere waarheid. Materie zou geen Mentale kunnen ontwikkelen als er in of achter de kracht die fysieke vormen constitueert, niet al een principe van het Mentale aanwezig was dat naar zelf-manifestatie streefde. De wil om het leven en de vorm te verlichten en bewust te besturen moet al aanwezig zijn geweest in datgene wat ons onbewust voorkomt; het moet er al zijn geweest voordat het denkvermogen zich ontwikkelde. Want als er geen dergelijke noodzaak voor het Mentale in de Materie bestond, als de bouwstenen van de mentaliteit er niet al waren en de wil om te mentaliseren er niet was, dan had het Mentale onmogelijk uit onbewuste substantie kunnen ontstaan.

Maar in de louter chemische elementen waaruit materiële vormen bestaan, of in elektriciteit, of in welke andere puur fysieke factor dan ook, ongeacht welke onbewuste wil of gewaarwording ze ook mogen bezitten,

kunnen we niets ontdekken dat de opkomst van bewuste gewaarwording zou kunnen verklaren, dat een wil tot de evolutie van het denken zou kunnen vormen, of dat de noodzaak van een dergelijke evolutie zou kunnen opleggen aan onbewuste fysieke substantie. Het is dus niet in de vorm van de Materie zelf, maar in de Kracht die in de Materie werkzaam is, dat we de oorsprong van het Mentale moeten zoeken. Die Kracht moet ofwel zelf bewust zijn, ofwel de kiem van mentaal bewustzijn bevatten die inherent is aan haar wezen en dus de potentie en zelfs de noodzaak van haar ontstaan. Dit gevangen bewustzijn, hoewel oorspronkelijk geabsorbeerd in de schepping van vormen en vervolgens van fysieke relaties en reacties tussen fysieke vormen, moet vanaf het begin, hoe lang ook tegengehouden en onderdrukt, een wil hebben gehad tot de uiteindelijke verlichting van deze relaties door de schepping van overeenkomstige bewuste of mentale waarden. Het denkvermogen is dan een verborgen noodzaak die het onderbewuste vanaf het begin van de dingen in zich draagt; het is hetgeen dat tevoorschijn moet komen zodra de aantrekkingskrachten en afstotingen van de materie zich beginnen te manifesteren; het is het onderdrukte geheim en de oorzaak van de reacties van het leven in metaal, plant en dier.

Als we daarentegen stellen dat het Mentale in een dergelijke geheime en onderdrukte vorm niet reeds in de materie bestaat, dan moeten we veronderstellen dat het buiten de materie bestaat en deze omarmt of erin doordringt. We moeten een mentaal bestaansvlak veronderstellen dat druk uitoefent op het fysieke en ernaar streeft het te bezitten. In dat geval zou het mentale wezen in zijn oorsprong een entiteit zijn die buiten de materiële wereld wordt gevormd; maar het bereidt in die wereld lichamen voor die steeds beter in staat worden om het Mentale te huisvesten en uit te drukken. We kunnen ons voorstellen dat het zich vormt, binnendringt in en bezitneemt van het lichaam, er als het ware in breekt — zoals de Purusha in de Aitareya Upanishad het lichaam zou vormen en er vervolgens in zou binnendringen door een deur in de Materie open te breken. De mens zou in deze visie een mentaal wezen zijn, geïncarneerd in het levende lichaam, dat het bij de ontbinding ervan verlaat met volledige controle over zijn mentaliteit.

De twee theorieën zijn geenszins onverenigbaar met elkaar; ze kunnen worden gezien als complementen die samen één waarheid vormen. Want de involutie van het Mentale, zijn latentie in de materiële Kracht van het fysieke universum en in al zijn bewegingen, sluit het bestaan van een mentale wereld buiten en boven het rijk van het fysieke principe niet uit. Sterker nog, het ontstaan van een dergelijk latent Mentale zou wel eens afhankelijk kunnen zijn van en zou zeker baat hebben bij de hulp en druk van krachten uit een supra-fysiek rijk, een mentaal bestaansvlak.

Er zijn altijd twee mogelijke visies op het universum. De ene gaat ervan uit, net als de moderne wetenschap, dat materie het begin van alles is en bestudeert alles als een evolutie vanuit materie; of, zo niet materie, dan volgens de Sankhya-filosofie, een onbepaalde, onbewuste, actieve Kracht of Prakriti waarvan zelfs het denkvermogen en rede mechanische handelingen zijn — de bewuste ziel, indien die bestaat, is een geheel andere en, hoewel bewust, toch inactieve entiteit. De andere veronderstelt dat de bewuste ziel,

de Purusha, de materie is, zowel de oorzaak als de oorzaak van het universum en Prakriti is slechts de Shakti of de Kracht van het bewuste wezen dat op zichzelf inwerkt als de materie van de vormen.⁵⁷ Dit laatste is de opvatting van de Upanishads. Zeker, als we alleen de materiële wereld bestuderen en alle bewijzen van andere bestaansvlakken als droom of hallucinatie uitsluiten, als we eveneens alle bewijzen van mentale processen die de materiële beperking overstijgen uitsluiten en alleen de gewone relatie met Materie bestuderen, dan moeten we noodzakelijkerwijs de theorie van Materie als oorsprong en als onmisbare basis en continent accepteren. Anders zullen we onweerstaanbaar worden geleid naar de vroege Vedantische conclusies.

Hoe dit ook zij, zelfs vanuit het standpunt van de louter materiële wereld is de Mens in de essentie van zijn menselijkheid een denkvermogen dat het leven van het lichaam bewoont en gebruikt — een denkvermogen dat groter is dan de Materie waarin het is ontstaan. Het is de hoogste huidige uitdrukking van de wil in het materiële universum; de Kracht die de werelden heeft opgebouwd, voor zover we in staat zijn haar intentie te beoordelen op basis van haar feitelijke werking zoals we die zien in haar huidige formule op aarde, komt in hem tot hetgeen zij trachtte uit te drukken. Zij heeft het verborgen principe van het Mentale naar boven gebracht dat nu bewust en intelligent op het leven en het lichaam inwerkt. De mens is de bevrediging van de noodzaak die de Natuur in het geheim in zich droeg vanaf het begin van haar werken; hij is de hoogst mogelijke Naam of Numen op deze planeet; hij is de gerealiseerde aardse godheid.

Maar dit alles is alleen waar als we aannemen dat voor de aardse activiteiten van de Natuur het Mentale de ultieme formule is. In werkelijkheid, en wanneer we de verschijnselen van het bewustzijn, de feiten van de mentaliteit, de geheime neiging, het streven en de noodzaak van de menselijke natuur dieper bestuderen, zien we dat hij niet de hoogste term kan zijn. Hij is de hoogste gerealiseerde hier en nu; hij is niet de hoogste realiseerbare. Zoals er iets onder hem is, zo is er ook iets boven hem, al is het maar een mogelijkheid. Zoals de fysieke natuur een geheim verborgen hield dat verder reikte dan zichzelf en dat zij in hem in de schepping heeft vrijgelaten, zo verbergt hij ook een geheim dat verder reikt dan zichzelf en dat hij op zijn beurt aan het licht moet brengen. Dat is zijn bestemming.

Dit moet noodzakelijkerwijs zo zijn, omdat het Mentale ook niet het eerste beginsel van de dingen is en daarom niet hun laatste mogelijkheid kan zijn. Zoals Materie het Leven in zich bevatte, het als haar eigen geheime noodzaak in zich droeg en van die geboorte bevrijd moest worden, en zoals Leven het Mentale in zich bevatte, het als haar eigen geheime noodzaak in zich droeg en van de geboorte die het in zich droeg bevrijd moest worden, zo bevat ook het Mentale in zich datgene wat buiten zichzelf ligt, het als haar

⁵⁷ Bijvoorbeeld de Aitareya Upanishad, die ons de Atman of het Zelf laat zien door middel van de Purusha als datgene waarin alle werkingen van de Natuur worden gevormd.

eigen geheime noodzaak in zich draagt en er ook naar streeft bevrijd te worden van deze allerhoogste geboorte.

Wat is de rationele noodzaak die ons verbiedt te veronderstellen dat het Mentale de laatste geboorte van de Natuur is en ons dwingt iets daarbuiten te postuleren waarvan het Mentale zelf de aanwijzing is? Een beschouwing van de aard en werking van de mentaliteit geeft ons het antwoord. Want de mentaliteit is samengesteld uit drie hoofdelementen: denken, wil en gewaarwording. Gewaarwording kan worden omschreven als een poging van het verdeelde bewustzijn om zijn object te grijpen en ervan te genieten, denken als een poging om de waarheid van het object te grijpen en te bezitten, en wil als een poging om de potentie van het object te grijpen en te gebruiken. Ten minste deze drie dingen vormen zo'n poging in hun essentiële aard, in hun instinct, in hun onbewuste doel. Maar het is duidelijk dat deze poging onvolmaakt is in zijn voorwaarden en in zijn succes; de termen zelf duiden op een barrière, een kloof, een onvermogen. Zoals het Leven beperkt en belemmerd wordt door de voorwaarden van zijn synthese met de Materie, zo wordt het Mentale beperkt en belemmerd door de voorwaarden van zijn synthese met het Leven in de Materie. Noch de Materie, noch het Leven heeft iets gevonden dat eigen is aan hun eigen formule en dat zou kunnen helpen om hun beperkingen te overwinnen of voldoende te vergroten; ze zijn elk gedwongen een nieuw principe aan te roepen, de Materie om het Leven in zich op te roepen, het Leven om het Mentale in zich op te roepen. Ook het Mentale is niet in staat iets te vinden dat eigen is aan zijn eigen formule en dat de beperkingen die aan zijn werking worden opgelegd, kan overwinnen of voldoende kan vergroten; ook het Mentale moet een nieuw principe aanroepen dat buiten zichzelf ligt, vrijer en krachtiger dan zichzelf.

Met andere woorden, het Mentale put de mogelijkheden van het bewustzijn niet uit en kan daarom niet de laatste en hoogste uitdrukking ervan zijn. Het denkvermogen probeert de Waarheid te bereiken en slaagt er slechts in deze onvolmaakt aan te raken, met een sluier ertussen; er moet in de aard der dingen een vermogen of principe bestaan dat de onthulde Waarheid ziet, een eeuwig vermogen tot kennis dat overeenkomt met het eeuwige feit van de Waarheid. Er is, zegt de Veda, zo'n principe; het is het Waarheidsbewustzijn dat de Waarheid direct ziet en er spontaan in bezit van is. Het denkvermogen streeft ernaar de wil daarin te bewerkstelligen en slaagt er slechts gedeeltelijk in, met moeite en onzeker de potentie te bereiken waarop het werkt; er moet een vermogen of principe van bewuste, effectieve kracht bestaan dat overeenkomt met het onbewuste, automatische principe van zelfvervulling in de Natuur, en dit principe moet gezocht worden in de vorm van bewustzijn dat het verstand overstijgt. Het verstand streeft er uiteindelijk naar om de essentiële, genot-gevende kwaliteit, de *rasa* van de dingen, te grijpen en ervan te genieten, maar het slaagt er slechts in om deze indirect te bereiken, er een onvolmaakte greep op te houden en er extern en fragmentarisch van te genieten; er moet een principe bestaan dat het direct kan bereiken, juist kan vasthouden, intiem en zeker kan genieten. Er is, zegt de Veda, een eeuwig Gelukzaligheidsbewustzijn dat overeenkomt met de eeuwige *rasa* of essentiële heerlijkheid-gevende kwaliteit van alle ervaring en

niet beperkt wordt door de onzekere benaderingen van de zintuigen in het verstand.

Als er dan zo'n dieper principe van bewustzijn bestaat, dan moet het dat zijn en niet het denkvermogen, die de oorspronkelijke en fundamentele intentie is die verborgen ligt in de Natuur en die uiteindelijk ergens tevoorschijn moet komen. Maar is er een reden om aan te nemen dat het hier en in het denkvermogen tevoorschijn moet komen, zoals het denkvermogen in het Leven en het Leven in de Materie is ontstaan? Wij antwoorden bevestigend omdat het Mentale, hoe onduidelijk ook, die neiging, die aspiratie en, in wezen, die noodzaak in zich draagt. Er is één wet van het laagste tot het hoogste. Materie blijkt, wanneer we haar nauwkeurig onderzoeken, instinctief te zijn met de essentie van het leven — de trillingen, acties en reacties, aantrekkingen en afstotingen, samentrekkingen en uitzettingen, de neigingen tot combinatie, vorming en groei, de zoektochten en reacties die de substantie van het leven vormen; maar het zichtbare principe van het leven kan pas tevoorschijn komen wanneer de noodzakelijke materiële voorwaarden zijn voorbereid die het in staat stellen zich in de Materie te organiseren. Zo is ook het Leven doordrenkt met de materie van het Mentale, rijk aan een onbewuste gewaarwording⁵⁸, wil, intelligentie, maar het zichtbare principe van het Mentale kan pas tevoorschijn komen wanneer de noodzakelijke vitale voorwaarden zijn voorbereid die het in staat stellen zich te organiseren in levende Materie. Het Mentale is eveneens doordrenkt met de materie van het supramentale — sympathieën, eenheden, intuïties, het ontstaan van reeds bestaande kennis, instincten, dwingende lichten en bewegingen, inherente zelf-effectiviteiten van de wil die zich vermommen in een mentale vorm; maar het zichtbare principe van het supramentale kan pas tevoorschijn komen wanneer de noodzakelijke mentale voorwaarden zijn voorbereid die het in staat stellen zich te organiseren in de mens, het mentale levende wezen.

Deze noodzakelijke voorbereiding verloopt in de menselijke ontwikkeling zoals de overeenkomstige voorbereidingen zich ontwikkelden in de lagere stadia van de evolutie, — met dezelfde gradaties, vertragingen, ongelijkheden; maar toch is het meer verlicht, steeds bewuster, dichter bij een bewuste zekerheid. En het feit dat deze vooruitgang gepaard gaat met minder aandacht voor details, minder angst voor fouten, een minder conservatieve gehechtheid aan de behaalde vooruitgang, suggereert evenzeer als het de hoop en bijna de zekerheid tegensprekt dat wanneer het nieuwe principe zich aandient, dit niet zal gebeuren door de schepping van een nieuw en heel ander type dat, na zijn schepping gescheiden, de rest van de mensheid in dezelfde positie zal achterlaten als de dieren ten opzichte van de mens, maar, zo niet door de verheffing van de mensheid als geheel naar een hoger niveau, dan toch door het openen van de grotere mogelijkheid voor het hele ras dat de wil heeft om te stijgen. Want de Mens, als eerste onder de kinderen van de Natuur, heeft het vermogen getoond zichzelf te veranderen door eigen inspanning en het bewuste streven naar transcendentie.

⁵⁸ Ik gebruik de taal van de materialist Haeckel ondanks de paradoxale vorm ervan.

Deze overwegingen rechtvaardigen voor de rede het idee van een Mentale voorbij ons denkvermogen, maar slechts als een uiteindelijke evolutie uit de Materie. De Upanishad verheft deze echter tot de reeds bestaande schepper en heerser van Mentale; het is een geheim principe dat reeds bewust is en niet slechts onbewust aanwezig is in de materie der dingen. Maar dit is de natuurlijke conclusie — zelfs los van spirituele ervaring — uit de aard van het supramentale principe. Want het is in zijn hoogste vorm een eeuwige kennis, wil, zaligheid en bewustzijn, en het is redelijker om te concluderen dat het eeuwig bewust is, hoewel wij ons er niet van bewust zijn, en de bron van het universum, dan dat het eeuwig onbewust is en pas bewust wordt in de Tijd als gevolg van het universum. Onze onbewustheid ervan is geen bewijs dat het zich niet van ons bewust is: en toch is onze eigen onbekwaamheid de enige werkelijke basis die overblijft voor de ontkenning van een eeuwig Mentale dat boven het denkvermogen staat, superieur aan zijn scheppingen en de oorsprong van de kosmos.

Alle andere gronden voor de verwerping van deze oude wijsheid zijn verdwenen of verdwijnen onder het toenemende licht van de moderne kennis.

Mentale en Supramentale

W e komen dan tot de bevestiging van een alomvattend cognitief principe dat superieur is aan het Mentale en deze overstijgt in aard, reikwijdte en capaciteit. Want de Upanishad bevestigt een Mentale voorbij het denkvermogen als resultaat van intuïtie en spirituele ervaring, en het bestaan ervan is eveneens een noodzakelijke conclusie uit de feiten van de kosmische evolutie. Wat is dan dit Mentale voorbij het denkvermogen? Hoe functioneert het? Of op welke manier kunnen we tot kennis ervan komen of het bezitten?

De Upanishad stelt over dit allerhoogste cognitieve principe ten eerste, dat het buiten het bereik van het denkvermogen en de zintuigen ligt; ten tweede: dat het zelf niet met het denkvermogen denkt; ten derde: dat het datgene is waardoor het denkvermogen zelf gedacht of gementaliseerd wordt; ten vierde: dat het de ware aard of beschrijving is van het Brahman-bewustzijn.

Wanneer we echter zeggen dat 'het Mentale van het denkvermogen' de aard of beschrijving is van het Brahman-bewustzijn, mogen we niet vergeten dat het absolute Brahman op zichzelf als onkenbaar en daarom onbeschrijfbaar wordt beschouwd. Het is onkenbaar, niet omdat het een leegte is en geen andere beschrijving toelaat dan die van nietsheid, noch omdat het, hoewel positief in bestaan, geen inhoud of hoedanigheid heeft, maar omdat het alle dingen overstijgt die onze huidige instrumenten van kennis kunnen bevatten en omdat de methoden van ideeënvorming en uitdrukking die eigen zijn aan onze mentaliteit er niet op van toepassing zijn. Het is het absolute van alle dingen die we kennen en van elk ding dat we kennen, en toch kan niets, noch een optelsom van dingen, zijn essentiële wezen volledig uitputten of karakteriseren. Want zijn manier van zijn is anders dan wat we bestaan noemen; zijn eenheid verzet zich tegen elke analyse, zijn veelvoudige oneindigheden overstijgen elke synthese. Daarom kan het niet in zijn absolute essentie worden beschreven als het Mentale van het denkvermogen, maar in zijn fundamentele aard met betrekking tot ons mentale bestaan. Brahman-bewustzijn is de eeuwige blik van het Absolute op het relatieve.

Maar zelfs van deze blik kunnen we zeggen dat die buiten het bereik van het denkvermogen, de spraak en zintuigen ligt. Toch lijken denkvermogen, spraak en zintuigen onze enige beschikbare middelen te zijn om kennis te verwerven en uit te drukken. Moeten we dan niet zeggen dat ook dit Brahman-bewustzijn onkenbaar is en dat we het nooit kunnen kennen of bezitten zolang we in dit lichaam zijn? Toch gebiedt de Upanishad ons om dit Brahman te *kennen* en het door kennis te bezitten – want de kennis die wordt bedoeld met de woorden *viddhi* en *avedīti* is kennis die ontdekt en bezitneemt – en later verklaart de Upanishad dat het hier, in dit lichaam en op deze aarde, is dat we Brahman in kennis moeten bezitten, anders is de ondergang groot. Er is veel verwarring ontstaan bij de interpretatie van deze Upanishad door een te scherpe benadering van de subtiele onderscheidingen tussen de

kenbaarheid en de onkenbaarheid van Brahman. We moeten daarom proberen precies te observeren wat de Upanishad zegt en vooral de hele strekking ervan te vatten door middel van synthetische intuïtie, in plaats van de betekenis ervan op te delen om deze aan onze logische mentaliteit te onderwerpen.

De Upanishad begint met te zeggen dat deze Heerser van het denkvermogen, de zintuigen, de spraak en het leven het Mentale van ons denkvermogen is, het Leven van ons leven, het Zintuig van onze zintuigen, de Spraak van onze spraak; en vervolgens legt het uit wat het met deze uitdagende formuleringen bedoelt. Maar tussen de beschrijving en de uitleg voegt het een waarschuwing toe dat noch de beschrijving noch de uitleg buiten hun juiste grenzen mogen worden opgerekt of als meer dan wegwijzers naar ons doel mogen worden beschouwd. Want noch het Mentale, noch de Spraak, noch het Zintuig kunnen naar Brahman reizen; daarom moet Brahman in zijn wezen boven al deze dingen verheven zijn, anders zou het via hen bereikbaar zijn in hun functie. De Upanishad, hoewel het op het punt staat over Brahman te onderwijzen, bevestigt toch: "Wij kennen het niet, wij kunnen niet onderscheiden hoe men erover zou moeten onderwijzen." De twee Sanskrietwoorden die hier gebruikt worden, *vidmaḥ* en *vijānīmaḥ*, lijken te duiden op het ene woord voor een algemeen begrip en bezit van kennis, het andere voor een totaal en exact begrip van het geheel en in detail, door middel van synthese en analyse. De reden voor dit algehele onvermogen wordt vervolgens gegeven: "Omdat Brahman anders is dan het bekende en het heerst over het onbekende", het bezit en als het ware erover heerst. Het bekende is alles wat we met onze huidige mentaliteit begrijpen en bezitten; het is alles wat niet het allerhoogste Brahman is, maar slechts een vorm en fenomeen ervan voor onze zintuigen en mentale waarneming. Het onbekende is dat wat buiten het bekende ligt en hoewel onbekend niet onkenbaar is als we onze vermogens kunnen vergroten of andere vermogens kunnen verwerven die we nog niet bezitten.

Toch gaat de Upanishad vervolgens verder met het handhaven en verklaren van zijn eerste beschrijving en het ons opdragen van de kennis van het Brahman dat het zo beschrijft. Deze tegenstrijdigheid wordt niet meteen opgelost; pas in het tweede hoofdstuk wordt de moeilijkheid verholpen en pas in het vierde worden de middelen tot kennis aangegeven. De tegenstrijdigheid komt voort uit de aard van onze kennis zelf, die een relatie is tussen het bewustzijn dat zoekt en het bewustzijn dat gezocht wordt; waar die relatie verdwijnt, wordt kennis vervangen door louter identiteit. In wat wij bestaan noemen, kan de hoogste kennis niets meer zijn dan de hoogste relatie tussen dat wat zoekt en dat wat gezocht wordt, en bestaat deze uit een gemodificeerde identiteit waardoor we voorbij de kennis kunnen gaan naar de absolute identiteit. Dit metafysische onderscheid is van belang omdat het ons ervan weerhoudt om welke relatie in de kennis dan ook te verwarren met het absolute en om zo gebonden te raken aan onze ervaring dat we het fundamentele besef van het absolute, dat voorbij alle mogelijke beschrijving en achter alle geformuleerde ervaring ligt, verliezen of missen. Maar het maakt de hoogste relatie in onze kennis, de gemodificeerde identiteit in de ervaring, niet waardeloos of overbodig. Integendeel, het is juist datgene waar

we naar moeten streven als de voltooiing van ons bestaan in de wereld. Want als we het bezitten zonder erdoor beperkt te worden, — en als we erdoor beperkt worden, hebben we er geen waarlijk bezit van — dan zullen we erdoor, zelfs terwijl we in dit lichaam zijn, in contact blijven met het Absolute.

Het middel om deze hoogste kennis te bereiken is de voortdurende voorbereiding van het denkvermogen door de toelating van een hogere werking dan zichzelf, totdat het denkvermogen in staat is zich over te geven aan de supramentale actie die hem overstijgt en die hem uiteindelijk zal vervangen. Het denkvermogen moet immers ook de wet van de natuurlijke progressie volgen die onze evolutie in deze wereld heeft beheerst, van Materie naar Leven en van Leven naar Mentale. Want net zoals het Levensbewustzijn het gevangen materiële wezen overstijgt en onbereikbaar is door zijn eigen instrumenten, net zoals het mentale bewustzijn de eerste onbewuste bewegingen van het leven overstijgt, zo overstijgt ook dit supramentale bewustzijn de verdeelde en verdelende aard van het Mentale en is het onbereikbaar door zijn eigen instrumenten. Maar zoals Materie voortdurend voorbereid wordt op de manifestatie van Leven totdat Leven erin kan bewegen, het kan bezitten, erin zijn eigen actie en reactie kan sturen, en zoals Leven voortdurend voorbereid wordt op de manifestatie van het Mentale totdat het Mentale in staat is het te gebruiken, zijn acties en reacties te verlichten met steeds hogere mentale waarden, zo moet het ook zijn met het Mentale en dat wat voorbij het Mentale gaat.

En al deze progressie is mogelijk omdat deze dingen slechts verschillende formaties zijn van één wezen en één bewustzijn. Leven openbaart slechts in Materie datgene wat in Materie besloten ligt, datgene wat de geheime betekenis en essentie van Materie is. Het openbaart als het ware aan het materiële bestaan zijn eigen ziel, zijn eigen doel. Zo openbaart het Mentale in Leven ook alles wat Leven betekent, alles wat het in wezen onduidelijk is, maar niet kan realiseren omdat het is geabsorbeerd in zijn eigen praktische beweging en zijn eigen karakteristieke vorm. Zo moet ook het Superbewustzijn ingrijpen om het Mentale aan zichzelf te openbaren, om het te bevrijden van zijn absorptie in zijn eigen praktische beweging en karakteristieke vorm en het mentale wezen in staat te stellen datgene te beseffen wat het verborgen geheim is van al zijn formele praktijk en handelen. Zo zal de mens tot de kennis komen van datgene wat in hem heerst en zijn denkvermogen naar zijn doel stuurt, zijn spraak voortbrengt, de levenskracht op zijn paden voortstuwt en zijn zintuigen aan het werk zet.

Dit opperste cognitieve Principe denkt niet door het denkvermogen. Het denkvermogen is voor hem een inferieure en secundaire handeling, niet zijn eigen eigenlijke modus. Want het denkvermogen, gebaseerd op beperking en verdeeldheid, kan alleen handelen vanuit een bepaald centrum in het lagere en verduisterde bestaan; maar het Supramentale is gebaseerd op eenheid en het begrijpt en doordringt; zijn handelen is in het universele en staat in bewuste gemeenschap met een transcendente bron, eeuwig en voorbij de formaties van het universum. Het Supramentale beschouwt het individu in het universele en begint niet bij hem of maakt hem tot een afzonderlijk wezen. Het vertrekt vanuit het Transcendente en ziet het

universele en het individuele zoals ze zich daartoe verhouden, als de termen ervan, als de formules ervan; het begint niet bij het individuele en het universele om tot het Transcendente te komen. Het denkvermogen verwerft kennis en beheersing; het bereikt dit door een voortdurend mentaliseren en willen: het Supramentale bezit kennis en beheersing; bezittend, werpt het zich vrijelijk in verschillende vormen van willen en weten. Het denkvermogen tast af door verdeelde gewaarwording; het bereikt een soort eenheid door sympathie: het Supramentale bezit door een vrij en allesomvattend gevoel; het leeft in de eenheid waarvan verschillende vormen van liefde en sympathie slechts een secundaire manifestatie zijn. Het Supramentale begint bij het geheel en ziet daarin de delen en eigenschappen ervan; het bouwt de kennis van het geheel niet op door een toenemende kennis van de delen en eigenschappen; en zelfs het geheel is ervoor slechts een eenheid van som, slechts een gedeeltelijke en ondergeschikte term van de hogere eenheid van oneindige essentie.

We zien dus dat deze twee cognitieve principes vertrekken vanuit twee tegengestelde polen en in tegengestelde richtingen werken met tegengestelde methoden. Toch is het door de hogere cognitie dat de lagere wordt gevormd en beheerst. Het denkvermogen is gedachte door dat wat voorbij het Mentale ligt; het mentaliserende bewustzijn vormt en stuurt zijn beweging volgens de kennis en impuls die het ontvangt van dit hogere Supramentale, en zelfs de materie waaruit het is gevormd, behoort tot dat Principe. Mentaliteit bestaat omdat dat wat voorbij het Mentale ligt, een omgekeerde werking van zichzelf heeft bedacht, werkend in een dunnere, armere, donkerdere, minder krachtige substantie van bewust zijn, en gebaseerd op zijn zelf-concentratie op verschillende punten in zijn eigen wezen en in verschillende vormen van zijn eigen wezen. Het Supramentale fixeert deze punten, ziet hoe het bewustzijn vanuit deze punten moet handelen op andere vormen van zichzelf en in gehoorzaamheid aan de druk van die andere vormen, zodra een bepaald ritme of wet van universele werking is gegeven; het beheerst de gehele werking van mentaliteit volgens wat het aldus fixeert en ziet. Zelfs onze onwetendheid is slechts de vervormde werking van een waarheid die vanuit het Supramentale wordt geprojecteerd en zou niet kunnen bestaan behalve als een dergelijke vervorming; en zo komen ook al onze dualiteiten van kennis, gewaarwording, emotie en kracht voort uit die hogere visie, gehoorzamen eraan en zijn een secundaire en, zoals men zou kunnen zeggen, perverse actie van het verborgen Supramentale zelf, dat deze lagere actie altijd beheerst in harmonie met zijn eerste conceptie van een gelokaliseerd bewustzijn, dat in feite verdeeld is en daarom niet in bezit is van zijn wereld of zichzelf, maar zich aftast naar dat bezit en naar de eenheid die, vanwege het Supramentale in ons, instinctief, zij het onduidelijk, weet dat het zijn ware aard en recht is.

Maar juist daarom kan het aftasten, de poging tot verwerving, slechts slagen naarmate het mentale wezen zijn karakteristieke mentaliteit en haar beperkingen loslaat om zich te verheffen tot dat Mentale van het denkvermogen dat zijn oorsprong en zijn geheime leidende principe is. Zijn mentaliteit moet de Supramentaliteit erkennen zoals het Leven het Mentale heeft erkend. Zolang hij aanbidt, nastreeft en vasthoudt aan alles wat hij nu

aanvaardt als het doel van zijn streven, aan het denkvermogen en zijn doelen, aan zijn gebroken methoden, zijn constructies van wil, mening en emotie die afhankelijk zijn van egoïsme, verdeeldheid en onwetendheid, kan hij niet boven deze dood uitstijgen naar die onsterfelijkheid die de Upanishad de zoeker belooft. Die Brahman moeten we kennen en nastreven, en niet datgene wat de mensen hier aanbidden en nastreven.

De Upanishad neemt geen genoegen met de definitie van het Brahman-bewustzijn als het Mentale van het denkvermogen. Net zoals het beschreven is als Spraak van de spraak, zo beschrijft het het ook als Oog van het oog, Oor van het oor. Het is niet alleen een absolute kennis achter het spel van expressie, maar ook een absolute Zintuig achter de werking van de zintuigen. Elk deel van ons wezen vindt zijn vervulling in dat wat voorbij zijn huidige vormen van functioneren ligt, en niet in die vormen zelf.

Deze opvatting van het al-besturende allerhoogste bewustzijn strookt niet met onze gebruikelijke theorieën over zintuigen, denkvermogen en Brahman. We kennen zintuigen alleen als een werking van de organen waarmee het belichaamde denkvermogen communiceert met de externe Materie, en deze zintuigen zijn afzonderlijk ontwikkeld in de loop van de evolutie; de zintuigen zijn daarom geen fundamentele dingen, maar slechts ondergeschikte hulpmiddelen en tijdelijke fysieke functies van het belichaamde denkvermogen. Brahman daarentegen vatten we op door de eliminatie van alles wat niet fundamenteel is, zelfs door de eliminatie van het denkvermogen zelf. Het is een soort positieve nul, een X of onkenbaar dat niet overeenkomt met een mogelijke vergelijking van fysieke of psychologische grootheden. In essentie kan dit waar zijn, maar we moeten nu niet denken aan het onkenbare, maar aan de hoogste manifestatie ervan in het bewustzijn; en dit hebben we beschreven als de blik van het Absolute op het relatieve en als datgene wat de oorzaak en de sturende kracht is van alles wat wij en het universum zijn. In die leidende oorzaak moet er iets essentieels en allerhoogst zijn waarvan al onze fundamentele functies hier een weergave zijn in termen van belichaamd bewustzijn.

De zintuigen zijn echter niet fundamenteel, of lijken dat niet te zijn; ze zijn slechts een instrument van het Mentale dat gebruikmaakt van het zenuwstelsel. Het is zelfs geen zuivere mentale functie, maar hangt zo sterk af van de stromen van de Levenskracht, van de elektrische energie die door de zenuwen trilt, dat in de Upanishads de zintuigen Prana's worden genoemd, krachten of functies van de Levenskracht. Het is waar dat het Mentale deze nerveuze indrukken, wanneer ze aan hem worden doorgegeven, omzet in mentale waarden, maar de zintuiglijke actie zelf lijkt eerder nerveus dan mentaal te zijn. In elk geval lijkt er op het eerste gezicht geen logische rechtvaardiging te zijn om een gevoel van het zintuig toe te schrijven aan dat wat niet belichaamd is, aan een supramentaal bewustzijn dat geen behoefte heeft aan een dergelijk instrument.

Maar dit is niet het laatste woord over de zintuigen; dit is slechts de uiterlijke verschijningsvorm, waarachter we moeten doordringen. Wat is, niet in zijn werking, maar in zijn essentie, hetgeen we betekenis noemen? Als we

het in zijn werking grondig analyseren, zien we dat het contact van het denkvermogen met een eidolon van Materie is, — of dat eidolon nu een trilling van geluid is, een lichtbeeld van een vorm, een stroom aarddeeltjes die de reukzin geven, een indruk van *rasa* of sap die de smaakzin geeft, of dat directe gevoel van verstoring van ons zenuwstelsel dat we aanraking noemen. Ongetwijfeld is het contact van Materie met Materie de oorspronkelijke oorzaak van deze gewaarwordingen; maar het is alleen het eidolon van Materie, zoals bijvoorbeeld het beeld van de vorm dat op het oog wordt geprojecteerd, waarmee het denkvermogen direct te maken heeft. Want het denkvermogen werkt niet rechtstreeks op Materie in, maar via de Levenskracht; dat is zijn communicatiemiddel en de Levenskracht, die in ons een nerveuze energie is en niet iets materieels, kan Materie alleen grijpen via nerveuze indrukken van vormen, via contactbeelden, als het ware, die overeenkomende waarden creëren in het energiebewustzijn dat in de Upanishads Prana wordt genoemd. Het denkvermogen neemt deze waar en beantwoordt ze met overeenkomende mentale waarden, mentale indrukken van vorm, zodat hetgeen waargenomen wordt tot ons komt na een drievoudig vertaalproces: eerst het materiële eidolon, ten tweede het zenuw- of energiebeeld, ten derde het beeld gereproduceerd in de stof van het denkvermogen.

Dit complexe proces is voor ons verborgen door de bliksemsnelle snelheid waarmee het wordt uitgevoerd, — snelheid in onze indrukken van Tijd; want in een andere notatie van tijd door een wezen met een andere samenstelling zou elk deel van de operatie duidelijk waarneembaar kunnen zijn. Maar de drievoudige vertaling is er altijd, omdat er in werkelijkheid drie omhulsels van bewustzijn in ons zijn: het materiële, *annakoṣa*, waarin het fysieke contact en het beeld worden ontvangen en gevormd; het vitale en zenuwdeel, *prāṇakoṣa*, waarin er een zenuwcontact en vorming plaatsvindt; het mentale, *manakoṣa*, waarin er mentaal contact en beeldvorming plaatsvindt. We verblijven gecentreerd in de mentale schil en daarom moet de ervaring van de materiële wereld door de andere twee schillen heen voordat ze ons kan bereiken.

De basis van de zintuigen is daarom contact, en het essentiële contact is het mentale contact, zonder welk er helemaal geen zintuigen zouden zijn. De plant voelt bijvoorbeeld zoals de zenuw, voelt in termen van levensenergie, precies zoals het menselijke zenuwstelsel, en heeft precies dezelfde reacties; maar het is alleen als de plant een rudimentair bewustzijn heeft dat we kunnen veronderstellen dat ze, zoals wij het woord begrijpen, gevoelig is voor deze nerveuze of vitale indrukken en reacties. Want dan zou ze niet alleen als de zenuw voelen, maar ook in termen van bewustzijn. Voelen kan dus in wezen worden beschreven als mentaal contact met een object en de mentale reproductie van het beeld ervan.

Al deze dingen nemen we waar en redeneren we in termen van deze belichaming van bewustzijn in de Materie; want deze omhulsels of *koṣas* zijn formaties in een steeds subtielere substantie die rusten op grove Materie als basis. Laten we ons voorstellen dat er een mentale wereld bestaat waarin het Mentale, en niet de Materie, de basis vormt. Daar zou de zintuiglijke

waarneming heel anders werken. Het zou mentaal een beeld in het Mentale voelen en dit in vorm projecteren in steeds grovere substantie; en welke fysieke formaties er ook al in die wereld zouden bestaan, zouden snel reageren op het Mentale en gehoorzamen aan de suggesties die deze vormgeven. Het Mentale zou meesterlijk, creatief en origineel zijn, niet zoals bij ons, gehoorzaam aan de Materie en slechts reproductief, of in strijd ermee en slechts met moeite in staat om een voorbestemde en trage, onwillige materie te modificeren. Onderworpen aan welke supramentale macht er ook boven staat, zou het Mentale meester zijn van een kneedbare en gemakkelijk reagerende materie. Maar het Zintuiglijke zou er nog steeds zijn, omdat contact in het mentale bewustzijn en de vorming van beelden nog steeds deel zouden uitmaken van de wet van het zijn.

Het Mentale, of actieve bewustzijn heeft in het algemeen vier noodzakelijke functies die onmisbaar zijn, waar en hoe het ook handelt, en waarover de Upanishads spreken met de vier termen *vijñāna*, *prajñāna*, *sañjñāna* en *ājñāna*. Vijnana is het oorspronkelijke, alomvattende bewustzijn dat een beeld van dingen vasthoudt in hun essentie, hun totaliteit en hun delen en eigenschappen; het is de oorspronkelijke, spontane, ware en volledige visie erop die eigenlijk toebehoort aan het supramentale en waarvan het denkvermogen slechts een schaduw heeft in de hoogste operaties van het alomvattende intellect. Prajñāna is het bewustzijn dat een beeld van dingen vasthoudt als een object waarmee het relaties moet aangaan en dat het moet bezitten door waarneming en een gecombineerde analytische en synthetische kennis. Sanjñāna is het contact van het bewustzijn met een beeld van dingen waardoor er een zintuiglijk bezit van is in zijn substantie; als prajñāna kan worden beschreven als het uittreden van het waarnemende bewustzijn om zijn object in bewuste energie te bezitten, om het te kennen, dan kan sanjñāna worden beschreven als de terugtrekkende beweging van het waarnemende bewustzijn die het voor zich geplaatste object terugtrekt om het in bewuste substantie te bezitten, het te voelen. Ajñāna is de handeling waarbij het bewustzijn zich concentreert op een beeld van dingen om het vast te houden, te beheersen en in macht te krijgen. Deze vier vormen daarom de basis van alle bewuste handelingen.

Zoals onze menselijke psychologie is opgebouwd, beginnen we met sanjñāna, het waarnemen van een object in zijn beeld; het begrijpen ervan in kennis volgt. Daarna proberen we het te begrijpen in kennis en het in macht te krijgen. Er zijn geheime handelingen in ons, in ons onderbewuste en bovenbewuste, die aan deze handeling voorafgaan, maar hiervan zijn we ons niet bewust in ons oppervlakkige wezen en daarom bestaan ze voor ons niet. Als we ervan wisten, zou ons hele bewuste functioneren veranderen. Wat er nu gebeurt, is een snel proces waarbij we een beeld waarnemen en er een waarnemend voorgevoel en concept van hebben, en een langzamer proces van het intellect waarbij we proberen het te begrijpen en in bezit te krijgen. Het eerste proces is de natuurlijke werking van het denkvermogen die zich volledig in ons heeft ontwikkeld; het tweede is een aangeleerde werking, een werking van het intellect en de intelligente wil, die in het denkvermogen een poging van het mentale wezen vertegenwoordigen om te doen wat alleen met volkomen spontaniteit en meesterschap kan worden gedaan door iets hogers

dan het denkvermogen. Het intellect en de intelligente wil vormen een brug waarmee het mentale wezen een bewuste verbinding met het supramentale probeert te leggen en de belichaamde ziel voorbereidt op de afdaling in een supramentale werking. Daarom is het eerste proces relatief gemakkelijk, spontaan, snel en perfect; het tweede langzaam, moeizaam en onvolmaakt. Naarmate de intellectuele werking meer verbonden raakt met en gedomineerd wordt door een rudimentaire supramentale werking – en dit is wat het fenomeen van genialiteit vormt – wordt het tweede proces ook steeds gemakkelijker, spontaner, sneller en perfecter.

Als we een allerhoogst bewustzijn veronderstellen, meester van de wereld, dat werkelijk achter de sluier alle handelingen verricht die de mentale goden aan zichzelf toeschrijven, dan zal het duidelijk zijn dat dat bewustzijn de volledige Kenner en Heer zal zijn. De basis van zijn handelen of heerschappij over de wereld zal het volmaakte, oorspronkelijke en alomvattende vijana en ajana zijn. Het zal alle dingen omvatten in zijn energie van bewuste kennis, alle dingen beheersen in zijn energie van bewuste macht. Deze energieën zullen de spontane, inherente werking zijn van zijn bewuste wezen, scheppend en bezittend van de vormen van het universum. Welke rol blijft er dan over voor het waarnemende bewustzijn en de zintuigen? Zij zullen geen onafhankelijke functies zijn, maar ondergeschikte handelingen die betrokken zijn bij de werking van het alomvattende bewustzijn zelf. In feite zullen alle vier één snelle beweging vormen. Als al deze vier in ons zouden werken met de verenigde snelheid waarmee de prajana en sanjana werken, dan zouden we in onze tijdsnotatie een ontoereikend beeld hebben van de eenheid van de allerhoogste werking van de allerhoogste energie.

Als we dit overwegen, zullen we zien dat dit zo moet zijn. Het allerhoogste bewustzijn moet niet alleen de beelden van dingen die het als zelf-expressie schept, begrijpen en in zijn bewustzijn bezitten, maar het moet ze ook voor zich plaatsen – altijd in zijn eigen wezen, niet extern – en een bepaalde relatie met ze hebben door middel van de twee termen van het waarnemende bewustzijn. Anders zou het universum niet de vorm aannemen die het voor ons heeft; want wij weerspiegelen slechts in de termen van onze organisatie de bewegingen van de allerhoogste Energie. Maar juist doordat de beelden van dingen daar worden vastgehouden voor een waarnemend bewustzijn binnen het begrijpende bewuste wezen en niet geëxternaliseerd zoals ons individuele denkvermogen ze externaliseert, zullen het allerhoogste Mentale en het allerhoogste Zintuig iets heel anders zijn dan onze mentaliteit en onze vormen van gewaarwording. Ze zullen termen zijn van een volledige kennis en zelf-beheersing en niet termen van een onwetendheid en beperking die ernaar streeft te kennen en te bezitten.

In wezen en in algemene zin moet ons zintuig dit allerhoogste Zintuig weerspiegelen en er de schepping van zijn. Maar de Upanishad spreekt over een Zicht achter ons zicht en een Gehoor achter ons gehoor, niet in algemene termen van een Zintuig achter ons zintuig. Oog en oor worden weliswaar slechts als typisch beschouwd van de zintuigen, en zijn gekozen omdat ze de hoogste en meest subtiële zijn van allemaal. Maar toch wordt de differentiatie

van zintuigen die deel uitmaakt van onze mentaliteit kennelijk geacht overeen te komen met een differentiatie van een of andere soort in het allerhoogst Zintuig. Hoe is dit mogelijk? Dat is wat we vervolgens moeten ontrafelen door de aard en de bron van het functioneren van de afzonderlijke zintuigen in onszelf te onderzoeken – hun bron in onze mentaliteit en niet slechts hun functioneren in termen van onze levensenergie en ons lichaam. Wat is er in het denkvermogen dat fundamenteel is voor zien en horen? Waarom zien en horen we en voelen we niet gewoon met het denkvermogen?

Het denkvermogen werd door Indiase psychologen de elfde genoemd en wordt beschouwd als het belangrijkste zintuig. In de oude indeling van de zintuigen waren er vijf van de zintuigen die we kennen. Het was het zesde van de zintuigen voor kennis en tegelijkertijd het zesde van de organen voor actie. Het is een algemeen aanvaarde stelling in de psychologie dat de effectieve werking van de zintuigen voor kennis niet mogelijk is zonder de hulp van het denkvermogen; het oog kan zien, het oor kan horen, alle zintuigen kunnen handelen, maar als het denkvermogen geen aandacht schenkt, heeft de mens niet gehoord, gezien, gevoeld, aangeraakt of geproefd. Evenzo, volgens de psychologie, handelen de organen voor actie alleen door de kracht van het denkvermogen dat als wil functioneert of, fysiologisch gezien, door de reactieve zenuwkracht vanuit de hersenen, die volgens materialistische opvattingen het ware zelf en de essentie van alle wil moeten zijn. In ieder geval lijken de zintuigen, of alle zintuigen, als er andere zijn dan de tien – volgens een tekst in de Upanishad zouden er minstens veertien, zeven en zeven moeten zijn – alle zintuigen slechts organisaties, functies en instrumenten van het mentale bewustzijn te zijn, apparaten die het in de loop van zijn evolutie in levende Materie heeft gevormd.

De moderne psychologie heeft onze kennis uitgebreid en ons toegang gegeven tot een waarheid die de ouden al kenden, maar in een andere taal uitdrukten. We weten nu, of herontdekken, dat de bewuste werking van het denkvermogen slechts een oppervlakkige actie is. Er is een veel groter en krachtiger onderbewuste dat niets verliest van wat de zintuigen binnenbrengen; het bewaart al zijn rijkdom in een onuitputtelijke voorraad van het geheugen, *akṣitam śravaḥ*. Het oppervlakkige denkvermogen schenkt er misschien geen aandacht aan, maar het onderbewuste luistert, ontvangt en bewaart met een onfeilbare nauwkeurigheid. Het ongeletterde dienstmeisje hoort dagelijks haar meester Hebreeuws reciteren in zijn studeerkamer; het oppervlakkige verstand schenkt geen aandacht aan het onbegrijpelijke gebrabbel, maar het onderbewuste hoort, onthoudt en, wanneer het in een abnormale toestand naar de oppervlakte komt, reproduceert het die geleerde voordrachten met een indrukwekkende nauwkeurigheid waar zelfs de meest correcte en geheugenvolle geleerde jaloers op zou zijn. De mens of het denkvermogen heeft niet gehoord omdat hij niet luisterde; de grotere mens of het grotere denkvermogen vanbinnen, heeft wel gehoord omdat hij altijd luistert, of liever gezegd, zich met een oneindig vermogen richt. Zo ook voelt een man die onder narcose is gebracht en geopereerd wordt niets; maar bevrijd zijn onderbewuste door hypnose en hij zal elk detail van de operatie en het bijbehorende lijden nauwkeurig navertellen; want de verdoving van het

fysieke zintuig kon het diepere denkvermogen er niet van weerhouden te observeren en te voelen.

Evenzo weten we dat een groot deel van onze fysieke handelingen instinctief is en niet wordt aangestuurd door het oppervlak, maar door het onderbewuste. En we weten nu dat het een denkvermogen is dat handelt en niet slechts een onwetende nerveuze reactie van het brute fysieke brein. Het onderbewuste van het etende insect kent de anatomie van het slachtoffer dat het wil immobiliseren en tot voedsel voor zijn larven wil maken, en het stuurt de steek dienovereenkomstig aan, even trefzeker als de meest bekwame chirurg, mits het hoofdzakelijk beperkte oppervlakte denkvermogen met zijn tastende en haperende nerveuze actie niet in de weg staat en de innerlijke kennis of de innerlijke wilskracht vervalst.

Deze voorbeelden wijzen ons op waarheden die de westerse psychologie, gehinderd door vroegere onwetendheid die zich voordoeft als wetenschappelijke orthodoxie, nog steeds negeert of weigert te erkennen. De Upanishads verklaren dat het Mentale in ons oneindig is; het weet niet alleen wat gezien is, maar ook wat niet gezien is, niet alleen wat gehoord is, maar ook wat niet gehoord is, niet alleen wat door het denken onderscheiden is, maar ook wat niet onderscheiden is door het denken. Laten we dan zeggen, in de taal van onze moderne kennis, dat de oppervlakkige mens in ons beperkt is door zijn fysieke ervaringen; hij weet alleen wat zijn zenuwstelsel in het lichaam aan zijn belichaamde denkvermogen bijdraagt; en zelfs van die bijdragen die hij kent, kan hij slechts zoveel onthouden en gebruiken als zijn oppervlakkige mentale zintuig opmerkt en zich bewust herinnert; maar er is een groter, onderbewust bewustzijn in hem dat niet zo beperkt is. Dat bewustzijn voelt wat niet door het oppervlakkige denkvermogen en zijn organen is gevoeld en weet wat het oppervlakkige denkvermogen niet door zijn verwervingsgerichte denken heeft geleerd. Dat in het insect de anatomie van zijn prooi kent; dat de man die uiterlijk ongevoelig is, niet alleen de handeling van het mes van de chirurg voelt en zich deze herinnert, maar ook de gepaste reacties van lijden kent, die in het fysieke lichaam door de verdoving werden onderdrukt en daarom niet bestonden; dat het ongeletterde dienstmeisje nauwkeurig de woorden van een onbekende taal hoorde en onthield en, zoals de Yogische ervaring leert, door een hogere werking van zichzelf die oppervlakkig onbegrijpelijke klanken kon begrijpen.

Om terug te keren naar de Vedantische woorden die we hebben gebruikt: er is een grotere werking van de Sanjnana die niet beperkt wordt door de werking van de fysieke zintuigen; het was deze die perfect de woorden van de onbekende taal aanvoelde en zich eigen maakte via het oor, via de tastzin de bewegingen van het onvoelbare mes van de chirurg, via het zintuiglijk bewustzijn of zesde zintuig de exacte locatie de centra van voortbeweging in het slachtofferinsect. Daaraan is ook een overeenkomstige, veel grotere werking van Prajnana, Ajnana en Vijnana verbonden, die niet beperkt wordt door de kleinere, waarnemende en begrijpende vermogens van het uiterlijke denkvermogen. Het is deze grotere Prajnana die de juiste relatie tussen de woorden waarnam, van de beweging van het mes tot het onvoelbare lijden van de zenuwen en van de opeenvolgende ruimtelijke

relatie van de gewrichten in het lichaam van het insect. Een dergelijke waarneming was inherent aan de juiste reproductie van de woorden, de juiste vertelling van het lijden, de juiste opeenvolgende werking van de steek. De Ajnana of Kennis-Wil die al deze handelingen voortbracht, was ook groter, niet beperkt door de haperende kracht die de handelingen beheerst die worden aangestuurd door het oppervlakkige denkvermogen. En hoewel in deze voorbeelden de werking van de grotere Vijnana niet zo duidelijk is, was deze er toch evident aanwezig, werkzaam door hen heen en zorgde voor hun coördinatie.

Maar op dit moment gaat het ons om de Sanjnana. Hier moeten we allereerst opmerken dat er een werking van het zintuiglijke denkvermogen bestaat die superieur is aan de specifieke werking van de zintuigen en die zich bewust is van dingen, zelfs zonder ze in de vorm van zicht, geluid of aanraking te visualiseren, maar die, als een soort ondergeschikte werking, ondergeschikt maar noodzakelijk voor een volledige presentatie, deze vormen wél visualiseert. Dit is duidelijk in psychische verschijnselen. Degenen die de studie en experimenten met deze verschijnselen tot op zekere hoogte hebben doorgevoerd, hebben ontdekt dat we dingen kunnen waarnemen die alleen bekend zijn bij anderen, dingen die alleen op grote afstand bestaan, dingen die tot een ander bestaansvlak behoren dan het aardse, maar hier hun effecten hebben; we kunnen ze zowel in hun beelden waarnemen als als het ware alles voelen wat ze zijn, zonder een specifiek beeld dat eigen is aan de vijf zintuigen.

Dit toont allereerst aan dat het zicht en de andere zintuigen niet louter het resultaat zijn van de ontwikkeling van onze fysieke organen in de aardse evolutie. Het Mentale, onderbewust in alle Materie en evoluerend in Materie, heeft deze fysieke organen ontwikkeld om zijn inherente vermogens van zicht, gehoor enz. op het fysieke vlak toe te passen door middel van fysieke middelen voor een fysiek leven; maar het zijn inherente vermogens en niet afhankelijk van de omstandigheden van de aardse evolutie en ze kunnen worden gebruikt zonder het gebruik van het fysieke oog, oor, huid, gehemelte. Stel dat er psychische zintuigen zijn die via een psychisch lichaam werken, en we verklaren op die manier deze psychische verschijnselen, dan is ook die werking slechts een organisatie van de inherente werking van het essentiële zintuig, de Sanjnana, die op zichzelf kan functioneren zonder lichamelijke organen. Dit essentiële gevoel is het oorspronkelijke vermogen van het bewustzijn om in zichzelf alles te voelen wat het bewustzijn heeft gevormd en het te voelen in alle essentiële eigenschappen en werkingen van dat wat vorm heeft, of het nu materieel wordt weergegeven door trillingen van geluid of beelden van licht of enig ander fysiek symbool.

De trend in de kennis leidt steeds meer tot de conclusie dat niet alleen de eigenschappen van vorm, zelfs de meest voor de hand liggende zoals kleur, licht enz., slechts werkingen van Kracht zijn, maar dat vorm zelf slechts een werking van Kracht is. Deze Kracht blijkt opnieuw de zelf-kracht van het bewustzijn te zijn⁵⁹ in een staat van energie en activiteit. Praktisch gezien is

⁵⁹ *Devātmaśaktiṁ svaguṇair nigūḍhām*, zelfkracht van het goddelijke Bestaande verborgen door zijn eigen modi. Shwetashwatara Upanishad.

alle vorm dus slechts een werking van het bewustzijn dat zichzelf indrukt met voorstellingen van zijn eigen werkingen. We zien kleur omdat dat de voorstelling is die het bewustzijn zichzelf geeft van een van zijn eigen werkingen; maar kleur is slechts een werking van Kracht die werkt in de vorm van Licht, en Licht is op zijn beurt slechts een beweging, dat wil zeggen een werking van Kracht. De vraag is wat essentieel is voor deze werking van Kracht die de voorstelling van vorm aanneemt? Want dit is wat de werking van Sanjnana of Zin moet bepalen, op welk vlak het ook mag werken.

Alles begint met trilling of beweging, de oorspronkelijke *kṣobha* of verstoring. Als er geen beweging van het bewuste wezen is, kan het alleen zijn eigen zuivere statische bestaan kennen. Zonder trilling⁶⁰ of beweging van zijn in bewustzijn kan er geen daad van kennis zijn en dus geen zin; zonder trilling of beweging van zijn in kracht kan er geen zintuiglijk object zijn. Beweging van het bewuste wezen als kennis die zichzelf bewust wordt als beweging van kracht, met andere woorden de kennis die zichzelf losmaakt van zijn eigen werking om die te observeren en in zichzelf op te nemen door gevoel, — dit is de basis van universeel Sanjnana. Dit geldt zowel voor onze interne als externe processen. Ik word boos door een trilling van bewustzijnskracht die werkt als nerveuze emotie en ik voel de boosheid die ik ben geworden door een andere beweging van bewustzijnskracht die werkt als licht van kennis. Ik ben me bewust van mijn lichaam omdat ik zelf het lichaam ben geworden; diezelfde bewustzijnskracht van bewust zijn dat deze vorm van zichzelf heeft aangenomen, deze presentatie van zijn werking, kent het in die vorm, in die presentatie. Ik kan niets anders kennen dan wat ik zelf ben; als ik anderen ken, is dat omdat zij ook mijzelf zijn, omdat mijn zelf deze schijnbaar vreemde presentaties heeft aangenomen, evenals dat wat het dichtst bij mijn eigen mentale centrum ligt. Alle gewaarwording, alle zintuiglijke actie is dus in wezen hetzelfde, of het nu extern of intern, fysiek of psychisch is.

Maar deze vibratie van het bewustzijn wordt aan zichzelf gepresenteerd door verschillende vormen van zintuiglijke waarneming die overeenkomen met de opeenvolgende bewegingsoperaties in zijn vormaanname. Want ten eerste hebben we de intensiteit van de vibratie die een regelmatig ritme creëert, dat de basis of het bestanddeel is van alle creatieve vorming; ten tweede, het contact of de afwisseling van de bewegingen van het bewustzijn die het ritme vormen; ten derde, de definitie van de groepering van bewegingen die met elkaar in contact staan, hun vorm; ten vierde, het constante opwellen van de essentiële kracht om de beweging die aldus is gedefinieerd in haar continuïteit te ondersteunen; ten vijfde, de feitelijke versterking en compressie van de kracht in zijn eigen beweging die de aangenomen vorm in stand houdt. In de materie vertegenwoordigen deze vijf samenstellende bewerkingen volgens de Sankhya's zichzelf als vijf

⁶⁰ De term wordt niet gebruikt omdat hij volledig adequaat of nauwkeurig is, geen enkele fysieke term kan dat zijn, maar omdat hij het meest suggestief is voor de oorspronkelijke uitstroom van het bewustzijn om zichzelf te zoeken.

elementaire toestanden van substantie: het etherische, atmosferische, stollings-, vloeibare en vaste; en het trillingsritme wordt door hen gezien als *śabda*, geluid, de basis van het gehoor, de intermissiviteit als contact, de basis van de aanraking, de definitie als vorm, de basis van het zicht, de opwaartse stroom van kracht als *rasa*, sap, de basis van de smaak, en de ontlading van de atomaire compressie als *gandha*, geur, de basis van de reuk. Het is waar dat dit alleen wordt gezegd over pure of subtiële materie; Omdat de fysieke materie van onze wereld een gemengde werking van kracht is, komen deze vijf elementaire toestanden daar niet afzonderlijk voor, behalve in een sterk gewijzigde vorm. Maar dit zijn slechts de fysieke werkingen of symbolen. In wezen komt alle vorming, tot in de meest subtiële en meest zintuiglijke, zoals de vorm van het denkvermogen, de vorm van het karakter, de vorm van de ziel, bij nadere beschouwing neer op deze vijfvoudige werking van bewuste kracht in beweging.

Al deze werkingen moet het Sanjnana, of essentiële zintuig, dan kunnen grijpen, zich eigen maken door die vereniging in kennis van kenner en object die eigen is aan zichzelf. Het gevoel voor het ritme of de intensiteit van de trillingen die alle betekenis van de vorm in zich dragen, zal de basis vormen van het essentiële gehoor, waarvan onze waarneming van fysiek geluid of het gesproken woord slechts het meest uiterlijke resultaat is; zo moet ook het gevoel voor het contact of de wisselwerking van bewuste kracht met bewuste kracht de basis vormen van de essentiële aanraking; het besef van de definitie of vorm van kracht moet de basis vormen van het essentiële zicht; het besef van de opwaartse stroom van essentieel zijn in de vorm, dat wat het geheim is van zijn zelf-genoege, moet de basis vormen van de essentiële smaak; het besef van de compressie van kracht en de zelf-ontlading van zijn essentie moet de basis vormen van de essentiële inademing, grofweg vertegenwoordigd in fysieke substantie door de reukzin. Op welk vlak, op welke vorm dan ook, zullen deze essentiële zintuigen zich manifesteren en op elk vlak zullen ze een passende organisatie, een passende werking zoeken.

Deze verschillende zintuigen zullen, vanzelfsprekend, in het hoogste bewustzijn een complexe eenheid vormen, net zoals we hebben gezien dat de verschillende werkingen van kennis daar ook een complexe eenheid vormen. Zelfs als we de fysieke zintuigen onderzoeken, bijvoorbeeld het gehoor, als we observeren hoe het onderliggende denkvermogen hun werking ontvangt, zullen we zien dat in hun essentie alle zintuigen in elkaar aanwezig zijn. Dat denkvermogen is zich niet alleen bewust van de trilling die we geluid noemen; het is zich ook bewust van het contact en de wisselwerking tussen de kracht in het geluid en de zenuwkracht in ons waarmee die zich vermengt; het is zich bewust van de definitie of vorm van het geluid en van de complexe contacten of relaties die de vorm vormen; het is zich bewust van de essentie of uitstromende bewustzijnskracht die het geluid constitueert en in stand houdt en de trillingen ervan in ons zenuwstelsel verlengt; het is zich bewust van onze eigen zenuwinademing van de vibrerende ontlading die voortkomt uit de compressie van kracht die, om zo te zeggen, de soliditeit van het geluid creëert. Al deze gewaarwordingen komen samen in de gevoelige ontvangst en vreugde van muziek, wat de hoogste fysieke vorm is van deze

krachtwerking, — ze vormen onze fysieke gevoeligheid ervoor en de vreugde van ons zenuwstelsel erin; verminder er één en de vreugde en de gevoeligheid worden in die mate afgestompt. Veel meer moet er deze complexe eenheid zijn in een hoger dan het fysieke bewustzijn en bovenal moet er eenheid zijn in een hoger dan het fysieke bewustzijn en bovenal moet er eenheid in het hoogste zijn. Maar het essentiële gevoel moet ook in staat zijn de geheime essentie van al het bewuste zijn in actie te vatten, in zichzelf en niet alleen door de resultaten van de handeling; de waardering van deze resultaten kan niets meer zijn dan zelf een uitkomst van dit diepere gevoel dat het heeft van de essentie van het Ding achter zijn verschijningen.

Als we deze dingen zo subtiel beschouwen in het licht van onze eigen diepere psychologie en ze verder onderzoeken dan de fysieke verschijningen waarmee ze bedekt zijn, zullen we tot een intellectueel begrip komen van het gevoel achter onze zintuigen, of liever het gevoel van onze zintuigen, het zicht van ons zicht en het gehoor van ons gehoor. Het Brahman-bewustzijn waarover de Upanishad spreekt, is niet het Absolute dat zich in zichzelf terugtrekt, maar dat Absolute in zijn blik op het relatieve; het is de Heer, de Meesterziel, de besturende Transcendente en Al, Hij die de handeling van de goden op de verschillende vlakken van ons wezen constitueert en beheerst. Omdat het ze vormt, kunnen al onze handelingen niets meer zijn dan psychische en fysieke resultaten en representaties van iets essentieels dat eigen is aan zijn opperste scheppende blik. Ons zintuig is een schaduw van het goddelijke Zintuig, ons zicht van het goddelijke Zicht, ons gehoor van het goddelijke Gehoor. Dat goddelijke Zicht en Gehoor zijn niet beperkt tot fysieke dingen, maar strekken zich uit tot alle vormen en handelingen van het bewuste zijn.

Het allerhoogste Bewustzijn is niet afhankelijk van wat wij zien en horen noemen voor zijn eigen essentiële zien en horen. Het werkt door middel van een allerhoogst, scheppend en omvattend Zintuig, waarvan ons fysieke en psychische zicht en gehoor externe resultaten en gedeeltelijke handelingen zijn. Het is zich hier niet van bewust, noch sluit het ze uit; want omdat het vormt en beheerst, moet het zich ervan bewust zijn, maar dan vanuit een allerhoogste niveau, *param dhāma*, dat alles in zijn blikveld omvat. want de oorspronkelijke werking ervan is die hoogste beweging van Vishnu die, zoals de Veda ons vertelt, de zieners aanschouwen als een oog dat in de hemel is uitgestrekt. Het is dat waardoor de ziel haar waarnemingen ziet en haar horen hoort; maar alle zintuigen krijgen pas hun ware waarde en bereiken hun absolute, hun onsterfelijke werkelijkheid wanneer we ophouden de bevrediging van de loutere externe en fysieke zintuigen na te streven en zelfs het psychische wezen overstijgen naar dit spirituele of essentiële dat de bron en fontein is, de kenner, het bestanddeel en de ware waardeerder van al het andere.

Dit spirituele besef van dingen, geheim en bovenbewust in ons, geeft alleen hun bestaan, waarde en werkelijkheid aan de psychische en fysieke zintuigen; op zichzelf hebben ze die niet. Wanneer we dit bereiken, worden deze lagere handelingen als het ware erin opgenomen en verandert de hele wereld en alles daarin voor ons en krijgt een andere, niet-materiële waarde.

Dat Meester-bewustzijn in ons ervaart onze gewaarwordingen van objecten, ziet onze waarnemingen, hoort onze hoor-ervaringen niet langer ten behoeve van de zintuigen en hun verlangens, maar met de omhelzing van de zelf-bestaande gelukzaligheid die geen oorzaak, begin of einde heeft, eeuwig in haar eigen onsterfelijkheid.

Het Superleven — Leven van Ons Leven

Maar het Brahman-bewustzijn is niet alleen het Mentale van ons denkvermogen, de Spraak van onze spraak, het Zintuig van ons zintuig; het is ook het Leven van ons leven. Met andere woorden, het is een allerhoogste en universele energie van bestaan waarvan ons eigen materiële leven en de energie die het in stand houdt slechts een inferieur resultaat zijn, een fysiek symbool, een externe en beperkte werking. Datgene wat ons bestaan en de bijbehorende werkingen beheerst, leeft en handelt er niet door, maar is hun superieure oorzaak en het supra-vitale principe waaruit ze gevormd worden en waardoor ze beheerst worden.

Het Engelse woord 'life' (leven) heeft vele zeer verschillende betekenissen; maar het woord Prana, bekend in de Upanishads en in de taal van Yoga, is beperkt tot de levenskracht, zowel op zichzelf beschouwd als in haar werking. De gangbare betekenis van Prana was inderdaad de adem die in en uit de longen wordt gezogen en dus, in de meest materiële en gangbare zin, het leven of de levensadem; maar dit is niet de filosofische betekenis van het woord zoals het in de Upanishads wordt gebruikt. De Prana van de Upanishads is de levensenergie zelf, die verondersteld werd het lichaam te bezetten en erin te werken met een vijfvoudige beweging, elk met een eigen naam en elk even noodzakelijk voor het functioneren van het lichaam als de ademhaling. Ademhaling is in feite slechts één actie van de belangrijkste beweging van de levensenergie, de eerste van de vijf – de actie die normaal gesproken het meest noodzakelijk en essentieel is voor het behoud en de verdeling van de energie in het fysieke lichaam, maar die toch kan worden onderbroken zonder dat het leven noodzakelijkerwijs verloren gaat.

Het bestaan van een vitale kracht of levensenergie is door de westerse wetenschap in twijfel getrokken, omdat die wetenschap zich alleen bezighoudt met de meest externe processen van de Natuur en nog geen ware kennis heeft van iets anders dan het fysieke en uiterlijke. Deze Prana, deze levenskracht, is niet fysiek op zichzelf; het is geen materiele energie, maar eerder een ander principe dat de Materie ondersteunt en erin betrokken is. Het ondersteunt en bezet alle vormen en zonder het zou geen enkele fysieke vorm kunnen ontstaan of bestaan. Het werkt in alle materiële krachten zoals elektriciteit en is het dichtst bij zelf-manifestatie in die krachten die het dichtst bij pure kracht staan; materiële krachten zouden niet kunnen bestaan of werken zonder het, want daaruit ontleen ze hun energie en beweging en ze zijn de voertuigen ervan. Maar alle materiële aspecten zijn slechts veld en vorm van de Prana, die op zichzelf een pure energie is, hun oorzaak en niet hun gevolg. Het kan daarom niet worden gedetecteerd door enige fysieke analyse; fysieke analyse kan ons alleen de combinaties van die materiële gebeurtenissen die het resultaat ervan zijn en de externe tekenen en symbolen van haar aanwezigheid en werking onthullen.

Hoe worden we ons dan bewust van haar bestaan? Door die zuivering van ons denkvermogen en ons lichaam en die verfijning van onze zintuigen

en kennis die mogelijk worden door Yoga. We worden in staat tot een andere analyse dan de ontleding van vormen in hun grove fysieke elementen en kunnen de werking van het zuivere mentale principe onderscheiden van die van het materiële, en beide van het vitale of dynamische dat een schakel tussen hen vormt en ze beide ondersteunt. We kunnen dan de bewegingen van de pranische stromen onderscheiden, niet alleen in het fysieke lichaam, waarvan we ons normaal gesproken bewust zijn, maar ook in dat subtiële kader van ons wezen dat Yoga detecteert als onderliggend aan en ondersteunend voor het fysieke. Dit gebeurt gewoonlijk door middel van Pranayama, de beheersing en controle van de ademhaling. Door Pranayama is de Hatha-yogi in staat de gewone, vaste werking van de Pranische energie te beheersen, op te schorten en te overstijgen. Deze Pranische energie is alles wat de Natuur nodig heeft voor het normale functioneren van het lichaam, het fysieke leven en het denkvermogen, en hij wordt zich bewust van de kanalen waarlangs die energie zich verspreidt in al haar processen en is daardoor in staat dingen met zijn lichaam te doen die voor de onwetende wonderbaarlijk lijken, net zoals de natuurwetenschapper door zijn kennis van de werking van materiële krachten dingen ermee kan doen die ons magisch zouden lijken als hun wetmatigheid en proces niet onthuld zouden worden. Want alle processen van het leven in de fysieke vorm worden beheerst door de Prana, en niet alleen die die normaal en constant zijn en die, omdat ze altijd potentieel zijn, gemakkelijk naar voren gebracht en in werking gezet kunnen worden, maar ook die welke een meer afgelegen potentieel hebben en voor onze gemiddelde ervaring moeilijk of onmogelijk lijken.

Maar de Pranische energie ondersteunt niet alleen de processen van ons fysieke leven, maar ook die van het denkvermogen in het levende lichaam. Door de beheersing van de Pranische energie is het dus niet alleen mogelijk om onze fysieke en vitale functies te beheersen en hun gewone werking te overstijgen, maar ook om de werking van het denkvermogen te beheersen en de gewone werking ervan te overstijgen. Het menselijke denkvermogen is immers altijd afhankelijk van de Pranische kracht die hem verbindt met het lichaam waardoor hij zich manifesteert, en hij kan zijn eigen kracht slechts inzetten in de mate waarin hij die energie beschikbaar kan stellen voor zijn eigen doeleinden. Naarmate de Yogi de prana weer onder controle krijgt en door de aansturing van de Prana de zenuwcentra (chakra's) opent waarin deze nu traag of slechts gedeeltelijk actief zijn, is hij in staat om mentale, zintuiglijke en bewustzijnsvermogens te manifesteren die onze gewone ervaring overstijgen. De zogenaamde occulte krachten van Yoga zijn vermogens die zich vanzelf openbaren naarmate de Yogi vordert in de beheersing van de Pranische kracht en, door de kanalen van haar beweging te zuiveren, een toenemende communicatie tot stand brengt tussen het bewustzijn van zijn subtiële, onderbewuste wezen en het bewustzijn van zijn grove, fysieke en oppervlakkige bestaan.

De Prana is dus de vitale of zenuwkracht die de werking van lichaam en het denkvermogen draagt, erdoor wordt gespannen als een paard voor een wagen en door het denkvermogen wordt voortgedreven langs de paden die hij wenst te bewandelen naar het doel van zijn verlangen. Daarom wordt de Prana in deze Upanishad beschreven als gespannen en vooruitgaand, en

opnieuw als vooruitgeleid. De beelden doen denken aan het Vedische symbool van het Paard, waarmee de Pranische kracht voortdurend wordt aangeduid in de Rigveda. Het is in feite datgene wat alle handelingen in de wereld verricht, in gehoorzaamheid aan het bewuste of onderbewuste en in de omstandigheden van materiële kracht en materiële vorm. Terwijl het denkvermogen die beweging van de Natuur in ons is, die in de vorm van ons materiële en fenomenale bestaan en binnen de drievoudige term van de onwetendheid het kennisaspect van Brahman, het bewustzijn van de kenner, vertegenwoordigt, en het lichaam datgene is wat op soortgelijke wijze het zijn van het bestaande vertegenwoordigt in het masker van fenomenaal deelbare substantie, zo vertegenwoordigt Prana of levensenergie in de stroom van fenomenale dingen de kracht, de actieve dynamiek van de Heer die de materie beheerst en ervan geniet een manifestatie van Zijn eigen wezen.⁶¹ Het is een universele energie die aanwezig is in elk atoom en deeltje van het universum, en actief is in elke beweging en stroom van de constante flux en uitwisseling die de wereld vormt.

Maar net zoals het denkvermogen slechts een lagere beweging is van het allerhoogste Bewuste Wezen en boven het denkvermogen een goddelijk en oneindig principe van bewustzijn, wil en kennis staat dat de onwetende actie van het denkvermogen beheerst, en het is door dit hogere principe en niet door het denkvermogen dat Brahman Zijn eigen wezen herkent, hetzij in zichzelf, hetzij in zijn manifestatie, zo moet het ook zijn met deze Levenskracht. De kenmerken van de Levenskracht zoals die zich in ons manifesteert zijn verlangen, honger, een genot dat het genoten object verslindt, en een sensationele beweging en activiteit van reactie die naar bezit tast en tracht het object van zijn verlangen te doordringen, te omarmen en in zich op te nemen.⁶² Het is niet in deze adem van verlangen en sterfelijk genot dat het ware leven kan bestaan of de hoogste, goddelijke energie kan werken, evenmin als de allerhoogste kennis kan denken in termen van een onwetend, tastend, beperkt en verdeeld denkvermogen. Zoals de bewegingen van het denkvermogen slechts representaties zijn in termen van de dualiteit en de onwetendheid, reflecties van een allerhoogste bewustzijn en kennis, zo kunnen de bewegingen van deze levenskracht slechts soortgelijke representaties zijn van een allerhoogste energie die een hoger en waarachtiger bestaan uitdrukt, bezeten van dat bewustzijn en die kennis, en daarom vrij van verlangen, honger, vluchtig genot en belemmerde activiteit. Wat hier verlangen is, moet daar een zelf-bestaande Wil of Liefde zijn; wat hier honger is, moet daar een verlangenloze bevrediging zijn; wat hier genot is moet daar zelf- bestaande vreugde zijn; wat hier een tastende actie en reactie is, moet daar zelf-bezittende en alles-bezittende energie zijn. Zo moet het Leven van ons leven zijn, waardoor deze inferieure actie in stand wordt

⁶¹ De drie zijn de omgekeerde aspecten van Chit, Sat en Chit-Tapas.

⁶² Al deze betekenissen zijn bedoeld door de Vedische Rishis in hun gebruik van het woord *aśva*, Paard, voor de *prāṇa*, de wortel die in staat is tot al deze betekenissen, zoals we zien aan de woorden *āśā*, hoop; *aśanā*, honger; *aś*, eten; *aś*, genieten; *āśu*, snel; *aś*, bewegen, bereiken, doordringen, enz.

gehouden en naar zijn doel wordt geleid. Brahman ademt niet met de adem, leeft niet door deze Levenskracht en haar duale termen van geboorte en dood.

Wat is dan dit Leven van ons leven? Het is de allerhoogste Energie⁶³, die niets anders is dan de oneindige kracht in actie van het allerhoogste bewuste Wezen in Zijn eigen verlichte zelf. Het Zelf-bestaande is zich stralend bewust van Zichzelf en vol van Zijn eigen vreugde; en dat zelf-bewustzijn is een tijdloos zelf-bezit dat zich in actie openbaart als een kracht van oneindig bewustzijn, almachtig en alwetend; want het bestaat tussen twee polen, de ene van eeuwige stilte en pure identiteit, de andere van eeuwige energie en identiteit van het Al met zichzelf, waarbij de stilte de energie eeuwig ondersteunt. Dat is het ware bestaan, het Leven waaruit ons leven voortkomt; dat is de onsterfelijkheid, terwijl wat wij als leven beschouwen 'honger is die de dood is'. Daarom moet het doel van de wijzen zijn om in hun verlichte bewustzijn voorbij de valse en fenomenale termen van leven en dood te gaan naar deze onsterfelijkheid.

Toch is deze Levenskracht, hoe inferieur haar werking ook is, instinctief verbonden met het zijn, de wil, het licht van dat wat zij vertegenwoordigt, van dat wat haar overstijgt; daardoor wordt zij 'vooruitgeleid' op haar paden naar een doel dat haar eigen bestaan impliceert door de onvolmaaktheid van haar bewegingen en uitingen. Deze dood die leven wordt genoemd, is niet alleen een duistere figuur van dat licht, maar het is de doorgang waardoor wij door de transmutatie van ons wezen gaan van de doodsslaap van de Materie naar de oneindige onsterfelijkheid van de geest.

⁶³ Tapas of Chit-Shakti.

De Grote Overgang

De gedachte van de Upanishad, zoals die in het eerste hoofdstuk wordt verwoord in de korte en veelzeggende zinnen van de Upanishadische stijl, komt neer op het volgende: het leven van het denkvermogen, de zintuigen en de vitale activiteiten waarin we verblijven, is niet het geheel of het voornaamste deel van ons bestaan, niet het hoogste, niet zelf-bestaand, niet meester over zichzelf. Het is een buitenste rand, een lager resultaat, een inferieure werking van iets verderop; een bovenbewust Bestaan heeft dit gedeeltelijke en fragmentarische ontwikkeld, ondersteunt en beheerst, dit onvolledige en onbevredigende bewustzijn en deze activiteit van het denkvermogen, het leven en de zintuigen. Het opstijgen uit dit externe en oppervlakkige bewustzijn naar en in dat bovenbewuste is onze vooruitgang, ons doel, onze bestemming van volledigheid en tevredenheid.

De Upanishad beweert niet de onwerkelijkheid, maar slechts de onvolledigheid en inferioriteit van ons huidige bestaan. Alles wat we hierna volgen is een onvolmaakte weergave, een gebroken en verdeelde werking van wat eeuwig in absolute volmaaktheid verkeert op dat hogere bestaansniveau. Ons denkvermogen dat zijn object niet bezit, tastend, blind, geteisterd door dwaling en onvermogen, wiens handelen gebaseerd is op een externe visie op de dingen, is slechts de schaduw die wordt geworpen door een bovenbewuste Kennis die de waarheid der dingen bezit, schept en veilig gebruikt, omdat niets buiten haar staat, niets anders is dan zichzelf, niets verdeeld is of in conflict is binnen haar alomvattende zelf-bewustzijn. Dat is het Mentale van ons denkvermogen. Onze spraak, beperkt, mechanisch, onvolmaakt interpreterend van de buitenkant der dingen, beperkt door de nauwe kring van het denkvermogen, gebaseerd op de zintuiglijke waarnemingen, is slechts het verre en zwakke antwoord, de onwetende vibratie die terugkeert naar een scheppend en openbarend Woord dat alle vormen heeft opgebouwd die ons het denkvermogen en spraak proberen te begrijpen en uit te drukken. Ons gevoel, een beweging in de materie van het bewustzijn die trilt op externe invloeden, die onvolmaakt probeert deze te vatten door moeizame en afzonderlijk samenvloeiende reacties, is slechts het gebrekkige beeld van een allerhoogste Zintuig dat zich tegelijkertijd, volledig en harmonieus verenigt met en geniet van alles wat het allerhoogste Mentale en de allerhoogste Spraak scheppen in de zelf-verheugende activiteit van het goddelijke en oneindige bestaan. Ons leven, een ademtocht van kracht, beweging en bezit, verbonden aan een vorm van het denkvermogen en het lichaam en beperkt door die vorm, gelimiteerd in zijn kracht, gehinderd in zijn beweging, belegerd in zijn bezit en daarom een ding van disharmonie, in oorlog met zichzelf en zijn omgeving, hongerig en onvoldaan, onophoudelijk bewegend van object naar object en niet in staat om hun veelheid te omarmen en vast te houden, zijn objecten van genot verslindend en daarom vergankelijk in zijn genot, is slechts een gebroken beweging van het ene, onverdeelde, oneindige Leven dat alles-bezittend en altijd tevreden is, omdat het in alles geniet van zijn eeuwige zelf, ongevangen door de verdelingen van

de Ruimte, niet bezet door de momenten van de Tijd, niet misleid door de opeenvolging van Oorzaak en Omstandigheid.

Dit bovenbewuste Bestaan, één, bewust van zichzelf, bewust van zowel zijn eeuwige vrede als zijn alwetende en almachtige kracht, is zich ook bewust van ons kosmische bestaan dat het in zich draagt, in het geheim inspireert en almachtig regeert. Het is de Heer van de Isha Upanishad die alle scheppingen van Zijn Kracht bewoont, alle vormen van beweging in het altijd beweeglijke principe van de kosmos. Het is ons zelf en datgene waaruit en waardoor wij in al ons zijn en onze activiteiten zijn gevormd, het Brahman. Het sterfelijke leven is een dubbele representatie van Dat met twee tegenstrijdige elementen erin, negatief en positief. De negatieve elementen ervan – dood, lijden, onvermogen, strijd, verdeeldheid, beperking – vormen een duistere figuur die verbergt en dient voor de ontwikkeling van datgene wat de positieve elementen nog niet kunnen bereiken: onsterfelijkheid die zich voor het leven verbergt in de vorm van de dood, genot dat zich verbergt voor plezier in de vorm van lijden, oneindige kracht die zich verbergt voor eindige inspanning in de vorm van onvermogen, liefdesversmelting die zich verbergt voor verlangen in de vorm van strijd, eenheid die zich verbergt voor verwerving in de vorm van verdeeldheid, oneindigheid die zich verbergt voor groei in de vorm van beperking. De positieve elementen suggereren wat Brahman is, maar zijn nooit wat Brahman is, hoewel hun overwinning, de overwinning van de goden, altijd de overwinning van Brahman is op zijn eigen zelf-ontkenningen, altijd de zelf-bevestiging van Zijn oneindigheid tegen de ontkenningen van de duistere en beperkende vorm van de dingen. Toch is het niet alleen deze oneindigheid, maar de absolute oneindigheid die Brahman zelf is. En daarom kunnen we binnen deze dualistische figuur van dingen ons Zelf, ons Hoogste, niet bereiken; we moeten transcenderen om het te bereiken. Ons nastreven van de positieve elementen van dit bestaan, onze verering van de goden van het denkvermogen, het leven en de zintuigen, is slechts een voorbereiding op de werkelijke zielenstrijd, en we moeten dit lagere Brahman verlaten en het Hogere leren kennen als we onszelf willen vervullen. We streven bijvoorbeeld, naar onze mentale groei, we worden mentale wezens vol van een volmaakte denkkraft en gedachteverwerving, *dhīrāḥ*, opdat we door het denken van het denkvermogen voorbij het denkvermogen zelf kunnen gaan naar het Eeuwige. Want altijd is het leven van het denkvermogen en de zintuigen onderworpen aan de heerschappij van dood en beperking; daarbuiten ligt de onsterfelijkheid.

De wijzen daarom, de zielen die zetelen en volmaakt zijn in stralende denkkraft, leggen de dualiteiten van ons denkvermogen, leven en zintuigen van zich af en gaan voorwaarts uit deze wereld; zij gaan verder naar de eenheid en de onsterfelijkheid. Het woord dat gebruikt wordt voor voorwaarts gaan is dat wat de overgang van de dood uitdrukt; het is ook dat wat de Upanishad gebruikt voor de voorwaartse beweging van de levenskracht, verbonden aan de wagen van het belichaamde denkvermogen en zintuigen op de paden van het leven. En in deze samenloop van omstandigheden kunnen we een dubbele en zeer veelzeggende suggestie vinden.

Het is niet door het aardse leven te verlaten om onsterfelijkheid na te streven op andere, gunstigere bestaansniveaus dat de grote prestatie mogelijk wordt. Het is hier, *ihaiva*, in dit sterfelijke leven en lichaam dat onsterfelijkheid moet worden verworven, hier in dit lagere Brahman en door deze belichaamde ziel dat het Hogere gekend en bezeten moet worden. "Als men het hier niet vindt, is de ondergang groot." Deze levenskracht in ons wordt voortgedreven door de aantrekkingskracht van het allerhoogste Leven op zijn pad van voortdurende verwerving door typen van het Brahman totdat het een punt bereikt waar het volledig voorwaarts moet gaan, de grens moet overschrijden van het sterfelijke leven, de sterfelijke visie op dingen, naar een Verdere. Zolang de dood niet volledig overwonnen is, wordt dit overstijgen weergegeven in termen van de dood en door een overgang naar andere werelden waar de dood niet aanwezig is, waar een vorm van onsterfelijkheid wordt geproefd die overeenkomt met wat we hier in onze zielservaring hebben gevonden; maar de aantrekkingskracht van de dood en de beperking wordt niet overwonnen, omdat ze nog steeds iets van onsterfelijkheid en oneindigheid verbergen dat we nog niet hebben bereikt; daarom is er een noodzaak tot terugkeer, een dwingend nut van verder leven in het sterfelijke lichaam dat we niet overwinnen totdat we alle typen zijn voorbijgegaan naar het wezen van het Oneindige, Ene en Onsterfelijke.

De werelden waarover de Upanishad spreekt, zijn in wezen zielstoestanden en geen geografische indelingen van de kosmos. Dit materiële universum is zelf slechts bestaan zoals wij het zien wanneer de ziel verblijft op het vlak van materiële beweging en ervaring waarin het denkvermogen zich in vorm manifesteert, en daarom wordt het hele raamwerk van dingen waarin het zich beweegt door het leven en dat het omvat door het bewustzijn, bepaald door het principe van oneindige verdeling en samenvoeging dat eigen is aan Materie, aan de substantie van vorm. Dit wordt dan haar wereld of visie op dingen. En naar welke zielstoestand ze ook klimt, haar kijk op de dingen zal veranderen van de materiële visie en overeenkomen met die andere toestand, en in dat andere kader zal het zich in haar leven bewegen en het in haar bewustzijn omarmen. Dit zijn de werelden van de oude traditie.

Maar de ziel die de onsterfelijkheid volledig heeft gerealiseerd, overstijgt alle werelden en is vrij van kaders. Het treedt binnen in het wezen van de Heer; net als dit allerhoogste, superbewuste Zelf en Brahman, is het niet onderworpen aan leven en dood. Ze is niet langer onderworpen aan de noodzaak om de cyclus van wedergeboorte in te gaan, om voortdurend te reizen tussen de gevangenhoudende dualiteiten van dood en geboorte, bevestiging en ontkenning; want het heeft naam en vorm overstegen. Deze overwinning, deze allerhoogste onsterfelijkheid, moet het hier bereiken als een belichaamde ziel in het sterfelijke kader der dingen. Daarna, net als het Brahman, overstijgt het het kosmische bestaan en omarmt het toch zonder eraan onderworpen te zijn. Persoonlijke vrijheid en persoonlijke vervulling worden dan bereikt door de bevrijding van de ziel uit de gevangenschap in de vorm van deze veranderende persoonlijkheid en door zijn opstijging naar het Ene dat het Al is. Als er daarna een aanname van de sterfelijke figuur plaatsvindt, is het een aanname en geen onderwerping, een hulp die aan de

wereld wordt geboden en geen hulp die van haar wordt ontvangen, een afdaling van het bezielde, bovenbewuste bestaan niet uit persoonlijke noodzaak, maar uit de universele behoefte in de kosmische arbeid om hen die nog niet vrij en onvervuld zijn te helpen en versterken door de kracht die reeds het pad naar het doel heeft beschreven in haar ervaring en onder dezelfde omstandigheden het Werk en het Offer heeft volbracht.

Voordat we kunnen ingaan op de vraag hoe wij, gezien wie we zijn en hoe het Brahman is wat het is, de overgang kunnen bewerkstelligen van de status van denkvermogen, leven en zintuigen die eigen zijn aan de mens naar de status die eigen is aan het allerhoogste Bewustzijn dat meester is van denkvermogen, leven en zintuigen, rijst er een andere en voorafgaande vraag. De Upanishad stelt dit niet expliciet, maar impliceert en beantwoordt het met de sterkste nadruk op de oplossing en de subtiële variatie in de herhaling van de schijnbare paradox die wordt gepresenteerd.

Het Meesterbewustzijn van de Brahman is datgene waarvoor we deze mindere status moeten verlaten van het loutere schepsel dat onderworpen is aan de beweging van de Natuur in de kosmos; maar dit Meesterbewustzijn, hoe hoog en groot het ook moge zijn, heeft immers een relatie tot het universum en de kosmische beweging; het kan niet het opperste Absolute zijn, Brahman superieur aan alle relativiteiten. Dit Bewuste Wezen dat ons denkvermogen, ons leven en onze zintuigen voortbrengt, ondersteunt en bestuurt, is de Heer; maar waar geen universum van relativiteiten is, kan er geen Heer zijn, want er is geen beweging om te overstijgen en te besturen. Is deze Heer dan, zoals men in een latere taal zou kunnen zeggen, niet zozeer de schepper van Maya als zelf een schepping van Maya? Verdwijnen zowel de Heer als de kosmos niet wanneer we voorbij alle kosmos gaan? En is het niet voorbij alle kosmos dat de enige ware werkelijkheid bestaat? Is dit niet de enige ware werkelijkheid en niet het Mentale van ons het denkvermogen, het Zintuig van ons zintuig, het Leven van ons leven, het Woord achter onze spraak, die we moeten kennen en bezitten? Zoals we achter alle gevolgen moeten gaan naar de Oorzaak, moeten we dan niet evenzo voorbij de Oorzaak gaan naar datgene waarin noch oorzaak noch gevolgen bestaan? Is zelfs de onsterfelijkheid waarover in de Veda's en Upanishads wordt gesproken niet een onbelangrijke zaak die we moeten negeren en loslaten? En zouden we niet moeten reiken naar het volstrekt Onuitsprekelijke waar sterfelijkheid en onsterfelijkheid ophouden enige betekenis te hebben?

De Upanishad stelt zichzelf deze vraag niet in deze vorm en taal, die pas mogelijk werd toen het Nihilistische Boeddhisme en het Vedantische Illusionisme ons denken hadden beïnvloed en de filosofische taal en concepten hadden veranderd. Maar het kent het onuitsprekelijke Absolute, dat de volstreckte werkelijkheid en absolute aard van de Heer is, zoals de Heer het absolute is van alles wat in de kosmos bestaat. Over Dat spreekt het vervolgens op de enige manier waarop het door de menselijke denkvermogen kan worden beschreven.

Het antwoord op het probleem is dat Dat precies het Onkenbare is⁶⁴ waarvan geen relaties kunnen worden bevestigd⁶⁵ en waarover ons intellect daarom voor altijd moet zwijgen. Het gebod om het volstrekt Onkenbare te kennen zou zinloos of zonder praktische betekenis zijn. Niet dat Dat een Nihil is, een puur Negatief, maar het kan noch worden beschreven door een van de positieven waartoe ons denkvermogen, spraak of waarneming in staat is, noch kan het door een van deze worden aangeduid. We weten er maar weinig van; het is slechts in termen van dat weinige dat we de mentale vormen van onze kennis kunnen formuleren. Zelfs wanneer we verder gaan naar de werkelijke vorm van het Brahman dat niet dit universum is, kunnen we het slechts aanduiden, we kunnen het niet werkelijk beschrijven. Als we dan denken dat we het perfect kennen, verraden we onze onwetendheid; we laten zien dat we inderdaad heel weinig weten, zelfs niet het weinige dat we in de vormen van onze kennis kunnen gieten. Want het universum, gezien zoals ons denkvermogen het ziet is het kleine, het verdeelde, het opdelen van bestaan en bewustzijn waarin we dingen kennen en uitdrukken in fragmenten, en we kunnen die oneindige totaliteit nooit echt in onze intellectuele en verbale ficties vangen. Toch moeten we door de principes die in het universum gemanifesteerd zijn, tot Dat komen, door het leven, door het denkvermogen en door die hoogste mentale kennis die de fundamentele Ideeën grijpt die als deuren zijn die het Brahman erachter verbergen en Hem toch lijken te onthullen.

Des te minder dan, als we alleen zo het Meesterbewustzijn kunnen kennen, dat de vorm van het Brahman is, kunnen we pretenderen de volkomen onuitsprekelijke werkelijkheid ervan te kennen, die alle kennis te boven gaat. Maar als dit alles was, zou er geen hoop meer zijn voor de ziel en zou een berustend agnosticisme het laatste woord van wijsheid zijn. De waarheid is dat, hoewel het zo buiten ons verstand ligt en onze hoogste ideële kennis, de Allerhoogste Zichzelf wel geeft aan deze kennis en aan ons verstand op de manier die eigen is aan elk van beide, en door die weg te volgen kunnen we Hem bereiken, maar alleen op voorwaarde dat we ons denken door middel van het denkvermogen en onze kennis door middel van het hogere denken niet beschouwen als de volledige kennis en daarin rusten met een tevreden gevoel.

De weg is om ons denkvermogen op de juiste manier te gebruiken voor die kennis die openstaat voor zijn hoogste, gezuiverde vermogen. We moeten de vorm van het Brahman kennen, het Meesterbewustzijn van de Heer, door en toch voorbij het universum waarin we leven. Maar eerst moeten we datgene wat louter vorm en fenomeen in het universum is, terzijde schuiven; want dat heeft niets te maken met de vorm van het Brahman, het lichaam van het Zelf, aangezien het niet Zijn vorm is, maar slechts Zijn meest uiterlijke masker. Onze eerste stap moet daarom zijn om voorbij de vormen van Materie, de vormen van Leven, de vormen van het Mentale te gaan en terug

⁶⁴ *Ajñeyam atarkyam.*

⁶⁵ *Avyavahāryam.*

te keren naar dat wat essentieel, het meest reëel en het dichtst bij de werkelijke entiteit staat. En wanneer we zo alle vormen hebben geëlimineerd en geanalyseerd tot de fundamentele entiteiten van de kosmos, zullen we ontdekken dat deze fundamentele entiteiten in werkelijkheid slechts twee zijn: wijzelf en de goden.

De goden van de Upanishad worden verondersteld een figuur te zijn voor de zintuigen, maar hoewel ze in de zintuigen handelen, zijn ze toch veel meer dan dat. Ze vertegenwoordigen de goddelijke de goddelijke kracht in zijn grote en fundamentele kosmische werkingen, of het nu in de mens, in het denkvermogen, in het leven of in de materie in het algemeen is; het zijn niet de werkingen zelf, maar iets van het Goddelijke dat essentieel is voor hun werking en de directe bezitter en oorzaak ervan. Zoals we uit andere Upanishads zien, zijn het positieve zelf-representaties van het Brahman dat leidt tot goedheid, vreugde, licht, liefde en onsterfelijkheid, in tegenstelling tot alles dat een duistere ontkenning van deze dingen is. En het is noodzakelijkerwijs in het denkvermogen, het leven, de zintuigen en de spraak van de mens dat de strijd hier zijn hoogtepunt bereikt en zijn volle betekenis benadert. De goden proberen hen naar het goede en licht te leiden; de Titanen, zonen van de duisternis, proberen hen te doorboren met onwetendheid en kwaad.⁶⁶ Achter de goden bevindt zich het Meesterbewustzijn waarvan zij de positieve kosmische zelf-representaties zijn.

De andere entiteit die het Brahman in de kosmos vertegenwoordigt, is het zelf van het levende en denkende wezen, de mens. Dit zelf is ook geen uiterlijk masker; het is geen vorm van het denkvermogen, geen vorm van het leven en geen vorm van het lichaam. Het is iets dat deze ondersteunt en mogelijk maakt, iets dat, net als de goden, positief kan zeggen: "Ik ben" en niet alleen "Ik lijk". We moeten deze twee entiteiten dan onderzoeken en zien wat ze zijn in relatie tot elkaar en tot Brahman; of, zoals de Upanishad het stelt: "Dat wat jij bent, dat wat in de goden is, *dit* is wat jouw denkvermogen moet onderscheiden." Maar wat is dan van Brahman ikzelf? En wat is van Brahman in de goden? Het antwoord is duidelijk. Ik ben een representatie in de kosmos, maar voor alle doeleinden van de kosmos een werkelijke representatie van het Zelf; en de goden zijn een representatie in de kosmos – een werkelijke representatie, want zonder hen zou de kosmos niet kunnen voortbestaan – van de Heer. Het ene opperste Zelf is de essentie van al deze individuele bestaansvormen; de ene opperste Heer is de Godheid in de goden.

Het Zelf en de Heer zijn één Brahman, die we kunnen realiseren door ons zelf en door dat wat essentieel is in de kosmische beweging. Zoals ons zelf ons denkvermogen, ons lichaam, ons leven en onze zintuigen vormt, zo vormt het Zelf alle denkvermogen, ons lichaam, ons leven en onze zintuigen; het is de oorsprong en essentie van de dingen. Zoals de goden, ondersteund door ons zelf, de kosmos van ons individuele wezen, de werking van ons denkvermogen, onze zintuigen en ons leven besturen, zo bestuurt de Heer als het Mentale van het denkvermogen, Zintuig van het zintuig, Leven van het

⁶⁶ *Chhandogya en Brihadaranyaka Upanishads*

leven, en ondersteunt Zijn actieve goddelijkheid door Zijn stille essentiële zelf-wezen, de gehele kosmos en alle vormen van zijn. Zoals we achter de vormen van de kosmos zijn gegaan naar dat wat essentieel is in hun wezen en beweging en ons zelf en de goden hebben gevonden, zo moeten we achter ons zelf en de goden gaan en het ene allerhoogste Zelf en de ene opperste Godheid vinden. Dan kunnen we zeggen: "Ik denk dat ik het weet."

Maar we moeten onze bewering meteen nuanceren. Ik denk niet dat ik perfect weet, want dat is onmogelijk met de middelen van onze kennis. Ik denk geen moment dat ik het Onkenbare ken, dat dat in de vormen kan worden gegoten waardoor ik tot het Zelf en de Heer moet komen; maar tegelijkertijd ben ik niet langer onwetend, ik ken het Brahman op de enige manier waarop ik Hem kan kennen, in Zijn zelf-openbaring aan mij in termen die niet buiten het bereik van mijn psychologie liggen, gemanifesteerd als het Zelf en de Heer. Het mysterie van het bestaan wordt onthuld op een manier die mijn wezen volkomen bevredigt, omdat het mij in staat stelt het allereerst te begrijpen door middel van deze figuren, voor zover ik het kan begrijpen, en ten tweede om erin te treden, erin te leven, één te zijn in wet en wezen met en zelfs mezelf te laten opgaan in de Brahman.

Als we ons inbeelden dat we het Brahman met ons verstand hebben gegrepen en in die illusie onze kennis van Hem vastleggen in de termen die onze mentaliteit heeft gevonden, dan is onze kennis geen kennis; het is de geringe kennis die tot leugen vervalt. Zo ook zij die Hem proberen vast te leggen in ons begrip van de fundamentele ideeën waarin we Hem onderscheiden door het denken dat uitstijgt boven de gewone mentale waarneming, hebben geen werkelijk onderscheidingsvermogen van het Brahman, aangezien zij bepaalde ideesymbolen voor de Werkelijkheid aanzien. Aan de andere kant, als we erkennen dat onze mentale waarnemingen slechts aanwijzingen zijn waarmee we boven de mentale waarneming kunnen uitstijgen, en als we deze fundamentele ideesymbolen en de ordening ervan die onze diepste gedachte creëert gebruiken om voorbij het symbool naar die realiteit te gaan, dan hebben we het denkvermogen en het hogere onderscheidingsvermogen terecht gebruikt voor hun hoogste doel. Het denkvermogen en het hogere onderscheidingsvermogen zijn tevreden met het Brahman, zelfs wanneer ze door Hem overtroffen worden.

Het denkvermogen kan slechts in een soort allerhoogste begrip de vorm, het beeld van het allerhoogste weerspiegelen en ervaren zoals Hij Zich aan onze mentaliteit openbaart. Door deze reflectie vinden we, weten we; het doel van kennis is bereikt, want we vinden onsterfelijkheid, we treden binnen in de wet, het zijn, de zaligheid van het Brahman-bewustzijn. Door zelf-realisatie van Brahman als ons zelf vinden we de kracht, de goddelijke energie die ons verheft boven de beperking, zwakte, duisternis, verdriet, alomtegenwoordige dood van ons sterfelijke bestaan; door de kennis van het ene Brahman in alle wezens en in alle verschillende bewegingen van de kosmos bereiken we voorbij deze dingen de oneindigheid, het almachtige wezen, het alwetende licht, de pure gelukzaligheid van dat goddelijke bestaan.

Deze grote prestatie moet hier in deze sterfelijke wereld, in dit beperkte lichaam, worden volbracht; want als we het doen, bereiken we ons ware bestaan en zijn we niet langer gebonden aan ons fenomenale worden. Maar als we het hier niet vinden, is het verlies en de ondergang groot; want we blijven voortdurend ondergedompeld in het fenomenale leven van denkvermogen en lichaam en stijgen er niet bovenuit naar het ware supramentale bestaan. En als we het hier missen, zal de dood het ons ook niet schenken bij onze overgang naar een andere en minder moeilijke wereld. Alleen zij die hun ontwaakte zelf en verlichte vermogens gebruiken om die Ene en Onsterfelijke in alle bestaansvormen te onderscheiden en te ontdekken, het alomvattende zelf, de alomtegenwoordige Heer, kunnen de werkelijke overgang maken die leven en dood overstijgt, kunnen deze sterfelijke status verlaten, kunnen verder gaan en opstijgen naar een wereld-overstijgende onsterfelijkheid.

Dit, en geen ander, is dan ook het middel dat men moet aangrijpen en het doel dat men moet bereiken. "Er is geen ander pad voor de grote reis." Het Zelf en de Heer zijn dat onbepaalbare, onkenbare, onuitsprekelijke Parabrahman en wanneer we juist datgene zoeken wat voor ons onbepaalbaar en onkenbaar is, vinden we toch altijd het Zelf en de Heer, zij het via een poging die niet de rechte en mogelijke weg is die bedoeld is voor de belichaamde ziel die hier haar ware bestaan probeert te bereiken.⁶⁷ Zij zijn de zelf-gemanifesteerde Werkelijkheid die zich zo voor de mens plaatst als het object van zijn hoogste aspiratie en de vervulling van al zijn activiteiten.

⁶⁷ *Gita*.

De Parabel van de Goden

Vanuit de bewering van de relatieve kenbaarheid van het onkenbare Brahman en de rechtvaardiging van de aspiratie van de ziel naar datgene wat buiten haar huidige vermogen en status ligt, wendt de Upanishad zich tot de vraag naar de middelen waarmee die hoogstaande aspiratie zich in relatie kan brengen met het object van haar zoektocht. Hoe kan de sluier worden doorbroken en kan het subjectieve bewustzijn van de mens het meester-bewustzijn van de Heer binnengaan? Welke brug overbruggt deze kloof? Kennis is reeds aangewezen als het allerhoogste middel dat ons ter beschikking staat, een kennis die begint met een soort reflectie van het ware bestaan in het ontwaakte mentale verstand. Maar het Mentale is een van de goden; het Licht erachter is inderdaad de grootste van de goden, Indra. Vervolgens een ontwaking van alle goden door hun grootste tot de essentie van wat zij zijn, de ene Godheid die zij vertegenwoordigen. Door de mentale ruimte die zich opent voor het Mentale van ons denkvermogen, zullen ook de zintuigen en de spraak zich openen voor de Zin van onze zintuigen en voor het Woord achter onze spraak en het leven voor het Leven van ons leven. De Upanishad ontwikkelt dit gevolg van zijn centrale suggestie verder door middel van een treffende parabel of verdediging.

De goden, de machten die het Goede, het Licht, de Vreugde en Schoonheid, de Kracht en Meesterschap bevestigen, hebben de overwinning behaald in hun eeuwige strijd met de machten die het ontkennen. Het is Brahman die achter de goden heeft gestaan en voor hen heeft overwonnen; de Meester van alles die alles leidt, heeft Zijn beslissende wil in de weegschaal geworpen, zijn verduisterde kinderen neergehaald en de kinderen van het Licht verheven. In deze overwinning van de Meester van alles zijn de goden zich bewust van een machtige ontwikkeling van zichzelf, een schitterende bloei van hun grootheid in de mens, hun vreugde, hun licht, hun glorie, hun macht en genot. Maar hun visie is nog verzegeld aan hun eigen diepere waarheid; zij kennen zichzelf, zij kennen het Eeuwige niet; zij kennen de godheden, zij kennen God niet. Daarom zien zij de overwinning als de hunne, de grootheid als de hunne. Deze weelderige bloei van de goden en de verheffing van hun grootsheid en licht is de vooruitgang van de mens naar zijn gewone ideaal van een volkomen verlichte geestestoestand, een sterke en gezonde vitaliteit, een goed geordend lichaam en zintuigen, een harmonieus, rijk, actief en gelukkig leven, het Hellenistische ideaal dat de moderne wereld beschouwt als onze ultieme potentie. Wanneer een dergelijke bloei plaatsvindt, hetzij in het individu of in de soort, worden de goden in de mens stralend, sterk en gelukkig; ze voelen dat ze de wereld hebben veroverd en gaan over tot het verdelen ervan onder elkaar en genieten ervan.

Maar dat is niet de volledige bedoeling van Brahman in het universum of in het schepsel. De grootsheid van de goden is Zijn eigen overwinning en grootsheid, maar het is slechts gegeven opdat de mens dichterbij het punt kan komen waarop zijn vermogens sterk genoeg zullen zijn om zichzelf te

overstijgen en het Transcendente te realiseren. Daarom openbaart Brahman Zichzelf voor de verheven goden in hun welgeordende wereld en stelt Hij hen door Zijn stilte de hartverscheurende, de wereldschokkende vraag: "Als jullie alles zijn, wat ben ik dan? Want zie, ik ben en ik ben hier." Hoewel Hij zich manifesteert, onthult Hij Zichzelf niet, maar wordt Hij door hen gezien en gevoeld als een vage en overweldigende aanwezigheid, de Yaksha, de Daemon, de Geest, de onbekende Macht, het Verschrikkelijke, voorbij goed en kwaad, voor wie goed en kwaad instrumenten zijn tot Zijn uiteindelijke zelf-expressie. Dan ontstaat er alarm en verwarring in de goddelijke vergadering; zij voelen een eis en een dreiging; aan de kant van het kwaad de mogelijkheid van monsterlijke en afschuwelijke krachten, nog onbekend en onbeheerst, die de mooie wereld die zij hebben opgebouwd kunnen verwoesten, de schitterende harmonie van het intellect, het esthetische denkvermogen, de morele aard, de vitale verlangens, het lichaam en de zintuigen die zij met zoveel moeite hebben opgebouwd, kunnen ontwrichten en verbrijzelen; aan de kant van het goede de eis van onbekende dingen die boven dit alles uitstijgen en daarom eveneens een bedreiging vormen, aangezien het weinige dat gerealiseerd is niet opgewassen is tegen het vele dat niet gerealiseerd is, het immense, het oneindige dat tegen de fragiele muren drukt die wij hebben opgetrokken, niet kan buitensluiten. om ons beperkte bestaan en plezier te definiëren en te beschermen. Brahman presenteert zich aan hen als het Onbekende; de goden wisten niet wat deze Daemon was.

Daarom ontstaat Agni eerst op hun bevel om zijn aard, grenzen en identiteit te ontdekken. De goden van de Upanishad verschillen in één allerbelangrijkste opzicht van de goden van de Rig-veda; want de laatsten zijn niet alleen machten van het Ene, maar zijn zich bewust van hun bron en ware identiteit; zij kennen het Brahman, zij verblijven in de opperste Godheid, hun oorsprong, thuis en eigen bestaansvlak is de bovenbewuste Waarheid. Het is waar dat zij zich in de mens manifesteren in de vorm van menselijke vermogens en de verschijning van menselijke beperkingen aannemen, zich manifesteren in de lagere kosmos en de vorm aannemen van zijn kosmische werkingen; maar dit is slechts hun mindere en lagere beweging en daarbuiten zijn zij voor altijd het Ene, het Transcendente en Wonderbaarlijke, de Meester van Kracht en Genot en Kennis en Zijn. Maar in de In de Upanishads is het idee van Brahman gegroeid en heeft het de goden van hun hoge positie verdreven, zodat ze slechts in hun lagere menselijke en kosmische functies verschijnen. Veel van hun andere Vedische aspecten behouden ze. Hier vertegenwoordigen de drie goden Indra, Vayu en Agni het kosmische Goddelijke op elk van zijn drie vlakken: Indra op het mentale, Vayu op het vitale en Agni op het materiële. In die volgorde benaderen ze dus, beginnend bij het materiële, het Brahman.

Agni is de hitte en vlam van de bewustzijnskracht in de Materie die het universum heeft opgebouwd; hij is het die leven en denkvermogen mogelijk heeft gemaakt en ze heeft ontwikkeld in het materiële universum, waar hij de grootste godheid is. Hij is met name de primaire aanjager van spraak, waarvan Vayu het medium is en Indra de heer. Deze hitte van bewustzijnskracht in de Materie is Agni Jataveda's, de kenner van alle geboorten: van alle geboren dingen, van elk kosmisch fenomeen kent hij de

wet. Het proces, de grens, de relatie. Als het dan een machtige Geboorte van de kosmos is die voor hen staat, een nieuwe onbepaalde die zich heeft ontwikkeld in de kosmische strijd en het kosmische proces, wie zal hem dan kennen, zijn grenzen, kracht en mogelijkheden bepalen, zo niet Agni Jatavedas?

Vol vertrouwen snelt hij naar het object van zijn zoektocht en wordt geconfronteerd met de uitdaging: "Wie ben jij? Wat is de kracht in jou?" Zijn naam is Agni Jatavedas, de Kracht die aan de basis ligt van alle geboorte en processen in het materiële universum en die hun werking omvat en kent. De kracht in hem is dat hij, als de vlam van Tijd en Dood, alles wat aldus geboren wordt, kan verslinden. Alle dingen zijn zijn voedsel, dat hij assimileert en omzet in materie van nieuwe geboorte en vorming. Maar deze allesverslinder kan met al zijn kracht geen fragiel grassprietje verslinden zolang het de kracht van het Eeuwige in zich draagt. Agni is gedwongen terug te keren, zonder het ontdekt te hebben. Eén ding staat vast: deze demon is geen Geboorte van de materiële kosmos, geen vergankelijk iets dat onderworpen is aan de vlam en adem van de Tijd; hij is te groot voor Agni.

Een andere god staat op om te helpen. Het is Vayu Matarishwan, het grote Levensprincipe, hij die beweegt, ademt en zich oneindig uitbreidt in het moederelement. Alle dingen in het universum zijn de beweging van dit machtige Leven; het is hij die Agni heeft gebracht en hem in het geheim in al het bestaan heeft geplaatst; voor hem zijn de werelden opgebouwd, zodat het Leven erin kan bewegen, zodat het kan handelen, zodat het kan uitbundig feesten en genieten. Als deze Daemon geen geboorte van Materie is, maar een of andere kolossale Levenskracht die actief is, hetzij in de diepten of op de hoogten van het zijn, wie zal het dan kennen, wie zal het grijpen in zijn universele expansie, zo niet Vayu Matarishwan?

Er is dezelfde zelfverzekerde opmars naar het object, dezelfde geduchte uitdaging: "Wie ben jij? Wat is de kracht in jou?" Dit is Vayu Matarishwan en de kracht in hem is dat hij, het Leven, alle dingen in zijn pas en groei kan nemen en ze kan grijpen voor zijn meesterschap en genot. Maar zelfs de meest fragiele kleinigheid kan hij niet grijpen en beheersen zolang die beschermd is tegen hem door het schild van de Almachtige. Vayu keert ook terug, zonder het ontdekt te hebben. Slechts één ding staat vast: dit is geen vorm of kracht van kosmisch Leven die opereert binnen de grenzen van de allesomvattende vitale impuls; het is te groot voor Vayu.

Vervolgens verschijnt Indra, de Machtige, de Rijke. Indra is de kracht van het Mentale; de zintuigen die het Leven gebruikt voor genot, zijn handelingen van Indra die hij uitvoert voor kennis, en alle dingen die Agni heeft opgebouwd, ondersteunt en vernietigt in het universum, zijn Indra's domein en het onderwerp van zijn functioneren. Als dit onbekende Bestaan dan iets is dat de zintuigen kunnen bevatten, of als het iets is dat het denkvermogen kan voorstellen, zal Indra het kennen en het deel maken van zijn rijke bezittingen. Maar het is niets dat de zintuigen kunnen bevatten of het denkvermogen kan voorstellen, want zodra Indra het nadert, verdwijnt het. Het denkvermogen kan zich slechts voorstellen wat beperkt is door tijd en

ruimte, en deze Brahman is dat wat, zoals de Rigveda zegt, noch vandaag noch morgen is en hoewel het beweegt en benaderd kan worden in het bewuste wezen van alle bewuste bestaansvormen, verdwijnt het uit het zicht van het denkvermogen wanneer dit het probeert te benaderen en in zichzelf te bestuderen. Het alomtegenwoordige kan niet door de zintuigen worden gegrepen, het alwetende kan niet door het denkvermogen worden gekend.

Maar Indra keert niet terug van zijn zoektocht zoals Agni en Vayu; hij vervolgt zijn weg door de hoogste ether van de zuivere geestesgesteldheid en daar nadert hij de Vrouw, de veelstralende, Uma Haimavati; van haar leert hij dat deze Daemon de Brahman is door wie alleen de goden van denkvermogen, leven en lichaam zichzelf overwinnen en bevestigen, en in wie alleen zij groot zijn. Uma is de opperste Natuur waaruit de gehele kosmische actie voortkomt; Zij is de zuivere top en hoogste kracht van het Ene dat hier in vele vormen schittert. Vanuit deze opperste Natuur, die ook het opperste Bewustzijn is, moeten de goden hun eigen waarheid leren; zij moeten voortgaan door deze in zichzelf te weerspiegelen in plaats van zich te beperken tot hun eigen lagere beweging. Want zij bezit de kennis en het bewustzijn van het Ene, terwijl de lagere natuur van het denkvermogen, leven en lichaam slechts het vele kan aanschouwen. Hoewel Indra, Vayu en Agni daarom de grootste van de goden zijn, de eersten die het bestaan van het Brahman leren kennen, de anderen die het naderen en de aanraking ervan voelen, is het alleen door in contact te treden met het allerhoogste bewustzijn en de natuur ervan te weerspiegelen en door het elimineren van het vitale, mentale en fysieke egoïsme, zodat hun hele functie erin bestaat het Ene en Allerhoogste te weerspiegelen, dat Brahman door de goden in ons gekend en bezeten kan worden. De bewuste kracht die ons belichaamde leven ondersteunt, moet eenvoudig en puur een weerspiegeling worden van dat allerhoogste Bewustzijn en die allerhoogste Kracht, waarvan de hoogste gewone werking slechts een schemerfiguur is; het Leven moet een passieve krachtige weerspiegeling en zuiver beeld worden van dat opperste Leven, dat groter is dan al onze uiterste actuele en potentiële vitaliteit; het Mentale moet zich neerleggen bij het feit dat Hij niet meer is dan een getrouwe spiegel van het beeld van het bovenbewuste Bestaan. Door deze bewuste overgave van denkvermogen, leven en zintuigen aan de Meester van onze zintuigen, leven en denkvermogen, die alleen hun werking werkelijk beheerst, door het kosmische bestaan te transformeren tot een passieve weerspiegeling van het eeuwige wezen en een getrouwe voortbrenger van de aard van het Eeuwige, mogen we hopen te kennen en door kennis op te stijgen tot dat wat voor ons bovenbewust is; we zullen de Stilte binnengaan die meester is van een eeuwige, oneindige, vrije en volkomen zalige activiteit.

De Transfiguratie van het Zelf en de Goden

De middelen voor de kennis van Brahman zijn, zoals we hebben gezien, terug te keren achter de vormen van het universum naar dat wat essentieel is in de kosmos, — en dat wat essentieel is, is tweeledig: de goden in de Natuur en het zelf in het individu, — en vervolgens achter deze terug te keren naar het Verdere dat zij vertegenwoordigen. De praktische relatie van de goden tot Brahman in dit proces van goddelijke kennis is reeds vastgesteld. De kosmische functies waardoor de goden handelen, denkvermogen, leven, spraak, zintuigen, lichaam, moeten zich bewust worden van iets dat hen overstijgt, dat hen beheerst, waardoor zij zijn en bewegen, door wiens kracht zij evolueren, zich vergroten en tot macht, vreugde en vermogen komen; daartoe moeten zij zich afwenden van hun gewone handelingen; deze verlaten, het valse idee van onafhankelijk handelen en zelf-ordering, dat een egoïsme van denkvermogen, leven en zintuigen is, verlaten, en zij moeten bewust passief worden ten opzichte van de macht, het licht en de vreugde van iets dat boven hen staat. Wat er dan gebeurt, is dat dit goddelijke Onnoembare Zichzelf openlijk weerspiegelt in de goden. Zijn licht neemt bezit van het denkende verstand, Zijn kracht en levensvreugde van het leven, Zijn licht en extase van het emotionele verstand en de zintuigen. Iets van het verheven beeld van Brahman daalt neer op de wereldnatuur en verandert deze in goddelijke natuur.

Dit alles gebeurt niet door een plotseling wonder. Het komt in flitsen, openbaringen, plotselinge aanrakingen en glimpen; er is als een sprong van de bliksem van openbaring die even uit de hemel opvlamt en dan terugkeert naar zijn geheime bron; als het optillen van het ooglid van een innerlijke visie en het weer laten vallen, omdat het oog niet lang en vastberaden naar het volmaakte licht kan kijken. De herhaling van deze aanrakingen en bezoeken vanuit het Verdere fixeert de goden in hun opwaartse blik en verwachting, constante herhaling fixeert hen in een constante passiviteit; niet langer uitwijkend om de vormen van het universum te grijpen, zullen denkvermogen, leven en zintuigen steeds meer gefixeerd raken in het geheugen, in het begrip, in de vreugde van de aanraking en visie van die transcendente glorie die zij nu hebben besloten tot hun enige doel te maken; alleen daarop zullen zij leren reageren en niet op de aanrakingen van uiterlijke dingen. De stilte die over hen is neergedaald en die nu hun fundament en status is, zal hun kennis worden van de eeuwige stilte die Brahman is; de reactie van hun functioneren op een bovenaards licht, kracht en vreugde zal hun kennis worden van de eeuwige activiteit die Brahman is. Andere status, andere reactie en activiteit zullen zij niet kennen. Het denkvermogen zal niets anders kennen dan Brahman, aan niets anders denken dan Brahman, het Leven zal zich richten op, omarmen, genieten van niets anders dan Brahman, het oog zal zien, het oor zal horen, de andere zintuigen zullen niets anders dan Brahman waarnemen.

Maar is een volledige vergetelheid van het externe dan het doel? Moeten het denkvermogen en de zintuigen zich naar binnen terugtrekken en

in een eindeloze trance vervallen en het leven voor altijd tot stilstand komen? Dit is mogelijk, als de ziel dat wil, maar het is niet onvermijdelijk en onmisbaar. Het Mentale is kosmisch, één in het hele universum; zo ook het Leven en de Zintuigen, zo ook de Materie van het lichaam; en wanneer zij alleen bestaan in en voor Brahman, zullen zij dit niet alleen weten, maar ook waarnemen, voelen en leven in die universele eenheid. Daarom, tot wat zij zich ook wenden wat voor het individuele gevoel, het denkvermogen en het leven nu extern lijkt aan hen, ook daar zullen zij niet de loutere vorm van de dingen kennen, eraan denken, voelen, omarmen en ervan genieten, maar altijd en alleen het Brahman. Bovendien zal het externe voor hen ophouden te bestaan, omdat niets extern zal zijn dan alle dingen intern voor ons, zelfs de hele wereld en alles wat erin is. Want de grens van het ego, de muur van individualiteit, zal breken; het individuele Mentale zal zichzelf niet langer als individu kennen, hij zal zich alleen nog bewust zijn van het universele Mentale, één overal, waarin individuen slechts knopen zijn van de ene mentaliteit; zo zal het individuele leven zijn gevoel van afzondering verliezen en alleen nog leven in en als het ene leven waarin alle individuen eenvoudigweg wervelingen zijn van de ondeelbare stroom van pranische activiteit; het lichaam zelf en de zintuigen zullen zich niet langer bewust zijn van een afgescheiden bestaan, maar het werkelijke lichaam dat de mens fysiek zal ervaren, zal de hele aarde en het hele universum en de hele ondeelbare vorm van dingen zijn, waar die ook bestaan. Ook de zintuigen zullen zich tot dit principe van gewaarwording bekeren, zodat zelfs in wat wij het uiterlijke noemen, het oog in elke aanblik alleen Brahman zal zien, het oor alleen in elk geluid Brahman zal horen, het innerlijke en uiterlijke lichaam alleen in elke aanraking Brahman zal voelen en de aanraking zelf als innerlijk in het grotere lichaam. De ziel, wiens goden aldus tot deze opperste wet en religie zijn bekeerd, zal in de kosmos zelf en in al zijn veelheid de waarheid van de Ene beseffen, naast wie er geen ander of tweede is. Bovendien zal het, één wordend met het vormloze en oneindige, het universum zelf overstijgen en alle werelden niet als extern, zelfs niet als evenredig met zichzelf, maar als binnenin zichzelf zien.

En in feite zal het in de hogere realisatie niet het Mentale, de Geest, het Leven, de Zintuigen zijn waarvan zelfs het denkvermogen, het leven en de zintuigen zelf zich oorspronkelijk bewust zullen zijn, maar veeleer datgene wat hen constitueert. Door dit proces van voortdurend bezoek en goddelijke aanraking en invloed zal het Mentale van het denkvermogen, dat wil zeggen, de superbewuste Kennis bezitnemen van het mentale begrip en al zijn visie en denken beginnen om te zetten in lichtgevende materie en vibratie van licht van het Supramentale. Zo zal ook het zintuig veranderd worden door de bezoeken van het Zintuig achter het zintuig en zal het hele zintuiglijke beeld van het universum zelf veranderd worden, zodat het vitale, mentale en supramentale zichtbaar zullen worden voor de zintuigen, met het fysieke slechts als hun laatste, buitenste en kleinste resultaat. Zo zal ook het Leven een superleven worden, een bewuste beweging van de oneindige Bewustzijnskracht; het zal onpersoonlijk zijn, onbegrensd door specifieke handelingen en genot, niet gebonden aan de gevolgen ervan, niet verstoord door dualiteiten of de aanraking van zonde en lijden, groots, grenzeloos,

onsterfelijk. De materiële wereld zelf zal voor deze goden een beeld worden van het oneindige, stralende en zalige Superbewuste.

Dit zal de transfiguratie van de goden zijn, maar hoe zit het met het zelf? Want we hebben gezien dat er twee fundamentele entiteiten zijn, de goden en het zelf en het zelf in ons is groter dan de kosmische Machten, zijn goddelijke bestemming is van vitaal belang voor onze volmaaktheid en zelf-vervulling dan welke transfiguratie van deze mindere godheden dan ook. Daarom moeten niet alleen de goden hun ene Godheid vinden en zich daarin oplossen; dat wil zeggen, niet alleen moeten de kosmische principes die in ons werkzaam zijn zich oplossen in de werking van het Ene, het Principe van alle principes, zodat zij ondanks alle verschillende differentiatie slechts één verenigd bestaan en één enkele werking van Dat zullen worden, maar ook, en met een fundamenteelere noodzaak, moet het zelf in ons dat de werking van de goden ondersteunt, het ene Zelf van alle individuele bestaansvormen vinden en daarin binnengaan, de ondeelbare Geest voor wie alle zielen niets meer zijn dan donkere of lichtende centra van zijn bewustzijn.

Dit zal het zelf van de mens, aangezien het de essentie van een mentaal wezen is, doen door middel van het denkvermogen. Bij de goden wordt de transfiguratie bewerkstelligd door het Superbewuste zelf dat hun wezen bezoekt en hun blik opent met zijn flitsen totdat het hen heeft getransformeerd; maar het denkvermogen is in staat tot een andere handeling die slechts schijnbaar een beweging van het denkvermogen is, maar in werkelijkheid de beweging van het zelf naar zijn eigen werkelijkheid. Het denkvermogen lijkt naar Dat te gaan, om het te bereiken; het wordt uit zichzelf verheven tot iets daarbuiten en, hoewel het terugvalt, herinnert de wil tot kennis in het mentale denken zich voortdurend en uiteindelijk onophoudelijk datgene waarin het is binnengetreden. Hierop grijpt het Zelf via het denkvermogen en verblijft er herhaaldelijk in en zo wordt het er uiteindelijk in opgenomen en kan het zich uiteindelijk veilig vestigen in die transcendentie. Het overstijgt het denkvermogen, het overstijgt zijn eigen mentale individualisering van het zijn, dat wat het nu als zichzelf kent; het stijgt op en neemt zijn fundament in het Zelf van alles en in de status van zelf-vreugdevolle oneindigheid die de hoogste manifestatie van het Zelf is. Dit is de transcendente onsterfelijkheid, dit is het spirituele bestaan dat de Upanishads verklaren als het doel van de mens en waardoor we de sterfelijke staat verlaten en de hemel van de Geest betreden.

Wat gebeurt er dan met de goden en de kosmos en alles wat de Heer in Zijn wezen ontwikkelt? Verdwijnt dat niet allemaal? Is de transfiguratie van de goden niet slechts een secundaire staat waardoor we naar die culminatie toe bewegen en die van ons wegvalt zodra we die bereiken? En verdwijnt met het verdwijnen van de goden en de kosmos ook de Heer het Meester-Bewustzijn niet, zodat er niets overblijft dan het ene zuivere onbepaalde Bestaan, zelf-vol in een eeuwige inactiviteit en niet-schepping? Dat was de conclusie van de latere Vedanta in haar extreme monistische vorm en dat was de betekenis die het probeerde te geven aan alle Upanishads; maar het moet erkend worden dat er in de taal van de Isha Upanishad of de Kena Upanishad absoluut niets te vinden is, zelfs geen greintje of nuance die

ernaar verwijst. Als we het daar willen vinden, moeten we het er met geweld inbrengen; want de gebruikte taal ondersteunt eerder de conclusie van andere Vedantische systemen, die het doel beschouwden als de eeuwige vreugde van de ziel in een Brahmaloka of wereld van Brahman, waarin zij één is met het oneindige bestaan en toch in zekere zin nog steeds een ziel is die kan genieten van differentiatie in de eenheid.

In het volgende vers vinden we de culminatie van de leer van de Upanishad, het resultaat van de grote transcendentie die daarin is uiteengezet en vervolgens de beschrijving van de onsterfelijkheid die de zielen van kennis bereiken wanneer zij de sterfelijke status overstijgen. Het verklaart dat Brahman van nature "Die Heerlijkheid" is, Tadvanam. "Vana" is het Vedische woord voor heerlijkheid of verrukkelijk, en "Tadvanam" betekent daarom de transcendente heerlijkheid, de alomvattende zaligheid Ananda waarover de Taittiriya Upanishad spreekt als het hoogste Brahman waaruit alle bestaansvormen worden geboren, waardoor alle bestaansvormen leven en zich vermeerderen en waarin alle bestaansvormen terechtkomen bij hun overgang van dood en wedergeboorte. Het is als deze transcendente heerlijkheid dat het Brahman moet worden aanbeden en gezocht. Het is deze zaligheid die wordt bedoeld met de onsterfelijkheid van de Upanishads. En wat zal het resultaat zijn van het kennen en bezitten van Brahman als de allerhoogste Ananda? Het is dat het verlangen van alle schepselen zich richt op de kenner en bezitter van het Brahman. Met andere woorden, hij wordt een centrum van de goddelijke Heerlijkheid die het over de hele wereld uitstraalt en alles ernaartoe trekt als naar een bron van vreugde, liefde en zelf-vervulling in het universum.

Dit is het hoogtepunt van de leer van de Upanishad; er was een vraag naar de geheime leer die de ultieme waarheid onthult, naar de "Upanishad", en als antwoord daarop is deze leer gegeven. Het is verkondigd, de Upanishad van Brahman, de verborgen ultieme waarheid van het allerhoogste Bestaan; het begon met de zoektocht naar de Heer, Meester van denkvermogen, leven, spraak en zintuigen, in wie het absolute van het denkvermogen, het absolute van het leven, het absolute van spraak en zintuigen het vinden van Hem is als de transcendente Zaligheid en de verheffing van de ziel die Hem vindt en bezit tot een levend centrum van die Heerlijkheid waarnaar alle schepsels in het universum zich zullen wenden als naar een bron van extase. ***

De Upanishad eindigt met twee verzen die het hele werk lijken te overzien en te karakteriseren, zoals de oude geschriften dat deden toen ze hun einde naderden. Deze Upanishad, of evangelie van de diepste Waarheid der dingen, is, zo wordt gezegd, gebaseerd op de beoefening van zelf-beheersing, handelen en het onderwerpen van het zintuiglijke leven aan de kracht van de Geest. Met andere woorden, leven en werken moeten worden gebruikt als middel om uit de staat van onderwerping die eigen is aan de ziel in de onwetendheid te komen, in een staat van beheersing die haar dichter brengt bij de absolute zelf-beheersing en al-beheersing van de allerhoogste Ziel, zetelend in de kennis. De Veda's, dat wil zeggen de uitspraken van de geïnspireerde zieners en de waarheden die zij verkondigen, worden

beschreven als alle ledematen van de Upanishad; met andere woorden, alle convergente lijnen en aspecten, alle noodzakelijke elementen van deze grote beoefening, deze diepgaande psychologische zelf-training en spirituele aspiratie worden uiteengezet in deze grote geschriften, kanalen van allerhoogste kennis en indicatoren van een opperste discipline. Waarheid is haar thuis; en deze Waarheid is niet louter intellectuele waarheid, — want dat is niet de betekenis van het woord in de Vedische geschriften, — maar de ultieme menselijke staat van waar zijn, waar bewustzijn, juiste kennis, juiste werken, juiste vreugde van het bestaan, alles dat in feite tegengesteld is aan de valsheid van egoïsme en onwetendheid. Het is door deze middelen, door werken en zelf-discipline te gebruiken voor zelf-beheersing en voor het genereren van spirituele energie, door de kennis in al haar facetten te doorgronden en het hoge voorbeeld van de grote Vedische zieners te herhalen en door in de Waarheid te leven, dat men in staat wordt gesteld tot de grote opstijging die de Upanishad ons opent.

Het doel van de opstijging is de wereld van het ware en immense bestaan waarover de Veda spreekt als de Waarheid, het uiteindelijke doel en thuis van de mens. Het wordt hier beschreven als de grotere oneindige hemelse wereld (Swargaloka, Swarloka van de Veda), die niet de kleinere Swarga van de Purana's of de kleinere Brahmaloeka van de Mundaka Upanishad is, de wereld van de zonnestralen waartoe de ziel door werken van deugd en vroomheid arriveert, maar waarvan zij afdaalt door uitputting van hun verdienste; het is de hogere Swarga of Brahman-wereld van de Katha, die voorbij de duale symbolen van geboorte en dood ligt, de hogere Brahman-werelden van de Mundaka, die de ziel binnentreedt door kennis en verzaking. Het is daarom een staat die niet behoort tot de onwetendheid, maar tot de kennis. Het is in feite het oneindige bestaan en de zaligheid van de ziel in het zijn van het al-zalige bestaan; het is ook de hogere status, het licht van het Mentale voorbij het denkvermogen, de vreugde en eeuwige beheersing van het Leven voorbij het leven, de rijkdom van de Zintuigen voorbij de zintuigen. En de ziel vindt daarin niet alleen haar eigen grootsheid, maar vindt en bezit ook de oneindigheid van het Ene en heeft een stevig fundament in die onsterfelijke staat, omdat daar een allerhoogste Stilte en eeuwige Vrede de veilige basis vormen van eeuwige Kennis en absolute Vreugde.

Een Laatste Woord

We hebben nu onze bespreking van deze Upanishad voltooid; we hebben de betekenis van de opeenvolgende uitspraken nauwkeurig bestudeerd en ernaar gestreefd de betekenis van de krachtige frasen waarin het ons de belangrijkste aanwijzingen geeft voor datgene wat nooit volledig door menselijke taal kan worden uitgedrukt, zo precies mogelijk aan het intellect uit te leggen. We hebben een idee van wat het bedoelt met dat Brahman, met het Mentale van het denkvermogen, het Leven van het leven, het Zintuig van het zintuig, de Spraak van de spraak, met de tegenstelling tussen onszelf en de goden, met het Onkenbare dat toch niet volledig onkenbaar voor ons is, met de transcendentie van de sterfelijke staat en de verovering van de onsterfelijkheid.

Fundamenteel berust de leer op de bewering van drie bestaansvormen: de menselijke en sterfelijke, het Brahman-bewustzijn dat het absolute van onze relativiteiten is, en het opperst Absolute dat onkenbaar is. De eerste is in zekere zin een valse status van misrepresentatie, omdat het een voortdurende periode van schijnbare tegenstellingen en evenwichten is, terwijl de waarheid van dingen een geheime eenheid is; we hebben hier een helder of positief figuur en een donkere of negatieve figuur, en beide zijn figuren, geen van beide de Waarheid; toch leven we daar nu in en moeten we daardoor naar het Verdere gaan. De tweede is de Heer van al deze duale actie, die daarboven staat; Hij is de waarheid van Brahman en geenszins een leugen of misrepresentatie, maar de waarheid ervan zoals die door ons is bereikt in ons eeuwige supramentale wezen; in Hem bevinden zich de absolute waarden van alles wat we hier in gedeeltelijke figuren ervaren. Het Onkenbare ligt buiten ons bereik, want hoewel het dezelfde Werkelijkheid is, overstijgt het zelfs onze hoogste term van eeuwig zijn en ligt het voorbij Bestaan en Niet-bestaan; Het is daarom tot Brahman, de Heer die een relatie heeft met wat wij zijn, dat wij onze zoektocht moeten richten als wij willen bereiken wat eeuwig is, voorbij het tijdelijke.

Het bereiken van Brahman is onze ontsnapping aan de sterfelijke status en onze toegang tot onsterfelijkheid. Hiermee bedoelen wij niet het overleven van de dood, maar het vinden van ons ware zelf van eeuwig zijn en gelukzaligheid, voorbij de duale symbolen van geboorte en dood. Met onsterfelijkheid bedoelen wij het absolute leven van de ziel, in tegenstelling tot het vergankelijke en veranderlijke leven in het lichaam dat het aanneemt door geboorte, dood en wedergeboorte, en dat ook superieur is aan haar leven als louter mentaal wezen dat hulpeloos in de wereld verblijft, onderworpen aan de wet van dood en geboorte, of, althans door onwetendheid, onderworpen lijkt te zijn aan deze en andere wetten van de lagere Natuur. Het kennen en bezitten van haar ware aard, vrij, absoluut, meester van zichzelf en haar belichamingen, is het middel van de ziel tot transcendentie, en dit kennen en bezitten is het kennen en bezitten van het Brahman. Het is ook opstijgen uit de sterfelijke wereld naar de onsterfelijke wereld, uit de wereld van gebondenheid naar de wereld van grootsheid, uit de eindige wereld naar de

oneindige wereld. Het is opstijgen uit aardse vreugde en verdriet naar een transcendente Zaligheid.

Dit moet gebeuren door onze gehechtheid aan de vorm van de dingen in de sterfelijke wereld los te laten. We moeten de dood en dualiteiten ervan van ons afwerpen als we de eenheid en onsterfelijkheid willen bereiken. Hieruit volgt dat we moeten ophouden de goederen van deze wereld, of zelfs het recht, het licht en de schoonheid ervan, tot ons doel te maken; we moeten hieraan voorbijgaan naar een allerhoogste Goed, een transcendente Waarheid, Licht en Schoonheid waarin de tegenpolen van wat we kwaad noemen, verdwijnen. Maar toch, als we in deze wereld zijn, kunnen we haar alleen overstijgen door iets in deze wereld zelf; het is door haar figuren dat we het absolute moeten vinden. Daarom onderzoeken we ze en zien we dat er eerst deze vormen van denkvermogen, leven, spraak en zintuigen zijn, allemaal figuren en onvolmaakte suggesties, en daarachter de kosmische principes waardoor het Ene handelt. Het is naar deze kosmische principes dat we ons moeten richten en ze moeten afwenden van hun gewone doel en beweging in de wereld om hun eigen allerhoogste doel en absolute beweging te vinden in hun eigen ene Godheid, de Heer, het Brahman; ze moeten worden aangetrokken om de werking van het gewone denkvermogen te verlaten en de bovenbewuste Mentale te vinden, om de werking van gewone spraak en zintuigen te verlaten en het bovenmenselijke Zintuig en oorspronkelijke Woord te vinden, om de schijnbare werking van het aardse Leven te verlaten en het transcendente Leven te vinden.

Naast de goden is er ons zelf, de geest in ons die al deze handelingen van de goden ondersteunt. Ook onze geest moet zich afwenden van zijn absorptie in zijn zelfbeeld, zoals hij zichzelf betrokken ziet bij de beweging van het individuele leven, denkvermogen, lichaam en onderwerping daaraan, en moet zijn blik omhoog richten naar zijn eigen opperste Zelf, dat boven al deze beweging staat en er meester over is. Daarom moet het denkvermogen inderdaad passief worden ten opzichte van de goddelijke Mentale, het zintuig ten opzichte van het goddelijke Zintuig, het leven ten opzichte van het goddelijke Leven en door ontvankelijkheid voor voortdurende aanrakingen en bezoeken van het hoogste getransfigureerd worden tot een weerspiegeling van deze transcendenties; maar ook het individuele zelf moet door de opwaartse aspiratie van het denkvermogen, door verheffingen van zichzelf daarboven, door voortdurende zelf-ontplooiing van de allerhoogste Werkelijkheid waarin het gedurende deze goddelijke momenten heeft geleefd, uiteindelijk opstijgen in die Gelukzaligheid, Kracht en Licht.

Maar dit betekent niet noodzakelijkerwijs de onderdompeling in een volledig onbewust Wezen, eeuwig verzonken in Zijn eigen inactieve zelf-bestaan. Want het denkvermogen, zintuigen en het leven, die hun individuele vormen overstijgen, ontdekken dat zij slechts één centrum zijn van het enige Mentale, Leven, Vorm der dingen en daarom vinden zij Brahman ook daarin en niet alleen in een individuele transcendentie; zij brengen de visie van het superbewuste ook daarin neer en niet alleen in hun eigen individuele werking. Het denkvermogen van het individu ontsnapt aan zijn grenzen en wordt de ene universele mentale, zijn leven het ene universele leven, zijn lichamelijke

zintuigen de zintuigen van het hele universum en nog meer als zijn eigen ondeelbare Brahman-lichaam. Hij ervaart het universum in zichzelf en hij ervaart ook zijn zelf in alle bestaansvormen en weet dat het de ene is, de alomtegenwoordige, de enkelvoudige, veelvoudige, alles-bewonende Heer en Werkelijkheid. Zonder deze realisatie heeft hij niet voldaan aan de voorwaarden voor onsterfelijkheid. Daarom wordt gezegd dat wat de wijzen nastreven, het onderscheiden en zien is van Brahman in alle bestaansvormen; door die ontdekking, realisatie en het bezit van Hem overal en in alles bereiken zij hun onsterfelijke bestaan.

Hoewel de overwinning van de goden, dat wil zeggen de progressieve volmaking van denkvermogen, leven en lichaam in de positieve termen van goed, recht, vreugde, kennis en macht, wordt erkend als een overwinning van Brahman en de noodzaak van het gebruik van leven en menselijke werken in de wereld als middel tot voorbereiding en zelf-beheersing wordt erkend, wordt een uiteindelijke overgang naar de oneindige hemelse wereld of de status van het Brahman-bewustzijn als doel voorgehouden. En dit lijkt een afwijzing van het leven van de kosmos te impliceren. Welnu, mogen we ons dan afvragen, wij, de moderne mensheid, die ons steeds meer bewust zijn van de innerlijke waarschuwing van datgene wat ons geschapen heeft, of het nu de Natuur of God is, dat er een taak is voor het menselijk ras, een goddelijk doel in de schepping, dat de redding van de individuele ziel overstijgt, omdat het universele even reëel of zelfs reëler is dan het individuele, wij die steeds meer voelen, in de taal van de Koran, dat de Heer hemel en aarde niet voor de grap heeft geschapen, dat Brahman deze werelddroom niet in een moment van dwaling en waanzin is begonnen te dromen, — welnu, mogen we ons afvragen of dit evangelie van individuele redding wel de enige boodschap is van zelfs deze zuiverdere, vroegere, meer katholieke Vedanta. Zo ja, dan is Vedanta op zijn best een evangelie voor de heilige, de asceet, de monnik, de kluizenaar, maar het bevat geen boodschap die het groeiende bewustzijn van de wereld met vreugde kan aanvaarden als het woord waarop het wachtte. Want er is kennelijk iets essentieels dat het is ontgaan, een diepgaand woord over het raadsel van het bestaan waarvan het zijn ogen heeft afgewend of dat het niet kon of niet de moeite waard vond om op te lossen.

Nu is er zeker een toenemende nadruk in de Upanishads, die in de loop der tijd steeds sterker wordt en uiteindelijk uitmondt in een overmatige nadruk, op de verlossing van het individu, op zijn afwijzing van het lagere kosmische leven. Deze nadruk neemt toe naarmate de teksten ouder worden, zwelt later aan tot de afwijzing van al het kosmische leven, en dat wordt uiteindelijk in het latere Hindoeïsme bijna de enige dominante en allesomvattende kreet. Deze bestaat niet in de vroegere Vedische openbaring, waar individuele verlossing wordt beschouwd als een middel naar een grote kosmische overwinning, de uiteindelijke verovering van hemel en aarde door de bovenbewuste Waarheid en Gelukzaligheid, en zij die de overwinning in het verleden hebben behaald, de bewuste helpers zijn van hun nog strijdende nakomelingen. Als deze eerdere opmerking ontbreekt in de Upanishads, dan – want hoe groots deze geschriften ook zijn, stralend, diepgaand, subliem in hun ongeëvenaarde waarheid, schoonheid en kracht, toch is het alleen de onwetende ziel die zichzelf tot slaaf van een boek zal maken – dan moeten

we, bij het gebruik ervan als hulpmiddel voor kennis, dringend die eerdere ontbrekende opmerking terughalen, we moeten elders een oplossing zoeken voor het woord van het raadsel dat genegeerd is. De Upanishad is de enige van de bewaard gebleven geschriften die ons zonder sluier of beperking, met volheid en een nobele katholiciteit de waarheid van het Brahman geeft; de hulp ervan aan de mensheid is daarom onmisbaar. Alleen waar iets essentieels ontbreekt, moeten we verder kijken dan de Upanishads om het te zoeken, – zoals bijvoorbeeld wanneer we aan de nadruk op goddelijke kennis de onmisbare vurige nadruk van de latere leringen op goddelijke liefde en de grote nadruk van de Veda op goddelijke werken toevoegen.

Het Vedische evangelie van een allerhoogste overwinning in de hemel en op aarde voor het goddelijke in de mens, het Christelijke evangelie van een koninkrijk van God en een goddelijke stad op aarde, het Puranische idee van voortschrijdende Avatara's die eindigen in het koninkrijk van de volmaakte en het herstel van de Gouden Eeuw, bevatten niet alleen een diepe waarheid, maar zijn ook noodzakelijk voor het religieuze gevoel van de mensheid. Zonder dit zou de leer van de ijdelheid van het menselijk leven en van een hartstochtelijke levensstijl onhoudbaar zijn. Vluchten en verzaking kunnen alleen krachtig zijn in voorbijgaande tijdperken of anders bij de weinige sterke zielen in elk tijdperk die werkelijk hiertoe in staat zijn. De rest van de mensheid zal ofwel het geloof dat daarop gebaseerd is, verwerpen, ofwel het in de praktijk negeren terwijl het in leerstellingen wordt beleden, ofwel bezwijken onder het gewicht van haar eigen onmacht en het besef van de illusie van het leven of van de vloek van God over de wereld, zoals het middeleeuwse Christendom wegzakte in onwetendheid en obscurantisme, of later India in een stagnerende lethargie en de kleinzieligheid van een leven van doelloos egoïsme. De belofte voor het individu is goed, maar de belofte voor de mensheid is ook nodig. Onze Vader Hemel moet stralen van de hoop op verlossing, maar ook onze Moeder Aarde mag zich niet voor altijd vervloekt voelen.

Ooit was het nodig om zelfs uitsluitend te hameren op het idee van individuele verlossing, zodat het besef van een Verdere in de menselijke mentaliteit zou worden ingeprent. Net zoals ooit nodig was om te hameren op een hemel vol vreugde voor de deugdzamen en vromen, zodat de mens door die schitterende lokkerij zou worden aangetrokken tot de beoefening van religie en de onderdrukking van zijn ongebreidelde dierlijkheid. Maar zoals de verlokkingen van de aarde overwonnen moeten worden, zo moeten ook de verlokkingen van de hemel overwonnen worden. De lokker van een aangenaam Paradijs vol beloningen voor deugdzaamheid is door de mens verworpen; de Upanishads hebben het eeuwen geleden in India al geminacht en het is nu niet langer dominant in het denkvermogen van de mensen; de soortgelijke lokker in het populaire Christendom en de populaire Islam heeft geen betekenis meer voor het geweten van de moderne mensheid. De aantrekkingskracht van een bevrijding van geboorte en dood en het terugtrekken uit de kosmische arbeid moet ook worden verworpen, zoals het verworpen werd door het Mahayana-boeddhisme, dat mededogen en behulpzaamheid hoger achtte dan Nirvana. Zoals de deugden die we beoefenen moeten worden gedaan zonder de eis van aardse of hemelse

beloning, zo moet de verlossing die we zoeken puur innerlijk en onpersoonlijk zijn; het moet de bevrijding van egoïsme zijn, de vereniging met het Goddelijke, de realisatie van onze universaliteit en onze transcendentie, en geen enkele verlossing mag worden gewaardeerd die ons verwijderd van de liefde van God in zijn manifestatie en de hulp die we aan de wereld kunnen bieden. Zo nodig moet er voor een bepaalde tijd worden geleerd: "Beter deze hel met onze andere lijdende zelden dan een eenzame verlossing."

Gelukkig hoeven we niet zo ver te gaan en één kant van de waarheid te ontkennen om een andere te vestigen. De Upanishad zelf biedt een uitweg uit elke overdreven nadruk in zijn eigen verklaring van de waarheid. Want de mens die het allerhoogste Brahman kent en bezit als de transcendente Zaligheid, wordt een centrum van die vreugde waartoe al zijn medemensen zullen komen, een bron waaruit zij het goddelijke water kunnen putten. Hier ligt de aanwijzing die we nodig hebben. De verbinding met het universum wordt behouden om de ene reden die die verbinding ten volle rechtvaardigt; zij mag niet voortkomen uit het verlangen naar persoonlijk aards genot, zoals bij hen die nog gebonden zijn, maar om alle schepselen te helpen. Twee zijn dan de doelen van de hoog-reikende ziel: het bereiken van het Allerhoogste en voor altijd ten goede te zijn aan de hele wereld, — net als Brahman Zelf; of dat hier of elders is, maakt in wezen niet uit. Maar waar de strijd het hevigst is, daar hoort de held van de geest te zijn, dat is ongetwijfeld de hoogste keuze van de zoon van de Onsterfelijkheid; de aarde roept het meest, omdat zij hem het meest nodig heeft, naar de ziel die één is geworden met het universum.

En de aard van het hoogste goed dat gedaan kan worden, wordt ook aangegeven, — hoewel andere, lagere vormen van hulp daarom niet zijn uitgesloten. Bijdragen aan de kleinere overwinningen van de goden, die de allerhoogste overwinning van het Brahman moeten voorbereiden, kan en moet op de een of andere manier deel uitmaken van onze taak; maar de grootste hulp van allemaal is dit: een menselijk centrum te zijn van het Licht, de Glorie, de Gelukzaligheid, de Kracht, de Kennis van het Goddelijke Bestaan, iemand door wie het zich rijkelijk zal meedelen aan andere mensen en hun zielen door zijn magneet van vreugde zal aantrekken tot dat wat het Hoogste is.

MUNDAKA UPANISHAD

Eerste Mundaka

HOOFDSTUK I

*brahmā devānāṃ prathamah sambabhūva viśvasya kartā bhuvanasya
goptā |
sa brahmavidyāṃ sarvavidyāpratiṣṭhāmatharvāya jyeṣṭhaputrāya
prāha ||*

1. Brahma first of the Gods was born, the creator of all, the world's protector, he to Atharvan, his eldest son, declared the God-knowledge in which all sciences have their foundation.

Brahma, de eerste der goden, werd geboren, de schepper van alles, de beschermer van de wereld. Hij verkondigde aan Atharvan, zijn oudste zoon, de goddelijke kennis waarop alle wetenschappen hun fundament hebben.

*atharvaṇe yāṃ pravadeta brahmātharvā tāṃ purovācāṅgire
brahmavidyām |
sa bhāradvājāya satyavahāya prāha bhāradvājo'ṅgirase parāvarām !*

2. The God-knowledge by Brahma declared to Atharvan, Atharvan of old declared to Angir; he to Satyavaha the Bharadwaja told it, the Bharadwaja to Angiras, both the higher and the lower knowledge.

De kennis van God door Brahma verkondigd aan Atharvan, Atharvan vanouds verklaard aan Angir; hij vertelde het aan Satyavaha de Bharadwaja, de Bharadwaja tot Angiras, zowel de hogere als de lagere kennis.

*śaunako ha vai mahāśālo'ṅgirasam vidhivadupasannaḥ papraccha |
kasmin nu bhagavo vijñāte sarvamidaṃ vijñātaṃ bhavatīti !*

3. Shaunaka, the great house-lord, came to Angiras in the due way of the disciple and asked of him, "Lord, by knowing what does all this that is become known? "

Shaunaka, de grote huisheer, kwam op de juiste manier naar Angiras discipel en vroeg hem: 'Heer, door wat te weten wordt dit alles dat is bekend? "

*tasmai sa hovāca — dve vidye veditavye iti ha sma yad brahmavido
vadanti
parā caivāparā ca ||*

4. To him thus spoke Angiras: Twofold is the knowledge that must be known of which the knowers of the Brahman tell, the higher and the lower knowledge.

Tot hem sprak Angiras aldus: Tweevoudig is de kennis die gekend moet worden waarvan de kenners van Brahman vertellen, de hogere en de lagere kennis.

*tatrāparā ṛgvedo yajurvedaḥ sāmavedo'tharvavedaḥ śikṣā kalpo
vyākaraṇaṁ niruktaṁ chando jyotiṣamiti |
atha parā yayā tadakṣaramadhigamyate ||*

5. Of which the lower, the Rig-veda and the Yajur-veda, and the Samaveda and the Atharva-veda, chanting, ritual, grammar, etymological interpretation, and prosody and astronomy. And then the higher by which is known the Immutable.

Waarvan de lagere, de Rig-veda en de Yajur-veda, en de Sama-veda en de Atharva-veda, gezang, ritueel, grammatica, etymologische interpretatie, en prosodie en astronomie. En dan het hogere waardoor het Onveranderlijke gekend wordt.

*yat tadadreśyamagrāhyamagotramavarṇamacakṣuḥśrotraṁ
tadapāṇipādam |
nityaṁ vibhuṁ sarvagataṁ susūkṣmaṁ tadavyayaṁ yad bhūtayoniṁ
paripaśyanti dhīrāḥ ||*

6. That the invisible, that the unseizable, without connections, without hue, without eye or ear, that which is without hands or feet, eternal, pervading, which is in all things and impalpable, that which is Imperishable, that which is the womb of creatures sages behold everywhere.

Dat het onzichtbare, dat het ongrijpbare, zonder verbindingen, zonder kleur, zonder oog of oor, dat wat zonder handen of voeten is, eeuwig, doordringend, dat in alle dingen is en onvoelbaar, dat wat Onvergankelijk is, dat wat de baarmoeder is van schepsels die wijzen overal aanschouwen.

*yathorṇanābhiḥ sṛjate grhṇate ca yathā pṛthivyāmoṣadhayaḥ
sambhavanti |
yathā sataḥ puruṣāt keśalomāni tathākṣarāt sambhavaṭīha viśvam ||*

7. As the spider puts out and gathers in, as herbs spring up upon the earth, as hair of head and body grow from a living man, so here all is born from the Immutable.

Zoals de spin uitzet en verzamelt, zoals kruiden op de aarde ontspruiten, zoals hoofd- en lichaamshaar uit een levend mens groeit, zo wordt hier alles geboren uit het Onveranderlijke.

*tapasā cīyate brahma tato'nnamabhijāyate |
annāt prāṇo manaḥ satyaṁ lokāḥ karmasu cāmṛtam ||*

8. Brahman grows by his energy at work, and then from Him is Matter born, and out of Matter life, and mind and truth and the worlds, and in works immortality.

Brahman groeit door zijn energie in zijn werk, en dan wordt uit Hem Materie geboren, en uit Materie leven, en denkvermogen en waarheid en de werelden, en in werken onsterfelijkheid.

*yaḥ sarvajñaḥ sarvavid yasya jñānamayaṁ tapaḥ |
tasmādetad brahma nāma rūpamannaṁ ca jāyate ||*

9. He who is the Omniscient, the all-wise. He whose energy is all made of knowledge, from Him is born this that is Brahman here, this Name and Form and Matter.

Hij die de Alwetende is, de Alwijze. Hij wiens energie geheel uit kennis bestaat, uit Hem wordt dit geboren dat hier Brahman is, deze Naam en Vorm en Materie.

HOOFDSTUK II

*tadetat satyaṁ mantreṣu karmāṇi kavayo yānyapaśyaṁstāni tretāyāṁ
bahudhā santatāni |
tānyācaratha niyataṁ satyakāmā eṣa vaḥ panthāḥ sukṛtasya loke ||*

1. This is That, the Truth of things: works which the sages beheld in the Mantras were in the Treta manifoldly extended. Works do ye perform religiously with one passion for the Truth; this is your road to the heaven of good deeds.

Dit is Dat, de Waarheid der dingen: werken die de wijzen aanschouwden in de Mantra's⁶⁸ werden in de Treta⁶⁹ vele malen uitgebreid. Doe werken met religieuze toewijding met één passie voor de Waarheid; dit is jullie weg naar de hemel van goede daden.

*yadā lelāyate hyarciḥ samiddhe havyavāhane |
tadājyabhāgāvantareṇāhutīḥ pratipādayecchraddhayāhutam ||*

2. When the fire of the sacrifice is kindled and the flame sways and quivers, then between the double pourings of butter cast therein with faith thy offerings.

Wanneer het vuur van het offer wordt aangestoken en de vlam zwaait en huivert, dan tussen de dubbele schenkingen van boter die erin worden geworpen met geloof uw offers.

*yasyāgnihotramadarśamapaurṇamāsamacāturmāsyamanāgrayaṇamat
ithivarjitaṁ ca |
ahutamavaiśvadevamavidhinā hutamāsaptamāmstasya lokān hinasti ||*

⁶⁸ De geïnspireerde verzen van de Veda.

⁶⁹ Het tweede van de vier tijdperken.

3. For he whose altar-fires are empty of the new-moon offering and the full-moon offering, and the offering of the rains and the offering of the first fruits, or unfed, or fed without right ritual, or without guests or without the dues to the Vishwa-Devas, destroys his hope of all the seven worlds.

Want hij wiens altaarvuren leeg zijn van het offer van de nieuwe maan en het offer van de volle maan, en het offer van de regen en het offer van de eerste vruchten, of niet gevoed, of gevoed zonder het juiste ritueel, of zonder gasten of zonder de verschuldigde bedragen aan de Vishwa-Deva's, vernietigt zijn hoop op alle zeven werelden.

*kālī karālī ca manojavā ca sulohitā yā ca sudhūmravarṇā |
sphulinginī viśvaruči ca devī lelāyamānā iti sapta jihvāḥ !*

4. Kali, the black, Karali, the terrible, Manojava, thought-swift, Sulohita, blood-red, Sudhumravarna, smoke-hued, Sphulingini, scattering sparks, Vishwaruchi, the all-beautiful these are the seven swaying tongues of the fire

Kali, de zwarte, Karali, de verschrikkelijke, Manojava, snel denkend, Sulohita, bloedrood, Sudhumravarna, rookkleurig, Sphulingini, verstrooiend vonken, Vishwaruchi, de al-mooie, dit zijn de zeven zwaaiende tongen van het vuur.

*eteṣu yaścarate bhrājamāneṣu yathākālāṁ cāhutayo hyādadāyan |
taṁ nayantyetāḥ sūryasya raśmayo yatra devānāṁ patireko'dhivāsaḥ ||*

5. He who in these when they are blazing bright performs the rites, in their due season, him his fires of sacrifice take and they lead him, these rays of the sun, there where the Over-lord of the Gods is the Inhabitant on high.

Hij die in deze stralen, wanneer ze helder schijnen, de riten verricht, op het juiste moment, neem dan zijn offervuren en zij leiden hem, deze stralen van de zon, daar waar de Opperheer der Goden de Bewoner is in de hoge hemel.

*ehyehīti tamāhutayaḥ suvarcasaḥ sūryasya raśmibhīryajamānāṁ
vahanti |
priyāṁ vācamabhivadantyo'rcayantya eṣa vaḥ puṇyaḥ sukṛto
brahmalokaḥ ||*

6. "Come with us", "Come with us", they cry to him, these luminous fires of sacrifice and they bear him by the rays of the sun speaking to him pleasant words of sweetness, doing him homage, "This is your holy world of Brahman and the heaven of your righteousness."

"Kom met ons mee", "Kom met ons mee", roepen ze hem toe, deze stralende vuren van het offer en zij dragen hem door de zonnestralen, sprekend tot hem aangename woorden van lieflijkheid, hem eer bewijzend: "Dit is uw heilige wereld van Brahman en de hemel van uw rechtvaardigheid."

*plavā hyete adrāhā yajñarūpā aṣṭādaśoktamavaram yeṣu karma |
etacchreyo ye'bhinandanti mūāhā jarāmṛtyuṁ te punarevāpi yanti ||*

7. But frail are the ships of sacrifice, frail these forms of sacrifice, all the eighteen of them, in which are declared the lower works; fools are they who hail them as the highest good and they come yet again to this world of age and death.

Maar broos zijn de offerschepen, broos zijn deze vormen van offer, alle achttien ervan, waarin de lagere werken worden verkondigd; dwazen zijn zij die ze als het hoogste goed beschouwen en toch weer terugkeren naar deze wereld van ouderdom en dood.

*avidyāyāmāntare vartamānāḥ svayaṁ dhīrāḥ paṇāitaṁ manyamānāḥ |
jaṅghanyamānāḥ pariyanti mūāhā andhenaiva nīyamānā yathāndhāḥ ||*

8. They who dwell shut within the ignorance and they hold themselves for learned men thinking, "We, even we are the wise and the sages" — fools are they and they wander around beaten and stumbling like blind men led by the blind.

Zij die zich in de onwetendheid verschuilen en zich voor geleerden aanzien, denkend: "Wij, zelfs wij zijn de wijzen en de geleerden" — dwazen zijn zij, en zij dwalen rond, geslagen en struikelend als blinden, geleid door blinden.

*avidyāyaṁ bahudhā vartamānā vayaṁ
kṛtārthā ityabhimanyanti bālāḥ |
yat karmaṇo na praveda yanti rāgāt tenāturāḥ kṣīṇalokāścyavante ||*

9. They dwell in many bonds of the Ignorance, children thinking, "We have achieved our aim of Paradise"; for when the men of works are held by their affections, and arrive not at the Knowledge, then they are overtaken by anguish, then their Paradise wastes by enjoying and they fall from their heavens.

Zij verblijven in vele banden van de Onwetendheid, als kinderen die denken: "Wij hebben ons doel van het Paradijs bereikt"; want wanneer de mensen van werken door hun genegenheid worden gegrepen en niet tot de Kennis komen, dan worden zij overvallen door angst, dan vergaat hun Paradijs door genot en vallen zij uit hun hemel.

*iṣṭāpūrtaṁ manyamānā variṣṭhaṁ nānyacchreya vedayante
pramūāhāḥ |
nākasya prṣṭhe te sukrte'nubhūtvemaṁ lokaṁ hīnataraṁ vā viśanti ||*

10. Minds bewildered who hold the oblation offered and the well dug for the greatest righteousness and know not any other highest good, on the back of heaven they enjoy the world won by their righteousness and enter again this or even a lower world.

Verwarde geesten die het offer en de put die gegraven is voor de grootste rechtvaardigheid beschouwen en geen ander hoger goed kennen, op de rug

van de hemel genieten zij van de wereld die zij door hun rechtvaardigheid hebben verworven en keren zij terug naar deze of zelfs een lagere wereld.

*tapahśraddhe ye hyupavasantyarāṇye śāntā vidvāṁso bhaikṣyacaryāṁ
carantaḥ |
sūryadvāreṇa te virajāḥ prayānti yatrāmṛtaḥ sa puruṣo hyavyayātmā ||*

11. But they who in the forest follow after faith and self-discipline, calm and full of knowledge, living upon alms, cast from them the dust of their passions, and through the gate of the Sun they pass on there where is the Immortal, the Spirit, the Self undecaying and imperishable.

Maar zij die in het woud het geloof en zelf-beheersing volgen, kalm en vol kennis, levend van aalmoezen, werpen het stof van hun hartstochten van zich af, en door de poort van de Zon gaan zij verder naar waar de Onsterfelijke is, de Geest, het Zelf, onvergankelijk en onvergankelijk.

*parīkṣya lokān karmacitān brāhmaṇo nirvedamāyānnāstyakṛtaḥ
kṛtena |
tadvijñānārthaṁ sa gurumevābhigacchet samitpāṇiḥ śrotriyaṁ
brahmaniṣṭham ||*

12. The seeker of the Brahman, having put to the test the worlds piled up by works, arrives at world-distaste, for not by work done is reached He who is Uncreated. For the knowledge of That, let him approach, fuel in hand, a Guru, one who is learned in the Veda and is devoted to contemplation of the Brahman.

De zoeker naar Brahman, die de werelden die door werken zijn opgebouwd op de proef heeft gesteld en tot afkeer van de wereld komt, want⁷⁰ niet door verricht werk wordt Hij bereikt die Ongeschapen is. Voor de kennis daarvan, laat hij, met brandstof in de hand, een Guru benaderen, iemand die geleerd is in de Veda en toegewijd is aan de contemplatie van Brahman.

*tasmai sa vidvānupasannāya samyak praśāntacittāya śamānvitāya |
yenākṣaram puruṣam veda satyam provāca tām tattvato
brahmavidyām ||*

13. To him because he has taken entire refuge with him, with a heart tranquillised and a spirit at peace, that man of knowledge declares in its principles the science of the Brahman by which one comes to know the Immutable Spirit, the True and Real.

Omdat hij zijn toevlucht volledig tot hem heeft genomen, met een hart gekalmeerd en een geest in vrede, verklaart die man van kennis in zijn

⁷⁰ Of: Hij, de ongeschapene, leeft niet door dat wat gemaakt is. Letterlijk: niet door het gemaakte (of, door dat wat gedaan is) de Ongemaakte (Hij die ongeschapen is).

principes de wetenschap van het Brahman, waardoor men de Onveranderlijke Geest, het Ware en Werkelijke, leert kennen.

Tweede Mundaka

HOOFDSTUK I

*tadetat satyaṁ yathā sudīptāt pāvakād
visphuliṅgāḥ sahasraśaḥ prabhavante sarūpāḥ |
tathākṣarād vividhāḥ somya bhāvāḥ
prajāyante tatra caivāpi yanti ||*

1. This is That, the Truth of things: as from one high-kindled fire thousands of different sparks are born and all have the same form of fire, so, O fair son, from the immutable manifold becomings are born and even into that they depart.

Dit is Dat, de Waarheid der dingen: zoals uit één hoog ontstoken vuur duizenden verschillende vonken ontstaan en allen dezelfde vorm van vuur hebben, zo, O schone zoon, ontstaan uit het onveranderlijke veelvoudige worden en zelfs daarin gaan zij weer verder.

*divyo hyamūrtaḥ puruṣaḥ sa bāhyābhyantaro hyajaḥ |
aprāṇo hyamanāḥ śubhro hyakṣarāt parataḥ paraḥ ||*

2. He, the divine, the formless Spirit, even He is the outward and the inward and he the Unborn; He is beyond life, beyond mind, luminous. Supreme beyond the immutable.

Hij, de goddelijke, de vormloze Geest, Hij is het uiterlijke en het innerlijke en Hij is de Ongeborene; Hij is voorbij het leven, voorbij het denkvermogen, stralend. Opperste voorbij het onveranderlijke.

*etasmājjāyate prāṇo manaḥ sarvendriyāṇi ca |
khaṁ vāyurjyotirāpaḥ pṛthivī viśvasya dhāriṇī ||*

3. Life and mind and the senses are born from Him and the sky, and the wind, and light, and the waters and earth upholding all that is.

Leven, denkvermogen en zintuigen zijn geboren uit Hem en de hemel, en de wind, en het licht, en het water en de aarde die alles wat is in stand houden.

*agnirmūrdhā cakṣuṣī candrasūryau diśaḥ śrotre vāg vivṛtāśca vedāḥ |
vāyuḥ prāṇo hrdayaṁ viśvamasya padbhyāṁ pṛthivī hyeṣa
sarvabhūtāntarātmā ||*

4. Fire is the head of Him and His eyes are the Sun and Moon, the quarters His organs of hearing and the revealed Vedas are his voice, air is His breath, the universe is His heart, Earth lies at His feet. He is the inner Self in all beings.

Vuur is Zijn hoofd en Zijn ogen zijn de Zon en de Maan, de windrichtingen. Zijn gehoororganen en de geopenbaarde Veda's zijn Zijn stem, lucht is Zijn adem, het universum is Zijn hart, de Aarde ligt aan Zijn voeten. Hij is het innerlijke Zelf in alle wezens.

*tasmādagñiḥ samidho yasya sūryaḥ somāt parjanya oṣadhaḥ
pṛthivyām |
pumān retaḥ siñcati yoṣitāyāṁ bahvīḥ prajāḥ puruṣāt samprasūtāḥ ||*

5. From Him is fire, of which the Sun is the fuel, then rain from the Soma, herbs upon the earth, and the male casts his seed into woman: thus are these many peoples born from the Spirit.

Van Hem komt het vuur, waarvan de Zon de brandstof is, dan regen uit de Soma, kruiden op de aarde, en de man werpt zijn zaad in de vrouw: zo worden deze vele volkeren geboren uit de Geest.

*tasmādṛcaḥ sāma yajūrṁṣi dīkṣā yajñāśca sarve kratavo dakṣiṇāśca |
samvatsaraśca yajamānaśca lokāḥ somo yatra pavate yatra sūryaḥ ||*

6. From Him are the hymns of the Rig-veda, the Sama and the Yajur, initiation, and all sacrifices and works of sacrifice, and dues given, the year and the giver of the sacrifice and the worlds, on which the moon shines and the sun.

Van Hem komen de hymnen van de Rig-veda, de Sama en de Yajur, inwijding, en alle offers en offerwerken, en de gegeven vergoedingen, het jaar en de gever van het offer en de werelden, waarop de maan schijnt en de zon.

*tasmācca devā bahudhā samprasūtāḥ sādhyā manuṣyāḥ paśavo
vayāṁsi |
prāṇāpānau vrīhiyavau tapaśca śraddhā satyaṁ brahmacaryaṁ
vidhiśca ||*

7. And from Him have issued many gods, and demi-gods and men and beasts and birds, the main breath and downward breath, and rice and barley, and askesis and faith and Truth, and chastity and rule of right practice.

En uit Hem zijn vele goden voortgekomen, en halfgoden en mensen en dieren en vogels, de hoofdadem en de neerwaartse adem, en rijst en gerst, en ascetische taferelen en geloof en Waarheid, en kuisheid en de regel van de juiste praktijk.

*sapta prāṇāḥ prabhavanti tasmāt saptārciṣaḥ samidhaḥ sapta homāḥ |
sapta ime lokā yeṣu caranti prāṇā guhāśayā nihitāḥ sapta sapta ||*

8. The seven breaths are born from Him and the seven lights and kinds of fuel and the seven oblations and these seven worlds in which move the life-breaths set within with the secret heart for their dwelling-place, seven and seven.

De zeven ademhalingen worden uit Hem geboren en de zeven lichten en soorten brandstof en de zeven offers en deze zeven werelden waarin de levensademhalingen bewegen, geplaatst in het geheime hart als hun woonplaats, zeven en zeven.

*ataḥ samudra girayaśca sarve'smāt syandante sindhavaḥ sarvarūpāḥ |
ataśca sarvā oṣadhayo rasaśca yenaiṣa bhūtaistiṣṭhate hyantarātmā !*

9. From Him are the oceans and all these mountains and from Him flow rivers of all forms, and from Him are all plants, and sensible delight which makes the soul to abide with the material elements.

Van Hem komen de oceanen en al deze bergen, en van Hem stromen rivieren van alle vormen, en van Hem komen alle planten, en zintuiglijke vreugde die de ziel ertoe brengt te verblijven bij de materiële elementen.

*puruṣa evedaṁ viśvaṁ karma tapo brahma parāmṛtam |
etaḍ yo veda nihitaṁ guhāyāṁ so'vidyāgranthiṁ vikiraṭīha somya ||*

10. The Spirit is all this universe; he is works and askesis and the Brahman, supreme and immortal. O fair son, he who knows this hidden in the secret heart, scatters even here in this world the knot of the Ignorance.

De Geest is dit hele universum; hij is werken en ascese en het Brahman, het allerhoogste en onsterfelijke. O schone zoon, hij die dit verborgene in het geheime hart kent, verstrooit zelfs hier in deze wereld de knoop van de Onwetendheid.

HOOFDSTUK TWEE

*āviḥ saṁnihitaṁ guhācaraṁ nāma mahat padamatraitat samarpitam |
ejaḥ prāṇannimiṣacca yadetajjānatha sadasadvareṇyaṁ paraṁ
vijñānād yad variṣṭhaṁ prajānām ||*

1. Manifested, it is here set close within, moving in the secret heart, this is the mighty foundation and into it is consigned all that moves and breathes and sees. This that is that great foundation here, know, as the Is and Is-not, the supremely desirable, greatest and the Most High, beyond the knowledge of creatures.

Gemanifesteerd, is het hier dichtbij geplaatst, bewegend in het geheime hart, dit is het machtige fundament en daarin wordt alles toevertrouwd wat beweegt en ademt en ziet. Dit, dat is dat grote fundament hier, weet, als het Is en het Niet-Is, het allerhoogst begeerlijke, grootste en de Allerhoogste, buiten het begrip van schepselen.

*yadarcimad yadaṇubhyo'ṇu ca
yasmīṁllokā nihitā lokinaśca |
tadetadakṣaraṁ brahma sa prāṇastadu vānmanaḥ
tadetat satyaṁ tadamṛtaṁ tad veddhavyaṁ somya viddhi ||*

2. That which is the Luminous, that which is smaller than the atoms, that in which are set the worlds and their peoples, That is This, — it is Brahman immutable: life is That, it is speech and mind. That is This, the True and Real, it is That which is immortal: it is into That that thou must pierce, O fair son, into That penetrate.

Dat wat het Lichtende is, dat wat kleiner is dan de atomen, dat waarin de werelden en hun volkeren zijn geplaatst, Dat is Dit, — het is het onveranderlijke Brahman: leven is Dat, het is spraak en denkvermogen. Dat is Dit, het Ware en Werkelijke, het is Dat wat onsterfelijk is: het is in Dat dat jij moet doordringen, O schone zoon, in Dat moet doordringen.

*dhanurgrhītvāpaniṣadaṁ mahāstram śaram hyupāsānīṣitam
sandhayīta |
āyamyā tadbhāvagatena cetasā lakṣyaṁ tadevākṣaram somya viddhi ||*

3. Take up the bow of the Upanishad, that mighty weapon, set to it an arrow sharpened by adoration, draw the bow with a heart wholly devoted to the contemplation of That, and O fair son, penetrate into That as thy target, even into the Immutable.

Neem de boog van de Upanishad, dat machtige wapen, span er een pijl op die door aanbidding is geslepen, span de boog met een hart dat volledig toegewijd is aan de contemplatie van Dat, en O schone zoon, dring door in Dat als je doel, ja, in het Onveranderlijke.

*praṇavo dhanuḥ śaro hyātmā brahma tallakṣyamucyate |
apramattena veddhavyaṁ śaravat tanmayo bhavet ||*

4. OM is the bow and the soul is the arrow, and That, even the Brahman, is spoken of as the target. That must be pierced with an unfaltering aim; one must be absorbed into That as an arrow is lost in its target.

OM is de boog en de ziel is de pijl, en Dat, zelfs het Brahman, wordt besproken als het doelwit. Dat moet met een onwankelbaar doel worden geraakt; men moet daarin opgaan zoals een pijl in zijn doel verdwijnt.

*yasmin dyauḥ pṛthivī cāntarikṣamotaṁ manah
saha prāṇaiśca sarvaiḥ |
tamevaikaṁ jānatha ātmānamanyā vāco vimuñcathāmṛtasyaiṣa setuḥ ||*

5. He in whom are inwoven heaven and earth and the mid-region, and mind with all the life-currents, Him know to be the one Self; other words put away from you: this is the bridge to immortality.

Hij in wie hemel en aarde en het middengebied verweven zijn, en het denkvermogen met alle levensstromen, weet dat Hij het ene Zelf is; leg andere woorden van je af: dit is de brug naar onsterfelijkheid.

*arā iva rathanābhau sarṁhatā yatra nāāyaḥ
sa eṣo'ntaścarate bahudhā jāyamānaḥ |
omītyevaṁ dhyāyatha ātmānaṁ
svasti vaḥ pārāya tamaśaḥ parastāt ||*

6. Where the nerves are brought close together like the spokes in the nave of a chariot-wheel, this is He that moves within, — there is He manifoldly born. Meditate on the Self as OM and happy be your passage to the other shore beyond the darkness.

Waar de zenuwen dicht bij elkaar komen als de spaken in de naaf van een wagenwiel, daar is Hij die in ons beweegt, — daar is Hij veelvoudig geboren. Mediteer op het Zelf als OM en gelukkig zij uw overgang naar de andere oever voorbij de duisternis.

*yaḥ sarvajñaḥ sarvavid yasyaiśa mahimā bhuvi |
divye brahmapure hyeṣa vyomnyātmā pratiṣṭhitaḥ ||*

7. The Omniscient, the All-wise, whose is this might and majesty upon the earth, is this self enthroned in the Divine city of the Brahman, in his ethereal heaven.

De Alwetende, de Alwijze, wiens macht en majesteit op aarde heerst, is dit zelf getroond in de Goddelijke stad van Brahman, in Zijn etherische hemel.

*manomayaḥ prāṇaśarīranetā
pratiṣṭhito'nne hṛdayaṁ sannidhāya |
tad vijñānena paripaśyanti dhīrā
ānandarūpamamṛtaṁ yad vibhāti ||*

8. A mental being, leader of the life and the body, has set a heart in matter, in matter he has taken his firm foundation. By its knowing the wise see everywhere around them That which shines in its effulgence, a shape of Bliss and Immortal.

Een mentaal wezen, leider van leven en lichaam, heeft een hart in de materie geplaatst, in de materie heeft hij zijn vaste fundament genomen. Door zijn kennis zien de wijzen overal om zich heen Dat wat in zijn glans schittert, een gedaante van Gelukzaligheid en Onsterfelijkheid.

*bhidyate hṛdayagranthiśchidyante sarvasaṁśayāḥ |
kṣīyante cāśya karmāṇi tasmin dṛṣṭe parāvare ||*

9. The knot of the heart strings is rent, cut away are all doubts, and a man's works are spent and perish, when is seen That which is at once the being below and the Supreme.

De knoop van de hartsnaren is gescheurd, alle twijfels zijn weggesneden, en de werken van een mens zijn uitgeput en vergaan, wanneer hij Dat ziet wat tegelijkertijd het zijn van het Beneden en het Allerhoogste is.

*hiraṇmaye pare kośe virajaṁ brahma niṣkalam |
tacchubhraṁ jyotiṣāṁ jyotistad yadātmavido viduḥ ||*

10. In a supreme golden sheath the Brahman lies, stainless, without parts. A Splendour is That, It is the Light of Lights, It is That which the selfknowers know.

In een opperste gouden omhulsel ligt het Brahman, onbevlekt, zonder delen. Dat is pracht, dat is het Licht der Lichten, dat is dat wat de zelf-kenners kennen.

*na tatra sūryo bhāti na candratāraṁ
nemā vidyuto bhānti kuto'yamagniḥ |
tameva bhāntamanubhāti sarvaṁ
tasya bhāsā sarvamidam vibhāti ||*

11. There the sun shines not and the moon has no splendour and the stars are blind; there these lightnings flash not, how then shall burn this earthly fire? All that shines is but the shadow of his shining; all this universe is effulgent with his light.

Daar schijnt de zon niet en heeft de maan geen pracht en de sterren zijn blind; daar flitsen deze bliksems niet, hoe zal dan dit aardse vuur branden? Al wat schijnt is slechts de schaduw van zijn schijnsel; dit hele universum straalt van zijn licht.

*brahmaivedamamṛtaṁ purastād brahma paścād brahma
dakṣiṇataścottareṇa |
adhaścordhvaṁ ca prasṭaṁ brahmaivedam viśvamidam variṣṭham ||*

12. All this is Brahman immortal, naught else; Brahman is in front of us. Brahman behind us, and to the south of us and to the north of us and below us and above us; it stretches everywhere. All this is Brahman alone, all this magnificent universe.

Dit alles is onsterfelijk Brahman, niets anders; Brahman is voor ons. Brahman achter ons, ten zuiden van ons en ten noorden van ons⁷¹ en onder ons en boven ons; het strekt zich overal uit. Dit alles is Brahman alleen, dit hele magnifieke universum.

⁷¹ Of, rechts en links van ons.

Derde Mundaka

HOOFDSTUK I

*dvā suparṇā Sayujā sakhāyā samānaṁ vṛkṣaṁ pariśasvajāte |
tayoranyaḥ pippalaṁ svādvattyanaśnannanyo abhicākaśīti ||*

1. Two birds, beautiful of wing, close companions, cling to one common tree: of the two one eats the sweet fruit of the tree, the other eats not but watches his fellow.

Twee vogels, met prachtige vleugels, goede vrienden, klampen zich vast aan één gemeenschappelijke boom: van de twee eet de ene de zoete vrucht van de boom, de andere eet niet maar kijkt naar zijn metgezel.

*samāne vṛkṣe puruṣo nimagno'nīśayā śocati muhyamānaḥ |
juṣṭaṁ yadā paśyatyanyamīśamasya mahimānamiti vītaśokaḥ ||*

2. The soul is the bird that sits immersed on the one common tree; but because he is not lord he is bewildered and has sorrow. But when he sees that other who is the Lord and beloved, he knows that all is His greatness and his sorrow passes away from him.

De ziel is de vogel die zich vastklampt aan die ene gemeenschappelijke boom; maar omdat hij geen heer is, is hij verward en verdrietig. Maar wanneer hij die ander ziet, die de Heer en geliefde is, weet hij dat alles Zijn grootheid is en zijn verdriet verdwijnt van hem.

*yadā paśyaḥ paśyate rukmavarṇaṁ kartāramīśaṁ puruṣaṁ
brahmayonim |
tadā vidvān puṇyapāpe vidhūya nirañjanaḥ paramaṁ sāmyamupaiti ||*

3. When, a seer, he sees the Golden-hued, the maker, the Lord, the Spirit who is the source of Brahman, then he becomes the knower and shakes from his wings sin and virtue; pure of all stain he reaches the supreme identity.

Wanneer een ziener de Goudkleurige ziet, de Schepper, de Heer, de Geest die de bron van Brahman is⁷², dan wordt hij de Kenner en schudt hij zonde en deugd van zijn vleugels; zuiver van alle smet bereikt hij de opperste identiteit.⁷³

⁷² Of, wiens bron Brahman is; Shankara erkent de andere betekenis als een alternatief, maar verklaart het als 'de bron van het lagere Brahman'.

⁷³ Of, zuiver van alle bezoedelende tint bereikt hij een opperste gelijkheid.

*prāṇo hyeṣa yaḥ sarvabhūtairvibhāti
vijānan vidvān bhavate nātivādī |
ātmakṛtā ātmaratiḥ
kriyāvāneṣa brahmavidārṇ variṣṭhaḥ ||*

4. This is the life in things that shines manifested by all these beings; a man of knowledge coming wholly to know this, draws back from creeds and too much disputings. In the Self his delight, at play in the Self, doing works, — the best is he among the knowers of the Eternal.

Dit is het leven in dingen dat schittert, gemanifesteerd door al deze wezens; een man van kennis die dit volledig leert kennen, trekt zich terug van geloofsovertuigingen en te veel twistgesprekken. Hij vindt vreugde in het Zelf, speelt in het Zelf en verricht werken – hij is de beste onder de kenners van het Eeuwige.

*satyena labhyastapasā hyeṣa ātmā
samyagjñānena brahmacāryeṇa nityam |
antaḥśarīre jyotirmayo hi śubhro
yaṁ paśyanti yatayaḥ kṣīṇadoṣāḥ !*

5. The Self can always be won by truth, by self-discipline, by integral knowledge, by a life of purity, — this Self that is in the inner body, radiant, made all of light whom, by the perishing of their blemishes, the doers of askesis behold.

Het Zelf kan altijd gewonnen worden door de waarheid, door zelfdiscipline, door integrale kennis, door een leven van zuiverheid, – dit Zelf dat zich in het innerlijke lichaam bevindt, stralend, geheel van licht gemaakt, die, door het vergaan van hun gebreken, de daders van askesis aanschouwen.

*satyameva jayate nāṇṛtaṁ satyena panthā vitato devayānaḥ |
yenākramantyṛṣayo hyāptakāmā yatra tat satyasya paramaṁ
nidhānam ||*

6. It is Truth that conquers and not falsehood; by Truth was stretched out the path of the journey of the gods, by which the sages winning their desire ascend there where Truth has its Supreme abode.

Het is de Waarheid die overwint en niet de leugen; door de Waarheid werd het pad van de reis van de goden uitgespreid, waarlangs de wijzen, hun verlangen vervullend, opstijgen naar de plaats waar de Waarheid haar hoogste verblijfplaats heeft.

*br̥hacca tad divyamacintyarūpaṁ sūkṣmācca tat sūkṣmataraṁ vibhāti |
dūrāt sudūre tadihāntike ca paśyatsvihaiva nihitaṁ guhāyām ||*

7. Vast is That, divine, its form unthinkable; it shines out subtler than the subtle, very far and farther than farness, it is here close to us, for those who have vision it is even here in this world; it is here, hidden in the secret heart.

Onmetelijk is Dat, het goddelijke, de vorm ervan ondenkbaar; het straalt subtieler uit dan het subtiele,⁷⁴ zeer ver en verder dan de verte, het is hier dicht bij ons, want zij die kunnen zien, het is zelfs hier in deze wereld; het is hier, verborgen in het geheime hart.

*na cakṣuṣā grhyate nāpi vācā nānyairdevaistapasā karmaṇā vā |
jñānaprasādena viśuddhasattvastatastu taṁ paśyate niṣkalaṁ
dhyāyamānaḥ ||*

8. Eye cannot seize, speech cannot grasp Him, nor these other godheads; not by austerity can he be held nor by works: only when the inner being is purified by a glad serenity of knowledge, then indeed, meditating, one beholds the Spirit indivisible.

Het oog kan Hem niet bevatten, de spraak kan Hem niet vatten, noch deze andere godheden; hij kan niet door ascese worden vastgehouden, noch door werken: alleen wanneer het innerlijke wezen gezuiverd is door een blijde sereniteit van kennis, dan aanschouwt men inderdaad, mediterend, de ondeelbare Geest.

*eṣo'ṇurātmā cetasā veditavyo
yasmin prāṇaḥ pañcadhā saṁviveśa |
prāṇaiścittaṁ sarvamotaṁ prajānāṁ
yasmin viśuddhe vibhavatyēṣa ātmā ||*

9. This self is subtle and has to be known by a thought-mind into which the life-force has made its fivefold entry: all the conscious heart of creatures is shot through and inwoven with the currents of the life force and only when it is purified can this Self manifest its power.

Dit zelf is subtiel en moet gekend worden door een denkend verstand waarin de levenskracht zijn vijfvoudige intrede heeft gedaan: het hele bewuste hart van schepsels is doordrongen en verweven met de stromen van de levenskracht en pas wanneer het gezuiverd is, kan dit Zelf zijn kracht manifesteren.⁷⁵

*yaṁ yaṁ lokaṁ manasā saṁvibhāti
viśuddhasattvaḥ kāmāyate yāṁśca kāmān |
taṁ taṁ lokaṁ jayate tāṁśca kāmān-
stasmādātmajñāṁ hyarcayed bhūtikāmaḥ ||*

10. Whatever world the man whose inner being is purified sheds the light of his mind upon, and whatsoever desires he cherishes, that world he takes by

⁷⁴ Of, nog kleiner dan het kleine,

⁷⁵ Het werkwoord *vibhavati* lijkt hier een complexe betekenis te hebben en te betekenen: 'zijn volledige kracht en alomtegenwoordigheid manifesteren'.

conquest, and those desires. Then, let whosoever seeks for success and well-being approach with homage a self-knower.

Welke wereld de mens wiens innerlijk gezuiverd is ook belicht met het licht van zijn denkvermogen, en welke verlangens hij ook koestert, die wereld verovert hij, en die verlangens ook. Laat dan ieder die naar succes en welzijn streeft, met eerbied een zelf-kenner benaderen.

HOOFDSTUK II

*sa vedaitat paramaṁ brahma dhāma yatra viśvaṁ nihitaṁ bhāti
śubhram |
upāsate puruṣaṁ ye hyakāmāste śukrametadativartanti dhīrāḥ ||*

1. He knows this supreme Brahman as the highest abiding place in which shines out, inset, the radiant world. The wise who are without desire and worship the Spirit pass beyond this sperm

Hij kent dit opperste Brahman als de hoogste verblijfplaats waarin de stralende wereld uitstraalt en erin besloten ligt. De wijzen die zonder verlangen zijn en de Geest aanbidden, gaan voorbij dit zaad⁷⁶

*kāmān yaḥ kāmayate manyamānaḥ sa kāmabhirjāyate tatra tatra |
paryāptakāmasya kṛtātmanastu ihaiva sarve pravīṇyanti kāmāḥ ||*

2. He who cherishes desires and his mind dwells with his longings, is by his desires born again wherever they lead him, but the man who has won all his desire and has found his soul, for him even here, in this world vanish away all desires.

Wie verlangens koestert en wiens denkvermogen zich met zijn begeerten bezighoudt, wordt door zijn verlangens steeds opnieuw geboren, waarheen ze hem ook leiden. Maar de man die al zijn verlangens heeft overwonnen⁷⁷ en zijn ziel heeft gevonden, voor hem verdwijnen zelfs hier, in deze wereld, alle verlangens.

*nāyamātmā pravacanena labhyo na medhayā na bahunā śrutena |
yamevaiṣa vṛṇute tena labhyastasyaiṣa ātmā vivṛṇute tanuṁ svām ||*

3. This Self is not won by exegesis, nor by brain-power, nor by much learning of Scripture. Only by him whom It chooses can it be won; to him this Self unveils its own body.

⁷⁶ Shankara vat het zo op in de zin van mannelijk zaad, dat de oorzaak is van de geboorte in de kosmos. Maar het is mogelijk dat het eerder betekent: 'voorbij dit schitterende universum gaan', de stralende wereld waarover zojuist is gesproken, naar het grotere Licht dat zijn verblijfplaats en bron is, het opperste Brahman.

⁷⁷ Of, bevrijd van verlangens

Dit Zelf wordt niet gewonnen door exegese, noch door intellectuele kracht, noch door veel schriftgeleerdheid. Alleen door degene die Het uitkiest, kan het gewonnen worden; aan hem onthult dit Zelf zijn eigen lichaam.

*nāyamātmā balahīnena labhyo na ca pramādāt tapaso vāpyaliṅgāt |
etairupāyairyatate yastu vidvāṁstasyaiṣa ātmā viśate brahmadhāma ||*

4. This Self cannot be won by any who is without strength, nor with error in the seeking, nor by an askesis without the true mark: but when a man of knowledge strives by these means his Self enters into Brahman, his abiding place.

Dit Zelf kan niet worden gewonnen door iemand die zonder kracht is, noch met dwaling in het zoeken, noch door een asceet zonder het ware teken: maar wanneer een man van kennis zich op deze wijze inspant, treedt zijn Zelf Brahman binnen, zijn verblijfplaats.

*saṁprāpyainamṛṣayo jñānatṛptāḥ kṛtātmāno vītarāgāḥ praśāntāḥ |
te sarvagaṁ sarvataḥ prāpya dhīrā yuktātmānaḥ sarvamevāviśanti ||*

5. Attaining to him, seers glad with fullness of knowledge, perfected in the self, all passions cast from them, tranquillised, — these, the wise, come to the all-pervading from every side, and, uniting themselves with him enter utterly the All.

Hem bereikend, zieners verheugd met volheid van kennis, volmaakt in het Zelf, alle hartstochten uit hen verdreven, tot rust gebracht, — dezen, de wijzen, komen van alle kanten tot het alomvattende, en, zich met Hem verenigend gaan zij volledig het Al binnen.

*vedāntavijñānasuniścitārthāḥ saṁnyāsayogād yatayaḥ śuddhasattvāḥ |
te brahmalokeṣu parāntakāle parāmṛtāḥ parimucyanti sarve ||*

6. Doers of askesis who have made sure of the aim of the wholeknowledge of Vedanta, the inner being purified by the Yoga of renunciation, all in the hour of their last end passing beyond death are released into the worlds of the Brahman.

Degenen die askesis verrichten en zich hebben verzekerd van het doel⁷⁸ van de volledige kennis van Vedanta, het innerlijke wezen gezuiverd door de Yoga van verzaking, worden allen in het uur van hun laatste einde, voorbij de dood, bevrijd in de werelden van het Brahman.

*gatāḥ kalāḥ pañcadaśa pratiṣṭhā devāśca sarve pratidevatāsu |
karmāṇi vijñānamayaśca ātmā pare'vyaye sarva ekībhavanti ||*

⁷⁸ Of betekenis

7. The fifteen parts return into their foundations, and all the gods pass into their proper godheads, works and the Self of Knowledge, — all become one in the Supreme and Imperishable.

De vijftien delen keren terug naar hun fundamenteën, en alle goden gaan over in hun eigen godheid, werken en het Zelf van Kennis, — allen worden één in het Allerhoogste en Onvergankelijke.

yathā nadyaḥ syandamānāḥ samudre'staṁ gacchanti nāmarūpe viḥāya
|
tathā vidvān nāmarūpād vimuktaḥ parātparam puruṣamupaiti divyam ||

8. As rivers in their flowing reach their home in the ocean and cast off their names and forms, even so one who knows is delivered from name and form and reaches the Supreme beyond the Most High, even the Divine Person.

Zoals rivieren in hun stroming hun thuis bereiken⁷⁹ in de oceaan en hun namen en vormen afwerpen, zo wordt ook degene die kennis bezit bevrijd van naam en vorm en bereikt hij het Allerhoogste, voorbij de Allerhoogste, zelfs de Goddelijke Persoon.

sa yo ha vai tat paramaṁ brahma veda
brahmaiva bhavati nāsyā'brahmavit kule bhavati |
tarati śokaṁ tarati pāpmānaṁ
guhāgranthibhyo vimukto'mṛto bhavati ||

9. He, verily, who knows that Supreme Brahman becomes himself Brahman; in his lineage none is born who knows not the Brahman. He crosses beyond sorrow, he crosses beyond sin, he is delivered from the knotted cord of the secret heart and becomes immortal.

Hij, voorwaar, die het Allerhoogste Brahman kent, wordt zelf Brahman; in zijn geslacht wordt niemand geboren die het Brahman niet kent. Hij overstijgt verdriet, hij overstijgt zonde, hij wordt bevrijd van het geknoopte koord van het geheime hart en wordt onsterfelijk.

tadetadṛcā'bhyuktam ||
kriyāvantaḥ śrotriyaḥ brahmaniṣṭhāḥ
svayaṁ juhvata ekarṣiṁ śraddhayantaḥ |
teṣāmevaitāṁ brahmavidyāṁ vadeta
śirovrataṁ vidhivad yaistu cīrṇam ||

10. This is That declared by the Rig-veda. Doers of works, versed in the Veda, men absorbed in the Brahman, who putting their faith in the sole-seer offer themselves to him sacrifice, — to them one should speak this Brahman-Knowledge, men by whom the Vow of the Head has been done according to the rite.

⁷⁹ Of komen tot hun einde.

Dit is wat de Rig-veda verklaart. Mensen die werken verrichten, bedreven in de Veda, mannen die opgaan in het Brahman, die hun vertrouwen stellen in de enige ziener en zichzelf aan hem offeren, — tot hen moet men deze Brahman-kennis spreken, mannen door wie de gelofte van het Hoofd volgens het ritueel is vervuld.

*tadetat satyamṛṣiraṅgirāḥ purovāca naitadacīrṇavrato'dhīte |
namaḥ paramaṛṣibhyo namaḥ paramaṛṣibhyaḥ ||*

11. This is That, the Truth of things which the seer Angiras spoke of old. This none learns who has not performed the Vow of the Head. Salutation to the seers supreme! Salutation to the seers supreme!

Dit is Dat, de Waarheid der dingen waarover de ziener Angiras vroeger sprak. Dit leert niemand die de Gelofte van het Hoofd niet heeft afgelegd. Groet aan de allerhoogste zieners! Groet aan de allerhoogste zieners!

KATHA UPANISHAD

van de Zwarte Yajurveda

EERSTE CYCLUS

EERSTE HOOFDSTUK

*OM uśan ha vai vājaśravasaḥ sarvavedasaṁ dadau |
tasya ha naciketā nāma putra āsa !*

1. Vajashravasa, desiring, gave all he had. Now Vajashravasa had a son named Nachiketas.

Vajashravasa gaf vol verlangen alles wat hij had. Nu had Vajashravasa een zoon genaamd Nachiketas.

*taṁ ha kumāraṁ santaṁ dakṣiṇāsu nīyamānāsu śraddhā"viveśa |
so'manyata ||*

2. As the gifts were led past, faith took possession of him who was yet a boy unwed and he pondered:

Terwijl de geschenken voorbij werden geleid, nam het geloof bezit van hem die nog een ongehuwde jongen was en hij peinsde:

*pītodakā jagdhatṛṇā dugdhadohā nirindriyāḥ |
anandā nāma te lokāstānsa gacchati tā dadat ||*

3. "Cattle that have drunk their water, eaten their grass, yielded their milk, worn out their organs, of undelight are the worlds which he reaches who gives such as these."

"Vee dat zijn water heeft gedronken, zijn gras heeft gegeten, zijn melk heeft gegeven, zijn organen heeft versleten, van onvrede zijn de werelden die hij bereikt die zulke dingen geeft."

*sa hovāca pītaraṁ tata kasmai mām dāsyasīti |
dvitīyaṁ tṛtīyaṁ taṁ hovāca mṛtyave tvā dadāmīti ||*

4. He said to his father, "Me, O my father, to whom wilt thou give? " A second time and a third he said it, and he replied, "To Death I give thee."

Hij zei tegen zijn vader: "Aan wie zult u mij geven, O mijn vader?" Een tweede en een derde keer zei hij het, en hij antwoordde: "Aan de Dood geef ik jou."

*bahūnāmemi prathamam bahūnāmemi madhyamam |
kiṁ svidyamasya kartavyam yanmayādyā kariṣyati ||*

5. "Among many I walk the first, among many I walk the mid-most; something Death means to do which today by me he will accomplish."

"Onder velen loop ik de eerste, onder velen loop ik de middelste; iets wat de Dood van plan is te doen, wat hij vandaag door mij zal volbrengen.

*anupaśya yathā pūrve pratipaśya tathā'pare |
sasyamiva martyaḥ pacyate sasyamivājāyate punaḥ ||*

6. "Look back and see, even as were the men of old, — look round! — even so are they that have come after. Mortal man withers like the fruits of the field and like the fruits of the field he is born again."

"Kijk terug en zie, zoals de mensen van weleer waren, — kijk om je heen! — zo zijn zij die na ons gekomen zijn. Sterfelijke mensen verwelken als de vruchten van het veld en als de vruchten van het veld wordt hij opnieuw geboren."

*vaiśvānaraḥ praviśatyatithirbrāhmaṇo grhān |
tasyaitāṁ śāntiṁ kurvanti hara vaivasvatodakam ||*

Zijn dienaren zeggen tegen Yama:

7. "Fire is the Brahmin who enters as a guest the houses of men; him thus they appease. Bring, O son of Vivasvan, the water of the guest-rite.

"Vuur is de Brahmaan die als gast binnenkomt in de huizen van de mensen; hem zo sussen zij. Breng, O zoon van Vivasvan,⁸⁰ het water van het gastritueel.

*āśāpratīkṣe saṁgataṁ sūnṛtāṁ ceṣṭāpūrte putrapaśūmśca sarvān |
etaḍ vṛṅkte puruṣasyālpamedhaso yasyānaśnanvasati brāhmaṇo grhe ||*

8. "That man of little understanding in whose house a Brahmin dwells fasting, all his hope and his expectation and all he has gained and the good and truth that he has spoken and the wells he has dug and the sacrifices he has offered and all his sons and his cattle are torn from him by that guest unhonoured."

"Die man met weinig verstand, in wiens huis een Brahmaan vast, al zijn hoop en zijn verwachting en alles wat hij heeft verworven en het goede en de waarheid die hij heeft gesproken en de putten die hij heeft gegraven en de offers die hij heeft gebracht en al zijn zonen en zijn vee worden hem afgenomen door die oneervolle gast."

*tisro rātrīyadavātsīrgrhe me'naśnanbrahmānnatithirnamasyaḥ |
namaste'stu brahmāsvasti me'stu tasmātpṛati trīnvarānvṛṇīṣva ||*

Yama spreekt:

⁸⁰ Yama, heer van de dood, is ook de meester van de Wet in de wereld, en daarom is hij het kind van de Zon, stralende Meester van de Waarheid waaruit de Wet geboren wordt.

9. "Because for three nights thou hast dwelt in my house, O Brahmin, a guest worthy of reverence, — salutation to thee, O Brahmin, on me let there be the weal, — therefore three boons do thou choose, for each night a boon."

"Omdat je drie nachten in mijn huis hebt verbleven, O Brahmaan, een gast die eerbiedwaardig is, — groet aan jou, O Brahmaan, moge het welzijn op mij rusten, — daarom kies je drie gunsten, voor elke nacht een gunst."

*śāntasamkalpaḥ sumanā yathā syādvītamanyurgautamo
mā'bhi mṛtyo |
tvatprasrṣṭaṁ mā'bhivadetpratīta etattrayāṇāṁ prathamam varam
vṛṇe ||*

Nachiketas spreekt:

10. "Tranquillised in his thought and serene of mind be the Gautama, my father, let his passion over me pass away from him; assured in heart let him greet me from thy grasp delivered; this boon I choose, the first of three."

"Moge Gautama, mijn vader, tot rust komen in zijn gedachten en een sereen denkvermogen hebben, laat zijn hartstocht voor mij van hem verdwijnen; laat hij mij, vol vertrouwen in zijn hart, begroeten nadat ik uit uw greep ben bevrijd; deze gunst kies ik, de eerste vandrie."

*yathā purastād bhavitā pratīta auddālakirāruṇirmatprasrṣṭaḥ |
sukham rātrīḥ śayitā vītamanyustvām
dadṛśivānmṛtyumukhātpramuktam ||*

Yama spreekt:

11. "Even as before assured in heart and by me released, shall he be, Auddalaki Aruni, thy father; sweetly shall he sleep through the nights and his passion shall pass away from him, having seen thee from death's jaws delivered."

"Zoals voorheen verzekerd in zijn hart en door mij bevrijd, zal hij zijn, Auddalaki Aruni, jouw vader; zoet zal hij slapen gedurende de nachten en zijn hartstocht zal van hem weggaan, nu hij jou uit de kaken van de dood bevrijd heeft zien worden."

*svarge loke na bhayaṁ kirīcanāsti op tatra tvaṁ na jarayā bibheti |
ubhe tīrtvā śanāyāpipāse śokātigo moderate svargaloke !*

Nachiketas spreekt:

12. "In heaven fear is not at all, in heaven, O Death, thou art not, nor old age and its terrors; crossing over hunger and thirst as over two rivers, leaving sorrow behind the soul in heaven rejoices."

"In de hemel is er helemaal geen angst, in de hemel, O Dood, ben je niet, noch de oude leeftijd en zijn verschrikkingen; honger en dorst steken als twee rivieren over, verdriet achterlatend, verheugt de ziel zich in de hemel.

sa tvāgniṁ svargyamadhyeṣi mṛtyo prabrūhi tvarṁ śraddadhānāya mahyam |

svargalokā amṛtatvarṁ bhajanta etad dvitīyena vṛṇe vareṇa ||

13. "Therefore that heavenly Flame which thou, O Death, studieth, expound unto me, for I believe. They who win their world of heaven, have immortality for their portion. This for the second boon I have chosen."

"Daarom, die hemelse Vlam⁸¹ die jij, O Dood, bestudeert, leg mij uit, want ik geloof. Zij die hun hemelse wereld winnen, hebben onsterfelijkheid als hun deel. Dit is de tweede gunst die ik heb gekozen."

pra te bravīmi tadū me nibodha svargyamagniṁ naciketaḥ prajānan |
anantalokāptimatho pratiṣṭhāṁ viddhi tvametaṁ nihitaṁ guhāyām ||

Yama spreekt:

14. "Hearken to me and understand, O Nachiketas; I declare to thee that heavenly Flame, for I know it. Know this to be the possession of infinite existence and the foundation and the thing hidden in the secret cave of our being."

"Luister naar mij en begrijp het, O Nachiketas; ik verklaar jou die hemelse Vlam, want ik ken haar. Weet dat dit het bezit is van oneindig bestaan en de grondslag en hetgeen verborgen is in de geheime grot van ons wezen."

lokādimagniṁ tamuvāca tasmai yā iṣṭakā yāvatīrvā yathā vā |
sa cāpi tatpratyavadadyathoktamathāsya mṛtyuḥ punarevāha tuṣṭaḥ ||

15. Of the Flame that is the world's beginning he told him and what are the bricks to him and how many and the way of their setting; and Nachiketas too repeated it even as it was told; then Death was pleased and said to him yet farther;

Over de Vlam die het begin van de wereld is⁸² vertelde hij hem en wat de stenen voor hem zijn en hoeveel en de manier waarop ze geplaatst moeten

⁸¹ De hemelse kracht die onbewust verborgen is in de sterfelijkheid van de mens door het aansteken waarvan en de juiste ordening de mens zijn aardse natuur overstijgt; niet de fysieke vlam van het externe offer waaraan deze diepzinnige frasen zijn niet van toepassing.

⁸² De Goddelijke Kracht, verborgen in het onderbewustzijn, is datgene wat de werelden heeft doen ontstaan en opgebouwd. Aan het andere uiteinde, in het bovenbewustzijn, openbaart zij zich als het Goddelijke Wezen, Heer en Kenner die Zichzelf uit het Brahman heeft gemanifesteerd.

worden; en Nachiketas herhaalde het ook zoals het hem verteld was; toen was de Dood tevreden en zei nog verder tegen hem:

*tamabravitprīyamāṇo mahātmā varam tavehādya dadāmi bhūyaḥ |
tavaiva nāmnā bhavitāyamagnih sṛṅkāṁ cemāmanekarūpāṁ grhāṇa ||*

16. Yea, the Great Soul was gratified and said to him, "Yet a farther boon today I give thee; for even by thy name shall this Fire be called; this necklace also take unto thee, a necklace of many figures.

Ja, de Grote Ziel was tevreden en zei tegen hem: "Nog een verdere gunst geef ik je vandaag; want zelfs naar uw naam zal dit Vuur genoemd worden; neem ook deze halsketting tot u, een halsketting⁸³ met vele figuren.

*triṇāciketastribhiretya sandhim trikarmakṛttarati janmamṛtyū |
brahmajajñam devamīyām viditvā nicāyyemām śāntimatyantameti ||*

17. "Whoso lights the three fires of Nachiketas and comes to union with the Three and does the triple works, beyond birth and death he crosses; for he finds the God of our adoration, the Knower who is born from the Brahman, whom having beheld he attains to surpassing peace.

"Wie de drie vuren⁸⁴ van Nachiketas aansteekt en zich verenigt met de Drie⁸⁵ en de drievoudige werken verricht,⁸⁶ gaat voorbij geboorte en dood overstijgt hij; want hij vindt de God van onze aanbidding, de Kenner⁸⁷ die geboren is uit het Brahman, en door Hem te aanschouwen bereikt hij een ongeëvenaarde vrede.

*triṇāciketastrayametadviditvā ya evam vidvāṁścinute nāciketam |
sa mṛtyupāśānpurataḥ praṇodya śokātigo modate svargaloke ||*

18. "When a man has the three flames of Nachiketas and knows this that is Triple, when so knowing he beholds the Flame of Nachiketas, then he thrusts from in front of him the meshes of the snare of death; leaving sorrow behind him he in heaven rejoices.

⁸³ De ketting van vele figuren is Prakriti, de scheppende Natuur die onder de controle komt van de ziel die het goddelijke bestaan heeft bereikt.

⁸⁴ Waarschijnlijk is de goddelijke kracht gebruikt om het drievoudige wezen van de mens tot goddelijkheid te verheffen.

⁸⁵ Mogelijk de drie Purusha's, zielstoestanden of Persoonlijkheden van het goddelijke Wezen, aangeduid door de drie letters A U M. Het hoogste Brahman ligt voorbij de drie letters van de mystieke lettergreep.

⁸⁶ Het offer van het lagere bestaan aan het goddelijke, volbracht op de drie vlakken van het fysieke, vitale en mentale bewustzijn van de mens.

⁸⁷ De Purusha of het Goddelijke Wezen, Kenner van het Veld, die in alles woont en voor wiens genoegen Prakriti het kosmische spel volbrengt

18. "Wanneer een man de drie vlammen van Nachiketas bezit en dit weet, dat wil zeggen Drievoudig, wanneer hij, wetende dat hij zo is, de Vlam van Nachiketas aanschouwt, dan duwt hij de netten van de valstrik des doods voor zich uit; met verdriet achter zich verheugt hij zich in de hemel.

*eṣa te'gnirnaciketaḥ svargyo yamavṛṇīthā dvitīyena vareṇa |
etamagnirṁ tavaiva pravakṣyanti janāsaṣṭṛīyaṁ varaṁ naciketo
vṛṇīṣva ||*

19. "This is the heavenly Flame, O Nachiketas, which thou hast chosen for the second boon; of this Flame the peoples shall speak that it is thine indeed. A third boon choose, O Nachiketas."

"Dit is de hemelse Vlam, O Nachiketas, die jij hebt gekozen als de tweede gunst; van deze Vlam zullen de volken zeggen dat het inderdaad de jouwe is. Kies een derde gunst, O Nachiketas."

*yeyaṁ prete vicikitsā manuṣye'stītyeke nāyamastīti caike |
etadvidyāmanuśiṣṭastvayā'haṁ varāṇāmeṣa varasṭṛīyaḥ ||*

Nachiketas spreekt:

20. "This debate that there is over the man who has passed and some say 'This he is not' and some that 'he is', that, taught by thee, I would know; this is the third boon of the boons of my choosing."

"Deze discussie die er is over de man die is heengegaan, waarbij sommigen zeggen: 'Dit is hij niet' en anderen: 'Dit is hij wel', dat zou ik, door u onderwezen, willen weten; dit is de derde gunst van de gunsten die ik heb gekozen."

*devairatrāpi vicikitsitaṁ purā na hi suvijñeyamaṇureṣa dharmah |
anyaṁ varaṁ naciketo vṛṇīṣva mā moparotsīrati mā srjainam !*

Yama spreekt:

21. "Even by the gods was this debated of old; for it is not easy of knowledge, since very subtle is the law of it. Another boon choose, O Nachiketas; importune me not, nor urge me; this, this abandon."

Zelfs door de goden werd hier van oudsher over gedebatteerd; want het is geen gemakkelijke kennis, omdat de wet ervan heel subtiel is. Nog een zegenkeuze, O Nachiketas; val mij niet lastig en spoor mij niet aan; dit, dit laat het los."

*devairatrāpi vicikitsitaṁ kila tvaṁ ca mṛtyo yanna sujñeyamāttha |
vaktā cāśya tvādṛganyo na labhyo nānyo varastulya etasya kaścīt ||*

Nachiketas spreekt:

22. "Even by the gods was this debated, it is sure, and thou thyself hast said that it is not easy of knowledge; never shall I find another like thee to tell of it, nor is there any other boon that is equal."

"Zelfs door de goden is hierover gedebatteerd, dat is zeker, en gijzelf hebt gezegd dat het niet gemakkelijk te leren is; ik zal nooit iemand vinden zoals u⁸⁸ die erover kan vertellen, noch is er een andere gunst die daaraan gelijk is."

*śatāyuṣaḥ putrapautrānvṛṇīṣva bahūnpaśūnhastihiraṇyamaśvān |
bhūmermahadāyatanaṁ vṛṇīṣva svayaṁ ca jīva śarado yāvadicchasi ||*

Yama spreekt:

23. "Choose sons and grandsons who shall live each a hundred years, choose much cattle and elephants and gold and horses; choose a mighty reach of earth and thyself live for as many years as thou listest.

"Kies zonen en kleinzonen die elk honderd jaar zullen leven, kies veel vee en olifanten en goud en paarden; kies een machtig stuk land en leef zelf zo lang als je wilt.

*etattulyaṁ yadi manyase varaṁ vṛṇīṣva vittaṁ cirajīvikāṁ ca |
mahābhūmau naciketastvamedhi kāmānāṁ tvā kāmabhājaṁ karomi ||*

24. "This boon if thou deemest equal to that of thy asking, choose wealth and long living; possess thou; O Nachiketas, a mighty country; I give thee thy desire of all desirable things for thy portion.

"Als je deze gunst gelijk acht aan wat je vraagt, kies dan voor rijkdom en een lang leven; bezit jij, O Nachiketas, een machtig land; ik geef je je verlangen naar alles wat je begeert als je deel.

*ye ye kāmā durlabhā martyaloke sarvānkāmāṁśchandataḥ
prārthayasva |
imā rāmāḥ sarathāḥ satūryā nahīdṛśā lambhanīyā manuṣyaiḥ |
ābhirmatprattābhiḥ paricārayasva naciketo maraṇaṁ mānuprākṣiḥ ||*

25. "Yea, all desires that are hard to win in the world of mortals, all demand at thy pleasure; lo, these delectable women with their chariots and their bugles, whose like are not to be won by men, these I will give thee, live with them for thy hand-maidens. But of death question not, O Nachiketas."

"Ja, alle verlangens die moeilijk te verkrijgen zijn in de wereld der stervelingen, alle eisen naar jouw welbehagen; zie, deze verrukkelijke vrouwen met hun strijdagens en hun hoorns, wier gelijke niet door mannen te verkrijgen is,

⁸⁸ Yama is de kenner en bewaarder van de kosmische Wet waardoor de ziel moet opstijgen door dood en leven naar de vrijheid van Onsterfelijkheid.

deze zal ik je geven en met hen samenleven als je dienstmaagden. Maar "Vraag niet over de dood, O Nachiketas."

*śvobhāvā martyasya yadantakaitatsarvendriyāṇāṁ jarayanti tejaḥ |
api sarvaṁ jīvitamalpameva tavaiva vāhāstava nṛtyagīte ||*

Nachiketas spreekt:

26. "Until the morrow mortal man has these things, O Ender, and they wear away all this keenness and glory of his senses; nay, all life is even for a little. Thine are these chariots and thine the dancing of these women and their singing.

"Totdat de sterveling morgen deze dingen heeft, O Ender, en zij al deze scherpte en glorie van zijn zintuigen wegnemen; ja, het hele leven is zelfs voor een korte tijd. Van u zijn deze strijdagens en van u het dansen van deze vrouwen en hun gezang.

*na vittena tarpaṇīyo manuṣyo lapsyāmahe vittamadrākṣma cettvā |
jīviṣyāmo yāvadīśiṣyasi tvaṁ varastu me varaṇīyaḥ sa eva ||*

27. "Man is not to be satisfied by riches, and riches we shall have if we have beheld thee and shall live as long as thou shall be lord of us. This boon and no other is for my choosing.

"De mens is niet tevreden met rijkdom, en rijkdom zullen we hebben als we u hebben aanschouwd en zullen leven zolang gij heer over ons bent.⁸⁹ Deze gunst, en geen andere, is naar mijn keuze.

*ajīyatāmamṛtānāmupetya jīryanmartyaḥ kvadhaḥsthaḥ prajānan |
abhidhyāyanvarṇaratipramodānatidīrghe jīvite ko rameta ||*

28. "Who that is a mortal man and grows old and dwells down upon the unhappy earth, when he has come into the presence of the ageless Immortals and knows, yea, who when he looks very close at beauty and enjoyment and pleasure, can take delight in overlong living?

"Wie, die een sterfelijk mens is, die oud wordt en neerdaalt op de ongelukkige aarde, wanneer hij in de aanwezigheid van de tijdloze Onsterfelijken is gekomen en hen kent, ja, wie, wanneer hij de schoonheid en het genot en het plezier van dichtbij bekijkt, kan dan nog heerlijkheid vinden in een te lang leven?

*yasminnidam vicikitsanti mṛtyo yatsāmparāye mahati brūhi nastat |
yo'yaṁ varo gūāhamanupraviṣṭo nānyaṁ tasmānnaciketā vṛṇīte ||*

⁸⁹ Omdat het leven een beeld van de dood is en de Dood van het leven, is het enige ware bestaan het oneindige, goddelijke en onsterfelijke.

29. "This of which they thus debate, O Death, declare to me, even that which is in the great passage; than this boon which enters in into the secret that is hidden from us, no other chooses Nachiketas."

"Dit waarover zij zo discussiëren, O Dood, verklaar mij, zelfs dat wat in de grote doorgang staat; dan deze gunst die binnendringt in het geheim dat voor ons verborgen is, kiest geen ander Nachiketas."

EERSTE CYCLUS

TWEEDE HOOFDSTUK

*anyacchreyo'nyadutaiva preyaste ubhe nānārthe puruṣaṁ sinītaḥ |
tayoḥ śreya ādadānasya sādhu bhavati hīyate'rthādya u preyo vṛṇīte !*

Yama spreekt:

1. "One thing is the good and quite another thing is the pleasant, and both seize upon a man with different meanings. Of these whoso takes the good, it is well with him; he falls from the aim of life who chooses the pleasant.

"Eén ding is het goede en iets heel anders is het aangename, en beide grijpen op een man met verschillende betekenissen. Van deze gaat het met degene die het goede neemt, goed; hij valt van het doel van het leven die het prettige kiest.

*śreyaśca preyaśca manuṣyametaṣtau samparītya vivinakti dhīraḥ |
śreya hi dhīro'bhi preyaso vṛṇīte preyo mando yogakṣemādvṛṇīte ||*

2. "The good and the pleasant come to a man and the thoughtful mind turns all around them and distinguishes. The wise chooses out the good from the pleasant, but the dull soul chooses the pleasant rather than the getting of his good and its having.

"Het goede en het aangename komen tot een mens en het bedachtzame denkvermogen kijkt er omheen en onderscheidt ze. De wijze kiest het goede uit het aangename, maar de onnozele ziel kiest het aangename boven het verkrijgen van zijn goede en het bezitten ervan.

*sa tvaṁ priyānpriyarūpāṁśca kāmānabhidhyāyannaciketo'tyasrākṣṭh |
naitāṁ sṛṅkāṁ vittamayīmavāpto yasyāṁ majjanti bahavo manuṣyāḥ ||*

3. "And thou, O Nachiketas, hast looked close at the objects of desire, at pleasant things and beautiful, and thou hast cast them from thee: thou hast not entered into the net of riches in which many men sink to perdition.

"En jij, O Nachiketas, hebt de objecten van verlangen, aangename en mooie dingen, nauwkeurig bekeken, en je hebt ze van je afgeworpen: jij bent niet in het net van rijkdommen getreden waarin vele mensen ten onder gaan.

*dūramete viparīte viṣūcī avidyā yā ca vidyeti jñātā |
vidyābhīpsinaṁ naciketasam manye na tvā kāmā bahavo'lolupanta ||*

4. "For far apart are these, opposite, divergent, the one that is known as the Ignorance and the other the Knowledge. But Nachiketas I deem truly desirous of the knowledge whom so many desirable things could not make to lust after them.

"Want deze zijn ver uit elkaar, tegengesteld, verschillend, de ene die bekendstaat als de Onwetendheid en de andere als de Kennis. Maar Nachiketas acht ik werkelijk verlangend naar de kennis, terwijl zoveel begeerlijke dingen er niet naar konden verlangen.

*avidyāyāmantare vartamānāḥ svayaṁ dhīrāḥ paṇāitaṁ manyamānāḥ |
dandramyamānāḥ pariyanti mūḍhā andhenaiva nīyamānā
yathāndhāḥ !*

5. "They who dwell in the ignorance, within it, wise in their own wit and deeming themselves very learned, men bewildered are they who wander about stumbling round and round helplessly like blind men led by the blind.

"Zij die in onwetendheid verblijven, daarin, wijs in hun eigen verstand en zichzelf beschouwen als zeer geleerd, zijn de verbijsterde mensen zij die rond en rond dwalen, hulpeloos, zoals blinde mensen geleid door blinden.

*na sāmparāyaḥ pratibhāti bālaṁ pramādyantaṁ
vittamohena mūḍham |
ayaṁ loko nāsti para īti mānī punaḥ punarvaśamāpadyate me ||*

6. "The childish wit bewildered and drunken with the illusion of riches cannot open its eyes to see the passage to heaven: for he that thinks this world is and there is no other, comes again and again into Death's thralldom.

"De kinderlijke geest, verward en dronken van de illusie van rijkdom, kan zijn ogen niet openen om de doorgang naar de hemel te zien: want hij die denkt dat deze wereld bestaat en er geen andere is, komt steeds weer in de ban van de Dood.

*śravaṇāyāpi bahubhīro na labhyaḥ śṛṇvanto'pi
bahavo yaṁ na vidyuḥ |
āścāryo vaktā kuśalo'sya labdhāścāryo jñātā kuśalānuśiṣṭaḥ ||*

7. "He that is not easy to be heard of by many, and even of those that have heard, they are many who have not known Him, — a miracle is the man that can speak of Him wisely or is skilful to win Him, and when one is found, a miracle is the listener who can know Him even when taught of Him by the knower.

"Hij die niet gemakkelijk door velen gehoord wordt, en zelfs van hen die gehoord hebben, zijn er velen die Hem niet kennen, — een wonder is de man die wijs over Hem kan spreken of bekwaam is om Hem te winnen, en wanneer iemand gevonden wordt, een wonder is de luisteraar die Hem kan kennen, zelfs wanneer hij door de kenner over Hem onderwezen wordt.

*na nareṇāvareṇa prokta eṣa suvijñeyo bahudhā cintyamānaḥ |
ananyaprokte gatiṛatra nāstyāṇīyān hyatarkyamaṇupramāṇāt ||*

8. "An inferior man cannot tell you of Him; for thus told thou canst not truly know Him, since He is thought of in many aspects. Yet unless told of Him by another thou canst not find thy way to Him; for He is subtler than subtlety and that which logic cannot reach.

"Een minderwaardig mens kan je niet over Hem vertellen; want zo verteld kun je Hem niet werkelijk kennen, aangezien Hij in vele aspecten wordt beschouwd. Maar tenzij een ander over Hem vertelt, kun je de weg naar Hem niet vinden; want Hij is subtieler dan subtiliteit en dat wat de logica niet kan bereiken.

*naiṣā tarkeṇa matirāpaneyā proktānyenaiva sujñānāya preṣṭha |
yām tvamāpaḥ satyadhṛtirbatāsi tvādṛṇ no bhūyānnaciketaḥ praṣṭā ||*

9. "This wisdom is not to be had by reasoning, O beloved Nachiketas; only when told thee by another it brings real knowledge, — the wisdom which thou hast gotten. Truly thou art steadfast in the Truth! Even such a questioner as thou art may I meet with always."

"Deze wijsheid is niet te verkrijgen door redeneren, O geliefde Nachiketas; alleen wanneer het u door een ander wordt verteld, brengt het ware kennis, — de wijsheid die je hebt verkregen. Waarlijk, je bent standvastig in de Waarheid! Zelfs zo'n vragensteller als jij mag ik altijd ontmoeten."

*jānāmyaham śevadhṛityanityam na
hyadhruvaiḥ prāpyate hi dhruvam tat |
tato mayā nāciketaścito'gniranityairdravyaiḥ prāptavānasmi nityam ||*

Nachiketas spreekt:

10. "I know of treasure that it is not for ever; for not by things unstable shall one attain That One which is stable; therefore I heaped the fire of Nachiketas, and by the sacrifice of momentary things I won the Eternal."

"Ik weet dat schatten niet voor eeuwig zijn; want niet door onstabiele dingen zal men Die Ene bereiken die standvastig is; daarom heb ik het vuur van Nachiketas opgestapeld, en door het offer van vergankelijke dingen heb ik de Eeuwige gewonnen."

*kāmasyāptim jagataḥ pratiṣṭhām kratorānantyamabhayasya pāram |
stomaṁ mahadurugāyam pratiṣṭhām dṛṣṭvā dhṛtyā dhīro
naciketo'tyasrākṣiḥ ||*

Yama spreekt:

11. "When thou hast seen in thy grasp, O Nachiketas, the possession of desire and the firm foundation of this world and an infinity of power and the other shore of security and great praise and wide-moving foundation, wise and strong in steadfastness thou didst cast these things from thee.

"Toen jij, O Nachiketas, het bezit van verlangen en de vaste grondslag van deze wereld en een oneindigheid van macht en de andere oever van veiligheid en grote lof en wijdverspreide fundering⁹⁰ in je greep zag, wijs en sterk in standvastigheid wierp je deze dingen van je af.

*taṁ durdarśaṁ gūāhamanupraviṣṭaṁ guhāhitaṁ gahvareṣṭham
purāṇam |
adhyātmayogādhigamena devaṁ matvā dhīro harṣaśokau jahāti ||*

12. "Realising the God by attainment to Him through spiritual Yoga, even the Ancient of Days who hath entered deep into that which is hidden and is hard to see, for he is established in our secret being and lodged in the cavern heart of things, the wise and steadfast man casts away from him joy and sorrow.

"Door God te realiseren door Hem te bereiken via spirituele Yoga, zelfs de Oude der Dagen die diep is doorgedrongen in dat wat verborgen is en moeilijk te zien is, want Hij is gevestigd in ons geheime wezen en gehuisvest in het hol van het hart der dingen, werpt de wijze en standvastige mens vreugde en verdriet van Hem af.

*etacchrutvā samparigrhya martyaḥ pravṛhya
dharmyamaṇumetaṁāpya |
sa modate modanīyaṁ hi labdhvā vivṛtaṁ sadma naciketasāṁ manye ||*

13. "When a mortal man has heard, when he has grasped, when he has forcefully separated the Righteous One from his body and won that subtle Being, then he has delight, for he has got that which one can indeed delight in. Verily, I deem of Nachiketas as a house wide open."

"Wanneer een sterfelijk mens heeft gehoord, wanneer hij heeft gegrepen, wanneer hij de Rechtvaardige met geweld van zijn lichaam heeft gescheiden en dat subtiele Wezen heeft gewonnen, dan heeft hij heerlijkheid, want hij heeft datgene verkregen waar men werkelijk heerlijkheid in kan hebben. Voorwaar, ik beschouw Nachiketas als een huis dat wijd openstaat."

*anyatra dharmādanyatrādharmādanyatrāsmātkṛtākṛtāt |
anyatra bhūtācca bhavyācca yattatpaśyasi tadvada ||*

Nachiketas spreekt:

14. "Tell me of That which thou seest elsewhere than in virtue and elsewhere than in unrighteousness, elsewhere than in this created and this uncreated, elsewhere than in that which has been and that which shall be."

"Vertel me over Dat wat gij ziet, anders dan in deugd en anders dan in onrechtvaardigheid, anders dan in dit geschapene en dit ongeschapene, anders dan in dat wat geweest is en dat wat zal zijn."

⁹⁰ Of, en grote faam gezongen door de wijste streken,

*sarve vedā yatpadamāmananti tapāṁsi sarvāṇi ca yadvadanti |
yadicchanto brahmacāryaṁ caranti tatte padaṁ saṁgrahaṇa
bravīmyomītyetat ||*

Yama spreekt:

15. "The seat or goal that all the Vedas glorify and which austerities declare, for the desire of which men practise holy living, of That will I tell thee in brief compass. OM is that goal, O Nachiketas.

"De zetel of het doel dat alle Veda's verheerlijken en dat ascetische praktijken verkondigen, waarvoor de mensen een heilig leven leiden, dat zal ik je in het kort vertellen. OM is dat doel, O Nachiketas.

*etaddhyevākṣaraṁ brahma etaddhyevākṣaraṁ param |
etaddhyevākṣaraṁ jñātvā yo yadicchatī tasya tat ||*

16. "For this Syllable is Brahman, this Syllable is the Most High: this Syllable if one knows, whatsoever one shall desire, it is his.

"Want deze Lettergreep is Brahman, deze lettergreep is de Allerhoogste: deze lettergreep, als men die kent, zal alles wat men begeert, hem toebehoren.

*etadālambanaṁ śreṣṭhametadālambanaṁ param |
etadālambanaṁ jñātvā brahmaloke mahīyate ||*

17. "This support is the best, this support is the highest, knowing this support one grows great in the world of the Brahman.

"Deze steun is de beste, deze steun is de hoogste, door deze steun te kennen, groeit men in de wereld van Brahman.

*na jāyate mriyate vā vipaścinnāyaṁ kutaścinna babhūva kaścit |
ajo nityaḥ śāśvato'yaṁ purāṇo na hanyate hanyamāne śarīre ||*

18. "The Wise One is not born, neither does he die: he came not from anywhere, neither is he any one: he is unborn, he is everlasting, he is ancient and sempiternal: he is not slain in the-slaying of the body.

"De Wijze wordt niet geboren, noch sterft hij: hij kwam niet van ergens vandaan, noch is hij iemand: hij is ongeboren, hij is eeuwig, hij is oud en eeuwigdurend: hij wordt niet gedood in het doden van het lichaam.

*hantā cenmanyate hantuṁ hataścenmanyate hatam |
ubhau tau na vijānīto nāyaṁ hanti na hanyate ||*

19. "If the slayer think that he slays, if the slain think that he is slain, both of these have not the knowledge. This slays not, neither is He slain.

"Als de doden denkt dat hij doodt, als de gedodene denkt dat Hij gedood is, hebben beiden de kennis niet. Dit doodt niet, en Hij wordt ook niet gedood.

*aṇoraṇīyān mahato mahīyānātmāsya jantornihito guhāyām |
tamakratuḥ paśyati vītaśoko dhātuprasādān mahimānamātmanaḥ ||*

20. "Finer than the fine, huger than the huge the self hides in the secret heart of the creature: when a man strips himself of will and is weaned from sorrow, then he beholds Him; purified from the mental elements he sees the greatness of the Self-being.

"Fijner dan het fijne, groter dan het enorme verbergt het zelf zich in het geheime hart van het schepsel: wanneer een mens zich ontdoet van wil en gespeend wordt van verdriet, dan aanschouwt hij Hem; gezuiverd van de mentale elementen ziet hij de grootsheid van het Zelf-zijn.

*āsīno dūraṁ vrajati śayāno yāti sarvataḥ |
kastaṁ madāmadāṁ devaṁ madanyo jñātumarhati ||*

21. "Seated He journeys far off, lying down he goes everywhere. Who other than I is fit to know God, even Him who is rapture and the transcendence of rapture?

"Zittend reist Hij ver weg, liggend gaat Hij overal heen. Wie dan ik is geschikt om God te kennen, zelfs Hem die de extase en de overstijging van de extase is?

*aśarīraṁ śarīreṣvanavastheṣvavasthitam |
mahāntaṁ vibhumātmānaṁ matvā dhīro na śocati !*

22. "Realising the Bodiless in bodies, the Established in things unsettled, the Great and Omnipresent Self, the wise and steadfast soul grieves no longer.

"Het Lichaamlsoze realiseren in lichamen, het gevestigde in onrustige dingen, het Grote en Alomtegenwoordige Zelf, de wijze en standvastige ziel treurt niet langer.

*nāyamātmā pravacanena labhyo na medhayā op bahunā śrutena |
yamevaiṣa vṛṇute tena labhyastasyaiṣa ātmā vivṛṇute tanūrṁ svām !*

23. "The Self is not to be won by eloquent teaching, nor by brain power, nor by much learning: but only he whom this Being chooses can win Him; for to him this Self bares His body.

"Het Zelf kan niet gewonnen worden door welsprekend onderwijs, noch door brein macht, noch door veel geleerdheid: maar alleen hij die dit Wezen uitkiest, kan Hem winnen, want aan hem onthult dit Zelf Zijn lichaam.

*nāvirato duṣcaritānnāśānto nāsamāhitaḥ |
nāśāntamānaso vāpi prajñānenainamāpnuyāt ||*

24. "None who has not ceased from doing evil, or who is not calm, or not concentrated in his being, or whose mind has not been tranquillised, can by wisdom attain to Him.

"Niemand die niet is opgehouden met kwaad doen, of die niet kalm is, of niet geconcentreerd is in zijn wezen, of wiens denkvermogen niet tot rust is gekomen, kan Hem door wijsheid bereiken.

*yasyā brahma ca kṣatram ca ubhe bhavata odanaḥ |
mṛtyuryasyopasecanaḥ ka itthā veda yatra saḥ ||*

25. "He to whom the sages are as meat and heroes as food for his eating and Death is an ingredient of His banquet, how thus-shall one know of Him where He abides? "

"Hij voor wie de wijzen als vlees zijn en de helden als voedsel voor zijn maaltijd, en de Dood een ingrediënt is van Zijn feestmaal, hoe zal men van Hem dan kennen waar Hij verblijft? "

EERSTE CYCLUS

DERDE HOOFDSTUK

*ṛtaṁ pibantau sukṛtasya loke guhāṁ praviṣṭau parame parārdhe |
chāyātapau brahmavido vadanti pañcāgnayo ye ca triṇāciketāḥ ||*

Yama spreekt:

1. "There are two that drink deep of the truth in the world of work well accomplished: they are lodged in the secret plane of being, in the highest kingdom of the most High: as of light and shade the knowers of Brahman speak of them, and those of the five fires and those who kindle thrice the fire of Nachiketas.

"Er zijn twee die diep drinken van de waarheid in de wereld van goed volbracht werk: zij verblijven in het geheime bestaansvlak, in het hoogste koninkrijk van de Allerhoogste: als van licht en schaduw spreken de kenners van Brahman over hen, en zij van de vijf vuren en zij die driemaal het vuur van Nachiketas aansteken.

*yaḥ seturjñānāmakṣaram brahma yatparam |
abhayaṁ titirṣatām pāraṁ nāciketam śakemahi ||*

2. "May we have strength to kindle the Agni of Nachiketas for he is the bridge of those who do sacrifice and he is Brahman Supreme and imperishable, and the far shore of security to those who would cross this Ocean.

"Mogen wij de kracht hebben om het vuur van Nachiketas aan te wakkeren, want hij is de brug van hen die offers brengen en hij is de Allerhoogste Brahman en onvergankelijk, en de verre oever van veiligheid voor hen die deze Oceaan willen oversteken.

*ātmānaṁ rathinaṁ viddhi śarīraṁ rathameva tu |
buddhiṁ tu sārathiṁ viddhi manaḥ pragrahameva ca ||*

3. "Know the body for a chariot and the soul for the master of the chariot: know Reason for the charioteer and the mind for the reins only.

"Ken het lichaam als een strijdswagen en de ziel als de meester van de strijdswagen: ken de Rede voor de wagenmenner en het denkvermogen voor alleen de teugels.

*indriyāṇi hayānāhurviṣayāṁsteṣu gocarān |
ātmendriyamanoyuktaṁ bhoktetyāhurmanīṣiṇaḥ !*

4. "The senses they speak of as the steeds and the objects of sense as the paths in which they move; and One yoked with self and the mind and the senses, as the enjoyer, say the thinkers

"De zintuigen waarover zij spreken als de paarden en de zintuiglijke voorwerpen als de paden waarin ze bewegen; en Eén spande zich in met zichzelf en de geest en de zintuigen, als genierter, zeggen de denkers.

*yastvavijñānavānbhavatyayuktena manasā sadā |
tasyendriyāṇyavaśyāni duṣṭāśvā iva sārathēḥ !*

5. "Now he that is without knowledge with his mind ever unapplied, his senses are to him as wild horses and will not obey their driver of the chariot.

"Welnu, hij die zonder kennis is en zijn denkvermogen nooit toegepast heeft, zijn zintuigen zijn voor hem als wilde paarden en zullen hun wagenmenner niet gehoorzamen.

*yastu vijñānavānbhavati yuktena manasā sadā |
tasyendriyāṇi vaśyāni sadaśvā iva sārathēḥ ||*

6. "But he that has knowledge with his mind ever applied, his senses are to him as noble steeds and they obey the driver.

"Maar hij die kennis bezit en zijn denkvermogen voortdurend op zijn zintuigen richt, zijn zintuigen zijn voor hem als edele paarden en zij gehoorzamen de wagenmenner.

*yastvavijñānavānbhavatyamanaskaḥ sadāśuciḥ |
na sa tatpadamāpnoti saṁsāraṁ cādhigacchati ||*

7. "Yea, he that is without knowledge and is unmindful and is ever unclean, reaches not that goal, but wanders in the cycle of phenomena.

"Ja, hij die zonder kennis is en onachtzaam en altijd onrein, bereikt dat doel niet, maar dwaalt rond in de cyclus van verschijnselen.

*yastu vijñānavānbhavati samanaskaḥ sadā śuciḥ |
sa tu tatpadamāpnoti yasmād bhūyo na jāyate ||*

8. "But he that has knowledge and is mindful, pure always, reaches that goal whence he is not born again.

"Maar hij die kennis bezit en aandachtig is, altijd zuiver, bereikt dat doel waaruit hij niet opnieuw geboren wordt.

*vijñānasārathiryastu manahpragrahavānnaraḥ |
so'dhvanaḥ pāramāpnoti tadviṣṇoḥ paramaṁ padam ||*

9. "That man who uses the mind for reins and the knowledge for the driver, reaches the end of his road, the highest seat of Vishnu.

"Die man die zijn verstand als teugels gebruikt en zijn kennis als stuurman, bereikt het einde van zijn weg, de hoogste zetel van Vishnu.

*indriyebhyaḥ parā hyarthā arthebhyasca param manañ |
manasastu parā buddhirbuddherātmā mahānparaḥ ||*

10. "Than the senses the objects of sense are higher: and higher than the objects of sense is the Mind: and higher than the Mind is the faculty of knowledge: and than that the Great-Self is higher.

"De objecten van de zintuigen zijn hoger dan de zintuigen: en hoger dan de objecten van de zintuigen is het Mentale: en hoger dan het Mentale is het vermogen tot kennis: en hoger dan dat is het Grote Zelf.

*mahataḥ paramavyaktamavyaktātpuruṣaḥ paraḥ |
puruṣānna param kiñcitsā kāṣṭhā sā parā gatiḥ ||*

11. "And higher than the Great-Self is the Unmanifest and higher than the Unmanifest is the Purusha: than the Purusha there is none higher: He is the culmination. He is the highest goal of the journey.

"En hoger dan het Grote Zelf is het Ongeopenbaarde en hoger dan het Ongeopenbaarde is de Purusha: dan de Purusha daar niemand is hoger: Hij is het hoogtepunt. Hij is het hoogste doel van de reis.

*eṣa sarveṣu bhūteṣu gūḍhotmā na prakāśate |
dṛśyate tvagryayā buddhyā sūkṣmayā sūkṣmadarśibhiḥ ||*

12. "He is the secret Self in all existences and does not manifest Himself to the vision: yet is He seen by the seers of the subtle by a subtle and perfect understanding.

"Hij is het geheime Zelf in alle bestaansvormen en openbaart Zichzelf niet aan de visie: toch wordt Hij gezien door de zieners van het subtiele door een subtiel en volmaakt begrip.

*yacchedvānmanasī prājñastadyacchejjñāna ātmani |
jñānamātmani mahati niyacchettadyacchecchānta ātmani ||*

13. "Let the wise man restrain speech in his mind and mind in Self, and knowledge in the Great-Self, and that again let him restrain in the Self that is at peace.

"Laat de wijze man de spraak in zijn denkvermogen en zijn denkvermogen in het Zelf beheersen, en de kennis in het Grote Zelf, en laat dat hem zich opnieuw beheersen in het Zelf dat in vrede is.

*uttiṣṭhata jāgrata prāpya varānnibodhata |
kṣurasya dhārā niśitā duratyayā durgam pathastatkavayo vadanti !*

14. "Arise, awake, find out the great ones and learn of them: for sharp as a razor's edge, hard to traverse, difficult of going is that path, say the sages.

"Sta op, word wakker, ontdek de groten en leer van hen: want scherp als een de scherpte van het scheermes, moeilijk te bewandelen, moeilijk begaanbaar is dat pad, zeggen de wijzen.

*aśabdamasparśamarūpamavyayaṁ tathā'rasaṁ
nityamagandhavacca yat |
anādyanantaṁ mahataḥ paraṁ dhruvaṁ nicāyā
tanmṛtyumukhātpramucyate !*

15. "That in which sound is not, nor touch, nor shape, nor diminution, nor taste nor smell, that which is eternal, and It is without end or beginning, higher than the Great-Self, the stable; that having seen, from the mouth of death there is deliverance."

"Dat waarin geluid niet is, noch aanraking, noch vorm, noch vermindering, noch smaak noch geur, dat wat eeuwig is, en het is zonder einde of begin, hoger dan het Grote Zelf, de stabiele; dat gezien hebbende, komt uit de mond van de dood verlossing."

*nāciketamupākhyānaṁ mṛtyuproktaṁ sanātanaṁ |
uktvā śrutvā ca medhāvī brahmaloke mahīyate ||*

16. The man of intelligence having spoken or heard the eternal story of Nachiketas wherein Death was the speaker, grows great in the world of the Brahman.

De intelligente man die het eeuwige verhaal van Nachiketas heeft gesproken of gehoord, waarin de Dood de spreker was, wordt groot in de wereld van de Brahman.

*ya imaṁ paramaṁ guhyaṁ śrāvayed brahmasaṁsadi |
prayataḥ śrāddhakāle vā tadānantyāya kalpate tadānantyāya kalpata
iti ||*

17. He who being pure recites this supreme secret at the time of the Shraddha in the assembly of the Brahmins, that turns for him to infinite existence.

Hij die rein is, reciteert dit allerhoogste geheim ten tijde van de Shraddha in de vergadering van de Brahmanen, dat leidt voor hem tot oneindig bestaan.

TWEEDE CYCLUS

EERSTE HOOFDSTUK

*parāñci khāni vyatṛṇatsvayambhūstasmātparāṇ paśyati nāntarātman |
kaściddhīraḥ pratyagātmānamaikṣadāvṛttacakṣuramṛtatvamicchan ||*

Yama spreekt:

1. "The self-born has set the doors of the body to face outwards, therefore the soul of a man gazes outward and not at the Self within: hardly a wise man here and there, desiring immortality, turns his eyes inward and sees the Self within him.

"De zelf-geborene heeft de deuren van het lichaam naar buiten gericht, daarom kijkt de ziel van een mens naar buiten en niet naar het Zelf in zichzelf: nauwelijks richt een wijze man hier en daar, die onsterfelijkheid begeert, zijn ogen naar binnen en ziet het Zelf in zichzelf.

*parācaḥ kāmānanuyanti bālāste mṛtyoryanti vitatasya pāśam |
atha dhīrā amṛtatvaṁ viditvā dhruvamadhruveṣviha na prārthayante ||*

2. "The rest childishly follow after desire and pleasure and walk into the snare of Death that gapes wide for them. But calm souls, having learned of immortality, seek not for permanence in the things of this world that pass and are not.

"De rest volgt kinderlijk verlangen en plezier na en loopt in de valstrik van de Dood die wijd openstaat voor hen. Maar kalme zielen, die de onsterfelijkheid hebben leren kennen, zoeken geen blijvende waarde in de dingen van deze wereld die voorbijgaan en niet bestaan.

*yena rūpaṁ rasaṁ gandhaṁ śabdānsparśāśca maithunān |
etenaiva vijānāti kimatra pariśiṣyate | etadvai tat ||*

3. "By the Self one knows form and taste and smell, by the Self one knows sound and touch and the joy of man with woman: what is there left in this world of which the Self not knows? *This is That thou seekest.*

"Door het Zelf kent men vorm, smaak en geur, door het Zelf kent men geluid en aanraking en de vreugde van man met vrouw: wat blijft er in deze wereld over dat het Zelf niet kent? *Dit is Dat wat je zoekt.*

*svapnāntaṁ jāgaritāntaṁ cobhau yenānupaśyati |
mahāntaṁ vibhumātmānaṁ matvā dhīro na śocati ||*

4. "The calm soul having comprehended the great Lord, the omnipresent Self by whom one beholds both to the end of dream and to the end of waking, ceases from grieving.

"De kalme ziel die de grote Heer, het alomtegenwoordige Zelf, door wie men zowel tot het einde van de droom als tot het einde van het waken aanschouwt, heeft begrepen, houdt op met treuren.

*ya imam madhvadam veda ātmānam jīvamantikāt |
īśānam bhūtabhavyasya na tato vijugupsate | etadvai tat ||*

5. "He that has known from the very close this Eater of sweetness, the Jiva, the self within that is lord of what was and what shall be, shrinks not thereafter from aught nor abhors any. *This is That thou seekest.*

"Hij die van heel dichtbij deze Zoetvreter, de Jiva, het zelf van binnenuit, heeft gekend, die is Heer van wat was en wat zal zijn, deinst daarna nergens voor terug en verafschuwt niets. *Dit is Dat wat jij zoekt.*

*yaḥ pūrvam tapaso jātamadbhyaḥ pūrvamajāyata |
guhām praviśya tiṣṭhantam yo bhūtebhirvyapaśyata | etadvai tat ||*

6. "He is the seer that sees Him who came into being before austerity and was before the waters: peep in the heart of the creature he sees Him, for there He stands by the mingling of the elements. *This is That thou seekest.*

"Hij is de ziener die Hem ziet die bestond vóór de ascese en was vóór de wateren: kijk in het hart van het schepsel en hij ziet Hem, want daar staat Hij bij de vermenging van de elementen. *Dit is Dat wat jij zoekt.*

*yā prāṇena sambhavatyaditirdevatāmayī |
guhām praviśya tiṣṭhantīm yā bhūtebhirvyajāyata | etadvai tat ||*

7. "This is Aditi, the mother of the Gods, who was born through the Prana and by the mingling of the elements had her being: deep in the heart of things she has entered, there she is seated. *This is That thou seekest.*

"Dit is Aditi, de moeder der goden, die geboren werd door de Prana en door de vermenging van de elementen haar bestaan had: diep in het hart van dingen is zij binnengekomen, daar zit ze. *Dit is dat wat je zoekt.*

*araṇyornihito jātavedā garbha iva subhrto garbhīṇibhiḥ |
dive diva tāyo jāgṛvadbhirhaviṣmadbhirmanuṣyebhiragniḥ |
etadvai tat ||*

8. "As a woman carries with care the unborn child in her womb, so is the Master of Knowledge lodged in the tinders: and day by day should men worship him, who live the waking life and stand before him with sacrifices; for he is that Agni. *This is That thou seekest.*

"Zoals een vrouw met zorg het ongeboren kind in haar baarmoeder draagt, zo is de Meester van Kennis gehuisvest in de tondel: en dagelijks zouden de mensen die het wakende leven leiden hem moeten aanbidden en voor hem staan met offers; want hij is die Agni. *Dit is Dat wat jij zoekt.*

yataścodeti sūryo'staṁ yatra ca gacchati |
taṁ devāḥ sarve'rpitāstadu nātyeti kaścana | etadvai tat ||

9. "He from whom the sun arises and to whom the sun returns, and in Him are all the Gods established; none passes beyond Him. *This is That thou seekest.*

"Hij van wie de zon opkomt en tot wie de zon terugkeert, en in Hem zijn alle goden gevestigd; niemand gaat Hem te boven. *Dit is Dat wat jij zoekt.*

yadeveha tadamutra yadamutra tadanviha |
mṛtyoḥ sa mṛtyumāpnoti ya iha nāneva paśyati ||

10. "What is in this world, is also in the other: and what is in the other, that again is in this: who thinks he sees difference here, from death to death he goes.

"Wat in deze wereld is, is ook in de andere; en wat in de andere is, dat is ook weer in deze; wie denkt hier verschil te zien, gaat van dood tot dood.

manasaivedamāptavyaṁ neha nānāsti kiñcana |
mṛtyoḥ sa mṛtyum gacchati ya iha nāneva paśyati ||

11. "Through the mind must we understand that there is nothing in this world that really varies: who thinks he sees difference here, from death to death he goes.

"Door middel van het denkvermogen moeten we begrijpen dat er in deze wereld niets werkelijk verschilt; wie denkt hier verschil te zien, gaat van dood tot dood.

aṅguṣṭhamātraḥ puruṣo madhya ātmani tiṣṭhati |
īśāno bhūtabhavyasya na tato vijugupsate | etadvai tat ||

12. "The Purusha who is seated in the midst of our self is no larger than the finger of a man; He is the Lord of what was and what shall be. Him having seen one shrinks not from aught, nor abhors any. *This is That thou seekest.*

"De Purusha die in het midden van ons zelf zetelt, is niet groter dan de vinger van een mens; Hij is de Heer van wat was en wat zal zijn. Hem gezien hebbend deinst hij voor niets terug, noch verafschuwt Hij iets. *Dit is Dat wat jij zoekt.*

aṅguṣṭhamātraḥ puruṣo jyotirivādhūmakāḥ |
īśāno bhūtabhavyasya sa evādyā sa u śvaḥ | etadvai tat ||

13. "The Purusha that is within us is no larger than the finger of a man: He is like a blazing fire that is without smoke, He is lord of His past and His future. He alone, is today and He alone shall be tomorrow. *This is That thou seekest.*

"De Purusha die in ons is, is niet groter dan een mensenvinger: Hij is als een laaiend vuur zonder rook, Hij is heer over Zijn verleden en Zijn toekomst. Hij alleen is vandaag en Hij alleen zal morgen zijn. *Dit is Wat jij zoekt.*

yathodakam durge vr̥ṣṭam parvateṣu vidhāvati |
evam dharmānpṛthak paśyañstānevānuvidhāvati ||

14. "As water that rains in the rough and difficult places, runs to many sides on the mountain tops, so he that sees separate law and action of the One Spirit, follows in the track of what he sees.

"Zoals water dat regent op ruige en moeilijke plaatsen, naar vele kanten stroomt op de bergtoppen, zo volgt hij die de afzonderlijke wet en werking van de Ene Geest ziet, het spoor van wat hij ziet.

yathodakam śuddhe śuddhamāsiktam tādr̥geva bhavati |
evam munervijānata ātmā bhavati gautama ||

15. "But as pure water that is poured into pure water, even as it was such it remains, so is it with the soul of the thinker who knows God, O seed of Gautama."

"Maar zoals zuiver water dat in zuiver water wordt gegoten, zo blijft het ook, zo is het met de ziel van de denker die God kent, O zaad van Gautama."

TWEEDE CYCLUS

TWEEDE HOOFDSTUK

*puramekādaśadvāramajasyāvakraśaḥ |
anuṣṭhāya na śocati vimuktaśca vimucyate | etadvai tat ||*

Yama spreekt:

1. "The unborn who is not devious-minded has a city with eleven gates: when he takes up his abode in it, he grieves not, but when he is set free from it, that is his deliverance. *This is That thou seekest.*

"De ongeborene die niet bedrieglijk is, heeft een stad met elf poorten: wanneer hij er zijn intrek neemt, treurt hij niet, maar wanneer hij eruit bevrijd wordt, dan is dat zijn verlossing. *Dit is Dat wat jij zoekt.*

*harṁsaḥ śuciśadvasurantarikṣasaddhotā vediśadatithirduroṇasat |
nṛśadvarasadṛtasadvomasadabjā gojā ṛtajā adriajā ṛtaṁ bṛhat ||*

2. "Lo, the Swan whose dwelling is in the purity, He is the Vasu in the inter-regions, the Sacrificer at the altar, the Guest in the vessel of the drinking: He is in man and in the Great Ones and His home is in the law, and His dwelling is in the firmament: He is all that is born of water and all that is born of earth and all that is born on the mountains. He is the Truth and He is the Mighty One.

"Zie, de Zwaan wiens woonplaats in de zuiverheid is, Hij is de Vasu in de tussenwerelden, de Offeraar aan het altaar, de Gast in het vat van de drinkbeker: Hij is in de mens en in de Groten en Zijn thuis is in de wet, en Zijn woonplaats is in het firmament: Hij is alles wat geboren is uit water en alles wat geboren is uit aarde en alles wat geboren is op de bergen. Hij is de Waarheid en Hij is de Machtige.

*ūrdhvaṁ prāṇamunnayatyapānaṁ pratyagasyati |
madhye vāmanamāsīnaṁ viśve devā upāsate ||*

3. "This is He that draws the main breath upward and casts the lower breath downward. The Dwarf that sits in the centre, to Him all the Gods do homage.

"Dit is Hij die de hoofdadem omhoogtrekt en de onderste adem omlaag werpt. De Dwerg die in het midden zit, aan Hem brengen alle Goden hulde.

*asya visraṇsamānasya śarīrasthasya dehinaḥ |
dehādvimucyamānasya kimatra pariśiṣyate | etadvai tat ||*

4. "When this encased Spirit that is in the body, falls away from it, when He is freed from its casing, what is there then that remains? *This is That thou seekest.*

"Wanneer deze ingekapselde Geest, die in het lichaam is, ervan afvalt, wanneer Hij bevrijd is van zijn omhulsel, wat blijft er dan over? *Dit is Dat wat jij zoekt.*

*na prāṇena nāpānena martyo jīvati kaścana |
itareṇa tu jīvanti yasminnetāvupāśritau ||*

5. "Man that is mortal lives not by the breath, no, nor by the lower breath; but by something else we live in which both these have their being.

"De sterfelijke mens leeft niet door de adem, nee, noch door de lagere adem; maar door iets anders waarin beide hun bestaan hebben.

*hanta ta idaṁ pravakṣyāmi guhyaṁ brahma sanātanam |
yathā ca maraṇaṁ prāpya ātmā bhavati gautama !*

6. "Surely, O Gautama, I will tell thee of this secret and eternal Brahman and likewise what becomes of the soul when one dies.

"Zeker, O Gautama, ik zal je vertellen over dit geheime en eeuwige Brahman en ook wat er met de ziel gebeurt als iemand sterft.

*yonimanye prapadyante śarīratvāya dehinaḥ |
sthāṇumanye'nusarṇyanti yathākarma yathāśrutam !*

7. "For some enter a womb to the embodying of the Spirit and others follow after the Immovable: according to their deeds - is their goal and after the measure of their revealed knowledge.

"Want sommigen gaan een baarmoeder binnen voor de belichaming van de Geest en anderen volgen de Onwrikbare: overeenkomstig hun daden - dat is hun doel en naar de maat van hun geopenbaarde kennis.

*ya eṣa supteṣu jāgarti kāmaṁ kāmaṁ puruṣo nirmimāṇaḥ |
tadeva śukraṁ tad brahma tadevāmṛtamucyate |
tasminṛlokāḥ śritāḥ sarve tadu nātyeti kaścana | etadvai tat ||*

8. "This that wakes in the sleepers creating desire upon desire, this Purusha, Him they call the Bright One, Him Brahman, Him Immortality, and in Him are all the worlds established: none goes beyond Him. *This is That thou seekest.*

"Dit dat de slapers wekt en verlangen op verlangen schept, dit Purusha, Hem noemen zij de Lichtende, Hem Brahman, Hem Onsterfelijkheid, en in Hem zijn alle werelden gevestigd: geen enkele gaat voorbij Hem. *Dit is Dat wat jij zoekt.*

*agniryathaiko bhuvanaṁ praviṣṭo rūpaṁ rūpaṁ pratirūpo babhūva |
ekastathā sarvabhūtāntarātmā rūpaṁ rūpaṁ pratirūpo bahiṣca ||*

9. "Even as one Fire has entered into the world, but it shapes itself to the forms it meets, so there is one Spirit within all creatures, but it shapes itself to form and form: it is likewise outside these.

"Zoals één Vuur de wereld is binnengegaan, maar zich aanpast aan de vormen die het aantreft, zo is er één Geest in alle schepselen, maar deze past zich aan vorm en vorm aan: hij is eveneens buiten deze.

*vāyuryathaiko bhuvanaṁ praviṣṭo rūpaṁ rūpaṁ pratirūpo babhūva |
ekastathā sarvabhūtāntarātmā rūpaṁ rūpaṁ pratirūpo bahiṣca ||*

10. "Even as one Air has entered into the world, but it shapes itself to the forms it meets, so there is one Spirit within all creatures, but it shapes itself to form and form: it is likewise outside these.

"Zoals één Lucht de wereld is binnengegaan, maar zich aanpast aan de vormen die zij tegenkomt, zo is er één Geest in alle schepselen, maar deze past zich aan vorm en vorm aan: hij is eveneens buiten deze.

*sūryo yathā sarvalokasya cakṣurna lipyate cākṣuṣairbāhyadoṣaiḥ |
ekastathā sarvabhūtāntarātmā na lipyate lokaduḥkhena bāhyaḥ ||*

11. "Even as the Sun is the eye of all this world, yet is not soiled by the outward blemishes of the visual, so there is one Spirit within all creatures, but the sorrow of this world soils it not: for it is beyond grief and danger.

"Zoals de zon het oog van deze hele wereld is, maar niet bezoedeld wordt door de uiterlijke onvolkomenheden van het zichtbare, zo is er één Geest in alle schepsels, maar het verdriet van deze wereld bezoedelt Hem niet: want Hij is voorbij verdriet en gevaar."

*eko vaśī sarvabhūtāntarātmā ekaṁ rūpaṁ bahudhā yaḥ karoti |
tamātmasthaṁ ye'nupaśyanti dhīrāsteṣāṁ sukhaṁ śāśvataṁ
netareṣāṁ ||*

12. "One calm and controlling Spirit within all creatures that makes one form into many fashions: the calm and strong who see Him in their self as in a mirror, theirs is eternal felicity and 'tis not for others.

"Eén kalme en beheersende Geest in alle schepselen die één vorm in vele gedaanten verandert: de kalme en sterke die Hem in zichzelf zien als in een spiegel, hun is eeuwige gelukzaligheid en die is niet voor anderen.

*nityo'nityānāṁ cetanaścetanānāmeko bahūnāṁ yo vidadhāti kāmān |
tamātmasthaṁ ye'nupaśyanti dhīrāsteṣāṁ śāntiḥ śāśvatī netareṣāṁ ||*

13. "The One Eternal in the transient, the One consciousness in many conscious beings, who being One orders the desires of many: the calm and strong who behold Him in their self as in a mirror, theirs is eternal peace and 'tis not for others.

"De Ene Eeuwige in het vergankelijke, het Ene bewustzijn in vele bewuste wezens, die, als Eén zijnde, de verlangens van velen ordent: de kalme en sterke die Hem in zichzelf aanschouwen als in een spiegel, hun is eeuwige vrede en die is niet voor anderen.

*tadetaditi manyante'nirdeśyaṁ paramaṁ sukham |
kathaṁ nu tadvijānīyāṁ kimu bhāti vibhāti vā ||*

14. " 'This is He' is all they can realise of Him, a highest felicity which none can point to nor any define it. How shall I know of Him whether He shines or reflects one light and another?

" 'Dit is Hij' is alles wat ze van Hem kunnen beseffen, een hoogste gelukzaligheid die niemand kan aanwijzen noch definiëren. Hoe zal ik Hem kennen als Hij schijnt of het ene licht en het andere weerkaatst?

*na tatra sūryo bhāti na candratārakaṁ nemā vidyuto bhānti
kuto'yamagniḥ |
tameva bhāntamanubhāti sarvaṁ tasya bhāsā sarvamidam vibhāti ||*

15. "There the sun cannot shine and the moon has no lustre: all the stars are blind: there our lightnings flash not, neither any earthly fire. For all that is bright is but the shadow of His brightness and by His shining all this shines."

"Daar kan de zon niet schijnen en heeft de maan geen glans: alle sterren zijn blind: daar flitsen onze bliksems niet, noch enig aards vuur. Want al wat helder is, is slechts de schaduw van Zijn helderheid en door Zijn schijnsel schijnt al dit licht."

TWEEDE CYCLUS

DERDE HOOFDSTUK

*ūrdhvamūlo'vāksākha eṣo'svatthaḥ sanātanaḥ |
tadeva śukraṁ tad brahma tadevāmṛtamucyate |
tasmimllokāḥ śritāḥ sarve tadu nātyeti kaścana |
etadvai tat ||*

Yama spreekt:

1. "This is an eternal Ashwattha-tree whose root is above, but its branches are downward. It is He that is called the Bright One and Brahman, and Immortality, and in Him are all the worlds established, none goes beyond Him. *This is That thou seekest.*

"Dit is een eeuwige Ashwattha-boom waarvan de wortel boven is, maar de takken naar beneden wijzen. Hij is het die de Lichtende en Brahman wordt genoemd, en Onsterfelijkheid, en in Hem zijn alle werelden gevestigd, geen enkele gaat voorbij Hem. *Dit is Dat wat jij zoekt.*

*yadidaṁ kiñca jagatsarvaṁ prāṇa ejati niḥsṛtam |
mahad bhayaṁ vajramudyataṁ ya etadviduramṛtāste bhavanti !*

2. "All this universe of motion moves in the Prana and from the Prana also it proceeded: a mighty terror is He, yea, a thunderbolt uplifted. Who know Him, are the immortals.

"Het hele universum van beweging beweegt zich in de Prana en ook vanuit de Prana ging het verder: een machtige verschrikking is Hij, ja, een opgeheven bliksemschicht. Wie Hem kennen, zijn de onsterfelijken.

*bhayādasyāgnistapati bhayāttapati sūryaḥ |
bhayāndraśca vāyuśca mṛtyurdhāvati pañcamaḥ !*

3. "For fear of Him the Fire burns: for fear of Him the Sun gives heat: for fear of Him Indra and Vayu and Death hasten in their courses.

"Uit angst voor Hem brandt het Vuur: uit angst voor Hem geeft de Zon hitte: voor angst voor Hem haasten Indra en Vayu en de haasten zich naar binnen hun koersen.

*iha cedaśakadboddhūṁ prāk śarīrasya visrasaḥ |
tataḥ sargeṣu lokeṣu śarīratvāya kalpate ||*

4. "If in this world of men and before thy body fall from thee, thou wert able to apprehend it, then thou availlest for embodiment in the worlds that He creates.

"Als je in deze wereld der mensen en voordat je lichaam van je viel, in staat was het te bevatten, dan kun je belichaamd worden in de werelden die Hij schept.

*yathā"darśe tathātmani yathā svapne tathā pīṭṛloke |
yathāpsu parīva dadṛśe tathā gandharvaloke
chāyātapayoriva brahmaloke ||*

5. "In the self one sees God as in a mirror, but as in a dream in the world of the Fathers: and as in water one sees the surface of an object, so one sees Him in the world of the Gandharvas. But He is seen as light and shade in the heaven of the Spirit.

"In het zelf ziet men God als in een spiegel, maar als in een droom in de wereld van de Vaders: en als in water ziet men het oppervlak van een object, dus ziet men Hem in de wereld van de Gandharva's. Maar Hij wordt gezien als licht en schaduw in de hemel van de Geest.

*indriyāṇāṁ pṛthagbhāvamudayāstamayau ca yat |
pṛthagutpadyamānānāṁ matvā dhīro na śocati ||*

6. "The calm soul having comprehended the separateness of the senses and the rising of them and their setting and their separate emergence, puts from him pain and sorrow.

"De kalme ziel, die de afzonderlijkheid van de zintuigen en het ontstaan en het ondergaan ervan en hun afzonderlijke verschijning heeft begrepen, verdrijft pijn en verdriet van zich.

*indriyebhyaḥ paraṁ mano manasaḥ sattvamuttamam |
sattvādadhi mahānātmā mahato'vyaktamuttamam ||*

7. "The mind is higher than the senses, and higher than the mind is the genius, above the genius is the Mighty Spirit, and higher than the Mighty One is the Unmanifested.

"Het denkvermogen is hoger dan de zintuigen, en hoger dan het denkvermogen is het genie, boven het genie is de Machtige Geest, en hoger dan de Machtige is het Ongemanifesteerde.

*avyaktāttu paraḥ puruṣo vyāpako'liṅga eva ca |
yaṁ jñātvā mucyate janturamṛtatvaṁ ca gacchati ||*

8. "But highest above the Unmanifested is the Purusha who pervades all and alone has no sign nor feature. Mortal man knowing Him is released into immortality.

"Maar het hoogst boven het Ongemanifesteerde is de Purusha die alles doordringt en alleen geen teken noch kenmerk heeft. Sterfelijke mensen die Hem kennen, worden bevrijd tot onsterfelijkheid.

*na saṁdr̥ṣe tiṣṭhati rūpamasya na cakṣuṣā paśyati kaścanainam |
hrdā mañiṣā manasā'bhikṣpto ya etadviduramṛtāste bhavanti ||*

9. "God has not set His body within the ken of seeing, neither does any man with the eye behold Him, but to the heart and the mind and the super-mind He is manifest. Who know Him are the immortals.

"God heeft Zijn lichaam niet binnen het gezichtsveld geplaatst, noch enige mens met het oog aanschouwen zij Hem, maar voor het hart, het denkvermogen en het bovenmentale openbaart Hij zich. Zij die Hem kennen, zijn de onsterfelijken.

*yadā pañcāvatiṣṭhante jñānāni manasā saha |
buddhiśca na viceṣṭati tāmāhuḥ paramāṁ gatim ||*

10. "When the five senses cease and are at rest and the mind rests with them and the higher mind ceases from its workings, that is the highest state, say thinkers.

"Wanneer de vijf zintuigen ophouden te bestaan en tot rust komen, en het denkvermogen met hen rust en het hogere mentale ophoudt met zijn werkzaamheden, dat is de hoogste staat, zeggen denkers.

*tām yogamiti manyante sthirāmindriyadhāraṇām |
apramattastadā bhavati yogo hi prabhavāpyayau ||*

11. "The state unperturbed when the senses are imprisoned in the mind, of this they say 'It is Yoga'. Then man becomes very vigilant, for Yoga is the birth of things and their ending.

"De staat van onverstoorde toestand wanneer de zintuigen in het denkvermogen gevangen zitten, daarvan zeggen ze: 'Dat is Yoga'. Dan wordt de mens zeer waakzaam, want Yoga is de geboorte der dingen en hun einde.⁹¹

*naiva vācā na manasā prāptuṁ śakyo na cakṣuṣā |
astīti bruvato'nyatra katharṁ tadupalabhyate ||*

12. "Not with the mind has man the power to get God, no, nor through speech, nor by the eye. Unless one says 'He is', how can one become sensible of Him?

"Niet met het denkvermogen heeft de mens de macht om God te verkrijgen, nee, noch door spraak, noch door het oog. Tenzij men zegt 'Hij is', hoe kan men dan Hem bewust worden?

⁹¹ Shankara interpreteert: "Zoals Yoga een begin (geboorte) heeft, zo heeft het ook een einde". Maar dit is niet wat de Sruti zegt.

*astītyevopalabdhavyastattvabhāvena cobhayoḥ |
astītyevopalabdhasya tattvabhāvaḥ prasīdati ||*

13. "One must apprehend God in the concept 'He Is' and also in His essential: but when he has grasped Him as the 'Is', then the essential of God dawns upon a man.

"Men moet God vatten in het concept 'Hij is' en ook in Zijn essentiële wezen: maar wanneer men Hem als het 'Is' heeft gegrepen, dan breekt de essentie van God aan bij een mens.

*yadā sarve pramucyante kāmā ye'sya hṛdi śritāḥ |
atha martyo'mṛto bhavatyatra brahma samaśnute ||*

14. "When every desire that finds lodging in the heart of man, has been loosened from its moorings, then this mortal puts on immortality: even here he tastes God, in this human body.

"Wanneer elk verlangen dat zich in het hart van de mens nestelt, losgemaakt is van zijn ankers, dan bekleedt deze sterveling zich met onsterfelijkheid: zelfs hier proeft hij God, in dit menselijk lichaam.

*yadā sarve prabhidyante hṛdayasyeha granthayaḥ |
atha martyo'mṛto bhavatyetāvaddhyanuśāsanam ||*

15. "Yea, when all the strings of the heart are rent asunder, even here, in this human birth, then the mortal becomes immortal. This is the whole teaching of the Scriptures.

"Ja, wanneer alle banden van het hart verbroken zijn, zelfs hier, in deze menselijke geboorte, dan wordt de sterveling onsterfelijk. Dit is de hele leer van de Schriften.

*śataṁ caikā ca hṛdayasya nāyastāsāṁ mūrdhānamabhiniḥsṛtaikā |
tayordhvamāyannamṛtatvameti viśvaṁnanyā utkramaṇe bhavanti ||*

16. "A hundred and one are the nerves of the heart, and of all these only one issues out through the head of a man: by this his soul mounts up to its immortal home, but the rest lead him to all sorts and conditions of births in his passing.

"Honderd en één zijn de zenuwen van het hart, en van al deze zenuwen komt er slechts één uit door het hoofd van een mens: hiermee stijgt zijn ziel op naar haar onsterfelijke thuis, maar de rest leidt hem naar allerlei soorten en omstandigheden van geboorten tijdens zijn dood.

*aṅguṣṭhamātraḥ puruṣo'ntarātmā sadā janānāṁ hṛdaye sanniviṣṭaḥ |
taṁ svāccharīrātpravṛhenmuñjādiveṣṭikāṁ dhairyeṇa |
taṁ vidyācchukramamṛtaṁ taṁ vidyācchukramamṛtamiti ||*

17. "The Purusha, the Spirit within, who is no larger than the finger of a man is seated for ever in the heart of creatures: one must separate Him with patience from one's own body as one separates from a blade of grass its main fibre. Thou shalt know Him for the Bright Immortal, yea, for the Bright Immortal."

"De Purusha, de Geest in ons, die niet groter is dan de vinger van een mens, zetelt voor eeuwig in het hart van de schepselen: men moet Hem met geduld van het eigen lichaam scheiden, zoals men de hoofdvezel van een grasspriet scheidt. Gij zult Hem kennen als de Heldere Onsterfelijke, ja, als de Heldere Onsterfelijke."

*mṛtyuproktāṁ naciketo'tha labdhvā vidyāmetāṁ yogavidhiṁ ca
kṛtsnam |
brahmaprāpto virajo'bhūdvimṛtyuranyo'pyevaṁ yo
vidadhyātmameva ||*

18. Thus did Nachiketas with Death for his teacher win the Godknowledge: he learned likewise the whole ordinance of Yoga: thereafter he obtained God and became void of stain and void of death. So shall another be who comes likewise to the Science of the Spirit.

Zo verwierf Nachiketas, met de Dood als zijn leraar, de kennis van God: hij leerde eveneens de gehele ordening van Yoga: daarna verkreeg hij God en werd hij vrij van smet en vrij van de dood. Zo zal het ook een ander vergaan die op dezelfde wijze tot de Wetenschap van de Geest komt.

LEZINGEN IN DE TAITTIRIYA UPANISHAD

De Kennis van Brahman

De kenner van Brahman bereikt dat wat het allerhoogste is.

Dit is het vers dat was gesproken; “Waarheid, Kennis, Oneindigheid, de Brahman,

Hij die weet wat verborgen is in de geheimzinnigheid van de allerhoogste ether, geniet van alle verlangens samen met de wijze Brahman.”

Dit is de kern van de openingszinnen van het tweede deel van de Taittiriya Upanishad; ze vormen het begin van de uiteenzetting van de hoogste waarheid. Of in het Sanskriet:

brahmavid āpnoti param —

tad eṣābhyuktā — satyam jñānam anantam brahma —

yo veda nihitam guhāyām — parame vyoman —

so' śnute sarvān kāmān — saha brahmanā vipāściteti.

Maar wat is Brahman?

Wat voor werkelijkheid er ook bestaat, waardoor al het andere voortbestaat, dat is Brahman. Een Eeuwige achter alle instabiliteiten, een Waarheid der dingen die impliciet aanwezig is, als het verborgen is in alle verschijningsvormen, een Constante die alle veranderingen ondersteunt, maar niet wordt vergroot, verkleind of opgeheven — zo'n bestaat een onbekende X die het bestaan tot een probleem maakt, ons eigen zelf tot een mysterie, het universum tot een raadsel. Als we alleen maar waren wat we lijken te zijn voor ons normale zelf-bewustzijn, zou er geen mysterie zijn; als de wereld alleen maar was wat ze kan worden waargenomen door de waarnemingen van de zintuigen en hun strikte analyse in de rede, zou er geen raadsel zijn; en als het nemen van ons leven zoals het nu is en de wereld zoals die zich tot nu toe heeft ontwikkeld volgens onze ervaring de hele mogelijkheid van ons weten zou zijn en doen, dan zou er geen probleem zijn. Of op zijn best zou er slechts een oppervlakkig mysterie zijn, een gemakkelijk op te lossen raadsel, het probleem van een kinderpuzzel. Maar er is meer, en dat meer is het verborgen hoofd van het Oneindige en het geheime hart van het Eeuwige. Het is het hoogste en dit hoogste is het al; er is niets daarbuiten en er is niets anders dan het. Het kennen is het hoogste kennen en door het hoogste te kennen, alles kennen. Want zoals het het begin en de bron van alle dingen is, zo is al het andere er een gevolg van; zoals het de steun en de bouwsteen van alle dingen is, zo wordt het geheim van al het andere verklaard door het geheim ervan; zoals het de som en het einde van alle dingen is, zo komt al het andere erop neer en bereikt door zich erin te werpen de zin van zijn eigen bestaan.

Dit is het Brahman.

* * *

Als dit onbekende uitsluitend een onontcijferbare, ondefinieerbare X is, altijd onbekend en onkenbaar, het verborgene nooit onthuld, het geheim nooit aan ons onthuld, dan zou ons mysterie voor altijd een mysterie blijven, ons raadsel onoplosbaar, ons probleem ongrijpbaar. Het bestaan ervan, zelfs terwijl het alles bepaalt wat we zijn, weten en doen, zou toch geen praktisch verschil voor ons kunnen maken; want onze relatie ermee zou dan een blinde en hulpeloze afhankelijkheid zijn, een relatie die ons bindt aan onwetendheid en die alleen door die onwetendheid in stand gehouden kan worden. Of, als het op de een of andere manier kenbaar is, maar het enige resultaat van kennis een uitsterven of ophouden van ons bestaan zou zijn, dan zou het binnen ons bestaan geen gevolgen kunnen hebben; de handeling en vrucht van kennis zelf zouden de vernietiging van alles wat we nu zijn teweegbrengen, niet de voltooiing of vervulling ervan. Het mysterie, raadsel, probleem zou niet zozeer opgelost als wel afgeschaft worden, want het zou al zijn gegevens verliezen. In feite zouden we moeten aannemen dat er een eeuwige en onverzoenlijke tegenstelling bestaat tussen Brahman en wat wij nu zijn, tussen de opperste oorzaak en al zijn gevolgen, of tussen de opperste bron en al zijn afleidingen. En het zou dan lijken alsof alles wat de Eeuwige voortbrengt, alles wat Hij ondersteunt, alles wat Hij terugneemt, een ontkenning of tegenspraak is van Zijn wezen, dat, hoewel het op zichzelf een negatief is van dat wat alleen is, toch op de een of andere manier positief is geworden. De twee zouden niet in het bewustzijn kunnen samengaan; als Hij de wereld Hem zou laten kennen, zou de wereld ophouden te bestaan.

Maar de Eeuwige is kenbaar, Hij definieert Zichzelf zodat wij Hem kunnen grijpen, en de mens kan, zelfs terwijl hij als mens bestaat en in deze wereld en in dit lichaam, een kenner van Brahman worden.

De kennis van Brahman is geen lichtgevende, maar nutteloze zaak, die de intellectuele kijk op de dingen informeert, maar geen gevolgen heeft voor de ziel van het individu of zijn leven; Het is een kennis die een kracht is en een goddelijke drang tot verandering; daardoor verkrijgt zijn bestaan iets wat hij nu niet in zijn bewustzijn bezit. Wat is deze winst? Het is dit dat hij zich nu slechts bewust is van een lagere staat van zijn zijn, maar door kennis verkrijgt hij zijn hoogste zijn.

De hoogste staat van ons zijn is geen ontkenning, tegenspraak en vernietiging van alles wat we nu zijn; het is een allerhoogste volbrenging van alle dingen die ons huidige bestaan betekent en nastreeft, maar in hun hoogste zin en in de eeuwige waarden.

* * *

Leven in onze huidige staat van zelf-bewustzijn is leven en handelen in onwetendheid. We zijn onwetend over onszelf, omdat we tot nu toe alleen

datgene kennen in ons dat altijd verandert, van moment tot moment, van uur tot uur, van periode tot periode, van leven tot leven, en niet datgene in ons dat eeuwig is. We zijn onwetend over de wereld omdat we God niet kennen; We zijn ons bewust van de wet van de schijn, maar niet van de wet en de waarheid van het zijn.

Onze hoogste wijsheid, onze meest nauwkeurige wetenschap, onze meest effectieve toepassing van kennis kan hoogstens een verdunning van de sluier van onwetendheid zijn, maar geen doorbraak, zolang we niet de fundamentele kennis en het bewustzijn dat daaraan inherent is, bereiken. De rest is effectief voor zijn eigen tijdelijke doeleinden, maar blijkt uiteindelijk ineffectief, omdat het niet bijdraagt aan het hoogste goed; het leidt niet tot een permanente oplossing van het probleem van het bestaan.

De onwetendheid waarin we leven is geen ongegronde en algehele leugen, maar in de meest basale vorm een verkeerde voorstelling van een Waarheid, in de meest basale vorm een onvolmaakte weergave en vertaling in inferieure en daardoor misleidende waarden. Het is slechts kennis van het oppervlakkige en daarom een gemis van het essentiële geheim dat de sleutel is tot alles waar het oppervlakkige naar streeft; een kennis van het eindige en schijnbare, maar een gemis van alles wat het schijnbare symboliseert en het eindige suggereert; een kennis van lagere vormen, maar een gemis van alles wat ons lagere leven en zijn boven zich heeft en waarnaar het moet streven wil het zijn grootste mogelijkheden vervullen. De ware kennis is die van het hoogste, het innerlijkste, het oneindige. De kenner van het Brahman ziet al deze lagere dingen in het licht van het Hoogste, het uiterlijke en het oppervlakkige als een vertaling van het innerlijke en essentiële, het eindige vanuit het perspectief van het Oneindige. Hij begint het bestaan niet langer te zien en te kennen als het denkende dier, maar zoals de Eeuwige het ziet en kent. Daarom is hij blij en rijk in zijn, stralend van vreugde, tevreden met zijn bestaan.

* * *

Kennis eindigt niet met het kennen, noch wordt het nagestreefd en gevonden omwille van het kennen zelf. Het heeft pas haar volle waarde wanneer het leidt tot een grotere winst dan zichzelf, een winst van het zijn. Het louter kennen van het eeuwige en blijven in de pijn, strijd en minderwaardigheid van onze huidige manier van zijn, zou een armzalig en zwak voordeel zijn.

Een grotere kennis opent de mogelijkheid en, indien werkelijk bezeten, brengt het de werkelijkheid van een groter zijn. Zijn is het eerste werkwoord dat alle andere omvat; kennis, handelen, scheppen, genieten zijn slechts een vervulling van het zijn. Omdat we onvolledig zijn, is groei ons doel, en kennis, handelen, creëren en genieten zijn de beste middelen die ons het meest helpen om te groeien, ons bestaan te ervaren.

Het loutere bestaan is niet de volheid van het zijn. Het zijn kent zichzelf als kracht, bewustzijn en heerlijkheid; een groter zijn betekent een grotere kracht, bewustzijn en heerlijkheid.

Als we door een groter zijn slechts meer pijn en lijden zouden ervaren, zou dit goed het niet waard zijn. Degenen die beweren dat het dat wel is, bedoelen eenvoudigweg dat we er een groter gevoel van vervulling door krijgen, wat op zichzelf een grotere vreugde van de kracht van het bestaan met zich meebrengt, en dat een verlenging van het lijden of een verlies van ander genot de prijs waard is voor dit grotere gevoel van wijdte, hoogte en kracht. Maar dit kan niet de volmaaktheid van het zijn zijn of de hoogste hoogte van zijn vervulling zijn; lijden is het zegel van een lagere status. Het hoogste bewustzijn is integraal vervuld in de wijdheid en kracht van zijn bestaan, maar het is ook integraal vervuld in heerlijkheid.

Wie Brahman kent, ervaart niet alleen de vreugde van het licht, maar verkrijgt iets immens als resultaat van zijn kennis, *brahmavid apnoti*.

Wat hij verkrijgt is het allerhoogste, het allerhoogste; hij verkrijgt het hoogste wezen, het hoogste bewustzijn, de grootste ruimheid en kracht van het zijn, de hoogste vreugde; *brahmavid āpnoti param*.

* * *

Het Allerhoogste is niet iets afstandelijks en in zichzelf opgesloten. Het is niet slechts een ondefinieerbaar iets, gevangen in zijn eigen vormloze absolute, onmachtig om zichzelf te definiëren, te scheppen, te kennen, eeuwig begraven in een slaap of een roes van zelf-absorptie. Het Allerhoogste is het Oneindige en het Oneindige bevat het Alles. Wie het hoogste bewustzijn bereikt, wordt oneindig in zijn en omarmt het Alles.

Om dit te verduidelijken, heeft de Upanishad Brahman gedefinieerd als Waarheid, Kennis, Oneindigheid en heeft het resultaat van de kennis van Hem in de geheimzinnigheid, in de grot van het zijn, in de opperste ether gedefinieerd als het genieten van al haar verlangens door de ziel van het individu in het bereiken van haar hoogste zelf-bestaan.

Onze hoogste staat van zijn is inderdaad een éénwording met Brahman in zijn eeuwigheid en oneindigheid, maar het is ook een verbondenheid met Hem in de vreugde van zelf-vervulling, *aśnute saha brahmanā*. En dat principe van het Eeuwige waardoor deze verbondenheid mogelijk is, is het principe van zijn kennis, zijn zelf-inzicht en al-wetendheid, de wijsheid waarmee Hij Zichzelf volmaakt kent in de hele wereld en alle wezens, *brahmanā vipaścitā*.

De heerlijkheid van het zijn is het continent van alle vervulde waarden van het bestaan die we nu nastreven in de vormen van verlangen. De voorwaarden ervan kennen en het puur en volmaakt bezitten is het oneindige voorrecht van de eeuwige Wijsheid.

Waarheid, Kennis, Oneindigheid

Waarheid, Kennis, Oneindigheid, niet als drie afzonderlijke dingen, maar in hun onafscheidelijke eenheid, vormen het bovenaardse bewustzijn van het Eeuwige. Het is een oneindig wezen, een oneindige waarheid van het zijn, een oneindige zelf-kennis van het zelf-zijn. Neem één van deze weg en het idee van het Eeuwige schiet tekort; we belanden in schemering, in donkere of stralende paradoxen zonder uitkomst of in een ijdele overdrijving en verheerlijking van geïsoleerde intellectuele concepten.

Oneindigheid is de tijdloze, ruimteloze en oorzaakloze oneindigheid van het eeuwige, die alle oneindigheden van ruimte en tijd omvat en de eindeloze opeenvolging die wij menselijkerwijs causaliteit noemen. Maar in feite is causaliteit slechts een ondergeschikt aspect en vertaling in mentale en vitale termen van iets dat geen mechanische causaliteit is, maar de harmonieën van een vrije zelf-beschikking van het wezen van de Eeuwige.

Waarheid is de waarheid van het oneindige en eeuwige, de waarheid van het zijn en de waarheid van het worden, slechts als een zelf-expressie van het zijn. De omstandigheden van de zelf-expressie verschijnen voor het denkvermogen als het eindige, maar niets is werkelijk eindig behalve de manier waarop het denkvermogen alles ervaart wat zich aan zijn blik voordoet. Alle dingen zijn, elk ding is het Brahman.

Kennis is de onvervreemdbare zelf-kennis van de Eeuwige van zijn oneindige zelf-bestaan en van al zijn waarheid en werkelijkheid en, in die waarheid, van alle dingen zoals gezien niet door het denkvermogen, maar door het zelf-zicht van de Geest. Deze kennis is niet mogelijk voor het denkvermogen; het kan haar slechts ontoereikend weerspiegelen wanneer ze wordt geraakt door een straal uit de geheime, lichtgevende spelonk van ons superbewuste wezen; maar van die straal kunnen we een stralende ladder maken om op te klimmen naar de bron van deze allerhoogste zelf-zienende wijsheid.

De eeuwige Waarheid, Kennis, Oneindigheid kennen is het kennen van de Brahman.

Notitie over de Teksten

De hier gepubliceerde vertalingen en commentaren vertegenwoordigen Sri Aurobindo's Upanishadische interpretatie in haar meest volwassen en voltooide vorm. Ze omvatten de definitieve versies van zijn vertalingen van de Isha, Kena, Mundaka en Katha Upanishads, complete commentaren op de Isha en Kena Upanishads, en een commentaar op een deel van de Taïttiriya Upanishad. Sri Aurobindo schreef al deze teksten nadat hij zich in 1910 in Pondicherry vestigde. Vertalingen en commentaren die vóór die datum zijn geschreven of onvoltooid zijn gebleven zijn weggelaten. Dergelijke teksten, die van aanzienlijke waarde zijn voor studenten van Sri Aurobindo's gedachtegoed, zijn beschikbaar in andere publicaties.

Sri Aurobindo begon zijn werk aan de Upanishads in Baroda rond 1900. Tussen toen en 1910 schreef hij complete vertalingen van acht Upanishads, onvolledige commentaren op de Isha, Kena en andere, en verschillende onvoltooide verklarende werken over de filosofie van de Upanishads. Na zijn vestiging in Pondicherry zette hij dit werk voort, waarbij hij zich zoals voorheen voornamelijk concentreerde op de Isha Upanishad. Tussen 1914 en 1920 publiceerde hij de definitieve versies van zijn vertalingen van de Isha, Kena en Mundaka, en de "Lezingen in de Taïttiriya Upanishad". Iets eerder had hij het grootste deel van zijn vertaling van de Katha Upanishad herzien. Meer informatie over deze werken vindt u hieronder.

Inleiding. Dit is geen zelfstandig werk, maar hoofdstuk XVII van *Een Verdediging van de Indiase cultuur*, voor het eerst gepubliceerd in het maandblad *Arya* in juni 1920. Het is hier door de redactie opgenomen als inleiding op de vertalingen en commentaren.

Isha Upanishad. Vertaling en analyse gepubliceerd in de *Arya* tussen augustus 1914 en mei 1915. Uitgegeven als boek door de Arya Uitgeverij, Calcutta, in 1921. Een tweede, licht herziene editie, uitgebracht in 1924 en herdrukt in 1941 en 1945 door dezelfde uitgevers. Dezelfde tekst is sindsdien vele malen herdrukt, zowel afzonderlijk als in andere boeken, met name *Eight Upanishads* (1953) en *The Upanishads* (1972 en later).

Kena Upanishad. Vertaling en commentaar gepubliceerd in de *Arya* tussen juni 1915 en juli 1916. Licht herzien ergens tussen 1916 en 1920, maar nooit herdrukt tijdens het leven van Sri Aurobindo. Herziene vertaling voor het eerst gedrukt in 1970; Herziene commentaar, voor het eerst gedrukt in 1981.

Mundaka Upanishad. Vertaling gepubliceerd in de *Arya* tussen november en december 1920. Herzien in de late jaren 1940. Herziene vertaling gepubliceerd in *Eight Upanishads* in 1953 en daarna.

Katha Upanishad. Vertaling gepubliceerd in de *Karmayogin* in juli en augustus 1909. Enkele jaren later onvolledig herzien in Pondicherry. De herziene versie werd postuum gepubliceerd in 1952 en daarna.

Lezingen in de Taaittiriya Upanishad. Eerste deel gepubliceerd in de *Arya* in november 1918. Tweede deel blijkbaar direct daarna geschreven maar nooit gepubliceerd tijdens het leven van Sri Aurobindo. Eerste deel opnieuw gepubliceerd in *The Upanishads* in 1972; tweede deel voor het eerst gepubliceerd in de editie van 1981.

De Huidige Tekst

De huidige tekst van alle stukken in deze publicatie is die van de tweede editie van *De Upanishads* (1981).